

รายงานฉบับสมบูรณ์
การคลังและงบประมาณของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
(ปัตตานี ยะลา นราธิวาส)

จัดทำโดย
นิชาภัทร ไม้งาม
ปกรณสิทธิ์ ฐานา

เสนอ
มูลนิธิสันติภาพซาคากาวา

มีนาคม 2568

บทสรุปผู้บริหาร

งานศึกษาเรื่อง การคลังและงบประมาณของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) นี้ เป็นการศึกษาบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ด้วยการนำ ข้อมูลสถิติของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งข้อมูลทางสถิติและข้อมูลจากเอกสาร ในมิติด้านการปกครอง การบริหารจัดการงบประมาณ ภาษีท้องถิ่น และเศรษฐกิจ มาใช้ โดยสามารถแบ่งการศึกษาออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การศึกษาได้วิเคราะห์โครงสร้างเศรษฐกิจ การจัดสรรงบประมาณ และการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส โดยเปรียบเทียบกับจังหวัดที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน (Twin Cities) เพื่อระบุโอกาสในการพัฒนาและการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการงบประมาณ

จากการศึกษา พบว่า จังหวัดยะลามีขนาดพื้นที่ใหญ่ที่สุดและมีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP per capita) สูงที่สุด ในขณะที่จังหวัดนราธิวาสมีพื้นที่เล็กที่สุดแต่มีจำนวนประชากรมากที่สุดและมี GPP per capita ต่ำที่สุด ด้านงบประมาณพบว่าจังหวัดปัตตานีได้รับงบประมาณสูงสุดในปี พ.ศ. 2567 แต่ข้อมูลระหว่าง พ.ศ. 2563-2567 กลับพบว่า หลาย อปท. ประสบปัญหาการบริหารจัดการงบประมาณที่ขาดดุล ในทางตรงกันข้าม จังหวัดนราธิวาสแม้จะมี GPP per capita ต่ำแต่กลับมีการบริหารจัดการงบประมาณที่มีประสิทธิภาพสูงสุดเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่น ส่วนจังหวัดยะลามีรายรับและรายจ่ายเฉลี่ยของ อปท. สูงที่สุด แต่ยังคงมีความจำเป็นในการจัดสรรงบประมาณที่เน้นความเท่าเทียมกันมากขึ้น

เมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นๆ พบว่าจังหวัดยะลามี GPP per capita สูงกว่าจังหวัดเชียงราย แม้เชียงรายจะมีประชากรมากกว่า ในขณะที่ปัตตานีและนราธิวาสแสดงให้เห็นถึงโอกาสในการปรับปรุงการบริหารจัดการและพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ได้จากการศึกษาในส่วนนี้ มีดังนี้ (1) จังหวัดยะลาควรพัฒนาเกณฑ์การจัดสรรงบประมาณที่เน้นความเสมอภาค พร้อมจัดตั้งกองทุนกลางเพื่อปรับสมดุลงบประมาณระหว่าง อปท. (2) จังหวัดปัตตานีควรเน้นการพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการงบประมาณ พร้อมวางระบบติดตามและประเมินผลเพื่อลดปัญหาการขาดดุล (3) จังหวัดนราธิวาสควรสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจด้วยโครงการที่เหมาะสม เช่น การส่งเสริมเกษตรคุณภาพสูงและการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อเพิ่ม GPP per capita และรักษาการบริหารงบประมาณที่มีประสิทธิภาพให้ต่อเนื่อง

ส่วนที่ 2 มุ่งวิเคราะห์ความแตกต่างด้านเศรษฐกิจและการบริหารจัดการงบประมาณในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส โดยมีเป้าหมายเพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจและปรับปรุงคุณภาพชีวิตประชาชนอย่างยั่งยืน

ผลการศึกษาพบว่า พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีประชากรรวมประมาณ 2,092,989 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 3.2 ของประชากรทั้งประเทศ แต่กลับมีผลิตภัณฑ์จังหวัด (GPP) รวมกันเพียงร้อยละ 0.53 ของ

GDP ประเทศเท่านั้น สะท้อนให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจอย่างชัดเจน โดยรายได้เฉลี่ยต่อหัวในพื้นที่ นี้อยู่ที่ 80,137 บาท ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศมาก

ด้านการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในพื้นที่ พบว่าแหล่งรายได้หลักมาจาก เงินอุดหนุนของรัฐบาลสูงถึงร้อยละ 96-98 ขณะที่รายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเองมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 2-4 เท่านั้น แม้จังหวัดยะลาจะมีศักยภาพในการจัดเก็บรายได้สูงสุดในกลุ่ม แต่ก็ยังต่ำกว่าจังหวัดเชียงใหม่รายที่ใช่เป็นจังหวัด เปรียบเทียบอย่างชัดเจน

การใช้งบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหาความไม่สงบตั้งแต่ พ.ศ. 2547-2566 รวมแล้วเกือบห้าแสนล้านบาท ซึ่งในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา งบประมาณส่วนนี้มากกว่างบของ อปท. ถึงสองเท่า แต่ผลลัพธ์ในแง่ของการ พัฒนาเศรษฐกิจยังไม่ชัดเจนนัก

ดังนั้นข้อเสนอเชิงนโยบายในส่วนนี้ ได้แก่ (1) ปรับปรุงศักยภาพการจัดเก็บภาษีท้องถิ่น โดยเน้นการ สร้างระบบฐานข้อมูลภาษีดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพ และการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญ ของการเสียภาษี (2) กระจายอำนาจทางการคลัง โดยประยุกต์ใช้แนวทาง “Twin Cities Model” ส่งเสริม การบูรณาการระหว่างหน่วยงานเพื่อลดการพึ่งพาเงินอุดหนุนจากรัฐ (3) บูรณาการงบประมาณด้านความ มั่นคงกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ผ่านกองทุนบูรณาการที่เน้นสนับสนุนโครงการเศรษฐกิจชุมชน

ส่วนที่ 3 นำเสนอการวิเคราะห์โครงสร้างและแนวโน้มของภาคธุรกิจ在三จังหวัดชายแดนภาคใต้ ระหว่างปี พ.ศ. 2558-2566 โดยใช้ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนาเพื่อสะท้อนมูลค่าสินทรัพย์ รายได้ ผลกำไร และความเหลื่อม ล้ำทางเศรษฐกิจในพื้นที่

จากการวิเคราะห์พบว่า จังหวัดปัตตานีมีเศรษฐกิจขนาดใหญ่ที่สุด โดยมีมูลค่าสินทรัพย์เฉลี่ยอยู่ที่ 816 ล้านบาท รายได้เฉลี่ย 1,040 ล้านบาท และมีกำไรเฉลี่ย 151 ล้านบาท แสดงถึงความแข็งแกร่งของภาค ธุรกิจ แม้ว่าจะมีความผันผวนค่อนข้างสูง แต่ระดับความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจในจังหวัดไม่สูงมากนัก ขณะที่ จังหวัดยะลามีขนาดเศรษฐกิจรองลงมา แต่มีความผันผวนของสินทรัพย์มากที่สุด สะท้อนให้เห็นถึงความไม่ แน่นนอนในโครงสร้างธุรกิจ ส่วนจังหวัดนราธิวาสแม้จะมีขนาดเศรษฐกิจเล็กที่สุด แต่กลับมีความเสถียรของ ธุรกิจสูงสุดเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่น

การเปรียบเทียบธุรกิจในเมืองกับนอกเขตเมืองพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยธุรกิจใน เขตเมืองของจังหวัดปัตตานีและยะลามีขนาดเศรษฐกิจใหญ่กว่าธุรกิจนอกเขตเมือง ขณะที่จังหวัดนราธิวาส กลับพบแนวโน้มว่าธุรกิจนอกเขตเมืองมีมูลค่าทางเศรษฐกิจที่สูงกว่า

เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนและลดความเหลื่อมล้ำ มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้ (1) ปรับโครงสร้างภาษีท้องถิ่นให้สอดคล้องกับศักยภาพทางเศรษฐกิจและเงื่อนไขของแต่ละพื้นที่ (2) จัดตั้ง กลไกร่วมระหว่างภาครัฐและเอกชนในการวางแผนและบริหารจัดการงบประมาณท้องถิ่น เพื่อสร้างความ ร่วมมือที่มีประสิทธิภาพ (3) พัฒนาศักยภาพธุรกิจขนาดเล็กและวิสาหกิจชุมชนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทาง เศรษฐกิจระหว่างพื้นที่เมืองกับชนบท และช่วยเพิ่มรายได้จากการจัดเก็บภาษีท้องถิ่น

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนาจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ประกอบด้วย 7 ด้านสำคัญ ได้แก่

1. ลดความเหลื่อมล้ำในการจัดสรรงบประมาณและสร้างเสถียรภาพทางการคลังให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) โดยจากรายงานพบว่า จังหวัดยะลาและจังหวัดปัตตานีเผชิญกับปัญหาความไม่เท่าเทียมในการจัดสรรงบประมาณอย่างชัดเจน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กมีงบประมาณจำกัดมาก เมื่อเทียบกับพื้นที่เมืองหลัก เป้าหมายในการแก้ปัญหานี้คือ การลดช่องว่างของงบประมาณระหว่าง อปท. ที่ได้รับงบมากที่สุดและน้อยที่สุดลงอย่างรวดเร็ว โดยมีมาตรการสำคัญคือ การจัดตั้ง "กองทุนปรับสมดุลการคลังท้องถิ่น" (Equalization Fund) ตามแบบอย่างของประเทศแคนาดาที่ดำเนินการผ่าน Equalization Program และพัฒนาระบบข้อมูลกลางแบบเรียลไทม์ตามแบบเกาหลีใต้เพื่อเสริมสร้างความโปร่งใสในการบริหารงบประมาณ

2. ส่งเสริมธุรกิจ SMEs และวิสาหกิจชุมชนเพื่อกระจายรายได้ จากการศึกษาพบว่า จังหวัดยะลาและนราธิวาสมีปัญหาการกระจุกตัวของรายได้อยู่ในกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่สูงมาก โดยเฉพาะยะลาที่ธุรกิจขนาดใหญ่มีส่วนสูงถึง 80% ของเศรษฐกิจจังหวัด มาตรการที่แนะนำคือจัดตั้งศูนย์บ่มเพาะธุรกิจ SMEs และวิสาหกิจชุมชนที่ให้บริการทั้งสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ การอบรมทักษะด้านการตลาดและเทคโนโลยีดิจิทัล โดยใช้ Penang SME Centre ของมาเลเซียและ MSME Financing Program ของฟิลิปปินส์เป็นต้นแบบ เพื่อสร้างความเข้มแข็งและกระจายรายได้ให้ทั่วถึงทั้งจังหวัด

3. พัฒนาแรงงานให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานยุคใหม่ จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาสมีปัญหาแรงงานขาดทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานในยุคใหม่ ส่งผลให้ธุรกิจมีขีดจำกัดในการขยายตัว เป้าหมายสำคัญคือการเพิ่มสัดส่วนแรงงานที่มีทักษะทางเทคนิคและดิจิทัล โดยการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมอาชีพและเทคโนโลยีในแต่ละจังหวัดให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ตัวอย่างจากระบบ Dual Vocational Training ของเยอรมนีสามารถเป็นต้นแบบที่ดีในการนำมาประยุกต์ใช้ โดยเน้นการอบรมภาคปฏิบัติร่วมกับสถานประกอบการในพื้นที่

4. ส่งเสริมการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะระบบอินเทอร์เน็ตบรอดแบนด์ในพื้นที่ชนบท จังหวัดยะลาและจังหวัดปัตตานียังมีความแตกต่างของคุณภาพโครงสร้างพื้นฐานสูงมากระหว่างพื้นที่เมืองและชนบท โดยเฉพาะระบบอินเทอร์เน็ตบรอดแบนด์ เป้าหมายคือการเพิ่มการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตบรอดแบนด์ให้ครอบคลุมพื้นที่ชนบท โดยมีตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมคือ National Broadband Network ของออสเตรเลีย มาตรการนี้จะช่วยเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของธุรกิจขนาดเล็ก และลดช่องว่างทางเศรษฐกิจระหว่างพื้นที่เมืองและชนบทได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. การส่งเสริมการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะในจังหวัดปัตตานีและจังหวัดนราธิวาส จากรายงานพบว่าทั้งสองจังหวัดพึ่งพางบประมาณจากรัฐบาลกลางสูงถึงกว่า 96% เนื่องจากมีศักยภาพในการจัดเก็บรายได้เองต่ำมาก เป้าหมายสำคัญคือการเพิ่มศักยภาพในการจัดเก็บรายได้ผ่านการปฏิรูประบบภาษีท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้แนวทางการปฏิรูปภาษีของญี่ปุ่นและระบบ Integrated Financial Management System ของเกาหลีใต้เป็นตัวอย่าง นอกจากนี้ยังควรมีการให้รางวัลกับ อปท. ที่จัดเก็บรายได้ดีเพื่อสร้างแรงจูงใจเพิ่มเติม

6. ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงชุมชนที่เน้นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น จังหวัดยะลา นราธิวาส และปัตตานี ต่างมีจุดแข็งในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงชุมชน แต่ยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยยะลาควรเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เบตง นราธิวาสควรเน้นการสร้างหมู่บ้านวัฒนธรรมชุมชนที่มีเอกลักษณ์ ส่วนปัตตานีควรพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงศาสนาและประวัติศาสตร์ โดยใช้ต้นแบบเมืองมะละกา ประเทศมาเลเซีย เพื่อเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้ของชุมชนในพื้นที่อย่างยั่งยืน

7. พัฒนาภาคเกษตรสู่เกษตรเชิงคุณภาพและเกษตรอินทรีย์ เพื่อเพิ่มรายได้และความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ จากรายงานพบว่าเกษตรกรในจังหวัดปัตตานีและนราธิวาสยังมีรายได้ต่ำเนื่องจากใช้วิธีการเกษตรแบบดั้งเดิมที่เน้นปริมาณมากกว่าคุณภาพ มาตรการสำคัญที่ควรดำเนินการคือการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์และการบริหารที่ดินแบบสหกรณ์ โดยใช้โมเดลจากไต้หวัน ออสเตรเลีย และเวียดนามเป็นต้นแบบ เพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์การเกษตร และสร้างความยั่งยืนให้แก่เศรษฐกิจเกษตรของทั้งสองจังหวัดในระยะยาว

ข้อเสนอแนะของการศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความเสมอภาคในการพัฒนาเศรษฐกิจ เพิ่มโอกาสในการลงทุน และสร้างการเติบโตที่ยั่งยืนในพื้นที่ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งนี้ การสนับสนุนธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กจะเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจให้มีความมั่นคงและยั่งยืนในอนาคต

แนวทางการพัฒนาจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส: การลดความเหลื่อมล้ำและเสริมสร้างศักยภาพเศรษฐกิจ

จังหวัดยะลา

1. ลดความเหลื่อมล้ำในการกระจายงบประมาณ: จัดตั้งกองทุนปรับสมดุลการคลังท้องถิ่น โดยใช้เกณฑ์การจัดสรรที่เน้นดัชนีเศรษฐกิจและสังคม เพื่อช่วยลดช่องว่างงบประมาณระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)
2. ส่งเสริมธุรกิจ SMEs: จัดตั้งศูนย์บ่มเพาะธุรกิจ สนับสนุนการเติบโตของ SMEs ผ่านการให้สินเชื่อ ดอกเบี้ยต่ำและอบรมทักษะทางธุรกิจ เพื่อกระจายรายได้และลดความเหลื่อมล้ำ
3. พัฒนาการศึกษาด้านอาชีพ: จัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมทักษะด้านอาชีพและเทคโนโลยี เพื่อให้แรงงานได้รับการฝึกอบรมที่ตรงกับความต้องการของตลาด

4. ส่งเสริมการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานในเขตชนบท: ลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า และอินเทอร์เน็ต เพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจใหม่ ๆ
5. ส่งเสริมการท่องเที่ยว: พัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่เบตง โดยสร้างโครงสร้างพื้นฐานและจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว

จังหวัดปัตตานี

1. แก้ปัญหาการขาดดุลทางการคลัง: สร้างระบบติดตามงบประมาณแบบเรียลไทม์ และศูนย์ให้คำปรึกษาทางการคลัง เพื่อช่วยลดภาระการขาดดุลงบประมาณ
2. กระตุ้นเศรษฐกิจผ่านธุรกิจเชื้อเพลิงและขนส่ง: ส่งเสริมการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านขนส่งและพัฒนา Logistic Hub เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขัน
3. ลดการพึ่งพางบประมาณจากส่วนกลาง: สร้างแรงจูงใจในการจัดเก็บรายได้ของท้องถิ่นเอง โดยการปรับปรุงระบบภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง
4. พัฒนาแรงงานนอกภาคเกษตร: จัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมอาชีพเชิงเทคนิคและดิจิทัล เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของแรงงาน
5. การบริหารจัดการที่ดิน: ส่งเสริมการใช้ที่ดินร่วมแบบ Cooperative Farming เพื่อเพิ่มผลิตภาพและรายได้ของเกษตรกร

จังหวัดนราธิวาส

1. ขยายศักยภาพธุรกิจขนาดเล็กและกลาง: สนับสนุนวิสาหกิจชุมชนและธุรกิจขนาดเล็กผ่านกองทุนสนับสนุน SMEs ชุมชน
2. ส่งเสริมความสมดุลในการบริหารงบประมาณ: สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรักษาการบริหารงบประมาณที่ดี พร้อมจัดรางวัลสำหรับ อบต. ที่มีผลการบริหารงบประมาณดี
3. พัฒนาการเกษตรเชิงคุณภาพ: ส่งเสริมเกษตรอินทรีย์และการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่า
4. พัฒนาท่องเที่ยวเชิงชุมชน: ส่งเสริมการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวและสร้างโครงสร้างพื้นฐานรองรับการท่องเที่ยว
5. เสริมสร้างศักยภาพมนุษย์: จัดตั้งศูนย์พัฒนาอาชีพที่มีมาตรฐานในทุกอำเภอเพื่อยกระดับทักษะและเพิ่มโอกาสการจ้างงาน

แนวทางเหล่านี้มีเป้าหมายเพื่อสร้างความยั่งยืนและลดความเหลื่อมล้ำในเศรษฐกิจของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการส่งเสริมการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ครอบคลุมและมีเสถียรภาพในระยะยาว

Executive Summary

This study “Public Finance and Budgeting in Thailand’s Three Southern Border Provinces (Pattani, Yala, and Narathiwat)” examines the fiscal and budgetary framework of the three southern border provinces of Thailand—Pattani, Yala and Narathiwat—by utilizing secondary data from various governmental and institutional sources. Statistical data and documentary evidence pertaining to governance, budgetary management, local taxation and economic dimensions have been analyzed to derive comprehensive insights. The study is structured into four key sections, as outlined below:

Section 1:

This study analyzes the economic structure, budget allocation, and management practices of local administrative organizations (LAOs) in the three southern border provinces of Thailand—Pattani, Yala, and Narathiwat—by comparing them to similar provinces (Twin Cities) to identify opportunities for development and improving budget management efficiency.

The findings reveal that Yala is the largest province in terms of area and has the highest Gross Provincial Product (GPP) per capita. In contrast, Narathiwat, despite being the smallest in area, has the largest population and the lowest GPP per capita. Regarding budget allocation, Pattani received the highest budget in 2024; however, between 2020 and 2024, many LAOs faced budgetary management issues, including deficits. Conversely, Narathiwat, despite having the lowest GPP per capita, demonstrated the most effective budget management when compared to other provinces. Yala had the highest average income and expenditure of its LAOs but still required more equitable budget distribution.

When compared to other provinces, Yala’s GPP per capita exceeds that of Chiang Rai, despite Chiang Rai having a larger population. Pattani and Narathiwat, on the other hand, show potential for improving management practices and developing the economy in a tangible manner.

The policy recommendations derived from this study are as follows: (1) Yala should develop a budget allocation system focused on equity and establish a central fund to balance budgets across LAOs. (2) Pattani should focus on enhancing budget management capacity and establish monitoring and evaluation systems to mitigate deficit issues. (3) Narathiwat should support economic growth through appropriate projects, such as promoting high-quality

agriculture and community-based tourism, to increase GPP per capita while maintaining efficient budget management.

Section 2:

The study aims to analyze the economic differences and budget management in the three southern border provinces of Thailand—Yala, Pattani, and Narathiwat—with the goal of proposing pathways for sustainable economic development and improving the quality of life for the local population.

The findings indicate that the three provinces have a combined population of approximately 2,092,989, which accounts for 3.2% of the national population, yet their Gross Provincial Product (GPP) represents only 0.53% of the national GDP. This disparity highlights significant economic inequality. The average income per capita in this region is 80,137 baht, which is significantly lower than the national average.

Regarding revenue collection by local administrative organizations (LAOs) in the area, it was found that the main source of income comes from government subsidies, which account for 96-98% of their revenue. In contrast, locally generated revenue constitutes only 2-4%. While Yala has the highest revenue collection potential among the provinces, it remains lower than Chiang Rai, which is used as a comparison province.

Since 2004, nearly half a trillion baht has been spent on addressing security issues in the region. Over the past decade, the budget for this purpose has been twice as large as the budget allocated to the LAOs, yet the outcomes in terms of economic development have not been clearly evident.

Thus, the policy recommendations from this study are as follows: (1) Improve the capacity for local tax collection by focusing on creating an efficient digital tax database system and incentivizing public awareness of the importance of tax payment. (2) Decentralize fiscal authority by applying the "Twin Cities Model" to promote integration between agencies, reducing dependency on government subsidies. (3) Integrate security-related budgets with economic and social development through an integrated fund that focuses on supporting community-based economic projects.

Section 3:

This study presents an analysis of the structure and trends of the business sector in the three southern border provinces of Thailand—Yala, Pattani, and Narathiwat—from 2015 to 2023. Descriptive statistical data is utilized to reflect asset values, income, profits, and economic disparities in the region.

The analysis indicates that Pattani has the largest economy, with an average asset value of 816 million baht, average income of 1,040 million baht, and average profit of 151 million baht. This demonstrates the strength of the business sector, although with considerable volatility. However, economic inequality in Pattani is not as pronounced as in other provinces. Yala, with the second-largest economy, shows the highest asset volatility, indicating uncertainty in its business structure. Narathiwat, while having the smallest economy, exhibits the highest business stability compared to the other provinces.

A comparison of urban and rural businesses reveals clear differences. In Pattani and Yala, urban businesses have larger economic sizes than rural businesses, whereas in Narathiwat, rural businesses appear to have higher economic value.

To promote sustainable economic development and reduce economic disparities, the following policy recommendations are proposed:

1. **Revise the local tax structure** to align with the economic potential and specific conditions of each area.
2. **Establish public-private collaborative mechanisms** for planning and managing local budgets to foster efficient cooperation.
3. **Develop the capacity of small businesses and community enterprises** to reduce economic inequalities between urban and rural areas and increase local tax revenues.

Section 4:

The policy recommendations for the development of Yala, Pattani, and Narathiwat provinces consist of seven key areas as follows:

1. **Reducing Inequality in Budget Allocation and Establishing Fiscal Stability for Local Administrative Organizations (LAOs):** It is recommended to establish an "Equalization Fund" for local government finance, modeled after Canada's Equalization Program, to reduce the budget gap between large and small local administrative organizations (LAOs) and to promote fiscal equity. Additionally, a real-time central data system,

inspired by South Korea, should be developed to enhance transparency in budget management.

2. **Promoting SMEs and Community Enterprises to Distribute Income:** The establishment of SME and community enterprise incubation centers is suggested, offering services such as low-interest loans and training in marketing and digital technology. These initiatives should be modeled on the Penang SME Centre of Malaysia and the MSME Financing Program of the Philippines, aimed at strengthening businesses and ensuring income distribution across the provinces.
3. **Developing a Workforce Aligned with the Demands of the Modern Labor Market:** There is a need to increase the proportion of skilled labor in technical and digital fields. This can be achieved by establishing vocational training centers in each province that cater to local labor market needs. The Dual Vocational Training system from Germany serves as a suitable model, emphasizing hands-on training in collaboration with local employers.
4. **Promoting Infrastructure Investment, Especially Broadband Internet in Rural Areas:** Yala and Pattani provinces still exhibit significant disparities in infrastructure quality between urban and rural areas, particularly in broadband internet. The goal is to expand broadband internet access to cover rural areas. A tangible example of this is Australia's National Broadband Network, which can serve as a model. This measure will enhance the competitiveness of small businesses and effectively reduce the economic gap between urban and rural areas.
5. **Enhancing Local Government Revenue Collection, Particularly in Pattani and Narathiwat Provinces:** According to the report, both Pattani and Narathiwat provinces heavily rely on central government funding, accounting for over 96% of their budgets, due to their limited revenue-raising capacity. The key objective is to increase the capacity for local revenue collection by reforming local tax systems for greater efficiency, with examples such as Japan's tax reforms and South Korea's Integrated Financial Management System. Additionally, local governments that perform well in revenue collection should be rewarded to provide further incentives.
6. **Promoting Community-Based Tourism with a Focus on Local Identity:** Yala, Narathiwat, and Pattani each have strengths in developing community-based tourism but have not yet done so in a systematic way. Yala should focus on developing

infrastructure to support eco-tourism in Betong, Narathiwat should emphasize the creation of culturally distinctive community villages, and Pattani should develop religious and historical tourism routes, drawing inspiration from Malacca, Malaysia. These efforts will increase the number of tourists and the income of local communities sustainably.

7. **Developing the Agricultural Sector Toward Quality Agriculture and Organic Farming:** The report reveals that farmers in Pattani and Narathiwat still earn low incomes due to traditional farming methods that prioritize quantity over quality. Key measures should include promoting organic farming and cooperative land management. Models from Taiwan, Australia, and Vietnam can serve as examples to enhance the value of agricultural products and ensure long-term sustainability for the agricultural economy in both provinces.

Policy Recommendations for Development in Yala, Pattani, and Narathiwat Provinces:
Reducing Disparities and Strengthening Economic Potential

Yala Province

1. **Reducing Budget Disparities:** Establish a Local Fiscal Equalization Fund, using economic and social indices for budget allocation, to help narrow the budget gap between Local Administrative Organizations (LAOs).
2. **Promoting SMEs:** Establish a business incubation center to support the growth of SMEs through low-interest loans and business skills training, aiming to distribute income and reduce economic disparities.
3. **Developing Vocational Education:** Set up vocational training centers to equip the workforce with skills that align with market demand.
4. **Promoting Infrastructure Investment in Rural Areas:** Invest in infrastructure such as roads, electricity, and internet access to create new business opportunities.
5. **Promoting Tourism:** Develop tourism in Betong by improving infrastructure and organizing promotional activities to attract tourists.

Pattani Province

1. **Addressing Fiscal Deficits:** Implement a real-time budget tracking system and create financial advisory centers to help reduce fiscal deficits.

2. **Stimulating the Economy through Fuel and Transport Businesses:** Promote investment in transportation infrastructure and develop a logistics hub to enhance competitive potential.
3. **Reducing Dependence on Central Government Budget:** Create incentives for local revenue generation through improvements to the land and property tax systems.
4. **Developing Non-Agricultural Labor:** Establish training centers for technical and digital skills to increase workforce competitiveness.
5. **Land Management:** Encourage cooperative farming models to improve agricultural productivity and farmers' income.

Narathiwat Province

1. **Expanding the Potential of SMEs:** Support community enterprises and small businesses through an SME community funding scheme.
2. **Promoting Budget Management Balance:** Encourage Local Administrative Organizations (LAOs) to maintain good budget management, with awards for those with excellent fiscal administration.
3. **Developing Quality Agriculture:** Promote organic farming and the processing of agricultural products to increase their value.
4. **Promoting Community-Based Tourism:** Support the development of tourism villages and create the necessary infrastructure to support tourism.
5. **Strengthening Human Capital:** Establish career development centers in every district to enhance skills and increase employment opportunities.

These strategies aim to create sustainability and reduce disparities in the economy of the three southern border provinces, fostering comprehensive and stable long-term economic development.

สารบัญ

บทสรุปผู้บริหาร	ข
Executive Summary	ช
สารบัญ	ฐ
สารบัญรูปภาพ.....	ฅ
สารบัญตาราง	ด
บทที่ 1 บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญ	1
วัตถุประสงค์	3
วิธีการศึกษา	4
บทที่ 2 ภาพรวมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และจังหวัดเทียบเคียง (Twin Cities).....	5
1 จังหวัดยะลา.....	5
2. จังหวัดปัตตานี	15
3. จังหวัดนราธิวาส	29
4. การเปรียบเทียบข้อมูล 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้.....	40
4.1 จำนวนประชากร.....	40
4.2 งบประมาณ.....	42
4.3 สำหรับผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว	43
5. การเปรียบเทียบข้อมูลจังหวัดชายแดนภาคใต้กับจังหวัดเทียบเคียง 3 จังหวัด.....	44
5.1 คู่ที่ 1 จังหวัดยะลาและจังหวัดเชียงราย.....	44
5.2 คู่ที่ 2 จังหวัดปัตตานีกับจังหวัดระยอง.....	48
5.3 คู่ที่ 3 จังหวัดนราธิวาสและจังหวัดแม่ฮ่องสอน.....	52
6. สรุป.....	57
การเปรียบเทียบกับจังหวัดเทียบเคียง (Twin Cities).....	61
บทวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบระหว่างจังหวัด.....	62
ข้อเสนอเชิงนโยบาย	62

บทที่ 3 การวิเคราะห์ภาพรวมงบประมาณภาครัฐ	64
1. ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	64
2. การหาได้รายของท้องถิ่นในประเทศไทย	65
3. ข้อมูลงบประมาณองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส และจังหวัดเทียบเคียง จำแนกตามเขตอำเภอเมืองและนอกเขตอำเภอเมือง	68
4. รายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรายหัว ในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส และจังหวัดเทียบเคียง	75
5. อัตราการพึ่งพิงเงินอุดหนุนจากรัฐของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้.....	80
6. เปรียบเทียบงบประมาณองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและงบประมาณแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัด ชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2557-2566	84
7. สรุป.....	89
บทที่ 4 บทบาทของภาคเอกชนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้.....	95
1. บทบาทของภาคธุรกิจในพื้นที่.....	95
1.1 ภาพรวมการกระจายตัวของธุรกิจ.....	95
1.2 การวิเคราะห์แนวโน้ม (Trend Analysis) ของธุรกิจในท้องถิ่น	96
1.3 ภาพรวมของธุรกิจระหว่างในเมืองกับนอกเมือง.....	100
2. การวิเคราะห์กิจการ 100 อันดับแรก ของภาคธุรกิจในท้องถิ่น	109
2.1 ประเภทของกิจการ.....	109
2.2 การเปรียบเทียบสัดส่วนธุรกิจ 100 อันดับแรก ในท้องถิ่น.....	110
3. สรุป.....	115
4. ข้อเสนอเชิงนโยบาย.....	119
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอเชิงนโยบายจากการวิเคราะห์เชิงเศรษฐกิจของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	122
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนาจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส	123
รายการอ้างอิง.....	131

สารบัญรูปภาพ

ภาพที่ 2-1 การเปรียบเทียบจำนวนประชากรระหว่างจังหวัดชายแดนภาคใต้ 3 จังหวัด พ.ศ. 2566	40
ภาพที่ 2-2 การเปรียบเทียบจำนวนประชากรที่มีงานทำ อายุระหว่าง 15-59 ปี พ.ศ. 2566	41
ภาพที่ 2-3 การเปรียบเทียบงบประมาณ พ.ศ. 2567 ที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับการจัดสรร	42
ภาพที่ 2-4 ข้อมูลผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (GPP per capita) พ.ศ. 2565 ของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้	43
ภาพที่ 2-5 การเปรียบเทียบจำนวนประชากรทั้งหมด และประชากรที่มีงานทำ อายุ 15 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2566 จังหวัดยะลาและจังหวัดเชียงราย	45
ภาพที่ 2-6 การเปรียบเทียบงบประมาณ พ.ศ. 2567 ของจังหวัดยะลาและจังหวัดเชียงราย	46
ภาพที่ 2-7 การเปรียบเทียบข้อมูลผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (GPP per capita) พ.ศ. 2565 ของจังหวัดยะลา และจังหวัดเชียงราย	47
ภาพที่ 2-8 การเปรียบเทียบจำนวนประชากรทั้งหมด และประชากรที่มีงานทำ อายุ 15 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2566	49
ภาพที่ 2-9 การเปรียบเทียบงบประมาณ พ.ศ. 2567 ของจังหวัดปัตตานีและจังหวัดระยอง	50
ภาพที่ 2-10 การเปรียบเทียบข้อมูลผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (GPP per capita) พ.ศ. 2565 ของจังหวัดปัตตานี และจังหวัดระยอง	51
ภาพที่ 2-11 การเปรียบเทียบจำนวนประชากรทั้งหมด และประชากรที่มีงานทำ อายุ 15 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2566 จังหวัดนราธิวาสและจังหวัดแม่ฮ่องสอน	53
ภาพที่ 2-12 การเปรียบเทียบงบประมาณ พ.ศ. 2567 ของจังหวัดนราธิวาสและจังหวัดแม่ฮ่องสอน	54
ภาพที่ 2-13 การเปรียบเทียบข้อมูลผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (GPP per capita) พ.ศ. 2565 ของจังหวัดนราธิวาสและจังหวัดแม่ฮ่องสอน	55
ภาพที่ 3-1 รายได้จัดเก็บเองในสามจังหวัดชายแดนใต้ พ.ศ. 2557-2566 และสามจังหวัดเทียบเคียง พ.ศ. 2565-2566 (ล้านบาท)	69
ภาพที่ 3-2 รายได้จากรัฐจัดสรรในสามจังหวัดชายแดนใต้ พ.ศ. 2557-2566 และสามจังหวัดเทียบเคียง พ.ศ. 2565-2566 (ล้านบาท)	71
ภาพที่ 3-3 รายได้จากเงินอุดหนุนในสามจังหวัดชายแดนใต้ พ.ศ. 2557-2566 และสามจังหวัดเทียบเคียง พ.ศ. 2565-2566 (ล้านบาท)	73
ภาพที่ 3-4 รายได้รวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรายหัว ในสามจังหวัดชายแดนใต้และสามจังหวัดเทียบเคียง พ.ศ. 2557-2566 (ล้านบาท)	76
ภาพที่ 3-5 รายได้จัดเก็บเองรายหัว ในสามจังหวัดชายแดนใต้และสามจังหวัดเทียบเคียง พ.ศ. 2557-2566 (ล้านบาท)	77

ภาพที่ 3-6 รายจากรัฐจัดสรรรายหัว ในสามจังหวัดชายแดนใต้และสามจังหวัดเทียบเคียง พ.ศ. 2557-2566 (ล้านบาท)	78
ภาพที่ 3-7 รายได้จากเงินอุดหนุนรายหัว ในสามจังหวัดชายแดนใต้และสามจังหวัดเทียบเคียง พ.ศ. 2557-2566 (ล้านบาท)	79
ภาพที่ 3-8 งบประมาณแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2547-2566	86
ภาพที่ 3-9 การเปรียบเทียบงบประมาณองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับงบประมาณแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2557-2566 (ล้านบาท)	88
ภาพที่ 4-1 การเปรียบเทียบข้อมูลมูลค่าของสินทรัพย์ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ค.ศ. 2015-2023	97
ภาพที่ 4-2 การเปรียบเทียบข้อมูลรายได้จากการดำเนินงานใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ค.ศ. 2015-2023	98
ภาพที่ 4-3 การเปรียบเทียบข้อมูลผลกำไรรวมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ค.ศ. 2015-2023	99
ภาพที่ 4-4 การเปรียบเทียบข้อมูลมูลค่าของสินทรัพย์ระหว่างนอกเมืองกับในเมืองจังหวัดนราธิวาส ค.ศ. 2015-2023	100
ภาพที่ 4-5 การเปรียบเทียบข้อมูลรายได้จากการดำเนินงานระหว่างนอกเมืองกับในเมืองจังหวัดนราธิวาส ค.ศ. 2015-2023	101
ภาพที่ 4-6 การเปรียบเทียบข้อมูลผลกำไรรวม ระหว่างนอกเมืองกับในเมืองจังหวัดนราธิวาส ค.ศ. 2015-2023	102
ภาพที่ 4-7 การเปรียบเทียบข้อมูลมูลค่าของสินทรัพย์ระหว่างนอกเมืองกับในเมืองจังหวัดยะลา ค.ศ. 2015-2023	103
ภาพที่ 4-8 การเปรียบเทียบข้อมูลรายได้จากการดำเนินงานระหว่างนอกเมืองกับในเมืองจังหวัดยะลา ค.ศ. 2015-2023	104
ภาพที่ 4-9 การเปรียบเทียบข้อมูลผลกำไรรวม ระหว่างนอกเมืองกับในเมืองจังหวัดยะลา ค.ศ. 2015-2023	105
ภาพที่ 4-10 การเปรียบเทียบข้อมูลมูลค่าของสินทรัพย์ระหว่างนอกเมืองกับในเมืองจังหวัดปัตตานี ค.ศ. 2015-2023	106
ภาพที่ 4-11 การเปรียบเทียบข้อมูลรายได้จากการดำเนินงานระหว่างนอกเมืองกับในเมืองจังหวัดปัตตานี ค.ศ. 2015-2023	107
ภาพที่ 4-12 การเปรียบเทียบข้อมูลผลกำไรรวม ระหว่างนอกเมืองกับในเมืองจังหวัดปัตตานี ค.ศ. 2015-2023	108
ภาพที่ 4-13 การเปรียบเทียบข้อมูลมูลค่าสินทรัพย์ของกิจการทั้งหมดและกิจการ 100 อันดับแรก แบบรายจังหวัด	111
ภาพที่ 4-14 การเปรียบเทียบข้อมูลรายได้จากการดำเนินงานของกิจการทั้งหมดและกิจการ 100 อันดับแรก แบบรายจังหวัด	112

ภาพที่ 4-15 การเปรียบเทียบข้อมูลผลกำไรรวมของกิจการทั้งหมดและกิจการ 100 อันดับแรก แบบรายจังหวัด 114

สารบัญตาราง

ตารางที่ 2-1 ข้อมูลประชากรจังหวัดยะลาระดับรายอำเภอ ปี พ.ศ. 2565-2566 และข้อมูลประชากรที่มีงานทำ อายุ 15-59 ปี และอายุ 60 ปี ขึ้นไป ของจังหวัดยะลา ระดับรายอำเภอ พ.ศ. 2565	5
ตารางที่ 2-2 ข้อมูลจำนวนประชากรในระดับ อปท. ของจังหวัดยะลา	6
ตารางที่ 2-3 ข้อมูลทางการเงินราย อปท. ของจังหวัดยะลา	10
ตารางที่ 2-4 ข้อมูลประชากรที่มีงานทำจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2566	15
ตารางที่ 2-5 ข้อมูลจำนวนประชากรในระดับ อปท. ของจังหวัดปัตตานี	16
ตารางที่ 2-6 ข้อมูลทางการเงินราย อปท. ของจังหวัดปัตตานี	21
ตารางที่ 2-7 ข้อมูลจำนวนประชากรในระดับ อปท. ของจังหวัดนราธิวาส	29
ตารางที่ 2-8 ข้อมูลทางการเงินราย อปท. ของจังหวัดนราธิวาส	33
ตารางที่ 2-9 ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส	57
ตารางที่ 2-10 การวิเคราะห์เชิงสถิติของรายรับจริงและรายจ่ายจริงของ อปท.	59
ตารางที่ 2-11 การเปรียบเทียบข้อมูลประชากร เศรษฐกิจและการคลังของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้กับจังหวัดเทียบเคียง	61
ตารางที่ 3-1 ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ปี พ.ศ. 2565	65
ตารางที่ 3-2 รายได้อัตราการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2557-2566	81
ตารางที่ 3-3 รายได้อัตราการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดยะลา พ.ศ. 2557-2566	82
ตารางที่ 3-4 รายได้อัตราการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนราธิวาส พ.ศ. 2557-2566	83
ตารางที่ 3-5 งบประมาณแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2547-2566	84
ตารางที่ 3-6 การวิเคราะห์เชิงสถิติของงบประมาณในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	91
ตารางที่ 4-1 แสดงประเภทกลุ่มธุรกิจที่มีผลประกอบการมากที่สุด 5 อันดับแรก ในแต่ละจังหวัด	109
ตารางที่ 4-2 แสดงข้อมูลมูลค่าสินทรัพย์เฉลี่ย 100 กิจการแรก มูลค่าสินทรัพย์รวม 100 กิจการแรก มูลค่าสินทรัพย์รวมทั้งจังหวัด และสัดส่วนมูลค่าสินทรัพย์รวม 100 กิจการแรก ต่อทั้งจังหวัด	111

ตารางที่ 4-3 แสดงข้อมูลมูลค่ารายได้จากการดำเนินงานเฉลี่ย 100 กิจการแรก มูลค่ารายได้จากการดำเนินงานรวม 100 กิจการแรก มูลค่ารายได้จากการดำเนินงานรวมทั้งจังหวัด และสัดส่วนมูลค่ารายได้จากการดำเนินงาน รวม 100 กิจการแรกต่อทั้งจังหวัด	113
ตารางที่ 4-4 แสดงข้อมูลมูลค่าผลกำไรรวมเฉลี่ย 100 กิจการแรก มูลค่าผลกำไรรวม 100 กิจการแรก มูลค่าผลกำไรรวมทั้งจังหวัด และสัดส่วนมูลค่าผลกำไรรวม 100 กิจการแรกต่อทั้งจังหวัด	114
ตารางที่ 4-5 การวิเคราะห์เชิงสถิติของมูลค่าของสินทรัพย์รวม รายได้จากการดำเนินงาน และผลกำไรรวม ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	116

บทที่ 1 บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

การทำให้เมืองหรือจังหวัดหนึ่ง ๆ ก้าวไปข้างหน้า เกิดการพัฒนาและเจริญเติบโตจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลักที่สำคัญคือ ปัจจัยทางด้านการเงินและการคลัง ไม่ว่าจะเป็นงบประมาณ ภาษี และเงินอุดหนุน เพราะงบประมาณทั้ง 3 ส่วนนี้ช่วยให้การดำเนินการของจังหวัดเป็นไปตามแผน เช่น แผนพัฒนาเทศบาลที่เทศบาลเมืองและเทศบาลตำบลได้กำหนดกรอบไว้ หรือแผนพัฒนาท้องถิ่นที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ได้วางเป้าหมายและยุทธศาสตร์

โดยงบประมาณ คือ แผนการเงินที่แสดงรายรับรายจ่ายตามแผนงานหรือโครงการต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในปีงบประมาณ เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับเงินงบประมาณจากรัฐบาล เงินดังกล่าวจะกลายเป็นงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยจะต้องจัดทำแผนงบประมาณทั้งรายรับและรายจ่ายประจำปีงบประมาณ เริ่มตั้งวันที่ 1 ตุลาคมของปีปัจจุบัน จนถึง 30 กันยายนของปีถัดไป สำหรับงบประมาณรายจ่ายประจำปีจะประกอบด้วยงบประมาณรายจ่ายทั่วไปและงบประมาณรายจ่ายเฉพาะการ (กระทรวงมหาดไทย, 2543; วศิน โกมุท และปธาน สุวรรณมงคล, ม.ป.ป.) ขณะที่ภาษีท้องถิ่นเป็นรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกส่วนหนึ่งที่จัดเก็บจากประชาชนผ่านเงินบำรุงในท้องถิ่น เช่น ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ภาษีป้าย ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีเงินในส่วนที่มาจากอุดหนุนของรัฐบาล เช่น เงินอุดหนุนทั่วไป เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ ฯลฯ จึงกล่าวได้ว่า รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีที่มาจาก 3 แหล่งด้วยกัน ได้แก่ หนึ่ง รายได้ที่ท้องถิ่นเป็นผู้จัดเก็บเอง สอง รายได้ที่รัฐบาลเป็นผู้จัดเก็บให้ สาม รายได้ที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาล (นฤมล แก้วสุก, 2564)

การได้รับงบประมาณ การดำเนินงานจัดเก็บภาษี รวมทั้งเงินอุดหนุนที่ผ่านการสนับสนุน ทั้งหมดเป็นลักษณะของการคลังท้องถิ่น (Local Finance) ที่มีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ขึ้นอยู่กับจำนวนประชากร ขนาดกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ลักษณะจำเพาะเชิงพื้นที่ เช่น จังหวัดด้านการท่องเที่ยว จังหวัดที่มีอัตราการจ้างงานสูง (มติชนออนไลน์, 2565)

หากกล่าวถึงเป้าหมายที่สำคัญของการคลังท้องถิ่นคือ การทำให้การบริหารจัดการท้องถิ่นมีความเป็นอิสระ สามารถพึ่งพาตัวเองได้ และประชาชนได้รับการดูแล (เอกวิทย์ มีสุข และนิยม รัฐอมฤต, ม.ป.ป.) รวมไปถึงเมื่อเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่แล้ว การคลังท้องถิ่นช่วยยกระดับศักยภาพของท้องถิ่นและลดปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ให้น้อยลง

สำหรับการจัดทำงบประมาณจะประกอบด้วยหน้าที่หลัก 4 ประการ ได้แก่

ประการที่หนึ่ง เพื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถวางแผนการชำระหนี้และยังคงมีรายจ่ายอยู่ภายใต้กรอบของงบประมาณ

ประการที่สอง เพื่อเจ้าหน้าที่ได้สามารถให้สำคัญของงานตามแผนที่มีการลำดับไว้

ประการที่สาม เพื่อให้เกิดการจัดสรรและกระจายทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด อีกทั้งสามารถวางแผนและกำหนดทิศทางการทำงานภายในปีงบประมาณได้

ประการที่สี่ เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการจัดเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีงบประมาณหน้า (วสิน โคมุท และปธาน สุวรรณมงคล, ม.ป.ป.)

ส่วนเป้าหมายของเงินอุดหนุนมีวัตถุประสงค์ที่จะเข้าไปช่วยแก้ไขปัญหาที่เกินกว่าขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และลดช่องว่างของฐานะทางการคลังระหว่างหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละแห่ง (นฤมล แก้วสุก, 2564) โดยหน้าที่หลักทั้งหมดข้างต้นมีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละที่มีระบบงบประมาณและรายได้ที่มั่นคง ไม่เข้าสู่สภาวะขาดดุลทางงบประมาณ มีทรัพยากรเพียงพอจนนำไปสู่ความสามารถในการพึ่งพาตัวเองได้ ทั้งการดำเนินงานตามเหตุการณ์ การรับมือกับเหตุฉุกเฉินที่อาจจะเกิดขึ้น หรือการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำลังเผชิญกับสถานการณ์รายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บได้ไม่เพียงพอ จึงทำให้ต้องอาศัยงบประมาณที่ได้รับจากเงินอุดหนุนของภาครัฐ (นฤมล แก้วสุก, 2564) ขณะเดียวกันรัฐบาลก็ได้พยายามปรับปรุงกลไกการหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและลดการพึ่งพิงจากส่วนกลาง ด้วยการพิจารณาจากบริบทของท้องถิ่นนั้นทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

สำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส มีบริบททางด้านสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ที่แตกต่างไปจากจังหวัดอื่นของประเทศไทย เนื่องจากเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ติดกับทะเลอ่าวไทยและใกล้กับประเทศเพื่อนบ้าน จึงส่งผลให้มีมิติทางด้านสังคมและวัฒนธรรมมีความใกล้เคียงกัน อีกทั้งประชากรส่วนใหญ่ของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นชาวมุสลิม ที่มีวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ใช้ภาษามลายู นับถือศาสนาอิสลาม และอยู่อาศัยกันแบบครอบครัวขนาดใหญ่มีสมาชิกจำนวนมาก (แพร ศิริศักดิ์ดำเกิง, 2552 อ้างถึงในชลิตา บัณฑวงศ์, 2560; ปราโมทย์ ปราสาทกุล, 2553 อ้างถึงในชลิตา บัณฑวงศ์, 2560; ชลิตา บัณฑวงศ์, 2560) จึงทำให้ในภาพรวมแล้วพื้นที่ตรงนี้มีลักษณะความโดดเด่นเป็นอย่างมาก

มิติทางด้านเศรษฐกิจ อาชีพหลักของประชาชนคือการเกษตร เช่น การปลูกยางพารา การทำประมง แม้ประชากรจำนวนมากจะประกอบอาชีพเกษตรแต่กลับพบว่า ประชาชนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีสัดส่วนการถือครองที่ดินจำนวนน้อย ขณะที่สินค้าทางการเกษตรที่ผลิตได้มีราคาไม่สูงมากนัก ส่งผลให้ผลิตภาพมวลรวมในพื้นที่ต่อจำนวนประชากรอยู่ในระดับต่ำ เกิดภาวะความยากจน เกิดอัตราการว่างงานในพื้นที่ที่

สูง (คณะกรรมการการวิสามัญศึกษาปัญหาความมั่นคงในจังหวัดภาคใต้, 2548; ประพันธ์ มุสิกพันธ์, 2549 อ้างถึงในชลิตา บัณทวงศ์, 2560)

ระดับการศึกษาของประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าภูมิภาคอื่นของประเทศ ส่งผลให้ทางเลือกในการประกอบอาชีพมีไม่มากนัก (คณะกรรมการการวิสามัญศึกษาปัญหาความมั่นคงในจังหวัดภาคใต้, 2548; ประพันธ์ มุสิกพันธ์, 2549 อ้างถึงในชลิตา บัณทวงศ์, 2560) ทั้งนี้ มิติทางด้านเศรษฐกิจและสังคมยังส่งผลไปสู่มิติทางด้านความมั่นคง มีงานศึกษาพบว่า ความยากจนและการว่างงานเป็นปัจจัยที่ช่วยขยายปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ งานของปิยนถ บุนนาค (2546 อ้างถึงในชลิตา บัณทวงศ์, 2560) ชี้ว่าประชาชนในพื้นที่มีการเปรียบเทียบชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งในเรื่องรายได้และโครงสร้างพื้นฐาน นอกจากนี้ ความเป็นหมู่บ้านพื้นที่สีแดงยังสัมพันธ์กับหมู่บ้านที่เผชิญปัญหาความยากจนและมีปัญหาเรื่องการพัฒนา ชาวบ้านอยู่ในพื้นที่ที่มีความยากจนหนาแน่นและไม่สามารถประกอบอาชีพเพราะการเข้าถึงถึงทรัพยากรธรรมชาติหรือทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม

บริบทของพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ข้างต้นนั้นล้วนมีผลกระทบต่อการคลังในท้องถิ่น ในด้านหนึ่ง จำนวนการจัดเก็บรายได้ของท้องถิ่นจากประชากรที่มีรายได้ไม่สูงและยังคงมีปัญหาเรื่องความเติบโตของเศรษฐกิจในพื้นที่ และในอีกด้านหนึ่ง จากสถานการณ์ปัญหาในพื้นที่ทำให้งบประมาณการแก้ไขปัญหาที่หลังไหลเข้ามามีงบประมาณอื่น เช่น งบประมาณตามแผนบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนใต้ งบประมาณกระทรวงและกรมต่าง ๆ จึงนำมาสู่การศึกษาในครั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงการคลังในท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นงบประมาณ ภาษี และเงินอุดหนุน ของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งในส่วนที่เข้ามาและจำนวนการดูแลวัดความเปลี่ยนแปลงของงบประมาณการคลังในท้องถิ่น รวมไปถึงการเปรียบเทียบกับกรณีศึกษาในท้องถิ่นของจังหวัดที่มีความใกล้เคียงกันกับจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการด้านงบประมาณและโครงสร้างภาษีท้องถิ่นของหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส
2. เพื่อทำการเปรียบเทียบกับจังหวัดที่พึงเทียบเคียงได้ (Twin Cities) จำนวน 3 จังหวัด ในประเด็นของการบริหารจัดการด้านงบประมาณและโครงสร้างภาษีท้องถิ่น
3. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการศึกษาเรื่องงบประมาณและโครงสร้างภาษีท้องถิ่น ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

วิธีการศึกษา

การศึกษานี้จะใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Method) กล่าวคือ ใช้ข้อมูลเชิงปริมาณในด้านงบประมาณและภาษีท้องถิ่น เพื่อนำมาวิเคราะห์สัดส่วนและแนวโน้มของพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และใช้ข้อมูลรายจังหวัดเพื่อระบุจังหวัดที่พึ่งพิงเทียบเคียงได้ (Twin Cities) อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์ที่ลึกซึ้งขึ้น และใช้การศึกษาเชิงคุณภาพด้วยเทคนิคการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยการทบทวนวรรณกรรมปริทัศน์จากข้อมูลทุติยภูมิประเภทเอกสารทางราชการที่ได้เผยแพร่ รายงานวิจัย เอกสารทางวิชาการ แผนประจำปี ข่าวสาร ฯลฯ เพื่อดูบริบทของพื้นที่ การบริหารจัดการด้านงบประมาณและโครงสร้างภาษีท้องถิ่น และพลวัตความเปลี่ยนแปลงของงบประมาณการคลังในท้องถิ่นของพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน

บทที่ 2 ภาพรวมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และจังหวัดเทียบเคียง (Twin Cities)

จังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้ง 3 จังหวัด อันประกอบด้วยจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส จัดเป็นกลุ่มจังหวัดในระดับกลางและเล็กของประเทศไทย เนื่องจากเมื่อดูตามขนาดพื้นที่พบว่า จังหวัดยะลามีขนาดพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับที่ 48 ของประเทศ โดยมีจำนวนพื้นที่ประมาณ 4,505.882 ตารางกิโลเมตร จังหวัดปัตตานีเป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่รองลงมา โดยมีพื้นที่จำนวน 4,475.430 ตารางกิโลเมตร ซึ่งอยู่ในลำดับที่ 50 ของประเทศ ส่วนจังหวัดนราธิวาส ถือว่าขนาดเล็กที่สุด มีพื้นที่ 1,940.356 ตารางกิโลเมตร หรือมีพื้นที่อยู่ในลำดับที่ 68 จากจังหวัดทั้งประเทศ จำนวน 77 จังหวัด (สำนักงานสถิติจังหวัดนครสวรรค์, ม.ป.ป.)

สำหรับข้อมูลภาพรวมของจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส พบว่ามีมิติทางการปกครอง ประชากร และการเงินการคลัง มีความน่าสนใจ ซึ่งสามารถที่จะจำแนกในรายจังหวัดได้ดังต่อไปนี้

1 จังหวัดยะลา

จังหวัดยะลาประกอบไปด้วย 8 อำเภอ เป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่มากที่สุดใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่มีความหนาแน่นของประชากรน้อยที่สุด แม้ในปี พ.ศ. 2566 จะมีขนาดประชากรทั้งจังหวัดจำนวน 548,838 คน และมีจำนวนประชากรที่มีงานทำ อายุ 15 ปีขึ้นไป ทั้งสิ้น 264,400 คน (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, ม.ป.ป.; สำนักงานแรงงานจังหวัดยะลา, 2566) ซึ่งมากขึ้นกว่าปีก่อนที่มีจำนวนประชากรเพียง 451,052 คน โดย ข้อมูลประชากรในปี พ.ศ. 2565 อย่างเป็นทางการพบข้อมูลจำนวนประชากรในวัยแรงงาน อายุระหว่าง 15-59 ปี จำนวนรวม 177,079 คน และประชากรกลุ่มสูงอายุที่ยังทำงานอยู่ อายุ 60 ปี ขึ้นไป มีจำนวนรวม 45,649 คน โดยสามารถแบ่งข้อมูลตามรายอำเภอได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2-1 ข้อมูลประชากรจังหวัดยะลาระดับรายอำเภอ ปี พ.ศ. 2565-2566 และข้อมูลประชากรที่มีงานทำ อายุ 15-59 ปี และอายุ 60 ปี ขึ้นไป ของจังหวัดยะลา ระดับรายอำเภอ พ.ศ. 2565

อำเภอ	ขนาดประชากร (คน) พ.ศ. 2566	ขนาดประชากร (คน) พ.ศ. 2565	ประชากรอายุ 15-59 ปี ที่ มีงานทำ พ.ศ. 2565 (คน)	ประชากร 60 ปีขึ้นไป ที่มี งานทำ พ.ศ. 2565 (คน)
กรงปินัง	30,829	26,928	9,986	2,004
กาบัง	26,007	23,252	10,017	1,774
ธารโต	26,168	23,508	10,735	2,708
บันนังสตา	64,611	54,741	21,610	5,334
เบตง	62,459	47,084	17,033	5,965
เมืองยะลา	174,502	143,325	49,096	14,157
ยะหา	65,486	49,316	19,073	4,440

อำเภอ	ขนาดประชากร (คน) พ.ศ. 2566	ขนาดประชากร (คน) พ.ศ. 2565	ประชากรอายุ 15-59 ปี ที่ มีงานทำ พ.ศ. 2565 (คน)	ประชากร 60 ปีขึ้นไป ที่มี งานทำ พ.ศ. 2565 (คน)
รามัน	98,776	82,898	39,529	9,267
รวม	548,838	451,052	177,079	45,649

ที่มา: สำนักงานสถิติจังหวัดยะลา อ้างถึงในสำนักงานแรงงานจังหวัดยะลา, 2566; สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยะลา 2565; สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดยะลา, 2566.

ในส่วนของอาชีพที่แรงงานจังหวัดยะลาอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่มีงานทำ ประกอบอาชีพมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ งานด้านการเกษตรและประมง มีจำนวนทั้งสิ้น 161,870 คน หรือประมาณร้อยละ 61.22 งานบริการและขายสินค้า จำนวน 58,111 คน หรือร้อยละ 21.98 และงานฝีมือรวมทั้งงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 11,748 คน หรือประมาณร้อยละ 4.4 (สำนักงานแรงงานจังหวัดยะลา, 2566)

เมื่อแจกแจงข้อมูลในระดับตำบล พบว่า จังหวัดยะลาประกอบด้วย 56 ตำบล หากไม่นับรวมองค์กรบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ยะลา การปกครองส่วนท้องถิ่นจะแบ่งออกเป็น 63 ซึ่งมีจำนวนประชากรในแต่ละพื้นที่ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2-2 ข้อมูลจำนวนประชากรในระดับ อบต. ของจังหวัดยะลา

อำเภอ	ตำบล	เทศบาลตำบล/อบต.	จำนวนประชากร (คน)
กรงปินัง	กรงปินัง	อบต.กรงปินัง	11,288
	บุโโรง	อบต.บุโโรง	5,818
	สะเอะ	อบต.สะเอะ	8,659
	ห้วยกระทิง	อบต.ห้วยกระทิง	5,120
กาบัง	กาบัง	อบต.กาบัง	15,405
	บาละ	อบต.บาละ	10,671
	ธารโต	เทศบาลตำบลคอกช้าง	1,518
ธารโต	แม่หวาด	อบต.แม่หวาด	8,161
	คีรีเขต	อบต.คีรีเขต	3,180
	ธารโต	อบต.ธารโต	N/A
	บ้านแห	อบต.บ้านแห	8,196
บันนังสตา	เขื่อนบางลาง	ทต.เขื่อนบางลาง	4,621
	บันนังสตา	ทต.บันนังสตา	2,549
	บันนังสตา	อบต.บันนังสตา	14,656

อำเภอ	ตำบล	เทศบาลตำบล/อบต.	จำนวนประชากร (คน)
	ตลิ่งชัน	อบต.ตลิ่งชัน	15,290
	ตาดินนา	อบต.ตาดินนา	10,654
	ถ้ำทะลุ	อบต.ถ้ำทะลุ	3,372
	บาเจาะ	อบต.บาเจาะ	9,738
เบตง	เบตง	ทม.เบตง	26,383
	ธารน้ำทิพย์	ทต.ธารน้ำทิพย์	4,571
	ตาดินนา	อบต.ตาดินนา	9,017
	ยะรม	อบต.ยะรม	10,350
	อัยเยอร์เวง	อบต.อัยเยอร์เวง	12,494
เมืองยะลา	สะเตง	ทน.ยะลา	58,952
	สะเตงนอก	ทม.สะเตงนอก	37,199
	ท่าสาป	ทต.ท่าสาป	8,329
	บูดี	ทต.บูดี	11,801
	ยุโป	ทต.ยุโป	7,251
	ลำใหม่	ทต.ลำใหม่	6,229
	ลำใหม่	อบต.ลำใหม่	6,221
	ตาเซะ	อบต.ตาเซะ	6,183
	บันนังส่า	อบต.บันนังส่า	8,191
	เปาะเส้ง	อบต.เปาะเส้ง	5,648
	พรอน	อบต.พรอน	5,728
	ยะลา	อบต.ยะลา	3,680
	ลำพะยา	อบต.ลำพะยา	5,017
	ลีดล	อบต.ลีดล	6,224
	หน้าถ้ำ	อบต.หน้าถ้ำ	3,461
ยะหา	ปะแต	ทต.ปะแต	14,433
	ยะหา	ทต.ยะหา	12,780
	ยะหา	อบต.ยะหา	12,355
	กาตอง	อบต.กาตอง	9,407
	ตาชี	อบต.ตาชี	1,789
	บาโงยซีแน	อบต.บาโงยซีแน	8,601

อำเภอ	ตำบล	เทศบาลตำบล/อบต.	จำนวนประชากร (คน)
	บาโระ	อบต.บาโระ	10,959
	ละแ	อบต.ละแ	4,975
รามัน	โกตาบารู	ทต.โกตาบารู	5,959
	บาลอ	ทต.บาลอ	5,811
	กาบูบเกาะ	ทต.เมืองรามันห์	9,300
	กาบูบเกาะ	อบต.กาบูบเกาะ	4,298
	กอตอดีอระ	อบต.กอตอดีอระ	5,893
	กาลอ	อบต.กาลอ	3,501
	กาลูปัง	อบต.กาลูปัง	3,214
	เกะรือ	อบต.เกะรือ	7,581
	จะกัวะ	อบต.จะกัวะ	6,807
	ตะโละหละ	อบต.ตะโละหละ	6,720
	ท่าธง	อบต.ท่าธง	7,446
	เนินงาม	อบต.เนินงาม	7,193
	บาโงย	อบต.บาโงย	3,078
	ปือม้ง	อบต.ปือม้ง	6,523
	ยะตะ	อบต.ยะตะ	5,934
	วังพญา	อบต.วังพญา	8,030
	อาซ่อง	อบต.อาซ่อง	5,827

ที่มา: เว็บไซต์ของหน่วยงาน อบท. ในจังหวัดยะลาทั้งหมด จำนวน 63 แห่ง

เมื่อพิจารณาในส่วนของงบประมาณและมิติทางเศรษฐกิจ พบว่า จังหวัดยะลาได้รับงบประมาณจากภาครัฐในปี พ.ศ. 2567 มากที่สุดเป็นอันดับที่ 26 ของประเทศ ซึ่งงบประมาณที่ได้รับรวมทั้งสิ้น 9,085,368,500 บาท แบ่งเป็นงบลงทุนมากที่สุด จำนวน 3,684,109,400 บาท คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 40.5 ตามมาด้วยงบเงินอุดหนุน จำนวน 3,292,858,800 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 36.2 งบดำเนินการ จำนวน 1,171,379,500 บาท หรือประมาณร้อยละ 12.9 นอกจากนี้จะเป็นงบประมาณอื่น ๆ จำนวน 765,272,200 บาท หรือร้อยละ 8.4 ส่วนงบบุคลากรมีจำนวนน้อยที่สุด อยู่ที่ 173,748,600 บาท หรือร้อยละ 1.9 (สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี, ม.ป.ป.)

สำหรับผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัว (per capita) ของประชากรจังหวัดยะลาปีล่าสุด พ.ศ. 2565 นั้นอยู่อันดับที่ 51 ของประเทศ มีจำนวนผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว 97,883.10 บาทต่อคนต่อปี (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

สำหรับงบประมาณเงินและการคลังที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งได้เปิดเผยไว้ ทั้งรายได้จริง ซึ่งเป็นผลรวมของงบประมาณ ภาษี และเงินอุดหนุน ของปีงบประมาณนั้น และรายจ่ายจริงที่หน่วยงานแต่ละแห่งได้ใช้ไป สามารถแสดงความสัมพันธ์ของทั้งสองส่วนได้ดังนี้

ตารางที่ 2-3 ข้อมูลทางการเงินราย อบท. ของจังหวัดยะลา

อำเภอ	เทศบาลตำบล/อบต.	รายรับจริง (ล้านบาท)	รายจ่ายจริง (ล้านบาท)	คงเหลือ (ล้านบาท)	ข้อมูล ปี พ.ศ.
กรงปินัง	อบต.กรงปินัง	66.40	59.70	6.70	2565
	อบต.ปูโรง	43.61	40.55	3.06	2565
	อบต.สะเอะ	53.41	53.28	0.13	2566
	อบต.ห้วยกระทิง	32.77	36.68	-3.91	2566
กาบัง	อบต.กาบัง	82.54	69.95	12.59	2567
	อบต.บालะ	78.79	65.49	13.30	2566
ธารโต	เทศบาลตำบลคอกช้าง	30.24	30.62	-0.38	2566
	อบต.แม่หวาด	60.84	43.52	17.32	2566
	อบต.คีรีเขต	43.34	29.35	13.99	2566
	อบต.ธารโต	57.17	38.96	18.21	2566
	อบต.บ้านแห	70.50	50.99	19.51	2566
บันนังสตา	ทต.เขื่อนบางลาง	63.80	33.82	29.98	2566
	ทต.บันนังสตา	54.48	47.20	7.28	2566
	อบต.บันนังสตา	129.44	97.98	31.46	2566
	อบต.ตลิ่งชัน	118.71	104.39	14.32	2566
	อบต.ตานะปูเต๊ะ	75.17	63.10	12.07	2566
	อบต.ถ้ำทะลุ	28.77	27.70	1.07	2566
	อบต.บาเจาะ	64.83	61.49	3.34	2566

อำเภอ	เทศบาลตำบล/อบต.	รายรับจริง (ล้านบาท)	รายจ่ายจริง (ล้านบาท)	คงเหลือ (ล้านบาท)	ข้อมูล ปี พ.ศ.
เบตง	ทม.เบตง	637.80	383.26	254.54	2566
	ทต.ธารน้ำทิพย์	40.40	31.23	9.17	2566
	อบต.ตาเนาะแมเราะ	90.50	69.60	20.9	2566
	อบต.ยะรม	67.45	60.31	7.14	2566
	อบต.อัยเยอร์เวง	88.50	65.35	23.15	2566
เมืองยะลา	ทน.ยะลา	1,409.77	1,217.93	191.84	2566
	ทม.สะเตงนอก	187.12	186.26	0.86	2566
	ทต.ทาสाप	60.90	51.93	8.97	2566
	ทต.บุตตี	79.33	67.36	11.97	2566
	ทต.ยูโป	43.71	48.68	-4.97	2566
	ทต.ลำใหม่	36.84	30.94	5.90	2566
	อบต.ลำใหม่	40.28	28.97	11.31	2564
	อบต.ตาเซะ	48.63	42.22	6.41	2566
	อบต.บันนังสาเรง	46.92	49.10	-2.18	2566
	อบต.เปาะเส้ง	36.12	27.76	8.36	2565
	อบต.พรอน	43.38	39.81	3.57	2566
	อบต.ยะลา	33.20	31.62	1.58	2566
	อบต.ลำพะยา	34.06	32.94	1.12	2564
	อบต.ลีดล	43.26	44.68	-1.42	2566

อำเภอ	เทศบาลตำบล/อบต.	รายรับจริง (ล้านบาท)	รายจ่ายจริง (ล้านบาท)	คงเหลือ (ล้านบาท)	ข้อมูล ปี พ.ศ.
	อบต.หน้าถ้ำ	32.15	30.31	1.84	2566
ยะหา	ทต.ปะแต	116.74	72.29	44.45	2564
	ทต.ยะหา	38.93	39.11	-0.18	2566
	อบต.ยะหา	80.84	49.61	31.23	2564
	อบต.กาตอง	56.76	46.89	9.87	2564
	อบต.ตาชี	24.36	23.63	0.73	2566
	อบต.บาโงยซีแน	68.82	44.33	24.49	2566
	อบต.บาโร๊ะ	74.63	58.12	16.51	2566
	อบต.ละแอ	35.75	30.25	5.50	2566
รามัน	ทต.โกตาบารู	60.26	55.60	4.66	2566
	ทต.บาลอ	51.88	52.74	-0.86	2566
	ทต.เมืองรามันห์	61.96	50.75	11.21	2566
	อบต.กาญูบอเกาะ	32.35	32.82	-0.47	2566
	อบต.กอตอดีอระ	43.44	37.91	5.53	2566
	อบต.กาลอ	31.10	28.66	2.44	2566
	อบต.กาลูปัง	26.40	21.98	4.42	2564
	อบต.เกะรือ	54.36	49.34	5.02	2566
	อบต.จะกาะ	46.61	37.37	9.24	2566
	อบต.ตะโละหะลือ	41.85	33.32	8.53	2564

อำเภอ	เทศบาลตำบล/อบต.	รายรับจริง (ล้านบาท)	รายจ่ายจริง (ล้านบาท)	คงเหลือ (ล้านบาท)	ข้อมูล ปี พ.ศ.
	อบต.พารัง	51.80	38.00	13.8	2564
	อบต.เนินงาม	43.78	36.99	6.79	2566
	อบต.บาโจย	34.94	33.93	1.01	2566
	อบต.ป้อมัง	42.89	51.32	-8.43	2566
	อบต.ยะตะ	42.99	39.13	3.86	2566
	อบต.วังพญา	59.92	57.59	2.33	2566
	อบต.อาซ่อง	49.04	42.98	6.06	2566
	รวม	5,527.53	4,559.69		
Mean รายรับจริง (ล้านบาท)	Median รายรับจริง (ล้านบาท)	Mode รายรับจริง (ล้านบาท)	Max รายรับจริง (ล้านบาท)	Min รายรับจริง (ล้านบาท)	Std. รายรับจริง (ล้านบาท)
87.74	51.80	N/A	1,409.77	24.36	186.44
Mean รายจ่ายจริง (ล้านบาท)	Median รายจ่ายจริง (ล้านบาท)	Mode รายจ่ายจริง (ล้านบาท)	Max รายจ่ายจริง (ล้านบาท)	Min รายจ่ายจริง (ล้านบาท)	Std. รายจ่ายจริง (ล้านบาท)
72.38	44.33	N/A	1,217.93	21.98	154.46

ที่มา: เว็บไซต์ของหน่วยงาน อบท. ในจังหวัดยะลาทั้งหมด จำนวน 63 แห่ง

จากข้อมูลการเงินที่แสดงรายรับจริงและรายจ่ายจริงของหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดยะลาจำนวน 63 แห่ง พบว่าการบริหารงบประมาณที่ได้ดำเนินการไป บางแห่งเป็นรายงานทางการเงินในช่วงปี พ.ศ. 2564 และบางแห่งอยู่ในช่วงปีพ.ศ. 2566 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความสามารถในการบริหารงบประมาณแบบเกินดุล โดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถจัดการงบประมาณสุทธิคงเหลือแบบเกินดุลมีจำนวนถึง 54 แห่ง หรือคิดสัดส่วนเป็นร้อยละ 85.71 ขณะที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการจัดการงบประมาณสุทธิคงเหลือแบบขาดดุล มีจำนวน 9 แห่ง คิดสัดส่วนเป็นร้อยละ 14.29

ทั้งนี้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดยะลามีรายรับจริงโดยเฉลี่ยแล้วประมาณ 87.74 ล้านบาท ในส่วนของรายจ่ายจริงโดยเฉลี่ยจะอยู่ที่ 72.38 ล้านบาท สำหรับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายรับจริงสูงสุด ได้แก่ เทศบาลนครยะลา มีรายรับจริงในปี พ.ศ. 2566 ทั้งหมด 1,409.77 ล้านบาท และยังเป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายจ่ายจริงสูงสุดด้วย ซึ่งมีรายจ่ายจริงอยู่ที่ 1,217.93 ล้านบาท ส่วนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายรับจริงต่ำที่สุด ได้แก่ อบต.ตาชี ในปี พ.ศ. 2566 มีรายรับอยู่ที่ 24.36 ล้านบาท ขณะที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายจ่ายจริงต่ำที่สุด ได้แก่ อบต.กาลูปัง ในปี พ.ศ. 2564 ซึ่งใช้งบประมาณรายจ่ายไปทั้งสิ้น 21.98 ล้านบาท

นอกจากนี้พบว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 50 มีรายรับจริงอยู่ระหว่าง 0 -274.18 ล้านบาท ส่วนรายจ่ายจริง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 50 มีรายจ่ายจริงตั้งแต่ 0-227.04 ล้านบาท

2. จังหวัดปัตตานี

เมื่อเปรียบเทียบกับใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัตตานีเป็นจังหวัดที่มีขนาดพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับที่ 2 รองจากจังหวัดยะลา และมีขนาดประชากรมากเป็นอันดับที่ 2 รองจากจังหวัดนราธิวาส จังหวัดปัตตานี ประกอบด้วย 12 อำเภอ ข้อมูลในปี พ.ศ. 2566 พบว่า จำนวนประชากรทั้งจังหวัดมีจำนวนทั้งสิ้น 737,077 คน (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, ม.ป.ป.) แบ่งเป็นกลุ่มประชากรในวัยแรงงาน อายุระหว่าง 15-59 ปี จำนวน 258,200 คน และประชากรกลุ่มสูงอายุที่อายุ 60 ปีขึ้นไป และยังทำงาน จำนวน 71,315 คน

ทั้งนี้ อาชีพ 3 อันดับแรกที่ประชากรที่มีงานทำในจังหวัดปัตตานีทำงานมากที่สุด ได้แก่ งานด้านการเกษตร ป่าไม้ และประมง ประมาณ 104,422 คน หรือร้อยละ 30.89 งานด้านบริการและขายสินค้า จำนวน 75,708 คน หรือร้อยละ 22.40 ด้านงานพื้นฐาน จำนวน 57,268 คน หรือร้อยละ 16.94 (สำนักงานแรงงานจังหวัดปัตตานี, 2567) โดยจำนวนประชากรที่มีงานทำทั้งสองกลุ่มสามารถจำแนกตามอำเภอได้ดังนี้

ตารางที่ 2-4 ข้อมูลประชากรที่มีงานทำจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2566

อำเภอ	ประชากรอายุ 15-59 ปี ที่มีงานทำ พ.ศ. 2566 (คน)	ประชากร 60 ปีขึ้นไป ที่มีงานทำ พ.ศ. 2566 (คน)
กะพ้อ	8,013	2,176
โคกโพธิ์	24,545	10,010
ทุ่งยางแดง	10,075	2,140
ปะนาเระ	18,335	5,902
มายอ	24,043	5,849
เมืองปัตตานี	41,306	10,090
แม่ลาน	6,182	2,022
ไม้แก่น	5,206	1,614
ยะรัง	33,738	8,734
ยะหริ่ง	31,689	8,263
สายบุรี	26,689	8,067
หนองจิก	28,379	6,448
รวม	258,200	71,315

ที่มา: สำนักงานสถิติจังหวัดปัตตานี, 2567

เมื่อแจกแจงข้อมูลในระดับตำบลพบว่า จังหวัดปัตตานีประกอบด้วย 115 ตำบล หากไม่นับรวมองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ปัตตานีการปกครองส่วนท้องถิ่นจะแบ่งออกเป็น 113 แห่ง ซึ่งมีจำนวนประชากรในแต่ละพื้นที่ตำบลดังนี้

ตารางที่ 2-5 ข้อมูลจำนวนประชากรในระดับ อบท. ของจังหวัดปัตตานี

อำเภอ	ตำบล	เทศบาลตำบล/อบต.	จำนวนประชากร (คน)
กะพ้อ	กะรุปี	อบต.กะรุปี	6,309
	ตะโละดีอีรามัน	อบต.ตะโละดีอีรามัน	5,371
	ปล่องหอย	อบต.ปล่องหอย	7,719
โคกโพธิ์	โคกโพธิ์	ทต.โคกโพธิ์	3,383
	มะกรูด	ทต.มะกรูด	5,916
	โคกโพธิ์	อบต.โคกโพธิ์	N/A
	ช้างให้ตก	อบต.ช้างให้ตก	3,055
	ทรายขาว	อบต.ทรายขาว	4,190
	ท่าเรือ	อบต.ท่าเรือ	5,110
	ทุ่งปลา	อบต.ทุ่งปลา	3,756
	นาประดู่	อบต.นาประดู่	6,120
	บางโกระ	อบต.บางโกระ	2,696
	ป่าบอน	อบต.ป่าบอน	4,474
	นาประดู่	ทต.นาประดู่	3,077
	ควนโนรี	อบต.ควนโนรี	5,368
	นาเกตุ	อบต.นาเกตุ	7,709
	ปากล่อ	อบต.ปากล่อ	6,774
ทุ่งยางแดง	ตะโละแมะนา	อบต.ตะโละแมะนา	4,007
	น้ำดำ	อบต.น้ำดำ	4,636
	ปากู	อบต.ปากู	8,344
	พิเทน	อบต.พิเทน	8,987
ปะนาเระ	ปะนาเระ	ทต.ปะนาเระ	10,881
	พอมิ่ง	ทต.พอมิ่ง	3,454
	ควน	อบต.ควน	2,387
	คอกกระบือ	อบต.คอกกระบือ	1,780
	ดอน	อบต.ดอน	3,699
	ท่าขาม	อบต.ท่าขาม	2,047
	ท่าน้ำ	อบต.ท่าน้ำ	4,778
	บ้านกลาง	อบต.บ้านกลาง	8,335

อำเภอ	ตำบล	เทศบาลตำบล/อบต.	จำนวนประชากร (คน)
	บ้านนอก	อบต.บ้านนอก	4,348
	บ้านน้ำบ่อ	อบต.บ้านน้ำบ่อ	6,418
มายอ	มายอ	ทต.มายอ	4,974
	กระเสาะ	อบต.กระเสาะ	3,851
	กระหวะ	อบต.กระหวะ	3,851
	เกาะจัน	อบต.เกาะจัน	5,291
	ตราง	อบต.ตราง	3,342
	ถนน	อบต.ถนน	4,053
	ปะโด	อบต.ปะโด	5,194
	ลานา	อบต.ลานา	7,208
	ลุโะโยไร	อบต.ลุโะโยไร	12,296
	สะกำ	อบต.สะกำ	4,827
	สาคอบน	อบต.สาคอบน	3,553
เมืองปัตตานี	สะบารัง	ทม.ปัตตานี	44,328
	รูสะมิแล	ทต.รูสะมิแล	18,480
	กะมียอ	อบต.กะมียอ	4,728
	คลองมานิง	อบต.คลองมานิง	4,070
	ตะลุโะ	อบต.ตะลุโะ	9,097
	ตันหยงลุโละ	อบต.ตันหยงลุโละ	7,079
	บานา	อบต.บานา	21,872
	บาราโหม	อบต.บาราโหม	3,423
	บาราเฮาะ	อบต.บาราเฮาะ	7,994
	ปะกาฮะรัง	อบต.ปะกาฮะรัง	6,537
	ปูยู	อบต.ปูยู	7,761
แม่ลาน	ป่าไร่	อบต.ป่าไร่	7,130
	ม่วงเตี้ย	อบต.ม่วงเตี้ย	6,948
	แม่ลาน	อบต.แม่ลาน	3,862
ไม้แก่น	ดอนทราย	อบต.ดอนทราย	3,466
	ตะโละไกรทอง	อบต.ตะโละไกรทอง	2,091
	ไทรทอง	อบต.ไทรทอง	4,883

อำเภอ	ตำบล	เทศบาลตำบล/อบต.	จำนวนประชากร (คน)
ยะรัง	ยะรัง	ทต.ยะรัง	5,158
	กระโต	อบต.กระโต	5,064
	กอลำ	อบต.กอลำ	6,546
	เขาตูม	อบต.เขาตูม	17,002
	คลองใหม่	อบต.คลองใหม่	5,459
	ประจัน	อบต.ประจัน	8,714
	ปิตุมดี	อบต.ปิตุมดี	6,538
	เมาะมาวี	อบต.เมาะมาวี	11,258
	ยะรัง	อบต.ยะรัง	1,396
	ระแว้ง	อบต.ระแว้ง	4,930
	วัด	อบต.วัด	5,617
	สะดาวา	อบต.สะดาวา	8,530
	สะนอ	อบต.สะนอ	5,529
ยะหริ่ง	ตันหยงมัส	ทต.ตันหยงมัส	2,898
	ยามู	ทต.ยะหริ่ง	6,246
	ตะโละ	อบต.ตะโละ	3,184
	ตะโละกาโปร์	อบต.ตะโละกาโปร์	9,183
	ตันหยงดालอ	อบต.ตันหยงดาลอ	3,534
	ตาเกาะ	อบต.ตาเกาะ	4,454
	ตาลีอายร์	อบต.ตาลีอายร์	4,272
	บาโลย	อบต.บาโลย	2,665
	มะนังยง	อบต.มะนังยง	3,424
	ยามู	อบต.ยามู	3,190
	ราตาปันยัง	อบต.ราตาปันยัง	4,801
	سابัน	อบต.سابัน	2,823
	หนองแรต	อบต.หนองแรต	3,779
	ตอหลัง	ทต.ตอหลัง	3,189
	บางปู	ทต.บางปู	10,581
	จะรัง	อบต.จะรัง	5,338
	ปียามูม้ง	อบต.ปียามูม้ง	3,773

อำเภอ	ตำบล	เทศบาลตำบล/อบต.	จำนวนประชากร (คน)
	แหลมโพธิ์	อบต.แหลมโพธิ์	10,655
สายบุรี	ตะลุบัน	ทม.ตะลุบัน	14,541
	เตราะบอน	ทต.เตราะบอน	8,724
	กะดุนง	อบต.กะดุนง	5,662
	ตะบิง	อบต.ตะบิง	6,983
	บางเก่า	อบต.บางเก่า	3,837
	ปือระ	อบต.ปือระ	3,361
	ปะเสยะวอ	อบต.ปะเสยะวอ	8,920
	แป้น	อบต.แป้น	4,976
	มะนังดาลำ	อบต.มะนังดาลำ	7,716
	ละหาร	อบต.ละหาร	5,775
หนองจิก	บ่อทอง	ทต.บ่อทอง	15,987
	ตุยง	ทต.หนองจิก	6,256
	เกาะเปาะ	อบต.เกาะเปาะ	3,324
	คอลอตันหยง	อบต.คอลอตันหยง	6,258
	ดอนรัก	อบต.ดอนรัก	5,881
	ดาโต๊ะ	อบต.ดาโต๊ะ	3,140
	ตุยง	อบต.ตุยง	7,177
	ท่ากำชำ	อบต.ท่ากำชำ	8,007
	บางเขา	อบต.บางเขา	6,879
	บางตาวา	อบต.บางตาวา	3,939
	บุโละบุโย	อบต.บุโละบุโย	8,431
	ยาปี	อบต.ยาปี	4,051
	ลิปะสะโง	อบต.ลิปะสะโง	3,682

ที่มา: เว็บไซต์ของหน่วยงาน อปท. ในจังหวัดปัตตานีทั้งหมด จำนวน 113 แห่ง

เมื่อพิจารณาในส่วนของงบประมาณและเศรษฐกิจ พบว่า ในปี พ.ศ. 2567 จังหวัดปัตตานีได้รับงบประมาณจากภาครัฐรวมทั้งสิ้น 9,440,160,700 บาท ซึ่งเป็นจังหวัดที่ได้รับงบประมาณจากภาครัฐมากที่สุดเป็นอันดับที่ 22 ของประเทศ (สำนักงานงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี, ม.ป.ป) โดยเงินจำนวนนี้มากที่สุดเป็นเงินส่วนอุดหนุน จำนวน 3,975,869,500 บาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 42.1 รองลงมาเป็นงบลงทุนจำนวน

3,805,830,300 บาท หรือเท่ากับร้อยละ 40.3 ตามมาด้วยงบรายจ่ายอื่น จำนวน 1,611,536,000 บาท หรือประมาณร้อยละ 17.1 และมีงบจำนวน 46,924,900 บาท หรือเพียงร้อยละ 0.5 ที่เป็นงบดำเนินการ (สำนักงานงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี, ม.ป.ป.)

สำหรับผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (per capita) ของประชากรจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2565 นั้นอยู่อันดับที่ 66 ของประเทศ ซึ่งผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวมีมูลค่าอยู่ที่ 81,652 บาทต่อคนต่อปี (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

สำหรับงบประมาณและการคลังที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งได้เปิดเผยไว้ ช่วยทำให้เห็นรายได้จริงซึ่งเป็นผลรวมของงบประมาณ ภาษี และเงินอุดหนุน ของปีงบประมาณนั้น และรายจ่ายจริงที่มีการนำเงินไปใช้ สำหรับจังหวัดปัตตานีข้อมูลดังกล่าวได้มีการเปิดเผยจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งแต่มีการอัปเดตที่ไม่เท่ากัน ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งมีข้อมูลที่เผยแพร่ล่าสุดคือ ปี พ.ศ. 2562 ขณะที่บางแห่งแสดงข้อมูลทางการเงินถึงปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2567 อย่างไรก็ตาม ส่วนใหญ่ข้อมูลส่วนนี้จะเผยแพร่เป็นรายงานทางการเงินในช่วงปี พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2566 และ พ.ศ. 2567 โดยสามารถแจกแจงได้ตามตารางดังนี้

ตารางที่ 2-6 ข้อมูลทางการเงินราย อปท. ของจังหวัดปัตตานี

อำเภอ	เทศบาลตำบล/อบต.	รายรับจริง (ล้านบาท)	รายจ่ายจริง (ล้านบาท)	คงเหลือ (ล้านบาท)	ข้อมูล ปี พ.ศ.
กะพ้อ	อบต.กะรุปี	41.98	31.31	10.67	2567
	อบต.ตะโละดือรามัน	36.19	27.85	8.34	2566
	อบต.ปล่องหอย	75.15	42.29	32.86	2566
โคกโพธิ์	ทต.โคกโพธิ์	40.78	34.44	6.34	2567
	ทต.มะกรูด	49.60	39.10	10.50	2564
	อบต.โคกโพธิ์	46.33	33.80	12.53	2564
	อบต.ช้างให้ตก	27.99	29.68	-1.69	2566
	อบต.ทรายขาว	50.27	41.80	8.47	2566
	อบต.ท่าเรือ	64.95	44.20	20.75	2566
	อบต.ทุ่งปลา	34.65	37.02	-2.37	2566
	อบต.นาประดู่	42.75	33.73	9.02	2567
	อบต.บางโกระ	27.41	22.98	4.43	2566
	อบต.ป่าบอน	39.71	34.80	4.91	2566
	ทต.นาประดู่	40.72	33.34	7.38	2566
	อบต.ควนโนรี	34.36	31.11	3.25	2563
	อบต.นาเกตุ	48.80	35.34	13.46	2567
	อบต.ปากล่อ	41.33	32.45	8.88	2564
ทุ่งยางแดง	อบต.ตะโละแมะนา	43.19	33.30	9.89	2566

อำเภอ	เทศบาลตำบล/อบต.	รายรับจริง (ล้านบาท)	รายจ่ายจริง (ล้านบาท)	คงเหลือ (ล้านบาท)	ข้อมูล ปี พ.ศ.
	อบต.น้ำดำ	31.30	30.43	0.87	2564
	อบต.ปากู	52.93	55.28	-2.35	2564
	อบต.พิเทิน	68.43	58.09	10.34	2566
ปะนาเระ	ทต.ปะนาเระ	80.28	58.38	21.90	2567
	ทต.พอมิ่ง	35.61	32.06	3.55	2567
	อบต.ควน	25.10	21.32	3.78	2566
	อบต.คอกกระบือ	29.03	20.75	8.28	2566
	อบต.ดอน	38.61	31.88	6.73	2566
	อบต.พาทาม	26.99	29.13	-2.14	2566
	อบต.พ่าน้ำ	57.47	36.07	21.40	2566
	อบต.บ้านกลาง	63.42	49.54	13.88	2566
	อบต.บ้านนอก	33.58	25.37	8.21	2567
	อบต.บ้านน้ำบ่อ	38.97	32.44	6.53	2566
มายอ	ทต.มายอ	56.56	49.54	7.02	2564
	อบต.กระเสาะ	48.94	36.36	12.58	2566
	อบต.กระหวะ	31.55	28.05	3.50	2567
	อบต.เกาะจัน	64.32	55.11	9.21	2565
	อบต.ตรัง	40.28	33.50	6.78	2566
	อบต.ถนน	36.71	32.64	4.07	2566

อำเภอ	เทศบาลตำบล/อบต.	รายรับจริง (ล้านบาท)	รายจ่ายจริง (ล้านบาท)	คงเหลือ (ล้านบาท)	ข้อมูล ปี พ.ศ.
	อบต.ปะโค	90.07	51.96	38.11	2564
	อบต.ลางา	77.15	60.15	17	2566
	อบต.ลุโบะยิไร	65.11	50.23	14.88	2564
	อบต.สะก้า	36.92	40.99	-4.07	2566
	อบต.สาคอบน	64.40	47.86	16.54	2566
เมืองปัตตานี	ทม.ปัตตานี	523.83	446.73	77.1	2567
	ทต.รูสะมิแล	156.94	144.45	12.49	2566
	อบต.กะมียอ	45.77	39.42	6.35	2566
	อบต.คลองมานิง	30.90	25.76	5.14	2567
	อบต.ตะลุโบะ	51.59	44.27	7.32	2567
	อบต.ตันหยงลุโล๊ะ	46.22	48.09	-1.87	2566
	อบต.บานา	129.13	135.12	-5.99	2566
	อบต.บาราโหม	31.21	30.54	0.67	2566
	อบต.บาราเฮาะ	48.11	39.03	9.08	2567
	อบต.ปะกาฮะรัง	45.67	49.58	-3.91	2567
	อบต.ปูยู	N/A	N/A	N/A	N/A
แม่ลาน	อบต.ป่าไร่	51.48	40.95	10.53	2566
	อบต.ม่วงเตี้ย	45.68	50.45	-4.77	2566
	อบต.แม่ลาน	37.49	35.36	2.13	2566

อำเภอ	เทศบาลตำบล/อบต.	รายรับจริง (ล้านบาท)	รายจ่ายจริง (ล้านบาท)	คงเหลือ (ล้านบาท)	ข้อมูล ปี พ.ศ.
ไม้แก่น	อบต.ดอนทราย	33.57	36.73	-3.16	2566
	อบต.ตะโละไกรทอง	37.43	31.69	5.74	2567
	อบต.ไทรทอง	45.23	38.00	7.23	2566
ยะรัง	ทต.ยะรัง	52.74	51.84	0.9	2566
	อบต.กระโด	N/A	N/A	N/A	N/A
	อบต.กอลำ	56.63	48.14	8.49	2566
	อบต.เขาตุม	107.91	80.48	27.43	2566
	อบต.คลองใหม่	56.71	43.15	13.56	2566
	อบต.ประจัน	53.21	43.65	9.56	2564
	อบต.ปิตุมดี	57.62	50.52	7.1	2566
	อบต.เมะมาวี	68.59	55.52	13.07	2565
	อบต.ยะรัง	98.25	64.76	33.49	2566
	อบต.ระแว้ง	N/A	N/A	N/A	N/A
	อบต.วัด	54.02	42.01	12.01	2566
	อบต.เสดาวา	50.35	44.88	5.47	2566
ยะหริ่ง	อบต.สนอ	63.82	65.07	-1.25	2565
	ทต.ตันหยงมัส	52.99	31.45	21.54	2566
	ทต.ยะหริ่ง	58.65	54.47	4.18	2566
	อบต.ตะโละ	40.45	32.09	8.36	2564

อำเภอ	เทศบาลตำบล/อบต.	รายรับจริง (ล้านบาท)	รายจ่ายจริง (ล้านบาท)	คงเหลือ (ล้านบาท)	ข้อมูล ปี พ.ศ.
	อบต.ตะโละกาโปร์	78.38	55.59	22.79	2566
	อบต.ต้นหยงดालอ	51.94	30.69	21.25	2566
	อบต.ตาเกาะ	32.41	35.58	-3.17	2566
	อบต.ตาสีอ้ายร์	36.30	22.96	13.34	2564
	อบต.บาโลย	53.93	31.61	22.32	2566
	อบต.มะนังยง	N/A	N/A	N/A	N/A
	อบต.ยาหมู	44.99	29.18	15.81	2566
	อบต.ราตาบันยัง	47.48	39.94	7.54	2566
	อบต.สาบัน	25.11	18.96	6.15	2566
	อบต.หนองแรต	50.27	32.48	17.79	2566
	ทต.ตอหลัง	31.21	31.92	-0.71	2566
	ทต.บางปู	83.42	60.72	22.7	2566
	อบต.จะรัง	62.75	47.09	15.66	2566
	อบต.ปียามูมั่ง	37.93	41.96	-4.03	2566
	อบต.แหลมโพธิ์	65.01	47.89	17.12	2567
สายบุรี	ทม.ตะลุบัน	194.74	178.76	15.98	2567
	ทต.เตราะบอน	82.28	72.73	9.55	2566
	อบต.กะดุนง	50.09	47.26	2.83	2566
	อบต.ตะบิง	52.54	50.74	1.80	2562

อำเภอ	เทศบาลตำบล/อบต.	รายรับจริง (ล้านบาท)	รายจ่ายจริง (ล้านบาท)	คงเหลือ (ล้านบาท)	ข้อมูล ปี พ.ศ.
	อบต.บางเก่า	42.23	30.04	12.19	2566
	อบต.บือระ	55.26	48.39	6.87	2566
	อบต.ปะเสยะวอ	62.78	61.41	1.37	2566
	อบต.แป้น	42.69	46.39	-3.70	2566
	อบต.มะนังดาลำ	64.43	59.08	5.35	2566
	อบต.ละหาร	60.96	60.00	0.96	2566
หนองจิก	ทต.บอทอง	105.19	93.61	11.58	2566
	ทต.หนองจิก	60.47	51.47	9	2566
	อบต.เกาะเปาะ	36.51	26.01	10.5	2566
	อบต.คลองตันหยง	45.71	38.53	7.18	2566
	อบต.ดอนรัก	84.16	37.60	46.56	2566
	อบต.ดาโต๊ะ	37.38	29.94	7.44	2566
	อบต.ตุง	37.73	33.20	4.53	2564
	อบต.ท่ากำชำ	70.61	42.02	28.59	2566
	อบต.บางเขา	41.43	39.58	1.85	2566
	อบต.บางตาവാ	34.80	30.87	3.93	2566
	อบต.บุโละบูโย	51.78	49.75	2.03	2566
	อบต.ยาปี	39.49	31.34	8.15	2566
	อบต.ลิปะสะโง	47.04	38.31	8.73	2566

อำเภอ	เทศบาลตำบล/อบต.	รายรับจริง (ล้านบาท)	รายจ่ายจริง (ล้านบาท)	คงเหลือ (ล้านบาท)	ข้อมูล ปี พ.ศ.
	รวม	6,271.28	5,253.47		
Mean รายรับจริง (ล้านบาท)	Median รายรับจริง (ล้านบาท)	Mode รายรับจริง (ล้านบาท)	Max รายรับจริง (ล้านบาท)	Min รายรับจริง (ล้านบาท)	Std. รายรับจริง (ล้านบาท)
41.15	48.8	31.21	523.83	25.10	51.52
Mean รายจ่ายจริง (ล้านบาท)	Median รายจ่ายจริง (ล้านบาท)	Mode รายจ่ายจริง (ล้านบาท)	Max รายจ่ายจริง (ล้านบาท)	Min รายจ่ายจริง (ล้านบาท)	Std. รายจ่ายจริง (ล้านบาท)
46.49	39.42	49.54	446.73	21.32	44.59

ที่มา: เว็บไซต์ของหน่วยงาน อปท. ในจังหวัดปัตตานีทั้งหมด จำนวน 113 แห่ง

จากตารางข้างต้นพบว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น 113 แห่งในจังหวัดปัตตานี มีองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 4 แห่ง ที่ไม่สามารถเข้าถึงรายงานทางการเงินได้ และมีองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น 94 แห่ง ที่ได้ดำเนินการบริหารงบประมาณไปแล้วตั้งข้อมูลจากรายงานทางการเงินที่ในระหว่างปี พ.ศ. 2562-2567 ซึ่งในจำนวนนี้พบว่า มีองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่บริหารงบประมาณเกินดุลจำนวน 96 แห่ง คิดสัดส่วนเป็นร้อยละ 86 ขณะที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีงบขาดดุล จำนวน 15 แห่ง คิดสัดส่วนเป็นร้อยละ 14

ทั้งนี้ จากข้อมูลองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดปัตตานีมีรายรับจริงโดยเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 41.15 ล้านบาท ในส่วนของรายจ่ายจริงโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 46.49 ล้านบาท สำหรับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายรับจริงสูงสุด ได้แก่ เทศบาลเมืองปัตตานี มีรายรับจริงในปี พ.ศ. 2567 ทั้งหมด 523.83 ล้านบาท และยังสัมพันธ์กันกับการเป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายจ่ายจริงสูงสุดด้วย ซึ่งมีรายจ่ายจริงอยู่ที่ 446.73 ล้านบาท ส่วนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายรับจริงต่ำที่สุด ได้แก่ อบต.ควน ในปี พ.ศ. 2566 มีรายรับจริง อยู่ที่ 25.10 ล้านบาท และ อบต.ควน ยังเป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายจ่ายจริงต่ำที่สุด ซึ่งใช้งบประมาณรายจ่ายไปทั้งสิ้น 21.32 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2566 นอกจากนี้พบว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 50 มีรายรับจริงอยู่ระหว่าง 0-92.67 ล้านบาท ส่วนรายจ่ายจริง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 50 มีรายจ่ายจริงตั้งแต่ 0-91.08 ล้านบาท

3. จังหวัดนราธิวาส

เป็นจังหวัดที่มีขนาดเล็กที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับกัน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย 13 อำเภอ แต่มีความหนาแน่นของประชากรมากที่สุด ในปี พ.ศ. 2566 ประชากรทั้งจังหวัดมีจำนวนทั้งสิ้น 819,162 คน (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, ม.ป.ป) สามารถจำแนกเป็นกลุ่มประชากรที่ยังทำงานอยู่และมีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 349,649 คน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลประชากรที่ยังทำงานอยู่และมีอายุ 15 ปีขึ้นไป ในปี พ.ศ. 2565 ที่มีจำนวน 350,677 คน พบว่า ปี พ.ศ. 2566 ประชากรกลุ่มนี้มีขนาดที่ลดลง 1,028 คน (สำนักงานแรงงานจังหวัดนราธิวาส, 2567) โดยอาชีพส่วนใหญ่ที่แรงงานทำงานอยู่ 3 อันดับแรก ได้แก่ งานด้านการเกษตรและประมง จำนวน 137,626 คน หรือเท่ากับร้อยละ 39.36 งานด้านบริการและขายสินค้า จำนวน 82,954 คน หรือร้อยละ 23.73 และงานฝีมือรวมทั้งธุรกิจที่เกี่ยวข้อง จำนวน 50,012 คน หรือร้อยละ 14.30 (สำนักงานแรงงานจังหวัดนราธิวาส, 2566)

ข้อมูลในระดับตำบล พบว่า จังหวัดนราธิวาสประกอบด้วย 77 ตำบล หากไม่นับรวมองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) นราธิวาส การปกครองส่วนท้องถิ่นจะแบ่งออกเป็น 88 แห่ง ซึ่งมีจำนวนประชากรในแต่ละพื้นที่ ดังนี้

ตารางที่ 2-7 ข้อมูลจำนวนประชากรในระดับ อบต. ของจังหวัดนราธิวาส

อำเภอ	ตำบล	เทศบาลตำบล/อบต.	จำนวนประชากร (คน)
จะแนะ	จะแนะ	อบต.จะแนะ	14,278
	ช้างเผือก	อบต.ช้างเผือก	8,476
	ดุซงญอ	อบต.ดุซงญอ	10,688
	ผดุงมาตร	อบต.ผดุงมาตร	6,800
	เจาะไอร่อง	อบต.จวบ	12,443
ตากใบ	บูกิต	อบต.บูกิต	19,254
	มะรือโบออก	อบต.มะรือโบออก	9,853
	เจาะเห	ทม.ตากใบ	20,022
	เกาะสะท้อน	อบต.เกาะสะท้อน	10,793
	โฆซิด	อบต.โฆซิด	7,285
บาเจาะ	นานาค	อบต.นานาค	4,964
	บางขุนทอง	อบต.บางขุนทอง	5,783
	พร่อน	อบต.พร่อน	4,472
	ไพรวัน	อบต.ไพรวัน	9,506
	ศาลาใหม่	อบต.ศาลาใหม่	10,815
บาเจาะ	ปะลุภาสามะ	ทต.ตันไทร	5,059

อำเภอ	ตำบล	เทศบาลตำบล/อบต.	จำนวนประชากร (คน)
	บาเจาะ	ทต.บาเจาะ	9,635
	กาเยาะมาตี	อบต.กาเยาะมาตี	7,455
	บาเจาะ	อบต.บาเจาะ	4,083
	บาเราะใต้	อบต.บาเราะใต้	7,723
	บาเราะเหนือ	อบต.บาเราะเหนือ	6,837
	ปะลุกาสาเมาะ	อบต.ปะลุกาสาเมาะ	8,502
	ลุโละสาวอ	อบต.ลุโละสาวอ	7,526
เมืองนราธิวาส	บางนาค	ทต.นราธิวาส	83,896
	กะลุวอเหนือ	ทต.กะลุวอเหนือ	18,496
	กะลุวอ	อบต.กะลุวอ	11,975
	โคกเคียน	อบต.โคกเคียน	23,590
	บางปอ	อบต.บางปอ	11,380
	มะนังตายอ	อบต.มะนังตายอ	9,331
	ลำภู	อบต.ลำภู	12,939
ยี่งอ	ยี่งอ	ทต.ยี่งอ	3,074
	จอบะเข	อบต.จอบะเข	9,217
	ตะปอเยาะ	อบต.ตะปอเยาะ	9,739
	ยี่งอ	อบต.ยี่งอ	7,223
	ละหาร	อบต.ละหาร	8,543
	ลุโละบายะ	อบต.ลุโละบายะ	4,880
	ลุโละปือซา	อบต.ลุโละปือซา	5,369
ระแงะ	ตันหยงมัส	ทต.ตันหยงมัส	6,909
	มะรือโบทก	ทต.มะรือโบทก	8,507
	กาลิซา	อบต.กาลิซา	14,829
	เฉลิม	อบต.เฉลิม	11,314
	ตันหยงมัส	อบต.ตันหยงมัส	13,195
	ตันหยงลิมอ	อบต.ตันหยงลิมอ	8,059
	บองอ	อบต.บองอ	16,129
	บาโงสะโต	อบต.บาโงสะโต	11,123
	มะรือโบทก	อบต.มะรือโบทก	4,886

อำเภอ	ตำบล	เทศบาลตำบล/อบต.	จำนวนประชากร (คน)
รือเสาะ	รือเสาะ	ทต.รือเสาะ	7,524
	โคกสะท้อน	อบต.โคกสะท้อน	7,193
	บาตง	อบต.บาตง	7,379
	รือเสาะ	อบต.รือเสาะ	N/A
	รือเสาะนอก	อบต.รือเสาะนอก	6,058
	เรียง	อบต.เรียง	6,869
	ลาโละ	อบต.ลาโละ	10,434
	สามัคคี	อบต.สามัคคี	6,844
	สาวอ	อบต.สาวอ	5,106
	สุวารี	อบต.สุวารี	8,324
แว้ง	โละจูต	ทต.บูเกะตา	5,138
	แว้ง	ทต.แว้ง	5,305
	กายูคละ	อบต.กายูคละ	8,369
	ขอเลาะ	อบต.ขอเลาะ	7,390
	แมตง	อบต.แมตง	7,284
	โละจูต	อบต.โละจูต	7,821
	แว้ง	อบต.แว้ง	8,860
	เอราวัณ	อบต.เอราวัณ	4,661
ศรีสาคร	ซากอ	ทต.ศรีสาคร	5,110
	กาหลง	อบต.กาหลง	3,122
	เชิงคีรี	อบต.เชิงคีรี	6,339
	ซากอ	อบต.ซากอ	5,845
	ตะมะยูง	อบต.ตะมะยูง	5,628
	ศรีบรรพต	อบต.ศรีบรรพต	5,802
	ศรีสาคร	อบต.ศรีสาคร	10,822
สุคีริน	สุคีริน	ทต.สุคีริน	3,385
	เกียร์	อบต.เกียร์	3,741
	ภูเขาทอง	อบต.ภูเขาทอง	2,519
	มาโมง	อบต.มาโมง	6,504
	ร่มไทร	อบต.ร่มไทร	5,431

อำเภอ	ตำบล	เทศบาลตำบล/อบต.	จำนวนประชากร (คน)
	สุคีริน	อบต.สุคีริน	4,985
สุโขทัย-ลก	สุโขทัย-ลก	ทม.สุโขทัย-ลก	39,734
	ป่าสัก	ทต.ป่าสัก	20,925
	บุษราคัม	อบต.บุษราคัม	7,042
	มโนะ	อบต.มโนะ	10,610
สุโขทัย	ปะลัญ	ทต.ปะลัญ	6,970
	เกาะ	อบต.เกาะ	5,640
	โตะเต็ง	อบต.โตะเต็ง	7,585
	ปะลัญ	อบต.ปะลัญ	9,028
	ริโก	อบต.ริโก	7,129
	สากอ	อบต.สากอ	11,528
	สุโขทัย	อบต.สุโขทัย	8,099

ที่มา: เว็บไซต์ของหน่วยงาน อบต. ในจังหวัดนราธิวาสทั้งหมด จำนวน 88 แห่ง

เมื่อพิจารณาในส่วนของงบประมาณและเศรษฐกิจ พบว่า จังหวัดนราธิวาสได้รับงบประมาณจากภาครัฐในปี พ.ศ. 2567 รวมทั้งสิ้น 8,171,525,800 บาท ซึ่งเป็นจังหวัดที่ได้รับงบประมาณจากภาครัฐเป็นอันดับที่ 29 (สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี, ม.ป.ป.) โดยงบประมาณที่ได้รับน้อยกว่าจังหวัดชายแดนภาคใต้อื่นอย่างจังหวัดยะลาและจังหวัดปัตตานี สำหรับงบประมาณของจังหวัดนราธิวาส งบประมาณครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 52.4 เป็นงบประมาณด้านการลงทุน จำนวน 4,278,634,100 บาท ขณะที่งบประมาณอีก 3,372,561,000 บาท หรือร้อยละ 41.3 เป็นเงินอุดหนุน งบประมาณในส่วนที่เหลือเป็นงบรายจ่ายอื่น 328,946,000 บาท หรือร้อยละ 4 งบบุคลากร จำนวน 97,894,600 บาท หรือประมาณร้อยละ 1.2 และงบดำเนินการ จำนวน 93,489,900 บาท หรือประมาณร้อยละ 1.1 ตามลำดับ (สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี, ม.ป.ป.)

สำหรับผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (per capita) ของประชากรจังหวัดนราธิวาส พ.ศ. 2565 นั้นอยู่อันดับที่ 66 ของประเทศ ซึ่งผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวมีมูลค่าอยู่ที่ 60,876 บาทต่อคนต่อปี (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) ซึ่งมีค่าน้อยที่สุดในประเทศไทย

หากพิจารณาทางการเงินและการคลังที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งได้เปิดเผยไว้ จะทำให้เห็นรายได้จริงซึ่งเป็นผลรวมของงบประมาณจากภาครัฐ ภาษีที่จัดเก็บได้ และเงินอุดหนุน ของปีงบประมาณนั้น และรายจ่ายจริงที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งได้ใช้ไป โดยสามารถแสดงและแจกแจงได้ตามตารางดังนี้

ตารางที่ 2-8 ข้อมูลทางการเงินราย อบท. ของจังหวัดนราธิวาส

อำเภอ	เทศบาลตำบล/อบต.	รายรับจริง (ล้านบาท)	รายจ่ายจริง (ล้านบาท)	คงเหลือ (ล้านบาท)	ข้อมูล ปี พ.ศ.
จะแนะ	อบต.จะแนะ	81.12	72.93	8.19	2566
	อบต.ช้างเผือก	55.46	51.57	3.89	2566
	อบต.ดุซงญอ	111.52	84.28	27.24	2566
	อบต.ผดุงมาตร	42.38	35.01	7.37	2565
เจาะไอร้อง	อบต.จวบ	69.22	58.68	10.54	2566
	อบต.บุกิต	123.62	97.78	25.84	2566
	อบต.มะรือโบออก	92.69	75.10	17.59	2566
ตากใบ	ทม.ตากใบ	133.96	125.89	8.07	2566
	อบต.เกาะสะท้อน	78.07	67.70	10.37	2566
	อบต.โฆะชิด	47.70	42.92	4.78	2566
	อบต.นาค	38.16	38.24	-0.08	2564
	อบต.บางขุนทอง	39.42	29.58	9.84	2564
	อบต.พร่อน	45.68	42.28	3.40	2566
	อบต.ไพรวัน	65.68	64.51	1.17	2566
	อบต.ศาลาใหม่	67.57	60.91	6.66	2566
บาเจาะ	ทต.ตันไทร	78.89	45.68	33.21	2564
	ทต.บาเจาะ	97.53	89.89	7.64	2566
	อบต.กาเยาะมาตี	44.14	41.58	2.56	2564

อำเภอ	เทศบาลตำบล/อบต.	รายรับจริง (ล้านบาท)	รายจ่ายจริง (ล้านบาท)	คงเหลือ (ล้านบาท)	ข้อมูล ปี พ.ศ.
	อบต.บาเจาะ	64.83	61.49	3.34	2566
	อบต.บาไร่ใต้	65.36	55.98	9.38	2565
	อบต.บาไร่เหนือ	46.71	36.70	10.01	2564
	อบต.ปะลุกาสาเมาะ	61.82	49.84	11.98	2564
	อบต.ลุโละสาวอ	53.91	48.35	5.56	2562
เมืองนราธิวาส	ทม.นราธิวาส	483.42	450.08	33.34	2563
	ทต.กะลุวอเหนือ	96.52	85.29	11.23	2566
	อบต.กะลุวอ	69.05	71.54	-2.49	2566
	อบต.โคกเคียน	42.16	31.6	10.56	2567
	อบต.บางปอ	N/A	N/A	N/A	N/A
	อบต.มะนังตายอ	N/A	N/A	N/A	N/A
	อบต.ลำภู	76.92	67.27	9.65	2566
ยี่งอ	ทต.ยี่งอ	N/A	N/A	N/A	N/A
	อบต.จอบะ	55.92	45.91	10.01	2564
	อบต.ตะปอเยาะ	57.81	39.33	18.48	2564
	อบต.ยี่งอ	43.33	36.37	6.96	2564
	อบต.ละหาร	51.12	35.58	15.54	2564
	อบต.ลุโละบายะ	36.96	35.17	1.79	2564
	อบต.ลุโละบือซา	38.59	33.37	5.22	2564

อำเภอ	เทศบาลตำบล/อบต.	รายรับจริง (ล้านบาท)	รายจ่ายจริง (ล้านบาท)	คงเหลือ (ล้านบาท)	ข้อมูล ปี พ.ศ.
ระแงะ	ทต.ต้นหยงมัส	N/A	N/A	N/A	N/A
	ทต.มะรือโบตก	71.70	82.59	-10.89	2567
	อบต.กาลิซา	97.52	67.70	29.82	2566
	อบต.เฉลิม	62.89	53.11	9.78	2564
	อบต.ต้นหยงมัส	80.99	77.46	3.53	2566
	อบต.ต้นหยงลิโม	57.52	56.93	0.59	2566
	อบต.บองอ	87.12	31.33	55.79	2566
	อบต.บาโงสะโต	71.25	61.53	9.72	2567
	อบต.มะรือโบตก	29.30	27.83	1.47	2564
รือเสาะ	ทต.รือเสาะ	79.08	66.14	12.94	2566
	อบต.โคกสะตอ	38.52	31.27	7.25	2564
	อบต.บาตง	76.78	46.14	30.64	2566
	อบต.รือเสาะ	69.88	73.06	-3.18	2566
	อบต.รือเสาะออก	58.29	35.91	22.38	2565
	อบต.เรียง	51.45	46.78	4.67	2565
	อบต.ลาโละ	66.68	59.37	7.31	2566
	อบต.สามัคคี	47.81	41.62	6.19	2566
	อบต.สาวอ	33.36	30.92	2.44	2566
	อบต.สุวาริ	N/A	N/A	N/A	N/A

อำเภอ	เทศบาลตำบล/อบต.	รายรับจริง (ล้านบาท)	รายจ่ายจริง (ล้านบาท)	คงเหลือ (ล้านบาท)	ข้อมูล ปี พ.ศ.
แวง	ทต.บุเกะตา	54.82	52.55	2.27	2565
	ทต.แวง	113.9	55.98	57.92	2566
	อบต.กายูคละ	52.83	43.39	9.44	2567
	อบต.ขอเลาะ	71.99	38.55	33.44	2564
	อบต.แมดง	80.61	62.22	18.39	2565
	อบต.โละจูด	48.63	39.24	9.39	2567
	อบต.แวง	60.61	62.69	-2.08	2567
	อบต.เฮอร์วณ	45.95	41.78	4.17	2566
ศรีสาคร	ทต.ศรีสาคร	62.01	57.00	5.01	2566
	อบต.กาหลง	N/A	N/A	N/A	N/A
	อบต.เชิงคีรี	N/A	N/A	N/A	N/A
	อบต.ซากอ	40.59	34.36	6.23	2567
	อบต.ตะมะยูง	44.98	42.68	2.30	2566
	อบต.ศรีบรรพต	35.11	30.61	4.50	2567
	อบต.ศรีสาคร	84.13	51.86	32.27	2564
สุคีริน	ทต.สุคีริน	46.78	55.47	-8.69	2566
	อบต.เกียร์	19.15	17.13	2.02	2554
	อบต.ภูเขาทอง	30.38	25.98	4.40	2566
	อบต.มาโมง	45.18	42.10	3.08	2566

อำเภอ	เทศบาลตำบล/อบต.	รายรับจริง (ล้านบาท)	รายจ่ายจริง (ล้านบาท)	คงเหลือ (ล้านบาท)	ข้อมูล ปี พ.ศ.
	อบต.ร่มไทร	48.72	39.13	9.59	2564
	อบต.สุคีริน	96.88	39.13	57.75	2566
สุโขทัย-ลก	ทม.สุโขทัย-ลก	503.18	443.65	59.53	2566
	ทต.ป่าเสม็ด	128.17	114.99	13.18	2566
	อบต.บุญยะ	61.28	47.17	14.11	2566
	อบต.มโนะ	91.28	58.84	32.44	2566
สุโขทัย	ทต.ปะลัญ	84.82	90.7	-5.88	2566
	อบต.เกาะ	49.02	44.15	4.87	2564
	อบต.โตะเต็ง	58.91	42.28	16.63	2564
	อบต.ปะลัญ	58.76	62.34	-3.58	2566
	อบต.วัง	48.54	38.47	10.07	2567
	อบต.สากอ	76.43	64.36	12.07	2566
	อบต.สุโขทัย	59.76	51.85	7.91	2567
	รวม	6,040.78	5,088.74		
Mean รายรับ จริง (ล้านบาท)	Median รายรับจริง (ล้านบาท)	Mode รายรับจริง (ล้านบาท)	Max รายรับจริง (ล้านบาท)	Min รายรับจริง (ล้านบาท)	Std. รายรับจริง (ล้านบาท)
74.58	60.61	N/A	503.18	19.15	70.96

อำเภอ	เทศบาลตำบล/อบต.	รายรับจริง (ล้านบาท)	รายจ่ายจริง (ล้านบาท)	คงเหลือ (ล้านบาท)	ข้อมูล ปี พ.ศ.
Mean รายจ่าย จริง (ล้านบาท)	Median รายจ่ายจริง (ล้านบาท)	Mode รายจ่ายจริง (ล้านบาท)	Max รายจ่ายจริง (ล้านบาท)	Min รายจ่ายจริง (ล้านบาท)	Std. รายจ่ายจริง (ล้านบาท)
62.82	49.84	42.28	443.65	17.13	64.62

ที่มา: เว็บไซต์ของหน่วยงาน อบท. ในจังหวัดนราธิวาสทั้งหมด จำนวน 88 แห่ง

ในภาพรวม หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนราธิวาสที่ไม่รับรวมองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนราธิวาส มีจำนวน 88 แห่ง จากจำนวนนี้หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นที่เปิดเผยรายงานทางการเงิน และสามารถเข้าถึงข้อมูลได้มีทั้งหมด 81 แห่ง โดยส่วนใหญ่จะเป็นข้อมูลทางการเงินในปี พ.ศ. 2564-2567 และพบว่ามี 1 หน่วยงานที่ข้อมูลการเงินที่แสดงไว้นั้นย้อนหลังไปกว่า 10 ปี คือ รายงานทางการเงิน พ.ศ. 2554 อย่างไรก็ตาม การบริหารงบประมาณที่หน่วยงานท้องถิ่นดำเนินการไปแล้วทั้ง 81 แห่ง พบว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 90 ที่มีงบเกินดุล หรือมีจำนวนทั้งสิ้น 73 แห่ง ขณะที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีงบขาดดุล จำนวน 8 แห่ง คิดสัดส่วนเป็นร้อยละ 10

เมื่อพิจารณางบประมาณที่หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับ จะเห็นได้ว่า งบประมาณหรือรายรับจริงที่ อปท. ทั้งหมดได้รับโดยเฉลี่ยนั้นอยู่ที่ประมาณ 74.58 ล้านบาท ขณะที่รายจ่ายจริงหรืองบประมาณที่ อปท. ใช้จ่ายโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 62.82 ล้านบาท สำหรับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายรับจริงสูงที่สุด ได้แก่ เทศบาลเมือง สุโงโก-ลก มีรายรับจริงในปี พ.ศ. 2566 จำนวนทั้งสิ้น 503.18 ล้านบาท และยังสัมพันธ์กับการเป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายจ่ายจริงสูงที่สุดด้วย ซึ่งมีรายจ่ายจริงอยู่ที่ 443.65 ล้านบาท ส่วนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายรับจริงและรายจ่ายจริงต่ำที่สุดเป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเดียวกัน ได้แก่ อบต.เกียร์ ในปี พ.ศ. 2554 มีรายรับจริง อยู่ที่ 19.15 ล้านบาท และรายจ่ายจริงจำนวน 17.13 ล้านบาท อนึ่ง รายรับจริงและรายจ่ายจริงที่น้อยที่สุดของข้อมูลชุดนี้เป็นผลมาจากข้อมูลที่เปิดเผยและเข้าถึงได้มีความเก่า ซึ่งเป็นไปได้ว่า ณ ปัจจุบัน งบประมาณที่ อปท. แห่งนี้ได้รับและได้ใช้จ่ายจะมีจำนวนมากกว่าข้างต้น และข้อมูลรายรับจริงและรายจ่ายจริงที่ต่ำที่สุดนั้นอาจจะไม่ใช่หน่วยงานท้องถิ่นนี้

นอกจากนี้ จากข้อมูลรายงานการเงินทั้งหมด พบว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 50 มีรายรับจริงอยู่ระหว่าง 3.62 -145.54 ล้านบาท ส่วนรายจ่ายจริง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 50 มีรายจ่ายจริงตั้งแต่ 1.8-127.44 ล้านบาท

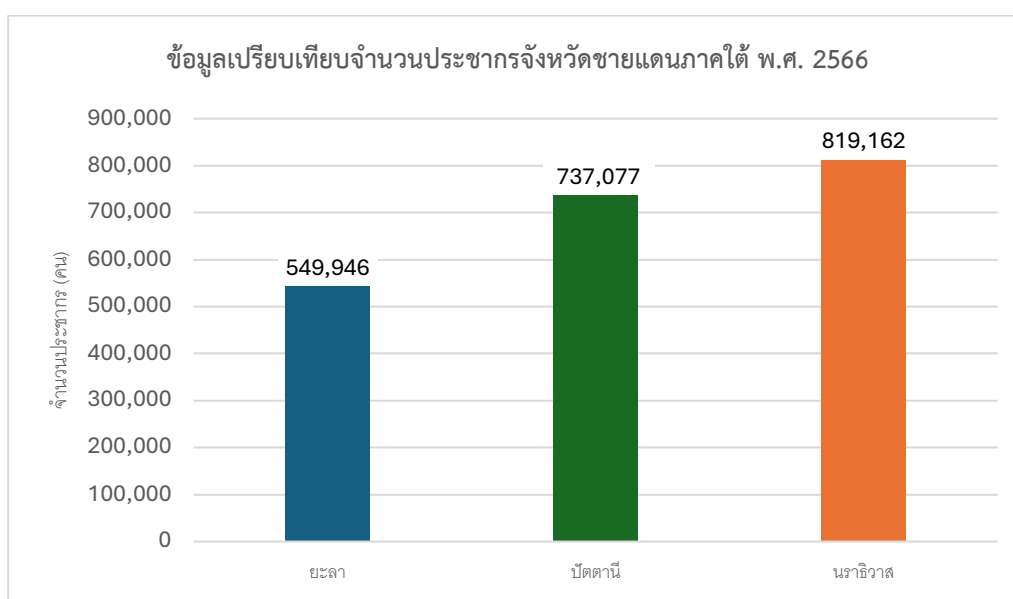
4. การเปรียบเทียบข้อมูล 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ข้อมูลในระดับจังหวัดข้างต้น สามารถนำบางส่วนมาเปรียบเทียบกัน เพื่อให้เห็นความแตกต่างระหว่างปัจจัยในด้านต่าง ๆ ของทั้ง 3 จังหวัดได้ เช่น จำนวนประชากร จำนวนประชากรที่อยู่ในวัยแรงงาน งบประมาณ และผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (Gross Provincial Product: GPP per capita) ซึ่งแต่ละปัจจัยมีความสำคัญในแง่การพัฒนาและสะท้อนศักยภาพที่มีอยู่ภายในจังหวัดนั้น

4.1 จำนวนประชากร

จากข้อมูลประชากรของสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ในปี พ.ศ. 2566 (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, ม.ป.ป) พบว่า จังหวัดนราธิวาสมีประชากรมากที่สุด จำนวน 819,162 คน รองลงมาคือ จังหวัดปัตตานี ซึ่งมีจำนวนประชากร 737,077 คน และจังหวัดยะลา มีจำนวนประชากรน้อยที่สุดใน 3 จังหวัด โดยมีจำนวนประชากร 549,946 บาท ดังภาพที่ 2-1

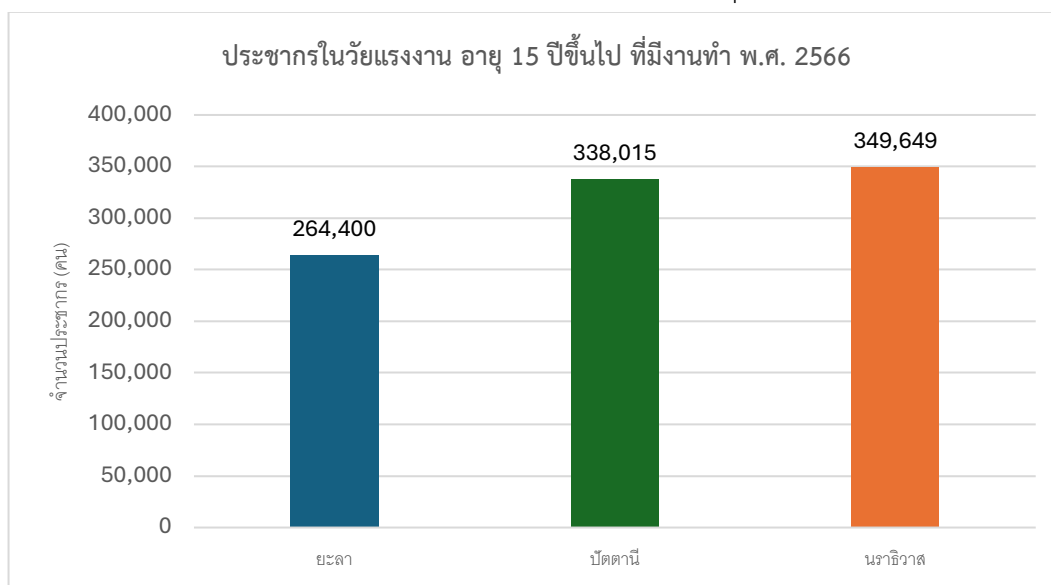
ภาพที่ 2-1 การเปรียบเทียบจำนวนประชากรระหว่างจังหวัดชายแดนภาคใต้ 3 จังหวัด พ.ศ. 2566

ที่มา: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, ม.ป.ป

สำหรับกลุ่มประชากรที่อยู่ในวัยแรงงาน อายุ 15 ปี และมีงานทำในแต่ละจังหวัด มีความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกับข้อมูลจำนวนประชากร โดยนราธิวาสเป็นจังหวัดที่มีประชากรวัยแรงงานและมีงานทำมากที่สุด จำนวน 349,649 คน (สำนักงานแรงงานจังหวัดนราธิวาส, 2566) จังหวัดปัตตานีและจังหวัดยะลา มีจำนวนประชากรที่มีงานทำวัยแรงงาน อายุ 15 ปีขึ้นไป เป็นลำดับถัดมา โดยจังหวัดปัตตานีมีประชากรในกลุ่มนี้จำนวนทั้งหมด 338,015 คน (สำนักงานแรงงานจังหวัดปัตตานี, 2567) ตามมาด้วยจังหวัดยะลา ซึ่งมีจำนวนคนวัยแรงงานที่มีงานทำทั้งสิ้น 264,400 คน (สำนักงานแรงงานจังหวัดยะลา, 2566) ดังภาพที่ 2-2

ภาพที่ 2-2 การเปรียบเทียบจำนวนประชากรที่มีงานทำ อายุ 15 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2566

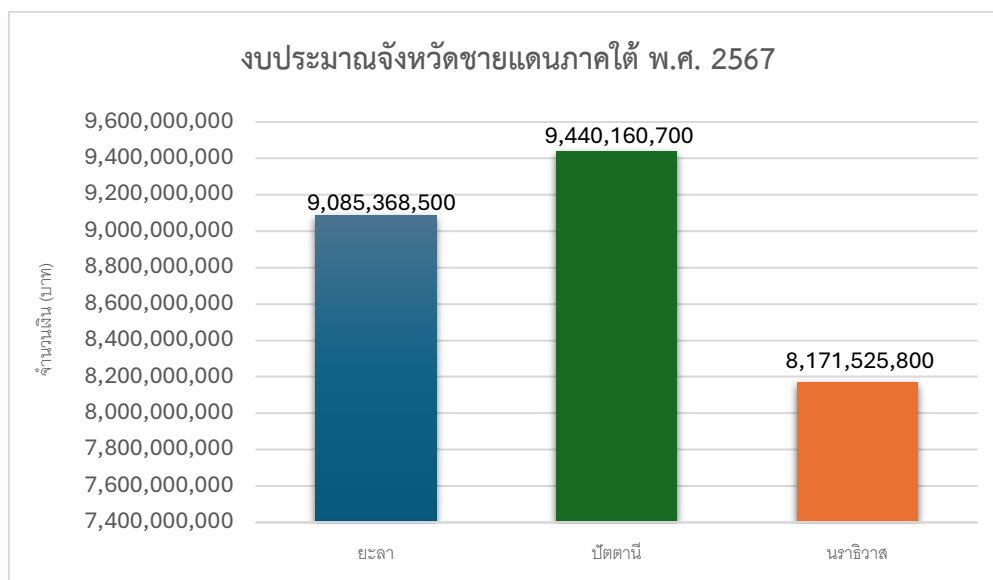
ที่มา: สำนักงานแรงงานจังหวัดยะลา, 2566; สำนักงานแรงงานจังหวัดปัตตานี, 2567; สำนักงานแรงงานจังหวัดนราธิวาส, 2566

ถ้าพิจารณาจำนวนประชากรที่มีอายุ 15 ปี ขึ้นไปที่มีงานทำโดยเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรทั้งหมด จะเห็นว่า ไม่มีจังหวัดใดเลยที่มีสัดส่วนประชากรวัยทำงานที่มีงานทำมากกว่าร้อยละ 50 ของประชากรทั้งหมด โดยจังหวัดยะลา มีประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปที่มีงานทำในสัดส่วนมากที่สุดกว่าอีกสองจังหวัด อยู่ที่ร้อยละ 48.17 ของประชากรทั้งหมด จังหวัดปัตตานีมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 45.86 ของประชากรทั้งหมด และจังหวัดนราธิวาสมีสัดส่วนอยู่ที่ประมาณร้อยละ 42.68 ของประชากรทั้งหมด

4.2 งบประมาณ

การจัดสรรงบประมาณของรัฐให้กับจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้ง 3 จังหวัด ในปี พ.ศ. 2567 มีจำนวนเงินและสัดส่วนที่แตกต่างกันดังภาพที่ 2-3

ภาพที่ 2-3 การเปรียบเทียบงบประมาณ พ.ศ. 2567 ที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับการจัดสรร

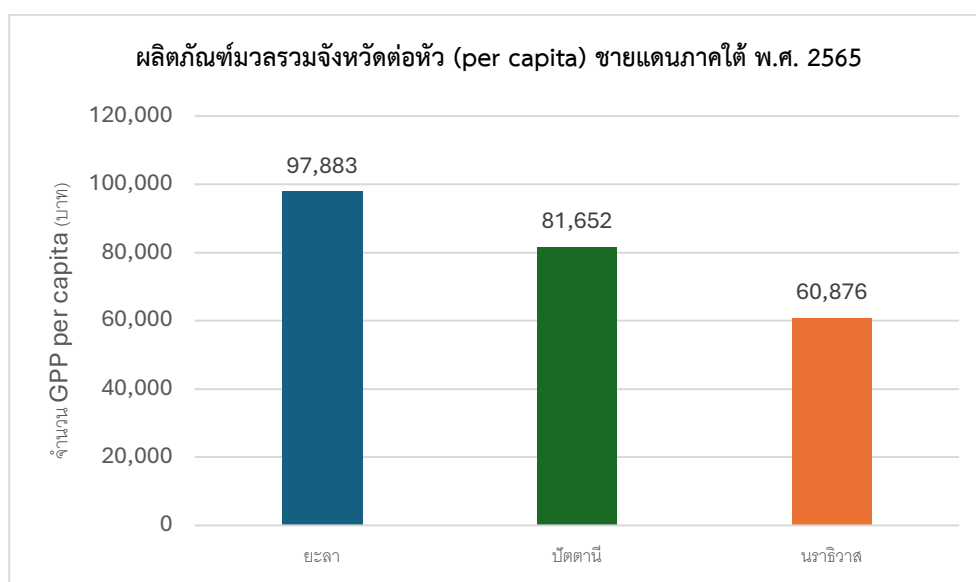
ที่มา: สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี, ม.ป.ป.

ปี พ.ศ. 2567 งบประมาณที่ลงมาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า จังหวัดปัตตานีได้รับงบประมาณมากที่สุดในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และอยู่ในอันดับที่ 22 ของประเทศ เป็นจำนวน 9,440,160,700 บาท ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงบเงินอุดหนุนและงบลงทุนในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน แต่ทั้งนี้ งบประมาณจังหวัดปัตตานีทั้งหมดไม่พบสัดส่วนของงบประมาณด้านบุคลากร สำหรับจังหวัดที่ได้รับงบประมาณรองลงมาคือ จังหวัดยะลา อยู่ในอันดับที่ 26 ของประเทศ ได้รับงบประมาณจำนวน 9,085,368,500 บาท โดยเป็นงบด้านลงทุนมากที่สุด ส่วนจังหวัดที่ได้รับงบประมาณน้อยที่สุดใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดนราธิวาส งบประมาณที่ได้รับจำนวน 8,171,525,800 บาท ในจำนวนนี้เป็นงบด้านการลงทุนมากที่สุด หากดูลำดับของจังหวัดที่ได้รับงบประมาณจากมากที่สุดไปยังน้อยที่สุด จังหวัดนราธิวาสอยู่ในอันดับที่ 29 ของประเทศ (สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี, ม.ป.ป.)

4.3 สำหรับผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้เปิดเผยข้อมูลผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวภายใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้

ภาพที่ 2-4 ข้อมูลผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (GPP per capita) พ.ศ. 2565 ของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565

สำหรับผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (per capita) ของจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2565 จังหวัดยะลาเป็นจังหวัดที่มีค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวมากที่สุดในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อยู่ที่ 97,883 บาท แม้ค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวจะมากที่สุดใน 3 จังหวัด แต่การเติบโตของขนาดเศรษฐกิจในจังหวัดนั้นลดลงถึงร้อยละ -8.94 ส่วนจังหวัดปัตตานีมีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวที่ 81,652.31 บาท ด้วยเกิดการเติบโตของขนาดเศรษฐกิจในพื้นที่อยู่ที่ร้อยละ 3.87 และเป็นจังหวัดเดียวในทั้ง 3 จังหวัดที่ยังคงมีการเติบโตของเศรษฐกิจในทิศทางบวกสำหรับจังหวัดนราธิวาสเป็นจังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวต่ำที่สุด อยู่ที่ 60,876 บาท ซึ่งการเติบโตทางเศรษฐกิจลดลงมาอยู่ที่ร้อยละ -3.08 และเป็นค่าผลิตภัณฑ์รวมจังหวัดต่อหัวที่มีค่าน้อยที่สุดในประเทศไทย โดยกิจกรรมทางเศรษฐกิจจังหวัดนราธิวาสส่วนใหญ่นั้นเกิดขึ้นจากการผลิตในภาคบริการ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

หากเรียงลำดับผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (per capita) ในประเทศไทย จังหวัดยะลามีค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว อยู่ในอันดับที่ 51 จังหวัดปัตตานีมีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว อยู่ในอันดับที่ 66 ส่วนจังหวัดนราธิวาสผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว อยู่ในอันดับที่ 77

เมื่อดูข้อมูลจากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นการจำแนกภาพทางเศรษฐกิจในปีที่ผ่านมา พ.ศ. 2564 จังหวัดยะลามีส่วนของเศรษฐกิจนอกภาคการเกษตรมากกว่าเศรษฐกิจในภาคการเกษตร สัดส่วนร้อยละ 65.91 ของผลิตภัณฑ์จังหวัด และร้อยละ 34.09 ของผลิตภัณฑ์จังหวัดตามลำดับ ทั้งนี้ เศรษฐกิจนอกภาคการเกษตรเป็นกิจกรรมในภาคค้าส่งและขายปลีก รวมทั้งการซ่อมแซมรถยนต์และรถจักรยานยนต์มากที่สุด ประมาณร้อยละ 12.54 นอกจากนี้อยู่ในภาคการศึกษา ร้อยละ 10.24 และภาคการผลิต ร้อยละ 7.92 (สำนักงานแรงงานจังหวัดยะลา, 2567)

จังหวัดปัตตานีที่มีแนวโน้มทางเศรษฐกิจพึ่งพาเศรษฐกิจนอกภาคการเกษตรถึงร้อยละ 76.32 ของผลิตภัณฑ์จังหวัด โดยส่วนใหญ่อยู่ด้านการบริการ เช่น การบริหารราชการ การป้องกันประเทศ และการประกันสังคมภาคบังคับ ร้อยละ 18.13 การบริการทางการศึกษา ร้อยละ 16.17 การขายส่งและค้าปลีก กิจกรรมซ่อมแซมยานพาหนะ ร้อยละ 10.48 ส่วนเศรษฐกิจภาคการเกษตรประเภทป่าไม้และประมงของจังหวัดปัตตานีอยู่ที่ร้อยละ 23.70 ของผลิตภัณฑ์จังหวัด (สำนักงานแรงงานจังหวัดปัตตานี, 2567)

สำหรับจังหวัดนราธิวาสมีการพึ่งพาเศรษฐกิจนอกภาคการเกษตรเช่นเดียวกับสองจังหวัดข้างต้น หากคิดเป็นสัดส่วนพบว่า เศรษฐกิจที่อยู่นอกภาคการเกษตรอยู่ที่ร้อยละ 73.11 ของผลิตภัณฑ์จังหวัด ประเภทมีมูลค่าสูง 3 อันดับแรก ได้แก่ หนึ่ง การศึกษา สอง การบริหารราชการ และการป้องกันประเทศ สาม การขายส่งและค้าปลีก กิจกรรมซ่อมแซมยานพาหนะ ส่วนกิจกรรมในภาคการเกษตรคิดเป็นร้อยละ 26.89 ของผลิตภัณฑ์จังหวัด (สำนักงานแรงงานจังหวัดนราธิวาส, 2567)

5. การเปรียบเทียบข้อมูลจังหวัดชายแดนภาคใต้กับจังหวัดเทียบเคียง 3 จังหวัด

แม้จังหวัดในประเทศไทยจะมีความแตกต่างกันเป็นเอกลักษณ์ด้วยที่ตั้งและภูมิประเทศ สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ภาษา วัฒนธรรมท้องถิ่น ฯลฯ แต่จังหวัดต่าง ๆ อาจมีลักษณะที่ใกล้เคียงกันในบางมิติ ซึ่งสามารถนำมาเทียบเคียงเพื่อให้เห็นปัจจัยที่เกื้อหนุน การสนับสนุน และระดับการพัฒนา อันจะเป็นแนวทางไปสู่การผลักดันที่สร้างความเติบโตในรายจังหวัดต่อไปได้ในอนาคต

โดยจังหวัดที่จะนำมาพิจารณาร่วมกันกับสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น ได้แก่ คู่มือที่ 1 จังหวัดยะลา กับ จังหวัดเชียงราย คู่มือที่ 2 จังหวัดปัตตานีกับจังหวัดระยอง และคู่มือที่ 3 จังหวัดนราธิวาสกับจังหวัดแม่ฮ่องสอน

5.1 คู่มือที่ 1 จังหวัดยะลาและจังหวัดเชียงราย

ในภาพรวมแล้วทั้ง 2 จังหวัดจัดว่าเป็นเมืองชายแดนของประเทศไทย อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติอย่างป่าไม้และแหล่งน้ำ นอกจากนี้ประชากรของยะลาและเชียงรายยังมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม จึงทำให้มีความคล้ายกันอยู่บ้างบางประการ อีกประการหนึ่งทั้งจังหวัดยะลาและจังหวัดเชียงราย (GPP per capita) ถือได้ว่ามีมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวที่ใกล้เคียงกันมาก ดังนั้น

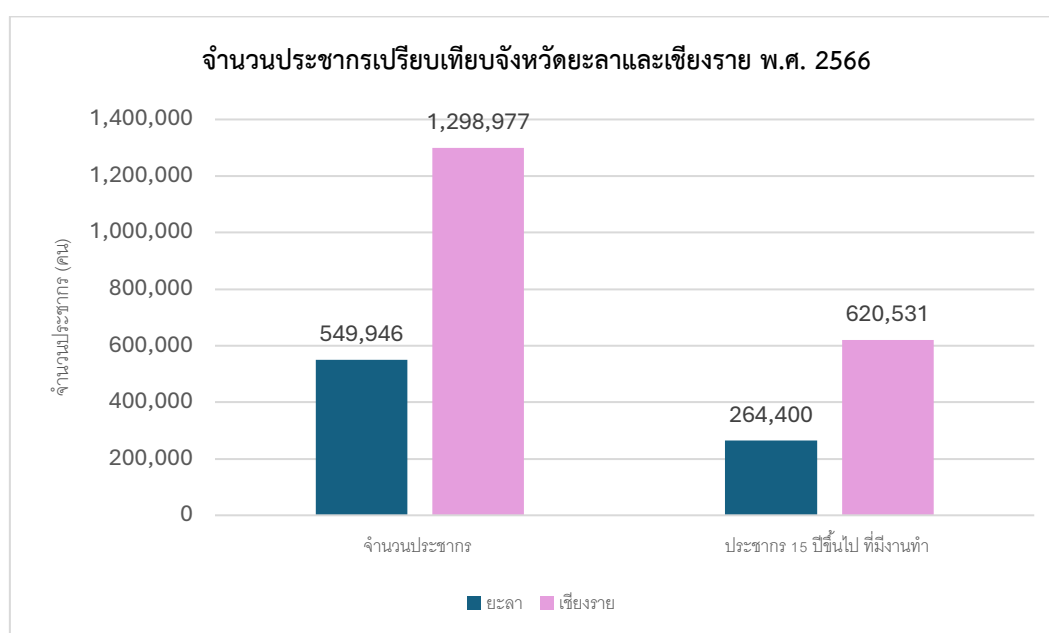
เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ในมิติการปกครองและมิติทางเศรษฐกิจ จึงจะเปรียบเทียบข้อมูลด้านประชากรงบประมาณ และผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว เพื่อช่วยสะท้อนความคล้ายคลึงอื่นของสองจังหวัดนี้

5.1.1 ด้านประชากร

จำนวนประชากรรวมทั้งจังหวัด และข้อมูลประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ของจังหวัดยะลาและจังหวัดเชียงราย พ.ศ. 2566 จากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย พบข้อมูลดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2-5 การเปรียบเทียบจำนวนประชากรทั้งหมด และประชากรที่มีงานทำ อายุ 15 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2566

จังหวัดยะลาและจังหวัดเชียงราย

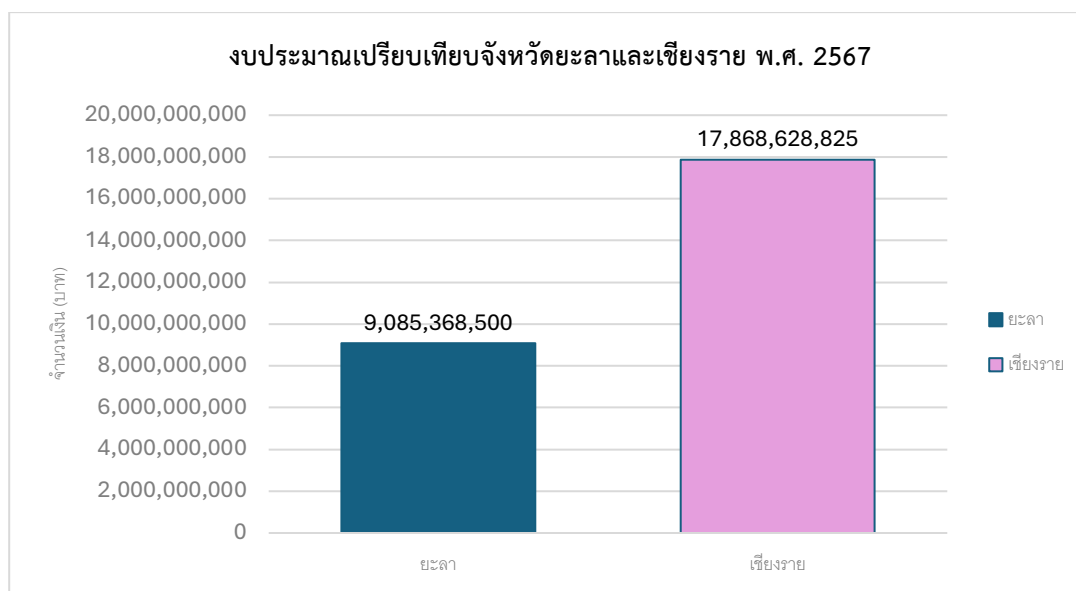
ที่มา: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, ม.ป.ป.

สัดส่วนประชากรของจังหวัดเชียงรามีจำนวนมากกว่าจังหวัดยะลาว่าถึง 1 เท่า ตามข้อมูลประชากร พ.ศ. 2566 ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (ม.ป.ป.) แสดงจำนวนประชากรทั้งจังหวัดเชียงรายที่มีทั้งสิ้น 1,298,977 คน ในขณะที่จังหวัดยะลา มีประชากรเพียง 549,946 คน เมื่อนำตัวเลขของจำนวนประชากรที่มีงานทำและมีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป พบว่า ประชากรในจังหวัดเชียงรายเกือบครึ่งหนึ่งของประชากรทั้งหมดคือแรงงานหรือคนที่กำลังทำงาน ถ้านับเป็นสัดส่วนอยู่ที่ประมาณร้อยละ 47.77 หรือเท่ากับ 620,531 คน ในส่วนของจังหวัดยะลามีสัดส่วนของจำนวนคนที่มีการทำงานอยู่ที่ร้อยละ 48.08 หรือประมาณ 264,400 คน หรือเกือบครึ่งหนึ่งของประชากรยะลาคือคนที่ทำงาน ซึ่งถือว่าเป็นสัดส่วนที่มากกว่าจังหวัดเชียงรายเล็กน้อยในระดับที่ใกล้เคียงกัน

5.1.2 ด้านงบประมาณ

งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐของจังหวัดยะลาและจังหวัดเชียงราย ในปี พ.ศ. 2567 มีจำนวนเงินและสัดส่วนที่แตกต่างกันดังนี้

ภาพที่ 2-6 การเปรียบเทียบงบประมาณ พ.ศ. 2567 ของจังหวัดยะลาและจังหวัดเชียงราย

ที่มา: สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี, ม.ป.ป.

งบประมาณของจังหวัด ข้อมูลจากสำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2567 (ม.ป.ป.) ระบุว่า จังหวัดเชียงรายได้รับงบประมาณจำนวน 17,868,628,825 บาท ซึ่งอยู่ในลำดับที่ 10 ของประเทศ โดยงบประมาณนี้กว่าร้อยละ 66.8 ของงบประมาณทั้งหมด หรือเท่ากับ 11,944,245,625 บาท เป็นเงินเพื่อการลงทุน อีกร้อยละ 31.4 ของงบประมาณทั้งหมด หรือประมาณ 5,613,631,900 บาท เป็นส่วนของเงินอุดหนุนสำหรับงบประมาณเพื่อการดำเนินงาน งบรายจ่ายอื่น และงบสำหรับบุคลากร เป็นเงินในส่วนที่เหลือ ซึ่งเป็นงบดำเนินการจำนวน 203,859,500 บาท หรือร้อยละ 1.1 ของงบประมาณทั้งหมด งบประมาณสำหรับรายจ่ายอื่นประมาณ 57,147,900 บาท หรือร้อยละ 0.3 ของงบประมาณทั้งหมด และเงินสำหรับบุคลากรจำนวน 49,743,900 บาท หรือร้อยละ 0.3 ของงบประมาณทั้งหมด

ส่วนจังหวัดยะลาอยู่ในลำดับที่ 26 ได้รับงบประมาณปี พ.ศ. 2567 จำนวน 9,085,368,500 บาท จากจำนวนนี้จำแนกเป็นเงินเพื่อการลงทุนและเงินอุดหนุนมากที่สุด เป็นงบลงทุน จำนวน 3,682,109,400 บาท หรือเท่ากับร้อยละ 40.5 ของงบประมาณทั้งหมด และเป็นงบเงินอุดหนุน จำนวน 3,292,858,800 บาท หรือร้อยละ 36.2 ของงบประมาณทั้งหมด ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 23.2 แบ่งเป็นงบประมาณส่วนดำเนินงานจำนวน 1,171,379,500 บาท หรือร้อยละ 12.9 ของงบประมาณทั้งหมด งบรายจ่ายอื่นจำนวน 765,272,200 บาท

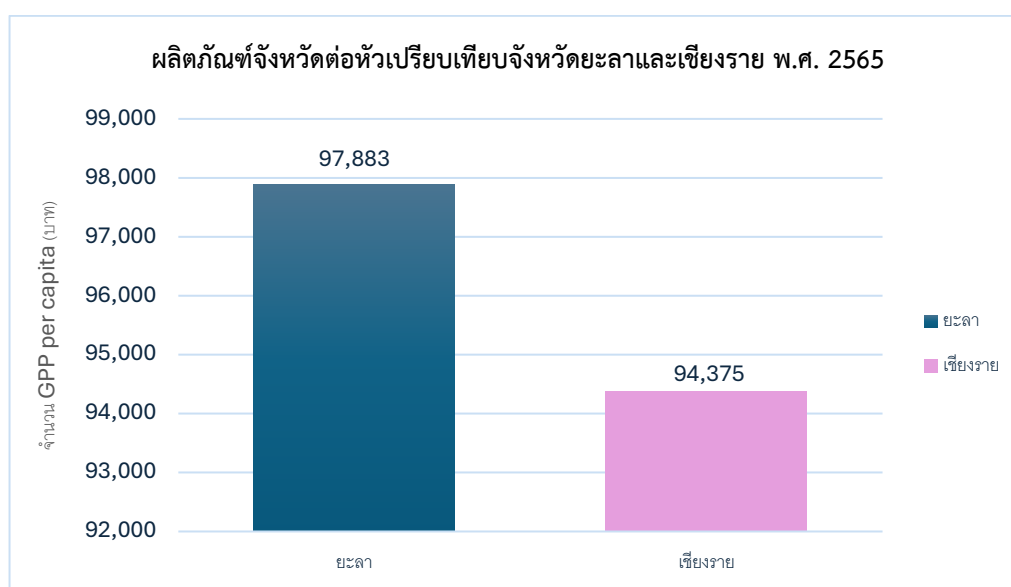
หรือประมาณร้อยละ 8.4 ของงบประมาณทั้งหมด และงบบุคลากรจำนวน 173,748,600 บาท หรือประมาณร้อยละ 1.9 ของงบประมาณทั้งหมด (สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี, ม.ป.ป.)

จะเห็นว่าขนาดของงบประมาณที่ทั้งสองจังหวัดได้รับแตกต่างกันอย่างมากถึง 8,783,260,325 บาท แต่งบประมาณของทั้งสองจังหวัดถูกใช้ไปในส่วนที่คล้ายกัน โดยงบประมาณส่วนใหญ่คืองบเพื่อการลงทุนและงบเงินอุดหนุน

5.1.3 ด้านผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (GPP per capita)

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้เปิดเผยข้อมูลผลิตภัณฑ์จังหวัดยะลาและจังหวัดเชียงราย ซึ่งมีจำนวนที่ใกล้เคียงกัน โดยสามารถเปรียบเทียบได้ดังนี้

ภาพที่ 2-7 การเปรียบเทียบข้อมูลผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (GPP per capita) พ.ศ. 2565 ของ จังหวัดยะลาและจังหวัดเชียงราย

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565

สำหรับผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว จังหวัดยะลาและจังหวัดเชียงรายมีจำนวนผลิตภัณฑ์จังหวัดที่ไม่ห่างกันมากนัก โดยในปี พ.ศ. 2565 จังหวัดยะลา มีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวอยู่ที่ 97,883 บาทต่อคนต่อปี ซึ่งอยู่ในอันดับที่ 51 ของประเทศ จากจังหวัดในประเทศไทยทั้งหมด 77 จังหวัด ส่วนจังหวัดเชียงรายอยู่ในลำดับที่ 53 มีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวอยู่ที่ 94,375 บาทต่อคนต่อปี (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

มูลค่าของผลิตภัณฑ์รวมจังหวัดเชียงราย เมื่อย้อนดูข้อมูล พบว่า ตั้งแต่ พ.ศ. 2558-2562 มีทิศทางเพิ่มขึ้นและคาดว่าจะโตขึ้นในปีถัดไป ซึ่งเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงรายหากแยกภาคเกษตรกับภาคนอกภาคเกษตร จะอยู่ในภาคนอกภาคเกษตรที่สูงกว่าถึงเกือบ 2 เท่า โดย 3 อันดับแรกของกิจกรรมนอกภาคเกษตรที่สร้างมูลค่ามากที่สุดอยู่ในภาคบริการ ได้แก่ 1) การค้าขายทั้งค้าส่งและค้าปลีก รวมไปถึงการซ่อมรถ 2) กิจกรรมทางการศึกษา และ 3) กิจกรรมตัวกลางทางการเงิน (คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดเชียงราย, 2564)

ส่วนจังหวัดยะลานั้น กิจกรรมที่สร้างมูลค่าของผลิตภัณฑ์รวมนั้นคล้ายคลึงกับจังหวัดเชียงราย เนื่องจากส่วนใหญ่อยู่นอกภาคเกษตรและอยู่ในประเภทบริการ ข้อมูล พ.ศ. 2564 ระบุว่ามูลค่าของผลิตภัณฑ์รวมจังหวัดยะลา 3 อันดับแรก คือ 1) การค้าส่ง ขายปลีก และการซ่อมแซมรถ 2) การศึกษา และ 3) การบริหารราชการ ป้องกันประเทศ และประกันสังคมภาคบังคับ (สำนักงานแรงงานจังหวัดยะลา, 2567)

อย่างไรก็ตาม ถ้าไม่แยกการผลิตระหว่างภาคเกษตรและนอกภาคเกษตรออกจากกัน แต่แยกรายประเภทผลิตภัณฑ์ มูลค่าของผลิตภัณฑ์รวมจังหวัดยะลาและจังหวัดเชียงราย จะเป็นการผลิตที่เกิดขึ้นในภาคเกษตรมากที่สุด โดยจังหวัดยะลา กิจกรรมเกษตรกรรม ป่าไม้ และประมง อยู่ที่ร้อยละ 34.4 ในปี พ.ศ. 2564 ส่วนจังหวัดเชียงราย ในปี พ.ศ. 2562 อยู่ที่ประมาณร้อยละ 30

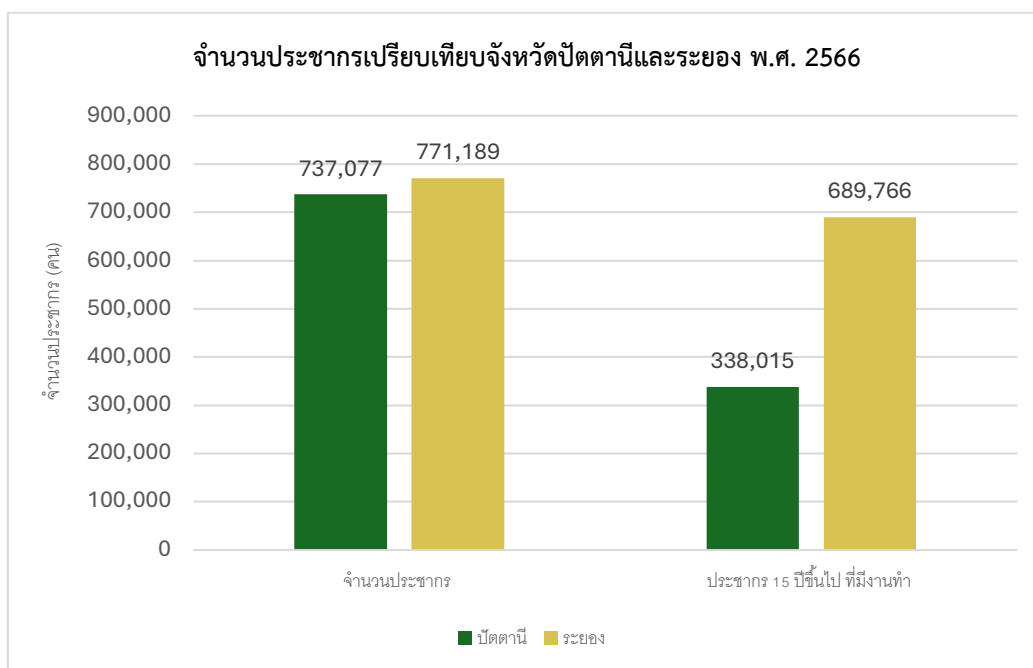
5.2 คู่มือ 2 จังหวัดปัตตานีกับจังหวัดระยอง

ทั้งจังหวัดปัตตานีและจังหวัดระยอง เป็นเมืองเกษตรกรรม มีชายฝั่งที่ตั้งอยู่ติดกับทะเลอ่าวไทย อาชีพดั้งเดิมที่อยู่คู่กับประชาชนในพื้นที่และปัจจุบันยังมีการทำกันอยู่คือ ประมง ซึ่งรูปแบบการทำประมงมีตั้งแต่ประมงพื้นบ้าน ประมงชายฝั่ง และประมงเชิงพาณิชย์ (สำนักงานแรงงานจังหวัดระยอง, 2567; สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2567) สำหรับพืชทางเศรษฐกิจของทั้งสองจังหวัดมีความเหมือนกัน ที่นิยมมีการปลูก เช่น ข้าว ยางพารา พุรีเหิน เงาะ มังคุด ฯลฯ (สถานีพัฒนาที่ดินปัตตานี อ้างถึงใน สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2567; สำนักงานแรงงานจังหวัดระยอง, 2567) นอกจากนี้ **จังหวัดปัตตานีและจังหวัดระยองยังมีมิติทางด้านประชากรและงบประมาณที่ได้รับจากรัฐใกล้เคียงกันมาก** ดังนั้น เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ในมิติด้านการปกครองและมิติทางเศรษฐกิจ จึงจะพิจารณาจำนวนประชากร งบประมาณ และผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว ดังนี้

5.2.1 ด้านประชากร

จำนวนประชากรรวมทั้งจังหวัด และข้อมูลประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ของจังหวัดปัตตานีและจังหวัดระยอง พ.ศ. 2566 จากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย พบข้อมูลดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2-8 การเปรียบเทียบจำนวนประชากรทั้งหมด และประชากรที่มีงานทำ อายุ 15 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2566
จังหวัดปัตตานีและจังหวัดระยอง

ที่มา: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, ม.ป.ป.

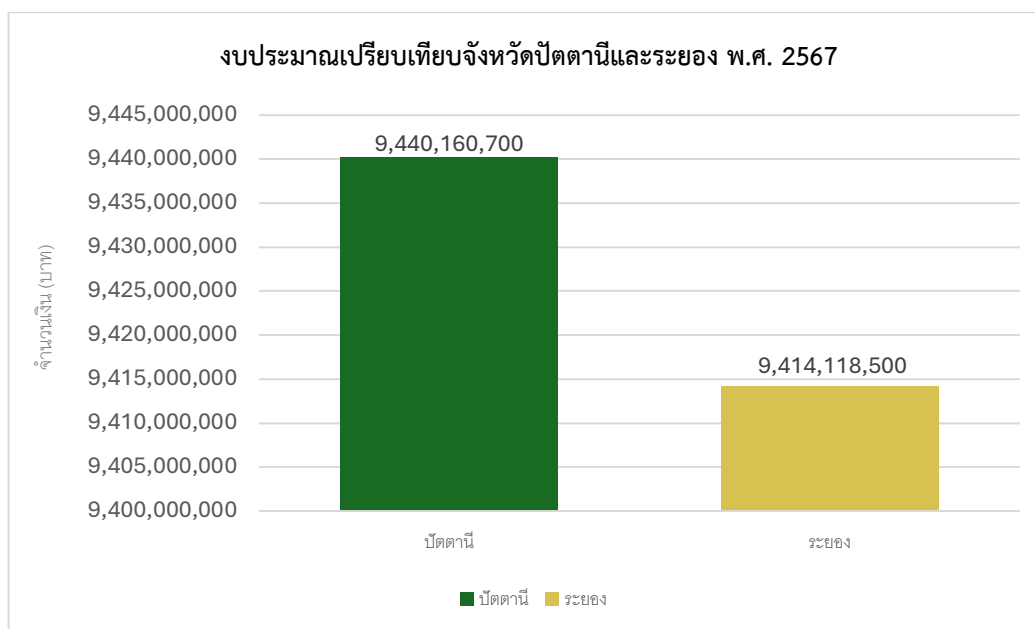
ข้อมูลจำนวนประชากร พ.ศ. 2566 จากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (ม.ป.ป.) เปิดเผยตัวเลขประชากรของทั้งสองจังหวัดนั้นอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน โดยจังหวัดระยองมีจำนวนประชากรทั้งหมด 771,189 คน ขณะที่จังหวัดปัตตานีมีจำนวนประชากรที่ 737,077 คน เมื่อนำตัวเลขประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปและมีงานทำ มาเทียบเคียงกัน พบว่า สัดส่วนของประชากรกลุ่มนี้มีความแตกต่างกันอย่างมาก แรงงานที่กำลังทำงานในจังหวัดเชียงรายมีจำนวนมากกว่าจังหวัดปัตตานีเกินกว่า 1 เท่า โดยคนที่มีงานทำอายุ 15 ปีขึ้นไปในจังหวัดปัตตานีมีจำนวน 338,015 คน สำหรับจังหวัดระยองมีจำนวนประชากรกลุ่มนี้ 689,766 คน

ดังนั้น ประชากรที่อยู่ในวัยแรงงานที่มีงานทำในจังหวัดระยองมีมากกว่า หากนับเป็นสัดส่วนประชากร 15 ปี ที่มีงานทำ มีอยู่ร้อยละ 89.44 ของประชากรทั้งหมดในจังหวัด หรือกล่าวได้ว่าคน 100 คนในจังหวัดระยอง เป็นคนที่มีงานทำหรือกำลังทำงานเกือบ 90 คน ในขณะที่จังหวัดปัตตานี มีคนกลุ่มที่กำลังเป็นแรงงานประมาณร้อยละ 45.86 หรือใน 100 คนของประชากรจังหวัดปัตตานี จะมีประมาณ 46 คน ที่มีรายได้จากการประกอบอาชีพ

5.2.2 ด้านงบประมาณ

งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐของจังหวัดปัตตานีและจังหวัดระยอง ในปี พ.ศ. 2567 มีจำนวนเงินและสัดส่วนดังนี้

ภาพที่ 2-9 การเปรียบเทียบงบประมาณ พ.ศ. 2567 ของจังหวัดปัตตานีและจังหวัดระยอง

ที่มา: สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี, ม.ป.ป.

เมื่อเปรียบเทียบงบประมาณที่ได้รับของจังหวัดปัตตานีและจังหวัดระยอง พบว่า ทั้งสองจังหวัดอยู่ในอันดับที่ติดกันในการจัดสรรงบประมาณ จังหวัดปัตตานีอยู่ในลำดับที่ 22 ของประเทศ จากจำนวนจังหวัดในประเทศไทย 77 จังหวัด ได้รับงบประมาณในปี พ.ศ. 2567 จำนวน 9,440,160,700 บาท ตามมาด้วยจังหวัดระยองซึ่งอยู่ในลำดับที่ 23 ของประเทศ ได้รับงบประมาณทั้งสิ้น 9,414,118,500 บาท (สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี, ม.ป.ป.)

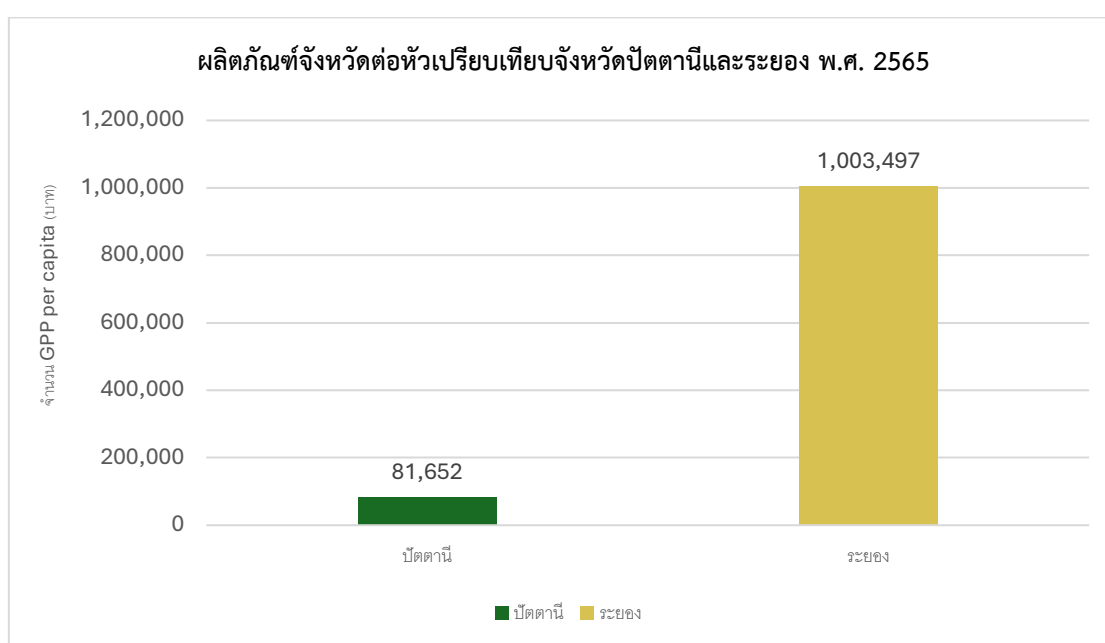
ในแง่ของรายละเอียดของงบประมาณที่แต่ละจังหวัดได้รับ มีความต่างกันในเรื่องของสัดส่วน จังหวัดระยองจะมีสัดส่วนของงบประมาณที่เน้นไปที่ลงทุน โดยสัดส่วนของงบประมาณมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นงบประมาณเพื่อการลงทุน อยู่ที่ร้อยละ 59.8 หรือเท่ากับ 5,628,694,500 บาท แล้วอีกร้อยละ 39.4 เป็นงบสำหรับอุดหนุน ซึ่งเป็นจำนวนเงิน 3,707,662,900 บาท และมีสัดส่วนไม่ถึงร้อยละ 1 เป็นงบดำเนินการและงบรายจ่ายอื่น แยกเป็นงบดำเนินการร้อยละ 0.5 หรือประมาณ 51,189,500 บาท และงบรายจ่ายอื่นอยู่ที่ร้อยละ 0.3 หรือประมาณ 26,571,600 บาท สำหรับจังหวัดระยอง สัดส่วนของงบประมาณหลัก ๆ อยู่ใน 3 ส่วน ได้แก่ งบอุดหนุน งบลงทุน และงบรายจ่ายอื่น โดยงบเงินอุดหนุนอยู่ที่ 3,975,869,500 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 42.1 งบประมาณที่ใช้ในการลงทุน จำนวนทั้งสิ้น 3,805,830,300 บาท หรือเท่ากับร้อยละ 40.3 และงบ

รายจ่ายอื่นที่อยู่ 1,611,536,000 หรือประมาณร้อยละ 17.1 (สำนักงานประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี, ม.ป.ป.)

5.2.3 ด้านผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (GPP per capita)

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้เปิดเผยข้อมูลผลิตภัณฑ์จังหวัดปัตตานีและจังหวัดระยอง ซึ่งสามารถเปรียบเทียบได้ดังนี้

ภาพที่ 2-10 การเปรียบเทียบข้อมูลผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (GPP per capita) พ.ศ. 2565 ของ จังหวัดปัตตานีและจังหวัดระยอง

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565

จังหวัดระยองถือเป็นจังหวัดที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวในระดับต้น ๆ ของประเทศ ข้อมูลสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2565 (2565) ผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวของจังหวัดระยองอยู่ที่ 1,003,497 บาทต่อคนต่อปี หรือสูงที่สุดของประเทศ ทำให้ผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวของจังหวัดระยองมากกว่าจังหวัดปัตตานีถึง 12 เท่า ซึ่งจังหวัดปัตตานีมีค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวอยู่ที่ 81,652 บาทต่อคนต่อปี สำหรับปัจจัยหลักที่ทำให้จังหวัดระยองเติบโตต่างกับจังหวัดอื่นเนื่องจากทิศทางของจังหวัดมุ่งเน้นภาคอุตสาหกรรม กิจกรรมทางเศรษฐกิจของระยองจะเป็นการผลิตต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการกลั่นปิโตรเคมี การผลิตเคมีภัณฑ์ รถยนต์และชิ้นส่วน ยาง และพลาสติก ฯลฯ หากนับเป็นสัดส่วนเศรษฐกิจของระยองอยู่ในภาคอุตสาหกรรมร้อยละ 79.20 ภาคบริการร้อยละ 18.10 และเป็นภาคเกษตรกรรมอีกร้อยละ 2.70 (สำนักงานแรงงานจังหวัดระยอง, 2567)

ขณะที่โครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดปัตตานีมีลักษณะที่ตรงกันข้ามกับจังหวัดระยอง ข้อมูลปี พ.ศ. 2564 กิจกรรมการผลิตที่มากที่สุดของจังหวัดปัตตานีอยู่ในภาคบริการ ประมาณร้อยละ 66.8 รองลงมาคือ ภาคเกษตรกรรม ที่มีสัดส่วนร้อยละ 23.7 และอีกร้อยละ 9.5 อยู่ในภาคอุตสาหกรรม

ดังนั้นแม้ทั้งสองจังหวัดจะมีจำนวนประชากรและได้รับงบประมาณที่รัฐจัดสรรใกล้เคียงกัน แต่ศักยภาพทางเศรษฐกิจและผลผลิตที่เกิดแรงงานสร้างมูลค่าให้กับจังหวัดระยองสูงกว่าจังหวัดปัตตานีเป็นอย่างมาก

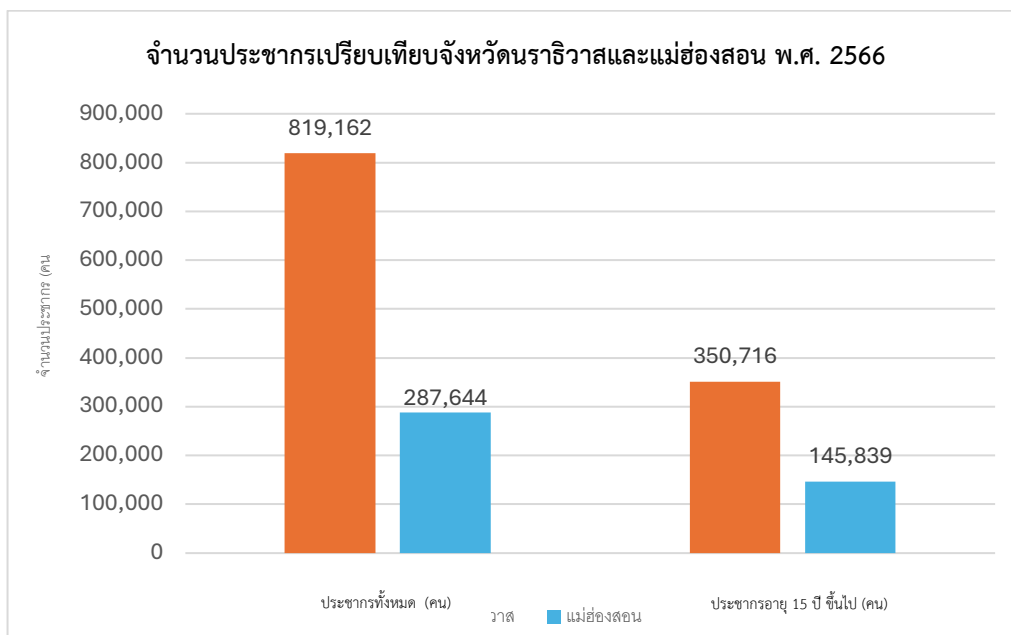
5.3 คู่ที่ 3 จังหวัดนราธิวาสและจังหวัดแม่ฮ่องสอน

จังหวัดนราธิวาสและจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นเมืองชายแดนของประเทศไทยที่มีอาณาเขตของเทือกเขาเป็นแนวยาวพรมแดนกันกับประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้พื้นที่ทั้งสองแห่งอุดมไปด้วยทรัพยากรป่าไม้ โดยพื้นที่ของ จังหวัดนราธิวาสประมาณ 2 ใน 3 เป็นผืนป่าและภูเขา (องค์การบริหารส่วนจังหวัดนราธิวาส, ม.ป.ป.) ในขณะที่ จังหวัดแม่ฮ่องสอนพื้นที่กว่าร้อยละ 87.12 ของจังหวัด ก็เป็นพื้นที่ป่าเช่นเดียวกัน (สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดแม่ฮ่องสอน, ม.ป.ป.) นอกจากนี้ทั้งสองจังหวัดยังมีความคล้ายคลึงกันด้วยประชากรประกอบไปด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลาย และอีกประการหนึ่งที่สำคัญทั้ง **จังหวัดนราธิวาสและจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวที่ใกล้เคียงกันมาก**

5.3.1 ด้านประชากร

จำนวนประชากรรวมทั้งจังหวัด และข้อมูลประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ของจังหวัดนราธิวาสและจังหวัดแม่ฮ่องสอน พ.ศ. 2566 จากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย พบข้อมูลดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2-11 การเปรียบเทียบจำนวนประชากรทั้งหมด และประชากรที่มีงานทำ อายุ 15 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2566
จังหวัดนราธิวาสและจังหวัดแม่ฮ่องสอน

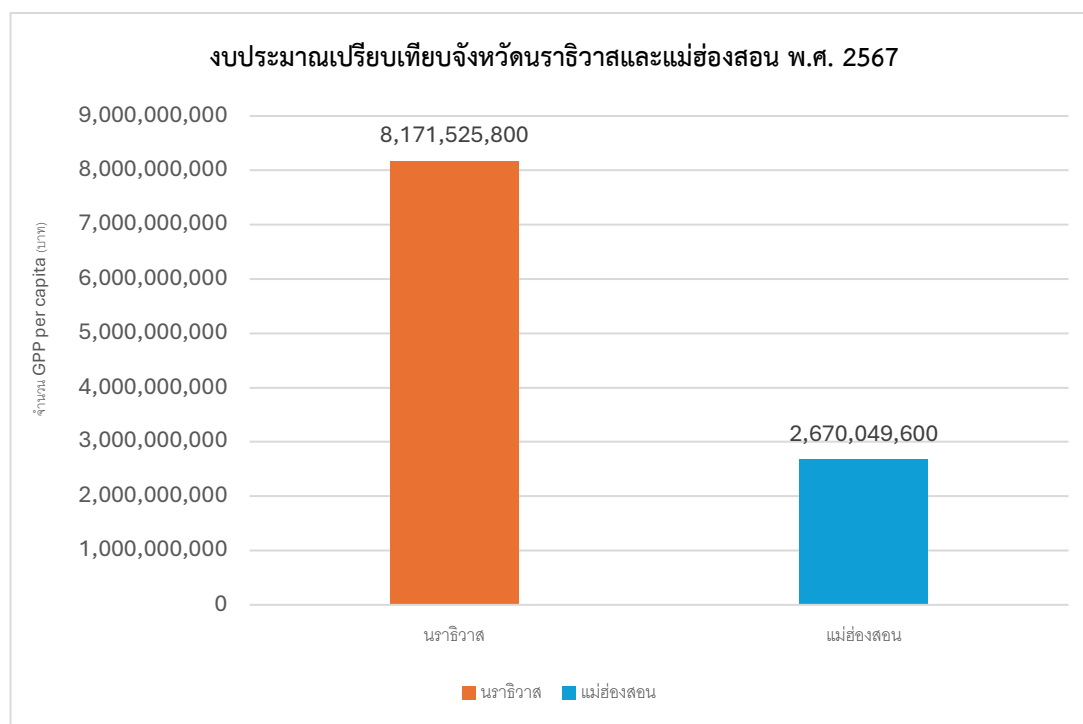
ที่มา: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, ม.ป.ป.

ประชากรในจังหวัดนราธิวาสมีมากกว่าประชากรของจังหวัดแม่ฮ่องสอนถึง 2.8 เท่า หากแจกแจงจำนวนประชากร พ.ศ. 2566 จังหวัดนราธิวาสมีจำนวนทั้งสิ้น 819,162 คน สำหรับจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีจำนวนประชากรอยู่ที่ 287,644 คน สำหรับประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป และมีงานทำ พบว่า ในจังหวัดนราธิวาสมีกลุ่มนี้จำนวน 350,716 คน ส่วนแม่ฮ่องสอนมีจำนวนกลุ่มนี้เท่ากับ 145,839 คน (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, ม.ป.ป.) หากนำมาเปรียบเทียบกัน แรงงานปัจจุบันของจังหวัดนราธิวาสมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 42.81 ของประชากรทั้งหมด ส่วนคนที่มีงานทำและมีอายุ 15 ปีขึ้นไปในจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีสัดส่วนที่ร้อยละ 50.7 ของประชากรทั้งหมด หรือประชากรครึ่งหนึ่งของจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นแรงงานที่ทำงาน ดังนั้น จำนวนประชากรที่มีงานทำในจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีมากกว่าจังหวัดนราธิวาส แม้ในตอนต้นจะกล่าวว่าประชากรทั้งหมดของจังหวัดนราธิวาสนั้นมีมากกว่าก็ตาม

5.3.2 ด้านงบประมาณ

งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐของจังหวัดนราธิวาสและจังหวัดแม่ฮ่องสอนในปี พ.ศ. 2567 มีจำนวนเงินและสัดส่วนที่แตกต่างกันดังนี้

ภาพที่ 2-12 การเปรียบเทียบงบประมาณ พ.ศ. 2567 ของจังหวัดนราธิวาสและจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ที่มา: สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี, ม.ป.ป.

ทั้งสองจังหวัดได้รับงบประมาณในจำนวนที่ต่างกัน ปี พ.ศ. 2567 จังหวัดนราธิวาสได้รับเงินจัดสรรจำนวนทั้งหมด 8,171,525,800 บาท หรืออยู่ในลำดับที่ 29 ของประเทศ จากเงินทั้งหมดนี้แบ่งเป็นงบลงทุน จำนวน 4,278,634,100 บาท หรือเท่ากับร้อยละ 52.4 รองลงมาคือ เงินอุดหนุน จำนวน 3,372,561,000 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 41.3 งบสำหรับรายจ่ายอื่น ประมาณ 328,946,200 บาท ซึ่งเท่ากับร้อยละ 4 ตามมาด้วยงบสำหรับบุคลากร จำนวน 97,894,600 บาท หรือเท่ากับร้อยละ 1.2 และส่วนสุดท้ายอีกจำนวนร้อยละ 1.1 คืองบดำเนินการ จำนวนงบประมาณ 93,489,900 บาท

ส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดลำดับที่ 76 ของประเทศไทย หรือได้รับงบประมาณน้อยเป็นอันดับรองสุดท้าย โดยจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้รับการจัดสรรงบประมาณทั้งสิ้นจำนวน 2,670,049,600 บาท อย่างไรก็ตาม งบประมาณที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้รับเป็นงบประมาณเพื่อการลงทุนมากที่สุด ถึงร้อยละ 66.9 หรือประมาณ 1,785,246,600 บาท นอกจากนี้เป็นงบประมาณเพื่อการอุดหนุน จำนวน 850,702,200 บาท หรือ

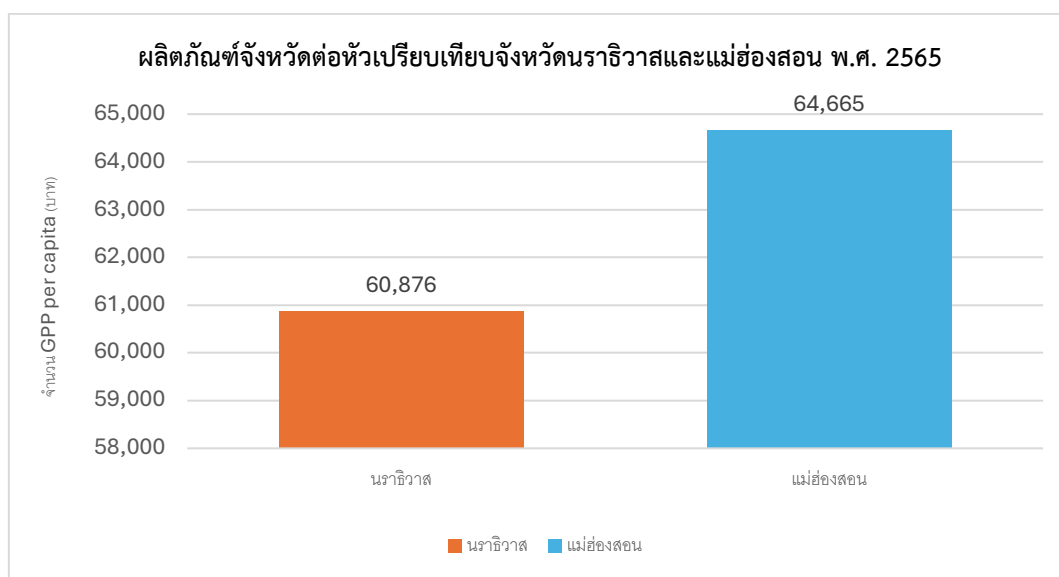
คิดเป็นร้อยละ 31.9 สำหรับงบประมาณที่เหลือ ได้แก่ งบในส่วนของการดำเนินงาน จำนวน 24,381,800 บาท หรือประมาณร้อยละ 0.9 และเป็นงบรายจ่ายอื่นอีกจำนวน 9,719,000 หรือเท่ากับร้อยละ 0.4

ทั้งนี้ งบประมาณทั้งสองจังหวัดถูกกำหนดให้ใช้ในวัตถุประสงค์หลักที่เหมือนกัน โดยมุ่งไปที่การบสำหรับการลงทุนเป็นอันดับแรก และตามมาด้วยงบเพื่อเป็นเงินอุดหนุน ส่วนงบประมาณเพื่อการอื่นอยู่ในสัดส่วนน้อยโดยเปรียบเทียบ

5.3.3 ด้านผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (GPP per capita)

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้เปิดเผยข้อมูลผลิตภัณฑ์จังหวัดนราธิวาสและจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งสามารถเปรียบเทียบได้ดังนี้

ภาพที่ 2-13 การเปรียบเทียบข้อมูลผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (GPP per capita) พ.ศ. 2565 ของ จังหวัดนราธิวาสและจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565

มูลค่าของผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว ปี พ.ศ. 2565 ของจังหวัดนราธิวาสและจังหวัดแม่ฮ่องสอนนั้นอยู่ในสองอันดับสุดท้ายของประเทศ ซึ่งจังหวัดนราธิวาสเป็นลำดับที่ 77 หรืออันดับสุดท้าย มีมูลค่าของผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวอยู่ที่ 60,876 บาทต่อคนต่อปี ซึ่งต่างกับจังหวัดที่อยู่ในลำดับที่ 1 ถึง 16.5 เท่า ตามมาด้วยจังหวัดแม่ฮ่องสอนซึ่งอยู่ในลำดับที่ 76 หรืออันดับรองสุดท้าย มีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวอยู่ที่ 64,665 บาทต่อคนต่อปี (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

ด้วยโครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดนราธิวาสที่ไม่ได้พึ่งพิงอยู่กับภาคการเกษตร แต่พึ่งพิงอยู่กับภาคบริการ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) สะท้อนจากภาคกิจกรรมที่สร้างมูลค่าสูงตั้งแต่ พ.ศ. 2558-2562 ได้แก่ สาขาด้านการศึกษาที่มีมูลค่าอยู่ที่ 8,308 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2562 ตามมาด้วยการบริหารราชการและการป้องกันประเทศ มีมูลค่าเท่ากับ 4,551 ล้านบาท การค้าส่ง ขายปลีก และซ่อมยานพาหนะ ที่สร้างมูลค่าจำนวน 4,440 ล้านบาท เป็นต้น ส่วนมูลค่าด้านการเกษตรของจังหวัดนราธิวาสจะอยู่ที่ 12,176 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2562 (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

จังหวัดแม่ฮ่องสอน กิจกรรมทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นมากที่สุดในภาคบริการ ประมาณร้อยละ 14.55 สองคือ ภาคเกษตรกรรม เช่น ป่าไม้ เกษตร และประมง อยู่ที่ร้อยละ 7.89 สาม ภาคการศึกษา ร้อยละ 3.31 สี่ ภาคการค้าทั้งแบบส่งและปลีก ร้อยละ 2.44 ห้า ภาคการบริหารและป้องกันประเทศ ประมาณร้อยละ 1.65 ส่วนภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนแค่ร้อยละ 1.55 เท่านั้น (สำนักงานแรงงานจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2567)

6. สรุป

สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และการบริหารราชการ เนื่องจากมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่แตกต่างจากจังหวัดอื่นของประเทศไทย โดยเฉพาะในด้านการจัดสรรงบประมาณ โครงสร้างภาษีท้องถิ่น และการพัฒนาเศรษฐกิจระดับจังหวัด

เนื้อหาในบทนี้ ได้มีการวิเคราะห์โครงสร้างทางเศรษฐกิจ ข้อมูลงบประมาณ และการจัดการด้านการเงินขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในแต่ละจังหวัด รวมถึงการเปรียบเทียบกับจังหวัดที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน (Twin Cities) เพื่อให้เห็นถึงโอกาสในการพัฒนา และการบริหารจัดการงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ โดยข้อมูลสำคัญสามารถนำเสนออย่างเป็นระบบได้เป็นสองตาราง ดังนี้

ตารางที่ 2-9 แสดงข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาสในด้านขนาดพื้นที่ จำนวนประชากร ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัว (GPP per capita) งบประมาณที่ได้รับจากภาครัฐ และข้อมูลด้านการคลังของหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)

ตารางที่ 2-9 ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส

ประเด็นสำคัญ	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส
ขนาดพื้นที่ (ตร.กม.)	4,505.88	4,475.43	1,940.36
ประชากร (2566)	548,838	737,077	819,162
GPP ต่อหัว (พ.ศ. 2565) (บาท/คน/ปี)	97,883	81,652	60,876
งบประมาณ (พ.ศ. 2567) (ล้านบาท)	9,085	9,440	8,172
ลำดับงบประมาณประเทศ	26	22	29
รายรับจริงเฉลี่ย อปท. (ล้านบาท)	87.74	41.15	74.58
รายจ่ายจริงเฉลี่ย อปท. (ล้านบาท)	72.38	46.49	62.82
สัดส่วน อปท. เกินดุล (%)	85.71	86	90

ที่มา: สำนักงานสถิติจังหวัดนครสวรรค์, ม.ป.ป.; กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, ม.ป.ป.; สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565; สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี, ม.ป.ป.; เว็บไซต์ อปท. ทุกแห่งใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ตารางด้านบนนำเสนอภาพรวมด้านประชากร เศรษฐกิจ และการเงินของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส โดยมีตัวเลขที่สำคัญดังนี้

1. ขนาดพื้นที่ (ตร.กม.) บ่งบอกถึงขอบเขตทางกายภาพของจังหวัด พบว่า จังหวัดยะลา มีพื้นที่ใหญ่ที่สุดในสามจังหวัด (4,505.88 ตร.กม.) รองลงมาคือ จังหวัดปัตตานี มีขนาดพื้นที่ใกล้เคียงกับยะลา (4,475.43 ตร.กม.) และจังหวัดนราธิวาส มีพื้นที่เล็กที่สุด (1,940.36 ตร.กม.) ขณะที่ประชากร (2566) แสดงขนาดและโครงสร้างการปกครองของแต่ละจังหวัด พบว่า จังหวัดนราธิวาส มีประชากรมากที่สุดในสามจังหวัด ชายแดนภาคใต้ (819,162 คน) รองลงมาคือ จังหวัดปัตตานี มีประชากร (737,077 คน) และจังหวัดยะลา มีประชากรน้อยที่สุด (548,838 คน)

2. ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัว (GPP per capita, 2565) แสดงระดับผลิตภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัด โดยจังหวัดยะลา มีผลิตภัณฑ์ต่อหัวสูงสุด (97,883 บาท/คน/ปี) จังหวัดปัตตานี อยู่ในระดับกลาง (81,652 บาท/คน/ปี) และจังหวัดนราธิวาส มีผลิตภัณฑ์ต่อหัวต่ำที่สุด (60,876 บาท/คน/ปี) และอยู่ในอันดับสุดท้ายของประเทศด้วย

3. งบประมาณ (พ.ศ. 2567) หมายถึง จำนวนงบประมาณที่จังหวัดได้รับจากภาครัฐ ในปี พ.ศ. 2567 พบว่า จังหวัดปัตตานี ได้รับงบประมาณมากที่สุด (9,440 ล้านบาท) อยู่ในอันดับที่ 22 ของประเทศ จังหวัดยะลา ได้รับงบประมาณ 9,085 ล้านบาท อยู่ในอันดับที่ 26 ของประเทศ และนราธิวาส ได้รับงบประมาณต่ำสุดในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (8,172 ล้านบาท) และอยู่ในอันดับที่ 29 ของประเทศ

4. รายรับและรายจ่ายเฉลี่ยของ อปท. บ่งชี้ภาพรวมการเงินของหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น โดยจังหวัดยะลา มีรายรับเฉลี่ยสูงสุด (87.74 ล้านบาท) และรายจ่ายเฉลี่ยสูงสุด (72.38 ล้านบาท) จังหวัดปัตตานี มีรายรับเฉลี่ยต่ำสุด (41.15 ล้านบาท) แต่มีรายจ่ายสูงกว่ารายรับ (46.49 ล้านบาท) และจังหวัดนราธิวาส มีรายรับเฉลี่ยระดับกลาง (74.58 ล้านบาท) และรายจ่ายเฉลี่ยระดับกลาง (62.82 ล้านบาท)

5. สัดส่วน อปท. ที่มีงบเกินดุล (ร้อยละ) แสดงเปอร์เซ็นต์ของหน่วยงานที่มีรายรับมากกว่ารายจ่าย โดยจังหวัดนราธิวาส มีสัดส่วน อปท. ที่มีงบเกินดุลสูงสุดที่สุด (ประมาณร้อยละ 90) ส่วนจังหวัดปัตตานี (ประมาณร้อยละ 86) และจังหวัดยะลา (ประมาณร้อยละ 85.7) มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน

สำหรับตารางที่ 2-10 แสดงการวิเคราะห์ทางสถิติของรายรับจริงและรายจ่ายจริงขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส โดยใช้ตัวชี้วัดทางสถิติต่าง ๆ เช่น ค่าเฉลี่ย (Mean) มัธยฐาน (Median) ค่าสูงสุด (Max) ค่าต่ำสุด (Min) และค่าความแปรปรวน (SD)

ตารางที่ 2-10 การวิเคราะห์เชิงสถิติของรายรับจริงและรายจ่ายจริงของ อปท.

ตัวชี้วัด	รายรับจริง ยะลา (ล้านบาท)	รายจ่ายจริง ยะลา (ล้านบาท)	รายรับจริง ปัตตานี (ล้านบาท)	รายจ่ายจริง ปัตตานี (ล้านบาท)	รายรับจริง นราธิวาส (ล้านบาท)	รายจ่ายจริง นราธิวาส (ล้านบาท)
Mean	87.74	72.38	41.15	46.49	74.58	62.82
Median	51.80	44.33	48.80	39.42	60.61	49.84
Max	1,409.77	1,217.93	523.83	446.73	503.18	443.65
Min	24.36	21.98	25.1	21.32	19.15	17.13
Range	1385.41	1195.95	498.73	425.41	484.03	426.52
SD	186.44	154.46	51.52	44.59	70.96	64.62

ที่มา: ผู้วิจัย, 2568

ค่าสถิติเชิงพรรณนาที่สำคัญในตาราง อธิบายได้ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ย (Mean) ของรายรับและรายจ่ายจริง

รายรับเฉลี่ยของ อปท. สูงสุดอยู่ที่จังหวัดยะลา ประมาณ 87.74 ล้านบาท รองลงมาคือ จังหวัดนราธิวาส รายรับเฉลี่ยอยู่ที่ 74.58 ล้านบาท และรายรับเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่ปัตตานี ประมาณ 41.15 ล้านบาท

รายจ่ายเฉลี่ย อปท. สูงสุดอยู่ที่จังหวัดยะลา ประมาณ 72.38 ล้านบาท รองลงมาคือ นราธิวาส รายรับเฉลี่ยอยู่ที่ 62.82 ล้านบาท และรายจ่ายเฉลี่ยต่ำสุดที่ปัตตานี ประมาณ 46.49 ล้านบาท

2. ค่ามัธยฐาน (Median) ของรายรับและรายจ่ายจริง

- มัธยฐานของรายรับจริงสูงสุดคือ จังหวัดนราธิวาส อยู่ที่ 60.61 ล้านบาท แสดงว่าจังหวัดนราธิวาสมีแนวโน้มการกระจายของงบประมาณระหว่าง อปท. ที่ใกล้เคียงกันมากกว่าจังหวัดอื่นอีก 2 จังหวัด

- มัธยฐานของรายจ่ายจริงสูงสุดคือ จังหวัดยะลา อยู่ที่ 44.33 ล้านบาท ซึ่งสะท้อนถึงระดับรายจ่ายของ อปท. ในจังหวัดนี้ที่ค่อนข้างเสถียร

3. ค่าสูงสุด (Max) และค่าต่ำสุด (Min)

- รายรับสูงสุด คือ เทศบาลนครยะลา จำนวนเงิน 1,409.77 ล้านบาท

- รายจ่ายสูงสุด คือ เทศบาลนครยะลา จำนวนเงิน 1,217.93 ล้านบาท

- รายรับต่ำสุด คือ อบต.ตาชี จังหวัดยะลา จำนวนเงิน 24.36 ล้านบาท
- รายจ่ายต่ำสุด คือ อบต.กาลุปัง จังหวัดยะลา จำนวนเงิน 21.98 ล้านบาท

4. ค่าความแปรปรวน (SD) และช่วงของข้อมูล (Range)

- จังหวัดยะลามีค่า SD สูงที่สุด ประมาณ 186.44 ล้านบาท บ่งบอกว่าจังหวัดยะลามีความแตกต่างของงบประมาณในแต่ละ อบต. มากกว่าจังหวัดอื่น
- จังหวัดปัตตานีมีค่า SD ต่ำที่สุด (ประมาณ 51.52 ล้านบาท) สะท้อนให้เห็นว่าแต่ละ อบต. ในจังหวัดปัตตานีมีงบประมาณที่ใกล้เคียงกันมากกว่าจังหวัดอื่น

จากข้อมูลสถิติเชิงพรรณนาดังกล่าว พบว่า จังหวัดยะลา มีการกระจายตัวของงบประมาณสูงที่สุด โดยเทศบาลนครยะลาเป็น อบต. ที่ได้รับงบประมาณมากที่สุดในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้ค่าเฉลี่ยและค่า SD สูง และทำให้จังหวัดยะลา มีช่องว่างระหว่าง อบต. ที่ได้รับงบมากที่สุดและน้อยที่สุดห่างกันอย่างชัดเจน กล่าวคือ ยะลา มีขนาดเศรษฐกิจที่ดีขึ้นกว่าจังหวัดอื่น แต่มีความแตกต่างระหว่าง อบต. สูง

ขณะที่ปัตตานีมีค่าเฉลี่ยรายรับต่ำที่สุด และบาง อบต. มีขนาดเล็ก กล่าวคือรายจ่ายเฉลี่ยของ อบต. ในจังหวัดปัตตานีสูงกว่ารายรับเฉลี่ย ซึ่งเป็นเพียงจังหวัดเดียวในสามจังหวัดที่มีแนวโน้มเช่นนี้ เท่ากับว่าปัตตานีเป็นจังหวัดได้รับการจัดงบประมาณจากรัฐมากที่สุดใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่มีรายรับเฉลี่ยของ อบต. ต่ำสุด และมีแนวโน้มขนาดเล็กในบาง อบต.

สำหรับจังหวัดนราธิวาสมีการกระจายงบประมาณที่ค่อนข้างสมดุล ค่าเฉลี่ยและค่ามัธยฐานของรายรับและรายจ่ายของ อบต. ในจังหวัดมีความใกล้เคียงกัน และมีสัดส่วน อบต. ที่บริหารแบบเกินดุลมากที่สุด ประมาณร้อยละ 90 ทำให้จังหวัดนราธิวาสแม้จะมีประชากรมากที่สุดและได้รับงบประมาณน้อยที่สุด แต่กลับมีการบริหารงบประมาณที่สมดุลกว่า

การเปรียบเทียบกับจังหวัดเทียบเคียง (Twin Cities)

เมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดเทียบเคียง (Twin Cities) ในระดับประเทศ จะเห็นได้ถึงความแตกต่างของบริบททางเศรษฐกิจและการคลังดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2-11 การเปรียบเทียบข้อมูลประชากร เศรษฐกิจและการคลังของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
กับจังหวัดเทียบเคียง

จังหวัด	ประชากร ปี 66 (คน)	ผู้มีงานทำ 15-59 ปี (คน)	งบประมาณ ปี 67 (บาท)	GPP ปี 65 (บาท)
ยะลา	548,838 (47)	264,400 (48.08%)	9,085,368,500 (26)	97,883 (51)
เชียงราย	1,298,977 (15)	620,531 (47.77%)	17,868,628,825 (10)	94,375 (53)
ปัตตานี	737,077 (33)	338,015 (45.86 %)	9,440,160,700 (22)	81,652 (66)
ระยอง	771,189 (32)	689,766 (89.44 %)	9,414,118,500 (24)	1,003,497 (1)
นราธิวาส	819,162 (31)	349,649 (42.81%)	8,171,525,800 (29)	60,876 (77)
แม่ฮ่องสอน	287,644 (70)	123,946 (50.7%)	2,670,049,600 (77)	64,665.12 (76)

ที่มา: ผู้วิจัย, 2568

จังหวัดยะลา กับ จังหวัดเชียงราย

แม้จังหวัดเชียงรายจะมีประชากรมากกว่าจังหวัดยะลาเป็นเท่าตัวและได้รับงบประมาณมากกว่า ถึง 17,869 ล้านบาท แต่ GPP per capita ของจังหวัดยะลาลดใกล้เคียงหรือสูงกว่าจังหวัดเชียงรายเล็กน้อย โดย GPP per capita ของยะลา อยู่ที่ประมาณ 97,883 บาท/คน/ปี ขณะที่จังหวัดเชียงราย อยู่ที่ประมาณ 94,375 บาท/คน/ปี

จังหวัดปัตตานี กับ จังหวัดระยอง

ทั้งสองจังหวัดมีขนาดของประชากรใกล้เคียงกันราว 7-8 แสนคน แต่จังหวัดระยองมีแรงงานที่มีงานทำสูงถึง ร้อยละ 89 ของประชากรทั้งหมด ขณะที่จังหวัดปัตตานีมีเพียงประมาณร้อยละ 46 เท่านั้น และจังหวัดระยองมี GPP per capita สูงสุดในประเทศ อยู่ที่ประมาณ 1,003,497 บาท/คน/ปี ซึ่งมากกว่าจังหวัดปัตตานีถึง 12 เท่า

จังหวัดนราธิวาส กับ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

สำหรับจังหวัดนราธิวาสมีประชากรมากกว่าจังหวัดแม่ฮ่องสอนถึงเกือบ 3 เท่า แต่ GPP per capita อยู่ในจำนวนใกล้เคียงกับจังหวัดแม่ฮ่องสอน กล่าวคือ จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวอยู่ที่

64,665 บาท/คน/ปี ส่วนจังหวัดนราธิวาส ผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวอยู่ประมาณ 60,876 บาท/คน/ปี ซึ่งทั้งสองจังหวัดถือว่ามียอดผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวอยู่ในอันดับรั้งท้ายสุดของประเทศ

บทวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบระหว่างจังหวัด

จังหวัดยะลา มีความแข็งแกร่งด้านเศรษฐกิจ (GPP per capita สูงที่สุด) แต่มีปัญหาความเหลื่อมล้ำในการกระจายงบประมาณสูงสุด

จังหวัดปัตตานี ได้รับงบประมาณจากรัฐสูงสุด แต่มีปัญหาการจัดการงบประมาณที่เสี่ยงต่อการเกิดภาวะขาดดุล

จังหวัดนราธิวาส แม้จะมีผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัวต่ำสุด แต่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารงบประมาณระดับท้องถิ่น (อปท.) และมีความสมดุลที่สุดในการจัดการด้านการเงิน

บทวิเคราะห์นี้ชี้ให้เห็นว่าการบริหารจัดการงบประมาณในแต่ละจังหวัดมีจุดเด่นและจุดอ่อนที่แตกต่างกัน และจำเป็นต้องออกแบบนโยบายที่ตอบสนองต่อบริบทเฉพาะของแต่ละพื้นที่อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

1. จังหวัดยะลา

ข้อเสนอเชิงนโยบายแรกสำหรับจังหวัดยะลา คือ การลดความเหลื่อมล้ำในการกระจายงบประมาณระดับท้องถิ่น เนื่องจากพบว่ายะลามี GPP per capita สูงสุด แต่มีปัญหาในการจัดสรรงบประมาณระหว่างอปท. ที่มีความเหลื่อมล้ำสูง แนวคิดสำคัญคือการพัฒนาเกณฑ์จัดสรรงบประมาณที่เน้นความเสมอภาคและความจำเป็นพื้นฐาน พร้อมทั้งจัดตั้งกองทุนกลางเพื่อปรับสมดุล เป้าหมายคือลดช่องว่างทางงบประมาณระหว่างอปท. ที่ร่ำรวยที่สุดกับยากจนที่สุดให้ได้อย่างน้อยร้อยละ 50 ภายใน 3 ปี ด้วยการสร้างระบบฐานข้อมูลการเงินท้องถิ่นรวมศูนย์ โดยใช้วิธีจัดสรรตามดัชนีความจำเป็น และจัดตั้งกองทุนสมดุลสนับสนุนอปท. ที่ด้อยโอกาสหรือมีรายได้น้อย

2. จังหวัดปัตตานี

เสนอให้ส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการงบประมาณเพื่อหลีกเลี่ยงภาวะขาดดุล แม้ปัตตานีจะได้รับงบประมาณสูงสุดแต่กลับพบปัญหาขาดดุลของ อปท. อยู่ แนวทางที่เสนอคือการเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารงบประมาณและพัฒนาบรรทัดฐานการใช้จ่ายแบบเรียลไทม์ โดยมีเป้าหมายลดจำนวน อปท. ที่ขาดดุลอย่างน้อยร้อยละ 80 ภายใน 5 ปี ผ่านการจัดอบรม สร้างศูนย์ที่ปรึกษา และกำหนดมาตรการควบคุมรายจ่ายผ่านระบบข้อมูลออนไลน์

3. จังหวัดนราธิวาส เสนอการเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจระดับจังหวัดและการบริหารจัดการที่ยั่งยืน แม้จังหวัดนราธิวาสจะมี GPP per capita ต่ำที่สุด แต่สามารถบริหารงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด จึงควรเสริมสร้างเศรษฐกิจท้องถิ่นด้วยโครงการเฉพาะเจาะจง เช่น การเกษตรคุณภาพ การท่องเที่ยว ชุมชน และวิสาหกิจชุมชน โดยตั้งเป้าเพิ่ม GPP per capita ร้อยละ 25 ภายใน 5 ปี และรักษาสัดส่วน อปท. ที่บริหารงบประมาณเกินดุลที่ร้อยละ 90 หรือมากกว่านั้น รวมทั้งสร้างโมเดลความสำเร็จเพื่อขยายผลสู่พื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

โดยสรุป จากข้อมูลและการวิเคราะห์ทั้งหมดข้างต้น ทำให้เห็นโครงสร้างเศรษฐกิจและการบริหารจัดการงบประมาณในระดับจังหวัดของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ในเชิงเปรียบเทียบ โดยมีทั้งมิติด้านขนาดพื้นที่ จำนวนประชากร รายได้ทางเศรษฐกิจ และประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณระดับท้องถิ่น นอกจากนี้ การเปรียบเทียบกับจังหวัดเทียบเคียงยังช่วยเปิดมุมมองถึงบริบทที่แตกต่างกันไปตามทรัพยากรและสภาพสังคมเศรษฐกิจ ด้วยเหตุนี้ ข้อเสนอเชิงนโยบายต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมา จึงเป็นทิศทางในการพัฒนาทั้งในด้านการลดความเหลื่อมล้ำ ยกระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการงบประมาณ และยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนได้อย่างยั่งยืนในอนาคต

บทที่ 3 การวิเคราะห์ภาพรวมงบประมาณภาครัฐ

เนื้อหาในส่วนนี้ประกอบด้วย 1. ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2. การหาได้รายของท้องถิ่นในประเทศไทย 3. ข้อมูลงบประมาณองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส และจังหวัดเทียบเคียง จำแนกตามเขตอำเภอเมืองและนอกเขตอำเภอเมือง 4. รายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรายหัวในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส และจังหวัดเทียบเคียง 5. อัตราการพึ่งพิงเงินอุดหนุนจากรัฐของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 6. เปรียบเทียบงบประมาณองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและงบประมาณแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2557-2566

1. ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ปี พ.ศ. 2565 ตามตารางที่ 3-1 พบว่าสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีประชากรรวมกัน 2,092,989 คน คิดเป็นร้อยละ 3.2 ของประชากรทั้งประเทศ ในขณะที่มีผลิตภัณฑ์จังหวัด (Gross Provincial Products: GPP) รวมกันคิดเป็นเพียงร้อยละ 0.53 ของผลิตภัณฑ์รวมในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) ในการพิจารณารายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อปี พบว่าประชากรในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อปีอยู่ที่ 80,137 บาท คิดเป็น 1 ใน 3 ของรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อปีของประชากรทั้งประเทศ เมื่อเปรียบเทียบกับเศรษฐกิจภาคใต้ พบว่าขนาดเศรษฐกิจของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้คิดเป็นร้อยละ 6.6 ของเศรษฐกิจภาคใต้ ในขณะที่รายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อปีของประชากรในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้คิดเป็นราวครึ่งหนึ่งของรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อปีของประชากรภาคใต้ โดยภาพรวม เศรษฐกิจสามชายแดนใต้มีส่วนน้อยในผลิตภัณฑ์รวมในประเทศ และประชากรในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อปีน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของทั้งภาคใต้และทั้งประเทศค่อนข้างมาก

ตารางที่ 3-1 ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ปี พ.ศ. 2565

ประชากรประเทศไทย 66,090,475 (คน)	ประชากรสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2,092,989 (คน)
GDP ประเทศไทย 17,378,017 (ล้านบาท)	GPP รวม 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ 91,894 (ล้านบาท)
GDP ต่อหัว 248,789 (บาท)	GPP ต่อหัว 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ 80,137 (บาท)
GPP รวมภาคใต้ 1,391,169 (บาท)	GPP รวม 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ 91,894 (ล้านบาท)
GPP ต่อหัวภาคใต้ 144,447 (บาท)	GPP ต่อหัว 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ 80,137 (บาท)

ที่มา: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, ม.ป.ป.; วิกิพีเดีย, 2568; สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2567

2. การหาได้รายของท้องถิ่นในประเทศไทย

2.1 กฎหมายการกระจายอำนาจทางการคลังและการหารายได้ของท้องถิ่นในประเทศไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 284 ระบุให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ รวมถึงระบุให้มี “การจัดสรรสัดส่วนภาษีและอากรระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงภาระหน้าที่ของรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองเป็นสำคัญ”

ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 283 ได้ระบุให้ “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีความเข้มแข็งในการบริหารงาน...สามารถพัฒนาระบบการคลังท้องถิ่นให้จัดบริการสาธารณะได้โดยครบถ้วนตามอำนาจ หน้าที่”

หลังจากนั้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 250 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะ และกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดย “การจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะใดที่สมควรให้เป็นหน้าที่และอำนาจโดยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ หรือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการใด ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งต้องสอดคล้องกับรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” นอกจากนี้ “รัฐต้องดำเนินการให้องค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่นมีรายได้ของตนเองโดยจัดระบบภาษีหรือการจัดสรรภาษี ที่เหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาการหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ด้วย

1.2 ที่มาของรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แหล่งรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมี 3 แหล่ง ประกอบด้วย 1) รายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง 2) รายได้จากรัฐจัดสรร 3) เงินอุดหนุนจากรัฐบาล รายละเอียดดังนี้

1) รายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง

รายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยจัดเก็บเอง คือ รายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการจัดเก็บจากประชาชนในท้องถิ่นของตนเองภายใต้ศักยภาพการจัดเก็บที่ดินมี ประกอบด้วยรายได้ที่มาจากภาษีรายได้ที่ไม่ได้มาจากภาษี และรายได้จากการกักเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รายได้ที่มาจากภาษีอากร เช่น ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง (มาแทนภาษีโรงเรือนและที่ดิน กับภาษีบำรุงท้องที่) ภาษีป้าย อากรฆ่าสัตว์ อากรรังนก และภาษีน้ำมันและยาสูบ โดยท้องถิ่นแต่ละรูปแบบมีอำนาจการจัดเก็บภาษีที่แตกต่างกัน

รายได้ที่ไม่ได้มาจากภาษี เช่น ค่าธรรมเนียม ใบอนุญาตและค่าปรับ รายได้จากทรัพย์สิน รายได้จากสาธารณูปโภคและการพาณิชย์ และรายได้เบ็ดเตล็ด

รายได้จากการกักเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากท้องถิ่นมีฐานะเป็นนิติบุคคลอิสระจึงสามารถกักเงินโดยเงินกักเป็นรายได้ประเภทหนึ่ง

2) รายได้จากรัฐจัดสรร หรือภาษีจัดสรร ประกอบด้วย รายได้จากท้องถิ่นที่รัฐบาลจัดเก็บให้ และรายได้ที่รัฐบาลแบ่งให้ท้องถิ่น

2.1) รายได้จากท้องถิ่นที่รัฐบาลจัดเก็บให้ เช่น 1. ภาษีมูลค่าเพิ่มตามพระราชบัญญัติจัดสรรรายได้ประเภทภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีธุรกิจเฉพาะ ให้แก่ราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2534 (1 ใน 9) 2. ภาษีมูลค่าเพิ่มตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 3. ภาษีธุรกิจเฉพาะ 4. ภาษีสุรา 5. ภาษีสรรพสามิต 6. ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์ 7. ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ 8. ค่าภาคหลวงแร่และปิโตรเลียม 9. ค่าภาคหลวงและค่าธรรมเนียมป่าไม้ 10. รายได้ตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ 11. ภาษีการพนัน ฯลฯ

2.2) รายได้ที่รัฐบาลแบ่งให้ท้องถิ่น แบ่งตามที่พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดให้รัฐต้องแบ่งภาษีมูลค่าเพิ่มให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมกันในอัตราไม่เกิน ร้อยละ 30 ของรายได้ประเภทภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บได้ทั้งหมดทั่วประเทศ

3) รายได้จากเงินอุดหนุนจากรัฐบาล คือ เงินงบประมาณที่รัฐอุดหนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้สำหรับการดำเนินงานให้เพียงพอ แบ่งเป็นเงินอุดหนุนทั่วไป และเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ

เงินอุดหนุนทั่วไป คือ เงินที่รัฐบาลจัดสรรเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการใช้จ่ายได้ตามอำนาจหน้าที่ เงินเหลือไม่ต้องส่งคืนรัฐบาล

เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ คือ เงินที่รัฐบาลจัดสรรให้ท้องถิ่นเพื่อดำเนินการตามที่รัฐกำหนด เบิกจ่ายเมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระ เงินเหลือต้องส่งคืนรัฐบาล

1.3 หลักการจัดสรรรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1) การจัดสรรรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พิจารณาจากภาพรวมของรายได้ทุกประเภท โดยพิจารณาจากภาษีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเอง ภาษีที่รัฐจัดเก็บให้และแบ่งให้ และเงินอุดหนุน หากเงินที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการบริหารงานก็จะใช้เงินภาษีที่รัฐแบ่งให้และเงินอุดหนุนในการลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้แต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2) การจัดสรรภาษีให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะพิจารณาจากแหล่งกำเนิดภาษีเป็นหลัก ภาษีมาจากแหล่งใดก็จัดสรรคืนสู่แหล่งนั้น แต่ในทางปฏิบัติจริงภาษีหลายประเภทไม่สามารถระบุแหล่งที่มาระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ จึงจัดสรรตามแหล่งที่จัดเก็บในเขตจังหวัด แล้วจึงจัดสรรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ละแห่งตามจำนวนประชากร

3) การจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่ อบต. คำนึงถึงวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ดังนี้

1. เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถให้บริการสาธารณะได้ตามมาตรฐานตามที่รัฐกำหนด
2. เพื่อลดช่องว่างระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีฐานะทางการคลังที่แตกต่างกัน
3. เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งดำเนินการตามนโยบายของรัฐหรือแก้ไขปัญหาที่เกินขีดความสามารถด้านการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพิ่มขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเองบนพื้นฐานรายได้ของตนเองในระยะยาว

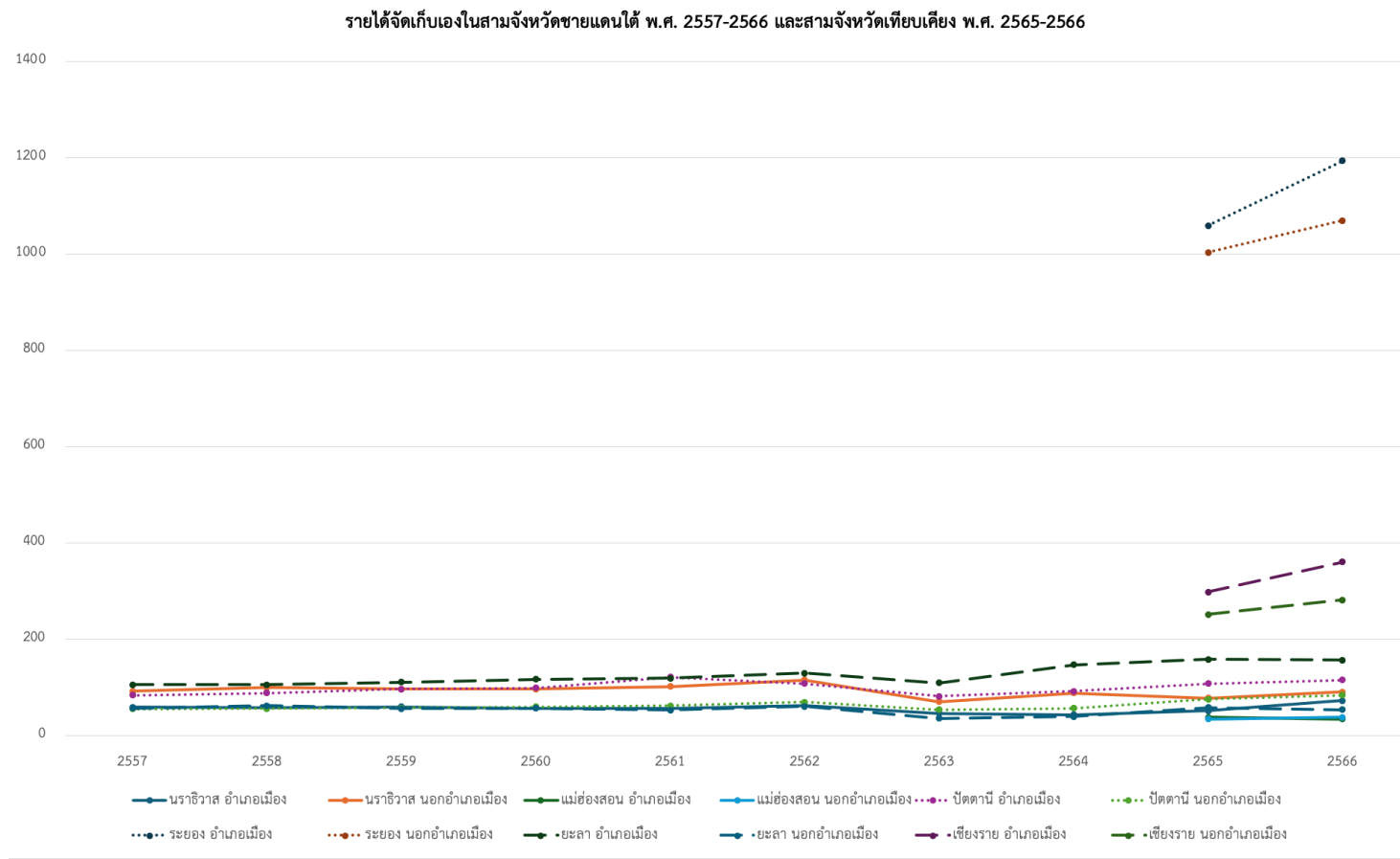
4) หลักการจัดสรรเงินอุดหนุน ควรจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนทั่วไปเพื่อให้มีอิสระในการเลือกดำเนินการกิจกรรมการใช้จ่ายโอนตามความจำเป็น (นฤมล แก้วสุก, 2564)

3. ข้อมูลงบประมาณองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส และจังหวัด เทียบเคียง จำแนกตามเขตอำเภอเมืองและนอกเขตอำเภอเมือง

ข้อมูลงบประมาณองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในส่วนนี้จะพิจารณาจากรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส พ.ศ. 2557 – 2566 และจังหวัดเทียบเคียง พ.ศ. 2565 – 2566 จำแนกตามเขตอำเภอเมืองและนอกเขตอำเภอเมือง โดยใช้ข้อมูลจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น การอธิบายจะแบ่งตามที่มาของรายได้ 3 ส่วน คือ 1. รายได้จัดเก็บเอง 2. รายได้จากรัฐจัดสรร และ 3. รายได้จากเงินอุดหนุน รายละเอียดดังนี้

1. รายได้จัดเก็บเอง

ภาพที่ 3-1 รายได้จัดเก็บเองในสามจังหวัดชายแดนใต้ พ.ศ. 2557-2566 และสามจังหวัดเทียบเคียง พ.ศ. 2565-2566 (ล้านบาท)

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ม.ป.ป.

จากภาพที่ 3-1 รายได้จัดเก็บเองในสามจังหวัดชายแดนใต้ พ.ศ. 2557-2566 และสามจังหวัด เทียบเคียง พ.ศ. 2565-2566 เมื่อพิจารณาข้อมูลจังหวัดปัตตานี พบว่าในช่วง พ.ศ. 2557-2566 รายได้จัดเก็บเองในเขตอำเภอเมืองสูงกว่านอกเขตอำเภอเมืองราว 1.5 เท่า และมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกันทั้ง 2 เขตพื้นที่ ทั้งนี้ ในปี พ.ศ. 2563 รายได้ทั้งในและนอกเขตอำเภอเมืองลดลงราว 1 ใน 5 ก่อนที่จะกลับเข้าสู่ระดับใกล้เคียงจำนวนเดิมในปี พ.ศ. 2565 สำหรับจังหวัดคู่แข่งคือ จังหวัดระยอง พบว่ามีรายได้จัดเก็บเองมากกว่าจังหวัดปัตตานีเกิน 10 เท่าทั้งในเขตอำเภอเมืองและนอกอำเภอเมือง โดยรายได้จัดเก็บเองจากทั้ง 2 เขตพื้นที่มีจำนวนใกล้เคียงกัน และในระหว่างปี พ.ศ. 2565-2566 รายได้จัดเก็บเองทั้งในเขตอำเภอเมืองและนอกเขตอำเภอเมืองระยองมีแนวโน้มเติบโตได้ดี

สำหรับจังหวัดยะลา พบว่ารายได้จัดเก็บเองในเขตอำเภอเมืองสูงกว่านอกเขตอำเภอเมืองราว 2 เท่า โดยในระหว่างปี พ.ศ. 2557-2562 รายได้จัดเก็บเองในทั้ง 2 เขตพื้นที่เติบโตอย่างช้า ๆ กระทั่งในปี พ.ศ. 2563 รายได้ทั้งในและนอกเขตอำเภอเมืองลดลงราว 1 ใน 5 จากนั้นจึงฟื้นตัวขึ้นในปีต่อมา ทั้งนี้ หลังจากปี พ.ศ. 2564 รายได้จัดเก็บเองในเขตอำเภอเมืองเติบโตได้ดีกว่านอกเขตอำเภอเมือง จนมีจำนวนมากกว่าเขตนอกอำเภอเมืองราว 3 เท่าในปี พ.ศ. 2566 สำหรับจังหวัดคู่แข่งคือ จังหวัดเชียงราย พบว่ารายได้จัดเก็บเองในอำเภอเมืองมีจำนวนมากกว่านอกอำเภอเมืองราวร้อยละ 20-25 ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดยะลา จะเห็นว่า รายได้จัดเก็บเองในเขตอำเภอเมืองเชียงรายมีมากกว่าเขตอำเภอเมืองยะลาเกินกว่า 2 เท่า และรายได้จัดเก็บเองนอกเขตอำเภอเมืองเชียงรายมีมากกว่านอกเขตอำเภอเมืองยะลาราว 5 เท่า

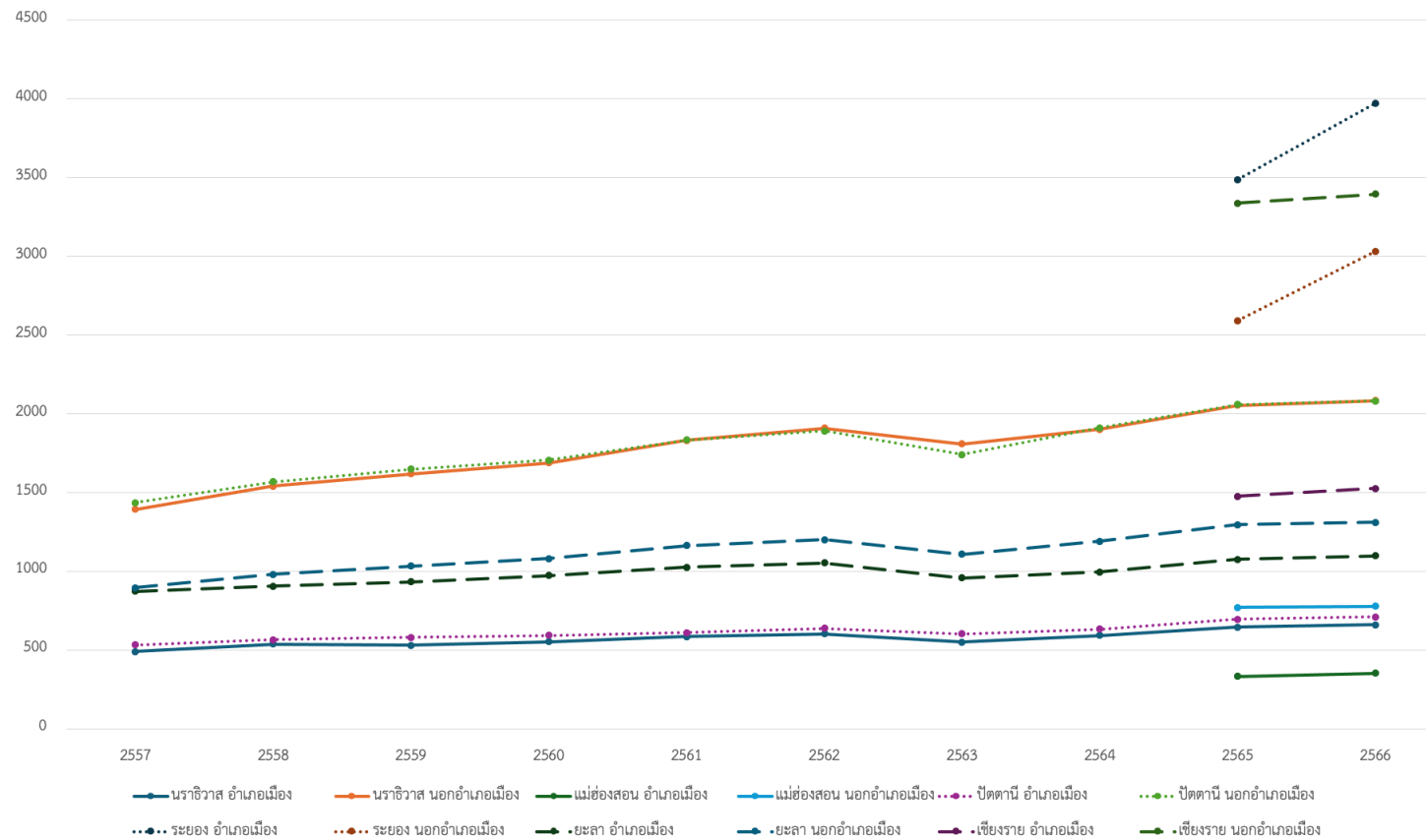
ในส่วนของจังหวัดนราธิวาส พบว่ารายได้จัดเก็บเองในเขตนอกอำเภอเมืองสูงกว่ารายได้จัดเก็บเองในอำเภอเมืองเกือบ 2 เท่า โดยในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2557-2562 รายได้จัดเก็บเองในเขตนอกอำเภอเมืองเติบโตได้ดีกว่าในเขตอำเภอเมือง กระทั่งถึงปี พ.ศ. 2563 รายได้ทั้งในและนอกเขตอำเภอเมืองลดลงราว 1 ใน 4 ก่อนที่จะค่อย ๆ กลับมาเติบโตอีกครั้ง โดยในช่วงปี พ.ศ. 2565-2566 รายได้จัดเก็บเองในเขตอำเภอเมืองมีแนวโน้มเติบโตได้ดีกว่าเขตนอกอำเภอเมือง สำหรับจังหวัดคู่แข่งคือ จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่ามีรายได้จัดเก็บเองน้อยกว่าจังหวัดนราธิวาสทั้งในเขตอำเภอเมืองและนอกอำเภอเมือง โดยรายได้จัดเก็บเองจากทั้ง 2 เขตพื้นที่มีจำนวนใกล้เคียงกัน และมีจำนวนกว่ารายได้จัดเก็บเองของจังหวัดนราธิวาสเกินกว่าครึ่งหนึ่ง

ข้อสังเกตประการหนึ่งคือ รายได้จัดเก็บเองของทั้งจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ลดลงพร้อมกัน ในปี พ.ศ. 2563 สาเหตุอาจมาจากปัจจัยทางด้านกฎหมายภาษี กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2563 มีการประกาศบังคับใช้ภาษาที่ดินและสิ่งปลูกสร้างแทนภาษีโรงเรือนและที่ดินและภาษีบำรุงท้องที่ ในระยะปรับเปลี่ยนของการนำกฎหมายใหม่มาใช้ มีการยกเว้น หรือลดหย่อน การจัดเก็บภาษีในช่วงระยะสองถึงสามปีแรกของการจัดเก็บ ทำให้รายได้จากภาษีส่วนี้ลดลง (นฤมล แก้วสุก, 2564)

2. รายได้จากรัฐจัดสรร

ภาพที่ 3-2 รายได้จากรัฐจัดสรรในสามจังหวัดชายแดนใต้ พ.ศ. 2557-2566 และสามจังหวัดเย็บเคียง พ.ศ. 2565-2566 (ล้านบาท)

รายได้จากรัฐจัดสรรในสามจังหวัดชายแดนใต้ พ.ศ. 2557-2566 และสามจังหวัดเย็บเคียง พ.ศ. 2565-2566

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ม.ป.ป.

จากภาพที่ 3-2 รายได้จากรัฐจัดสรรในสามจังหวัดชายแดนใต้ พ.ศ. 2557-2566 และสามจังหวัด เทียบเคียง พ.ศ. 2565-2566 จะเห็นได้ว่ารัฐจัดสรรรายได้จัดสรรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี ยกเว้นช่วงปี พ.ศ. 2563 มีการจัดสรรรายได้ส่วนนี้ลดลงทุกพื้นที่ จากนั้นจึงกลับมาจัดสรรให้ในจำนวนเกือบเท่าเดิมในปี พ.ศ. 2564 และเพิ่มขึ้นในปีต่อมา

เมื่อพิจารณาจำนวนรายได้จากรัฐจัดสรรในรายจังหวัด พบว่าในจังหวัดปัตตานี รัฐจัดสรรงบประมาณส่วนนี้ให้พื้นที่นอกเขตอำเภอเมืองมากกว่าเขตอำเภอเมืองราว 3 เท่า สำหรับจังหวัดคู่แข่งคือ จังหวัดระยอง พบว่ารัฐจัดสรรงบประมาณส่วนนี้ให้พื้นที่เขตอำเภอเมืองมากกว่าเขตนอกอำเภอเมืองราว 1.3 เท่า เมื่อเปรียบเทียบรายได้จากรัฐจัดสรรของทั้ง 2 จังหวัดในช่วงปี พ.ศ. 2565-2566 พบว่าจังหวัดระยองได้รับงบประมาณส่วนนี้มากกว่าจังหวัดปัตตานี 2.5 เท่า

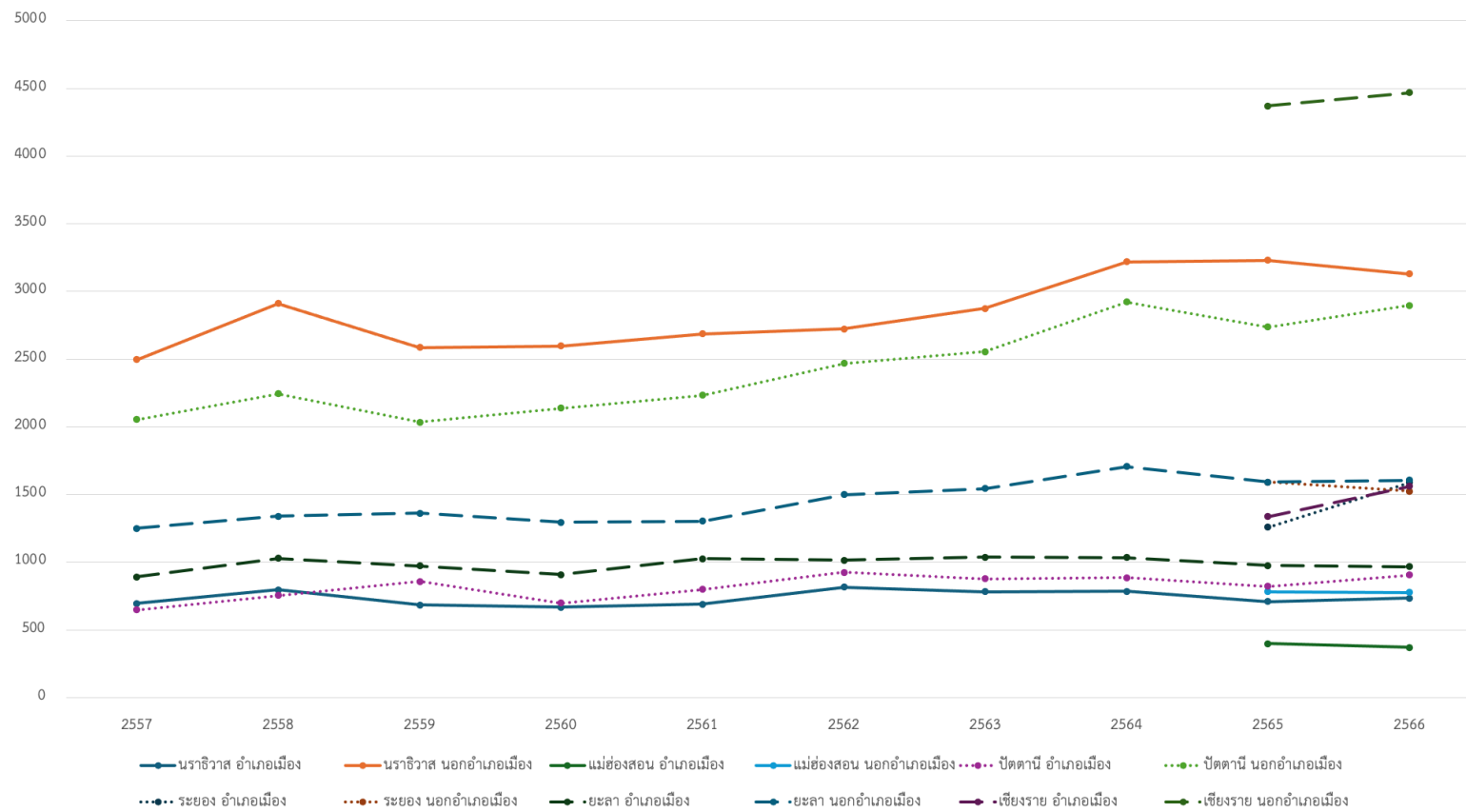
สำหรับจังหวัดยะลา ในปี พ.ศ. 2557 รัฐจัดสรรงบประมาณส่วนนี้ให้พื้นที่นอกเขตอำเภอเมืองมากกว่าเขตอำเภอเมืองเล็กน้อย หลังจากนั้น รัฐจัดสรรงบประมาณส่วนนี้ให้พื้นที่นอกเขตอำเภอเมืองมากกว่าเขตอำเภอเมืองมากขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่ง พื้นที่นอกเขตอำเภอเมืองได้รับงบจัดสรรมากกว่าพื้นที่เขตอำเภอเมืองราว 1.2 เท่า สำหรับจังหวัดคู่แข่งคือ จังหวัดเชียงราย รัฐจัดสรรงบประมาณส่วนนี้ให้เขตพื้นที่นอกอำเภอเมืองมากกว่าเขตอำเภอเมืองเกินกว่า 2 เท่า เมื่อเปรียบเทียบรายได้จากรัฐจัดสรรของทั้ง 2 จังหวัดในช่วงปี พ.ศ. 2565-2566 พบว่าจังหวัดเชียงรายได้รับงบประมาณส่วนนี้มากกว่าจังหวัดยะลาราว 2 เท่า

ในส่วนของจังหวัดนราธิวาส ในปี พ.ศ. 2557 รัฐจัดสรรงบประมาณส่วนนี้ให้พื้นที่นอกเขตอำเภอเมืองมากกว่าเขตอำเภอเมืองราว 2.8 เท่า หลังจากนั้น รัฐจัดสรรงบประมาณส่วนนี้ให้พื้นที่นอกเขตอำเภอเมืองมากกว่าเขตอำเภอเมืองมากขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่ง พื้นที่นอกเขตอำเภอเมืองได้รับงบจัดสรรมากกว่าพื้นที่เขตอำเภอเมืองราว 3.2 เท่า ในปี พ.ศ. 2566 สำหรับจังหวัดคู่แข่งคือ จังหวัดแม่ฮ่องสอน รัฐจัดสรรงบประมาณส่วนนี้ให้เขตพื้นที่นอกอำเภอเมืองมากกว่าเขตอำเภอเมืองราว 2 เท่า เมื่อเปรียบเทียบรายได้จากรัฐจัดสรรของทั้ง 2 จังหวัดในช่วงปี พ.ศ. 2565-2566 พบว่าจังหวัดนราธิวาสได้รับงบประมาณส่วนนี้มากกว่าจังหวัดแม่ฮ่องสอนราว 2.4 เท่า

3. รายได้จากเงินอุดหนุน

ภาพที่ 3-3 รายได้จากเงินอุดหนุนในสามจังหวัดชายแดนใต้ พ.ศ. 2557-2566 และสามจังหวัดเทียบเคียง พ.ศ. 2565-2566 (ล้านบาท)

รายได้จากเงินอุดหนุนในสามจังหวัดชายแดนใต้ พ.ศ. 2557-2566 และสามจังหวัดเทียบเคียง พ.ศ. 2565-2566

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ม.ป.ป.

จากภาพที่ 3-3 รายได้จากเงินอุดหนุนในสามจังหวัดชายแดนใต้ พ.ศ. 2557-2566 และสามจังหวัด เทียบเคียง พ.ศ. 2565-2566 แสดงให้เห็นว่าในปี พ.ศ. 2558 มีการจัดสรรงบประมาณส่วนนี้มากขึ้นอย่างเห็น ได้ชัดในทั้ง 3 จังหวัด ก่อนจะลดลงในหนึ่งปีให้หลัง และค่อย ๆ มีการจัดสรรเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 เป็นต้นมา กระทั่งเริ่มลดลงเล็กน้อยหลังปี พ.ศ. 2564

เมื่อพิจารณาจำนวนเงินอุดหนุนในรายจังหวัด พบว่าในจังหวัดปัตตานี รัฐจัดสรรงบประมาณส่วนนี้ให้ พื้นที่นอกเขตอำเภอเมืองมากกว่าเขตอำเภอเมืองราว 3 เท่า สำหรับจังหวัดคู่เทียบคือ จังหวัดระยอง รัฐจัดสรร งบประมาณส่วนนี้ให้ทั้ง 2 เขตพื้นที่ใกล้เคียงกัน เมื่อเปรียบเทียบเงินอุดหนุนของทั้ง 2 จังหวัดในช่วงปี พ.ศ. 2565-2566 พบว่าจังหวัดปัตตานีได้รับงบประมาณส่วนนี้มากกว่าจังหวัดระยอง 1.2 เท่า

สำหรับจังหวัดยะลา พบว่ารัฐจัดสรรงบประมาณส่วนนี้ให้พื้นที่นอกเขตอำเภอเมืองมากกว่าเขตอำเภอ เมืองราว 1.4 เท่า หลังจากนั้น รัฐจัดสรรงบประมาณส่วนนี้ให้พื้นที่นอกเขตอำเภอเมืองมากกว่าเขตอำเภอ เมืองมากขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่ง พื้นที่นอกเขตอำเภอเมืองได้รับเงินอุดหนุนมากกว่าพื้นที่เขตอำเภอเมืองราว 1.7 เท่าในปี พ.ศ. 2566 สำหรับจังหวัดคู่เทียบคือ จังหวัดเชียงราย รัฐจัดสรรงบประมาณส่วนนี้ให้เขตพื้นที่ นอกอำเภอเมืองมากกว่าเขตอำเภอเมืองเกือบ 3 เท่า เมื่อเปรียบเทียบเงินอุดหนุนของทั้ง 2 จังหวัดในช่วงปี พ.ศ. 2565-2566 พบว่าจังหวัดเชียงรายได้รับงบประมาณส่วนนี้มากกว่าจังหวัดยะลาราว 2.3 เท่า

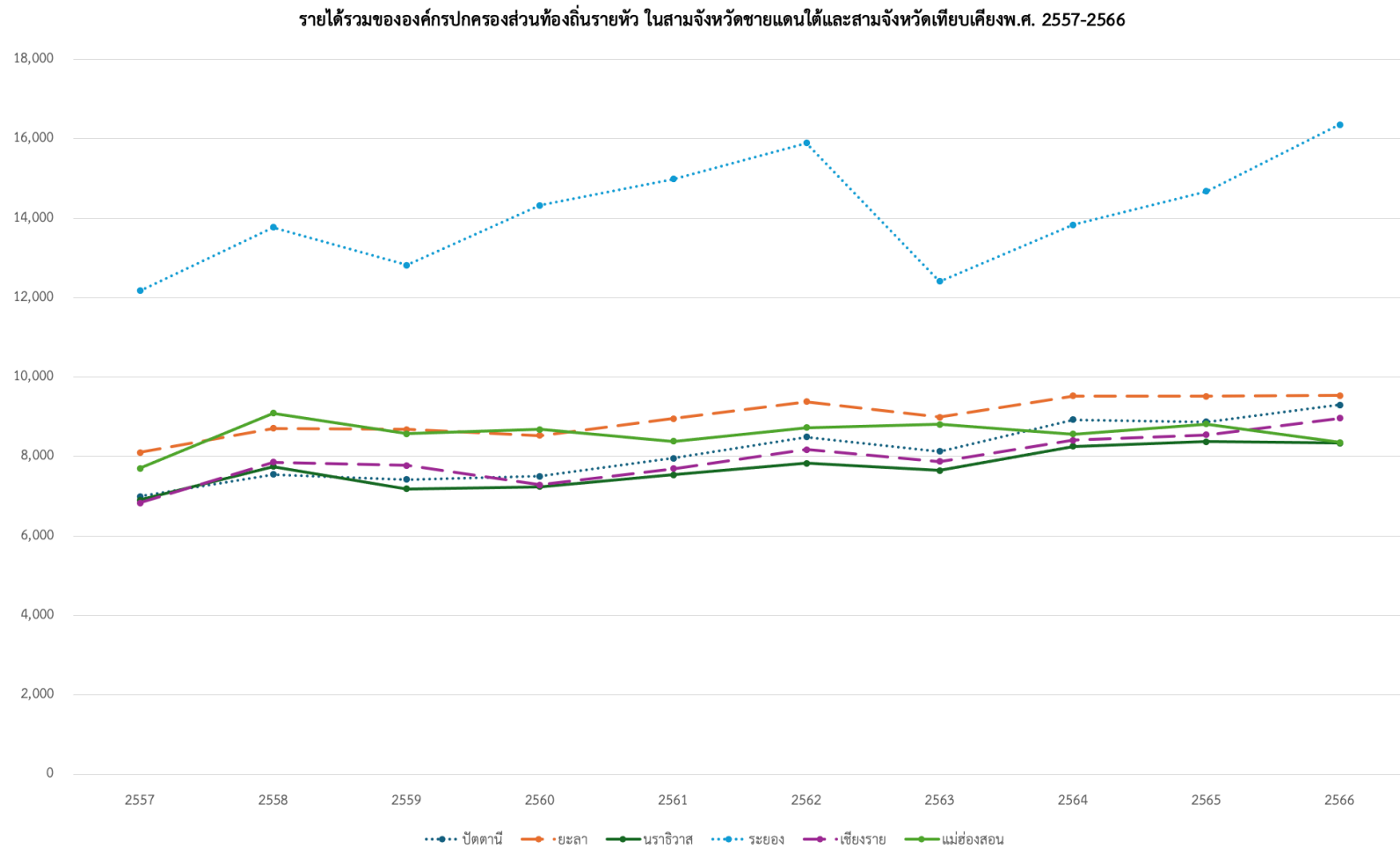
ในส่วนของจังหวัดนราธิวาส รัฐจัดสรรงบประมาณส่วนนี้ให้พื้นที่นอกเขตอำเภอเมืองมากกว่าเขต อำเภอเมืองราว 4 เท่า ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2557-2566 พื้นที่เขตอำเภอเมืองได้รับเงินอุดหนุนเพิ่มไม่มาก ในขณะที่พื้นที่นอกเขตอำเภอเมืองได้รับงบประมาณเพิ่มมากขึ้นต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 เป็นต้นมา สำหรับจังหวัดคู่เทียบคือ จังหวัดแม่ฮ่องสอน รัฐจัดสรรงบประมาณส่วนนี้ให้เขตพื้นที่นอกอำเภอเมืองมากกว่า เขตอำเภอเมืองราว 2 เท่า เมื่อเปรียบเทียบรายได้จากรัฐจัดสรรของทั้ง 2 จังหวัดในช่วงปีพ.ศ. 2565-2566 พบว่าจังหวัดนราธิวาสได้รับงบประมาณส่วนนี้มากกว่าจังหวัดแม่ฮ่องสอนราว 3.4 เท่า

4. รายได้อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรายหัว ในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส และจังหวัดเทียบเคียง

ข้อมูลงบประมาณองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในส่วนนี้จะพิจารณาจากรายได้รวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรายหัว ในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส และจังหวัดเทียบเคียง ปี พ.ศ. 2557 – 2566 โดยใช้ข้อมูลจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น การอธิบายจะเปรียบเทียบข้อมูล 4 ส่วน คือ 1. รายได้รวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรายหัว 2. รายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเองรายหัว 3. รายได้จากรัฐจัดสรรรายหัว และ 4. รายได้จากเงินอุดหนุนรายหัว

จากภาพที่ 3-4 เมื่อพิจารณารายได้รวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรายหัวในสามจังหวัดภาคใต้ และสามจังหวัดเทียบเคียงพบว่าทุกจังหวัดได้รับงบประมาณรวมใกล้เคียงกัน และเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกัน ยกเว้นจังหวัดระยองซึ่งได้รับงบประมาณรวมรายหัวมากกว่าจังหวัดอื่น ๆ เกือบ 2 เท่า ทั้งนี้เมื่อพิจารณารายได้จากแหล่งรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3 แหล่งคือ รายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเองรายหัว รายได้จากรัฐจัดสรรรายหัว และเงินอุดหนุนจากรัฐบาลรายหัว จากภาพที่ 3-5, 3-6 และ 3-7 ตามลำดับพบว่าในขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอื่น ๆ เก็บรายได้เองได้ใกล้เคียงกัน จังหวัดระยองสามารถเก็บรายได้เองได้มากกว่าจังหวัดอื่น ๆ หลายเท่า ในทางเดียวกัน ในขณะที่จังหวัดอื่น ๆ มีรายได้จากรัฐจัดสรรรายหัวใกล้เคียงกัน จังหวัดระยองมีรายได้ส่วนนี้มากกว่าจังหวัดอื่น ๆ ราว 2 เท่า อย่างไรก็ดี ทุกจังหวัดมีรายได้จากเงินอุดหนุนรายหัวใกล้เคียงกัน และเปลี่ยนแปลงในทิศทางคล้ายคลึงกัน ทั้งนี้ สาเหตุที่จังหวัดระยองมีรายได้จากการจัดเก็บเองและจากรัฐจัดสรรมากกว่าจังหวัดอื่น ๆ อาจเนื่องมาจากจังหวัดระยองเป็นเมืองอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ อยู่ในโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor : EEC) มีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในจังหวัดสูง และเติบโตอย่างต่อเนื่อง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงจัดเก็บรายได้จัดเก็บเองได้มาก ขณะเดียวกัน ภาครัฐก็จัดสรรงบประมาณสนับสนุนจำนวนมากเพื่อเสริมศักยภาพทางเศรษฐกิจ (ไทยพับลิก้า, 2564)

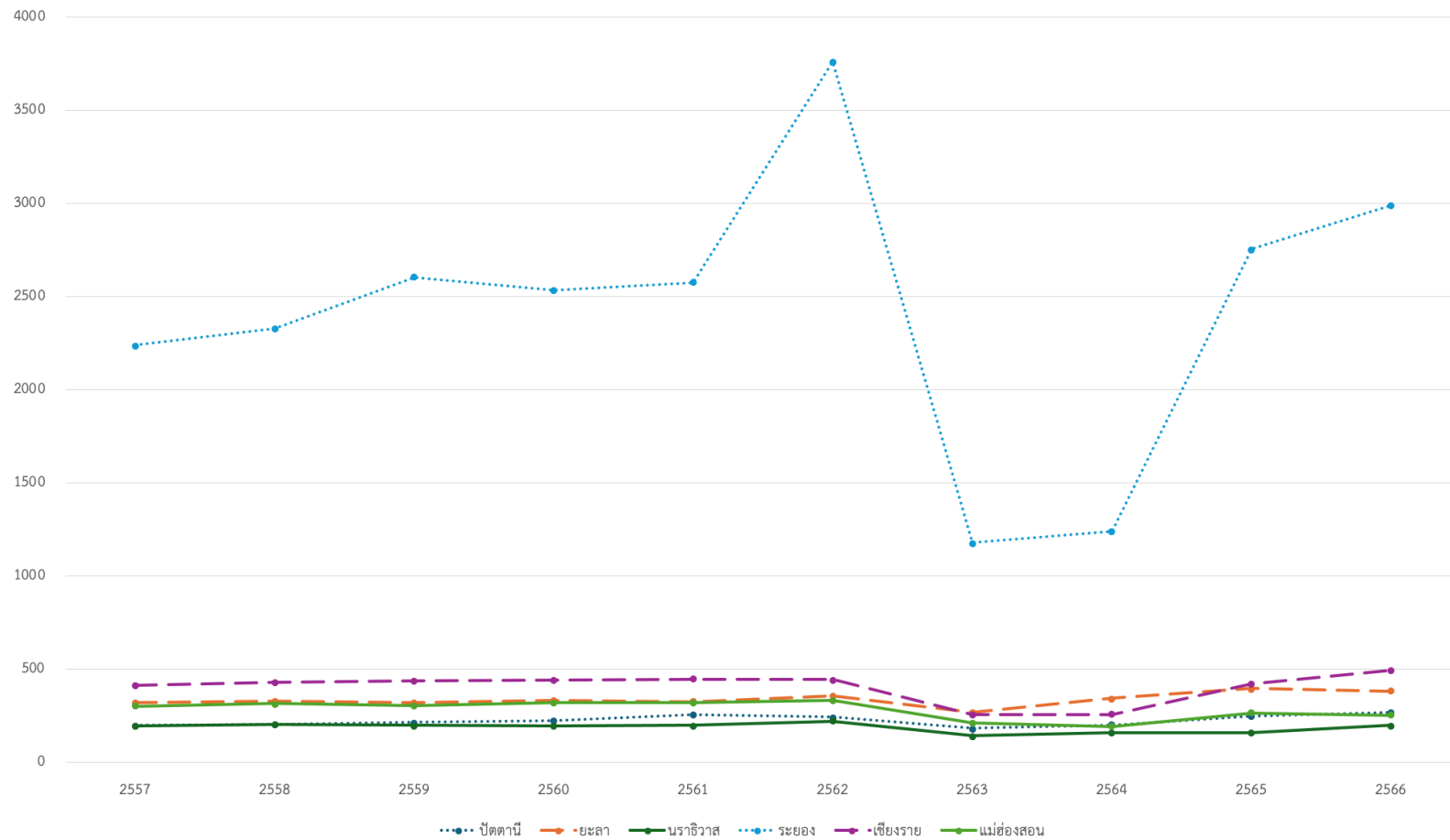
ภาพที่ 3-4 รายได้รวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรายหัว ในสามจังหวัดชายแดนใต้และสามจังหวัดเทียบเคียง พ.ศ. 2557-2566 (ล้านบาท)

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ม.ป.ป.

ภาพที่ 3-5 รายได้จัดเก็บเองรายหัว ในสามจังหวัดชายแดนใต้และสามจังหวัดเทียบเคียง พ.ศ. 2557-2566 (ล้านบาท)

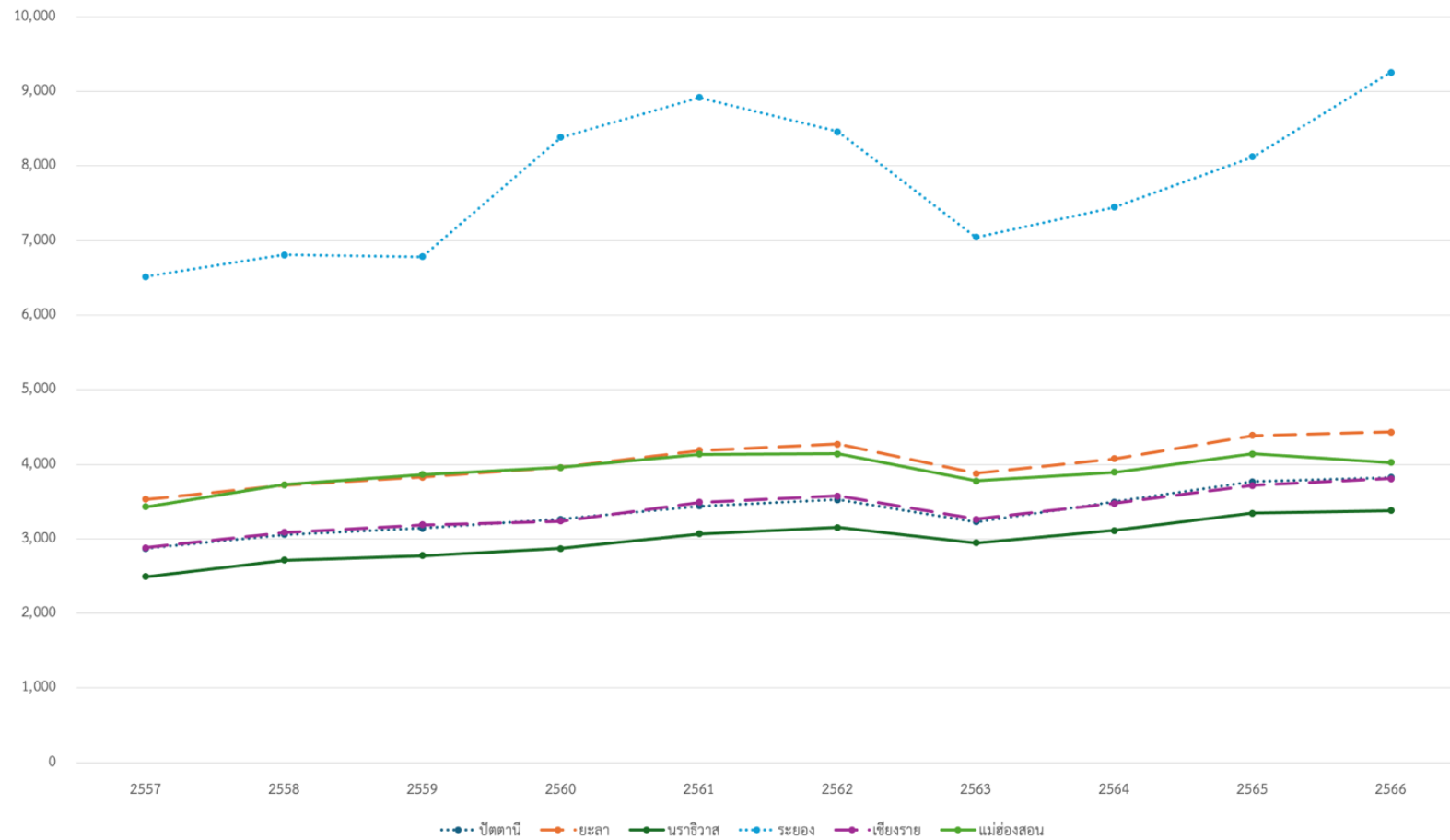
รายได้จัดเก็บเองรายหัว ในสามจังหวัดชายแดนใต้และสามจังหวัดเทียบเคียงพ.ศ. 2557-2566

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ม.ป.ป.

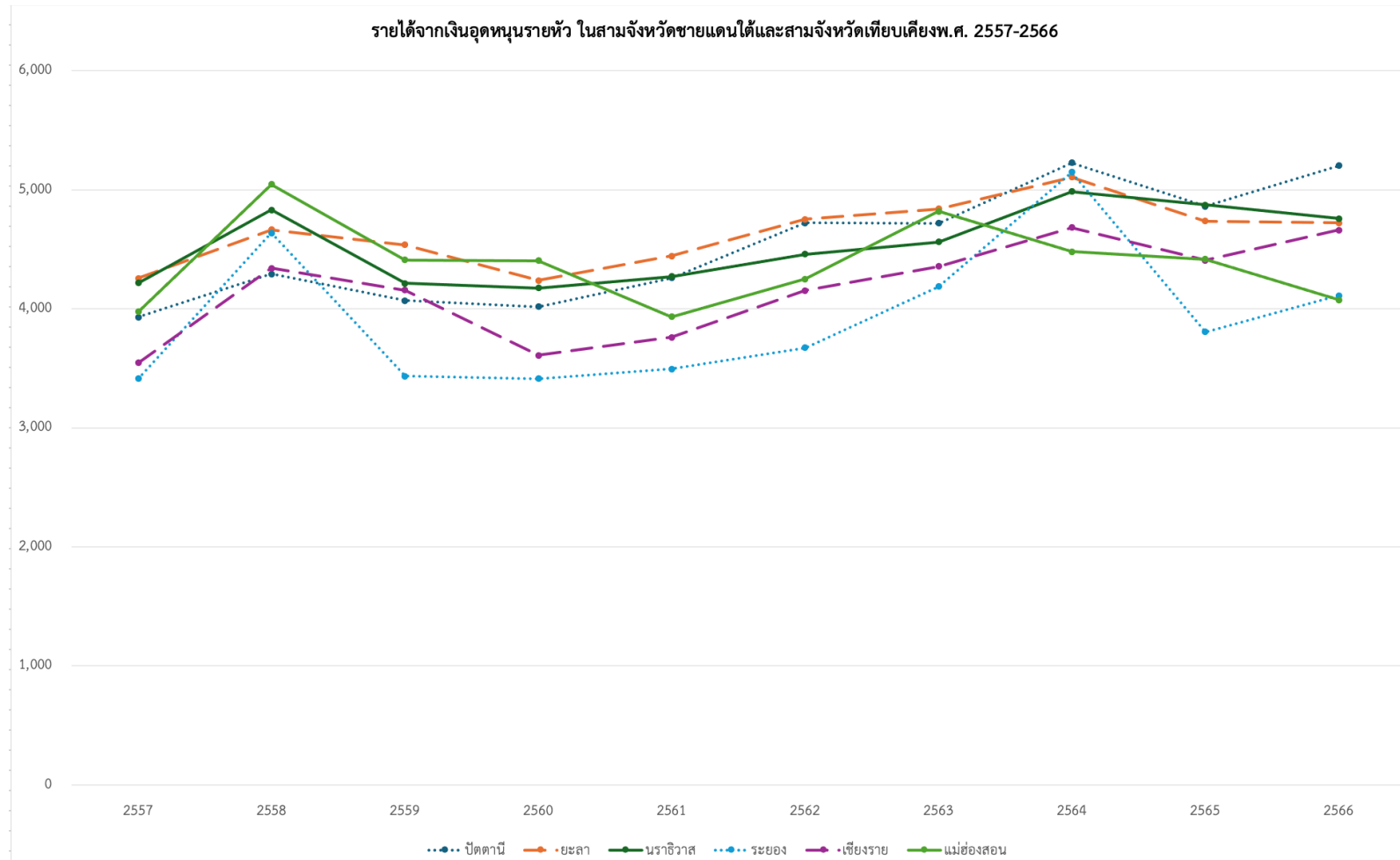
ภาพที่ 3-6 รายจากรัฐจัดสรรรายหัว ในสามจังหวัดชายแดนใต้และสามจังหวัดเทียบเคียง พ.ศ. 2557-2566 (ล้านบาท)

รายได้จากรัฐจัดสรรรายหัว ในสามจังหวัดชายแดนใต้และสามจังหวัดเทียบเคียง พ.ศ. 2557-2566

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ม.ป.ป.

ภาพที่ 3-7 รายได้จากเงินอุดหนุนรายหัว ในสามจังหวัดชายแดนใต้และสามจังหวัดเทียบเคียง พ.ศ. 2557-2566 (ล้านบาท)

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ม.ป.ป.

5. อัตราการพึ่งพิงเงินอุดหนุนจากรัฐของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ข้อมูลในส่วนนี้จะเปรียบเทียบร้อยละของรายได้จัดเก็บเองและรายได้ที่รับจากการจัดสรรและอุดหนุนจากรัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2557 – 2566 ข้อมูลจากตารางที่ 3-2 , 3-3 และ 3-4 แสดงให้เห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถจัดเก็บรายได้ได้เองร้อยละ 2 – 4 และพึ่งพิงรายได้จากรัฐจัดสรรและเงินอุดหนุนร้อยละ 96-98 เมื่อพิจารณารายจังหวัด พบว่าจังหวัดปัตตานีสามารถจัดเก็บรายได้ได้เองร้อยละ 3 และพึ่งพิงรายได้จากรัฐจัดสรรและเงินอุดหนุนร้อยละ 97 ดังข้อมูลในตารางที่ 3-2

จังหวัดยะลาสามารถจัดเก็บรายได้ได้เองร้อยละ 4 และมีการพึ่งพิงรายได้จากรัฐจัดสรรและเงินอุดหนุนร้อยละ 96 ดังข้อมูลในตารางที่ 3-3 ในส่วนของจังหวัดนราธิวาส พบว่าสามารถจัดเก็บรายได้ได้เองร้อยละ 3 และมีการพึ่งพิงรายได้จากรัฐจัดสรรและเงินอุดหนุนร้อยละ 97 ดังข้อมูลในตารางที่ 3-4 ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบศักยภาพในการจัดเก็บรายได้เองของสามจังหวัดชายแดนใต้ พบว่าจังหวัดยะลามีศักยภาพสูงสุด ตามด้วยจังหวัดปัตตานี และนราธิวาส ตามลำดับ

อย่างไรก็ดี เมื่อเปรียบเทียบรายได้จัดเก็บเองเฉลี่ย 10 ปีย้อนหลังในช่วงปี พ.ศ. 2557 – 2566 ของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้กับจังหวัดคู่เทียบ พบว่าจังหวัดปัตตานีและนราธิวาสซึ่งมีรายได้จัดเก็บเองเฉลี่ย 10 ปีย้อนหลังร้อยละ 2.95 และ 2.81 ตามลำดับ สามารถจัดเก็บรายได้เองได้น้อยกว่าจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่มีรายได้จัดเก็บเองเฉลี่ยร้อยละ 3.3 ในขณะที่จังหวัดยะลามีรายได้จัดเก็บเองร้อยละ 3.81 น้อยกว่าจังหวัดเชียงรายที่มีรายได้จัดเก็บเองเฉลี่ยร้อยละ 5.13 ในขณะที่จังหวัดระยองสามารถเก็บรายได้เองได้ถึงร้อยละ 16.96 จะเห็นได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งในสามจังหวัดชายแดนใต้และจังหวัดคู่เทียบยังคงต้องพึ่งพิงรายได้จากรัฐจัดสรรและเงินอุดหนุนในสัดส่วนที่สูงเกินกว่าร้อยละ 95 ยกเว้นจังหวัดระยองซึ่งเป็นเมืองอุตสาหกรรมที่สามารถจัดเก็บรายได้เองได้ในสัดส่วนที่สูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ

ตารางที่ 3-2 รายได้อำเภอปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2557-2566

ปี	จัดเก็บเอง (ล้านบาท)	รัฐจัดสรร (ล้านบาท)	เงินอุดหนุน (ล้านบาท)	รวม (ล้านบาท)	ร้อยละรายได้ จัดเก็บเอง	ร้อยละรายได้จาก รัฐจัดสรร และเงิน อุดหนุน
2552	114.53	1,162.43	1,965.60	3,242.56	3.53	96.47
2553	104.23	1,520.34	1,146.46	2,771.03	3.76	96.24
2554	112.45	1,458.13	2,020.88	3,591.47	3.13	96.87
2555	136.33	1,592.81	2,455.90	4,185.03	3.26	96.74
2556	133.57	2,176.42	2,551.87	4,861.87	2.75	97.25
2557	138.4	1,972.86	2,701.11	4,812.38	2.88	97.12
2558	143.4	2,136.27	2,998.81	5,278.48	2.72	97.28
2559	153.47	2,232.34	2,891.58	5,277.39	2.91	97.09
2560	157.93	2,302.77	2,835.10	5,295.81	2.98	97.02
2561	182.7	2,447.06	3,030.52	5,660.28	3.23	96.77
2562	176.02	2,533.87	3,393.29	6,103.18	2.88	97.12
2563	134.1	2,346.62	3,432.00	5,912.73	2.27	97.73
2564	147.93	2,548.83	3,809.49	6,506.24	2.27	97.73
2565	182.16	2,757.30	3,559.54	6,499.00	2.80	97.20
2566	198.17	2,796.02	3,803.19	6,797.38	2.92	97.08

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ม.ป.ป.

ตารางที่ 3-3 รายได้อัตราการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดยะลา พ.ศ. 2557-2566

ปี	จัดเก็บเอง (ล้านบาท)	รัฐจัดสรร (ล้านบาท)	เงินอุดหนุน (ล้านบาท)	รวม (ล้านบาท)	ร้อยละรายได้ จัดเก็บเอง	ร้อยละรายได้จาก รัฐจัดสรร และเงิน อุดหนุน
2552	114.94	1,122.22	1,865.83	3,102.99	3.70	96.30
2553	114.09	1,459.89	1,024.80	2,598.78	4.39	95.61
2554	120.26	1,390.84	1,582.07	3,093.17	3.89	96.11
2555	137.6	1,509.93	1,866.73	3,514.26	3.92	96.08
2556	149.47	1,848.46	2,154.82	4,152.75	3.60	96.40
2557	161.04	1,773.35	2,140.07	4,074.46	3.95	96.05
2558	166.6	1,888.28	2,367.47	4,422.35	3.77	96.23
2559	165.58	1,967.73	2,331.50	4,464.82	3.71	96.29
2560	172.5	2,056.73	2,201.88	4,431.10	3.89	96.11
2561	171.55	2,192.45	2,330.00	4,694.01	3.65	96.35
2562	189.43	2,256.12	2,512.31	4,957.86	3.82	96.18
2563	143.94	2,070.25	2,581.91	4,796.10	3.00	97.00
2564	184.99	2,188.02	2,740.39	5,113.40	3.62	96.38
2565	215.08	2,372.99	2,564.49	5,152.57	4.17	95.83
2566	208.91	2,412.95	2,570.16	5,192.02	4.02	95.98

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ม.ป.ป.

ตารางที่ 3-4 รายได้อำเภอปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนราธิวาส พ.ศ. 2557-2566

ปี	จัดเก็บเอง (ล้านบาท)	รัฐจัดสรร (ล้านบาท)	เงินอุดหนุน (ล้านบาท)	รวม (ล้านบาท)	ร้อยละรายได้ จัดเก็บเอง	ร้อยละรายได้จาก รัฐจัดสรร และเงิน อุดหนุน
2552	135.34	1,184.94	2,029.10	3,349.38	4.04	95.96
2553	123.7	1,573.89	1,301.29	2,998.87	4.12	95.88
2554	125.31	1,507.53	2,118.06	3,750.90	3.34	96.66
2555	139.15	1,597.67	2,716.50	4,453.31	3.12	96.88
2556	145.97	2,131.28	2,847.26	5,124.50	2.85	97.15
2557	150.17	1,886.07	3,192.31	5,228.55	2.87	97.13
2558	156.13	2,082.37	3,705.15	5,943.65	2.63	97.37
2559	155.53	2,151.37	3,267.80	5,574.70	2.79	97.21
2560	152.6	2,242.49	3,263.95	5,659.04	2.70	97.30
2561	157.37	2,419.21	3,367.61	5,944.19	2.65	97.35
2562	177.03	2,502.58	3,540.14	6,219.75	2.85	97.15
2563	115.57	2,360.10	3,654.70	6,130.37	1.89	98.11
2564	130.18	2,497.53	4,001.91	6,629.62	1.96	98.04
2565	128.42	2,702.11	3,937.53	6,768.05	1.90	98.10
2566	162.01	2,745.79	3,862.90	6,770.70	2.39	97.61

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ม.ป.ป.

6. เปรียบเทียบงบประมาณองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและงบประมาณแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2557-2566

เนื้อหาในส่วนนี้ประกอบด้วยข้อมูลงบประมาณแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ พ.ศ. 2547 – 2556 และข้อมูลเปรียบเทียบงบประมาณองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและงบประมาณแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 10 ปีย้อนหลัง ในช่วง พ.ศ. 2557-2566 รายละเอียดดังนี้

6.1 งบประมาณแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 ถึงปี พ.ศ. 2566 รัฐบาลได้ใช้งบประมาณในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไปแล้วเกือบห้าแสนล้านบาท โดยงบประมาณ พ.ศ. 2547-2552 ถูกจัดไว้ใน “แผนงานแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้” ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2553-2559 เปลี่ยนชื่อเป็น “แผนงานแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้” หลังจากนั้นในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560-2567 ถูกจัดไว้ใน “แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้”

หากพิจารณาเฉพาะงบประมาณในแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าตัวเลขงบประมาณลดลงอย่างมาก แต่หากพิจารณาในภาพรวมของงบประมาณที่ได้กระจายอยู่ในแผนงานการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของหน่วยงานอื่น ๆ จะพบว่ามีกระจายงบประมาณลงไปอีกเป็นจำนวนมาก (ฉัตรชัย ศรีเมืองกาญจนา, 2567) รายละเอียดดังตารางที่ 3-5 และภาพที่ 3-8

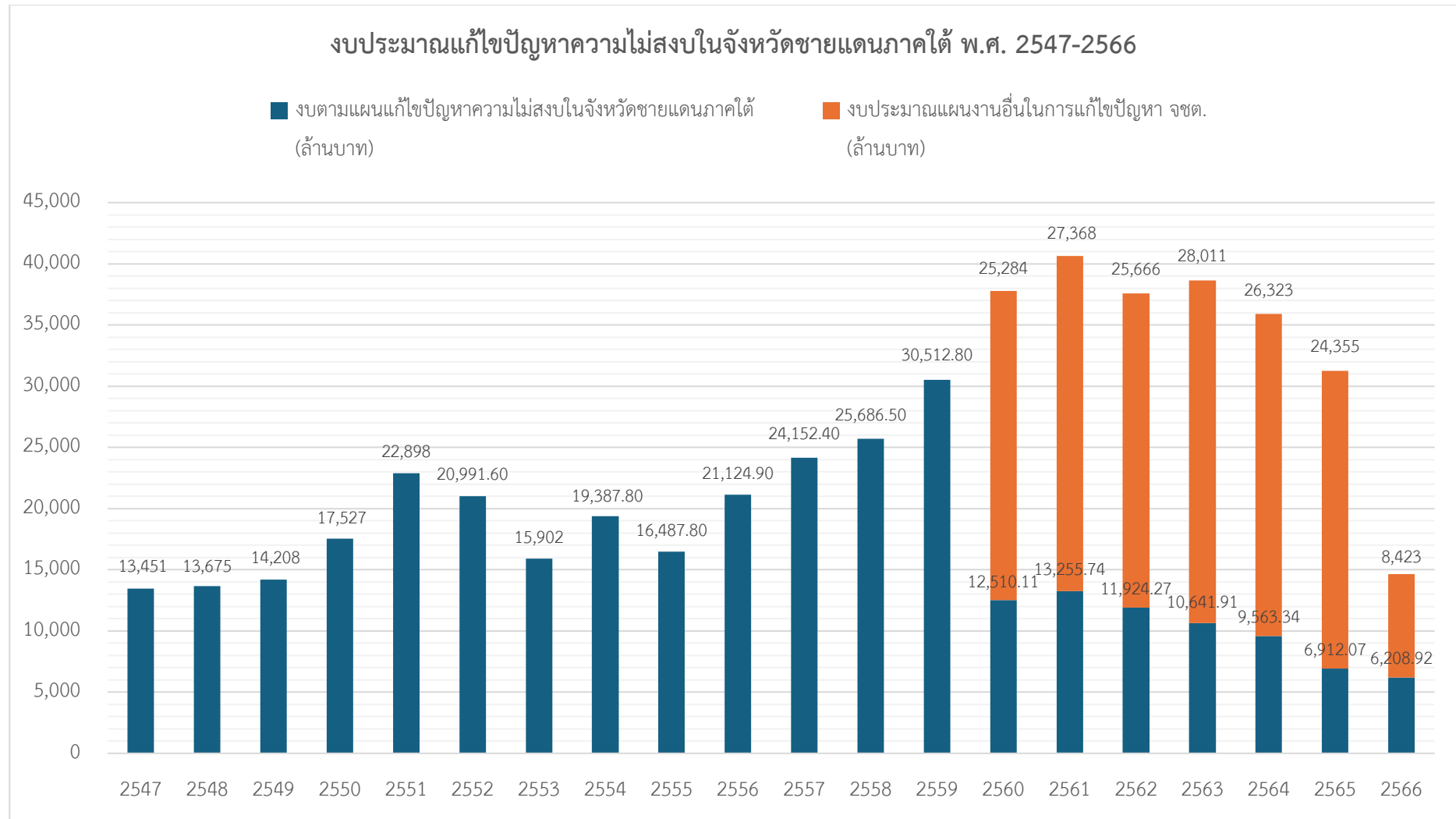
ตารางที่ 3-5 งบประมาณแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2547-2566

ปีงบประมาณ	ชื่อแผนงาน	จำนวนเงิน (ล้านบาท)	งบประมาณ แผนงานอื่น ในการแก้ไขปัญหา จชต. (ล้านบาท)	รวม (ล้านบาท)
2547	แผนงานแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้	13,451		13,451
2548	แผนงานแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้	13,675		13,675
2549	แผนงานแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้	14,208		14,208
2550	แผนงานแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้	17,527		17,527
2551	แผนงานแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้	22,898		22,898
2552	แผนงานแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้	20,991.60		20,991.60
2553	แผนงานแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้	15,902		15,902
2554	แผนงานแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้	19,387.80		19,387.80

ปีงบประมาณ	ชื่อแผนงาน	จำนวนเงิน (ล้านบาท)	งบประมาณ แผนงานอื่น ในการแก้ไขปัญหา จชต. (ล้านบาท)	รวม (ล้านบาท)
2555	แผนงานแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้	16,487.80		16,487.80
2556	แผนงานแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้	21,124.90		21,124.90
2557	แผนงานแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้	24,152.40		24,152.40
2558	แผนงานแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้	25,686.50		25,686.50
2559	แผนงานแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้	30,512.80		30,512.80
2560	แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้	12,510.11	25,284	37,794.11
2561	แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้	13,255.74	27,368	40,623.74
2562	แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้	11,924.27	25,666	37,590.27
2563	แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้	10,641.91	28,011	38,652.91
2564	แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้	9,563.34	26,323	35,886.34
2565	แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้	6,912.07	24,355	31,267.07
2566	แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้	6,208.92	8,423	14,631.92
รวมทั้งสิ้น		327021.16	165430	492451.16

ที่มา: สำนักข่าวอิศรา, 2567

ภาพที่ 3-8 งบประมาณแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2547-2566

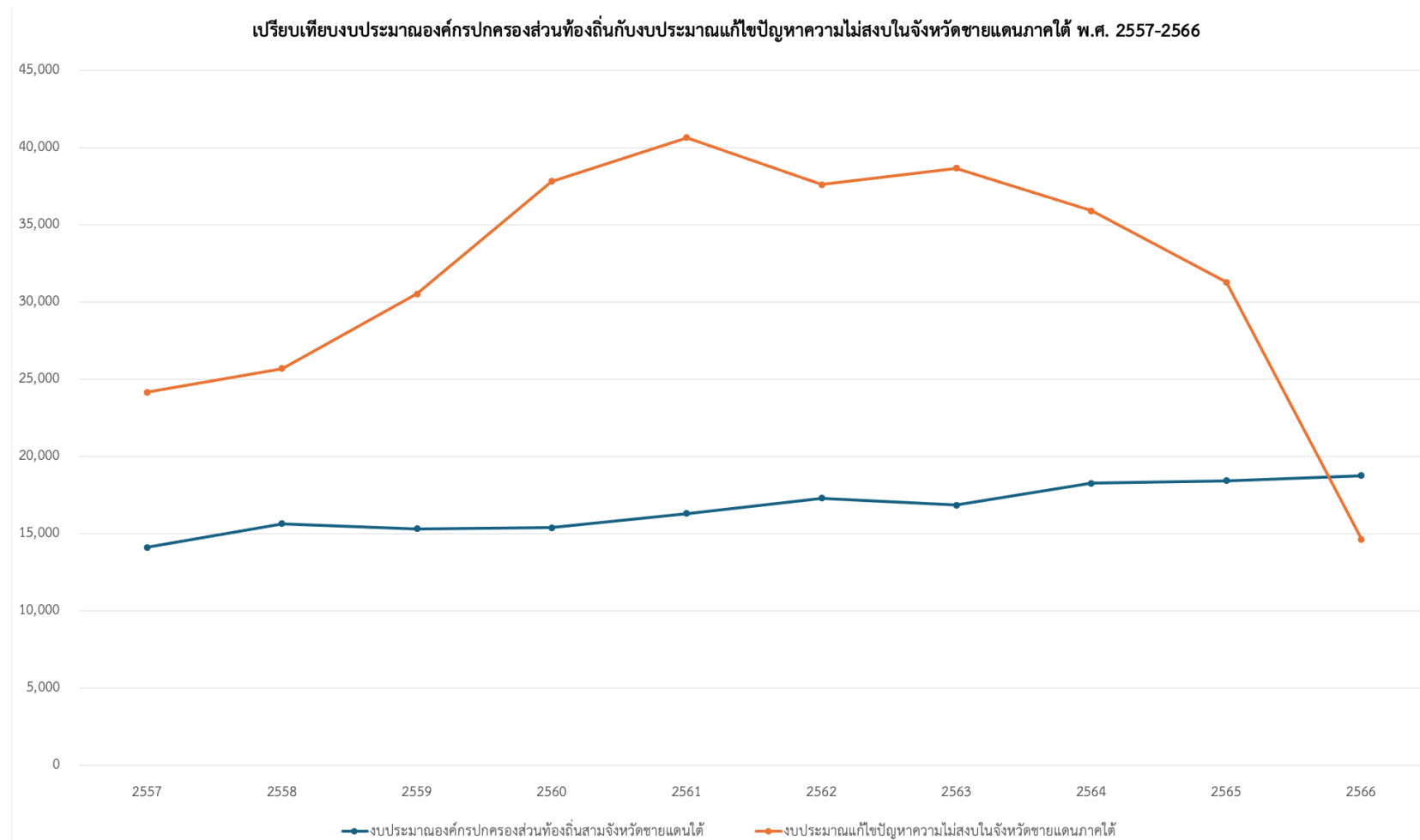

ที่มา: สำนักข่าวอิศรา, 2567

6.2 เปรียบเทียบงบประมาณองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและงบประมาณแก้ไขปัญหาคาความไม่สงบ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2557-2566

จากภาพที่ 3-9 เมื่อเปรียบเทียบงบประมาณองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับงบประมาณแก้ไขปัญหาคาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2557-2566 พบว่ารัฐบาลจัดสรรงบประมาณแก้ไขปัญหาคาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้แก่พื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ มากกว่างบประมาณองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นราว 2 เท่า อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบงบประมาณที่รัฐจัดสรรลงไปในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้กับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าแม้มีการจัดสรรงบประมาณแก้ไขปัญหาคาความไม่สงบให้จังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวนมากอย่างต่อเนื่อง แต่ยังไม่เห็นผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจที่ชัดเจน ทั้งนี้ อาจเป็นไปได้ว่างบประมาณส่วนนี้ไม่ได้นำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ หรืออาจเป็นงบประมาณที่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจตั้งแต่ต้น

ภาพที่ 3-9 การเปรียบเทียบงบประมาณองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับงบประมาณแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2557-2566 (ล้านบาท)

ที่มา: สำนักข่าวอิศรา, 2567

7. สรุป

สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วยปัตตานี ยะลา และนราธิวาส มีประชากรรวมกันประมาณ 2,092,989 คน คิดเป็นร้อยละ 3.2 ของประชากรทั้งประเทศ แต่ขนาดเศรษฐกิจหรือผลิตภัณฑ์จังหวัด (GPP) รวมกันคิดเป็นเพียงร้อยละ 0.53 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าสัดส่วนทางเศรษฐกิจของพื้นที่นี้มีขนาดเล็กเมื่อเทียบกับประเทศโดยรวม รายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อปีของประชากรในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นอยู่ที่ 80,137 บาท ซึ่งคิดเป็นประมาณ 1 ใน 3 ของรายได้เฉลี่ยต่อหัวของประเทศ และประมาณครึ่งหนึ่งของรายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรในภาคใต้ แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างและความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญ

สำหรับการหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในประเทศไทย สามารถแบ่งออกเป็นสามแหล่งหลัก ได้แก่ รายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง รายได้จากรัฐจัดสรร และเงินอุดหนุนจากรัฐบาล รายได้ที่จัดเก็บเองมาจากภาษีท้องถิ่น เช่น ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ภาษีป้าย และค่าธรรมเนียมใบอนุญาต ส่วนรายได้จากรัฐจัดสรร ได้แก่ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ ภาษีสุรา และภาษีสรรพสามิต ซึ่งรัฐบาลกลางเก็บและจัดสรรให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เงินอุดหนุนจากรัฐบาลแบ่งเป็นเงินอุดหนุนทั่วไปที่ใช้สนับสนุนงบประมาณท้องถิ่นโดยไม่มีข้อจำกัดในการใช้จ่าย และเงินอุดหนุนเฉพาะกิจที่กำหนดให้ใช้ในโครงการหรือกิจกรรมที่รัฐบาลกำหนด รัฐบาลมีหลักเกณฑ์ในการจัดสรรรายได้ให้แก่ท้องถิ่นโดยคำนึงถึงแหล่งกำเนิดภาษี ภาระหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และความสามารถในการหารายได้ของแต่ละท้องถิ่นเพื่อลดความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่

เมื่อพิจารณาประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และจังหวัดเทียบเคียง เช่น ระยอง เชียงราย และแม่ฮ่องสอน พบว่ารายได้ที่จัดเก็บเองในเขตอำเภอเมืองมักสูงกว่านอกเขตอำเภอเมือง ยกเว้นจังหวัดนราธิวาสที่มีแนวโน้มตรงกันข้าม นอกจากนี้ รายได้ที่จัดเก็บเองลดลงอย่างชัดเจนในปี 2563 เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงกฎหมายภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการจัดเก็บรายได้ของท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม จังหวัดระยองสามารถจัดเก็บรายได้เองได้สูงกว่าจังหวัดอื่นอย่างชัดเจน เนื่องจากเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษและมีภาคอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ช่วยสนับสนุนรายได้ท้องถิ่น

สำหรับรายได้จากรัฐจัดสรร พบว่าในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ยกเว้นในปี 2563 ที่มีการลดลงชั่วคราว พื้นที่นอกเขตอำเภอเมืองได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐมากกว่าพื้นที่ในเขตอำเภอเมือง ข้อมูลนี้สอดคล้องกับแนวโน้มของเงินอุดหนุนจากรัฐบาล ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในพื้นที่นอกเขตอำเภอเมืองที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณมากกว่าพื้นที่ในเขตอำเภอเมือง

เมื่อเปรียบเทียบรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อหัวระหว่างสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และจังหวัดเทียบเคียง พบว่ารายได้เฉลี่ยต่อหัวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดต่าง ๆ ค่อนข้างใกล้เคียงกัน ยกเว้นจังหวัดระยองที่มีรายได้ต่อหัวสูงกว่าจังหวัดอื่นเกือบสองเท่า เนื่องจากสามารถจัดเก็บรายได้เองได้สูงและได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาลมากกว่า นอกจากนี้ ยังพบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีอัตราการพึ่งพิงเงินอุดหนุนจากรัฐบาลสูง โดยสามารถจัดเก็บรายได้เองได้เพียงร้อยละ 2-4 และต้องพึ่งพิงรายได้จากรัฐจัดสรรและเงินอุดหนุนถึงร้อยละ 96-98 จังหวัดยะลามีศักยภาพในการจัดเก็บรายได้เองสูงที่สุดในสามจังหวัด ตามมาด้วยปัตตานีและนราธิวาส แต่โดยรวมแล้วยังมีศักยภาพต่ำกว่าจังหวัดที่ใช้เปรียบเทียบ เช่น เชียงรายและแม่ฮ่องสอน

ในด้านงบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ปี 2547-2566 รัฐบาลได้ใช้งบประมาณรวมเกือบห้าแสนล้านบาท โดยในช่วง 10 ปีหลัง (2557-2566) พบว่ารัฐบาลจัดสรรงบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหาความไม่สงบมากกว่างบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ถึงสองเท่า แม้จะมีการลงทุนงบประมาณจำนวนมาก แต่ยังไม่พบผลลัพธ์ที่ชัดเจนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่างบประมาณส่วนนี้ไม่ได้มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาเศรษฐกิจโดยตรง หรืออาจใช้ไปกับมาตรการด้านความมั่นคงมากกว่าการกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่

ดังนั้น สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีปัญหาด้านเศรษฐกิจอย่างชัดเจน ทั้งในแง่ของขนาดเศรษฐกิจที่เล็ก รายได้เฉลี่ยที่ต่ำ และการพึ่งพิงงบประมาณจากรัฐบาลในสัดส่วนที่สูง รัฐบาลพยายามสนับสนุนงบประมาณจำนวนมากเพื่อแก้ไขปัญหาความไม่สงบ แต่ยังไม่สามารถกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจได้อย่างมีนัยสำคัญ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังต้องพึ่งพารัฐบาลมาก และมีศักยภาพในการหารายได้เองต่ำกว่าพื้นที่อื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้ การพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่อาจต้องอาศัยมาตรการเสริมจากภาครัฐที่มุ่งเน้นไปที่การสร้างงาน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการส่งเสริมการลงทุนมากขึ้น เพื่อให้เศรษฐกิจของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว

ตารางที่ 3-6 การวิเคราะห์เชิงสถิติของงบประมาณในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

จังหวัด	ปัตตานี				ยะลา				นราธิวาส			
ประเภทงบ	จัดเก็บเอง	รัฐจัดสรร	เงินอุดหนุน	รวม	จัดเก็บเอง	รัฐจัดสรร	เงินอุดหนุน	รวม	จัดเก็บเอง	รัฐจัดสรร	เงินอุดหนุน	รวม
mean	161.428	2407.394	3245.463	5814.287	177.962	2117.887	2434.018	4729.869	148.501	2358.962	3579.4	6086.862
median	155.7	2396.84	3211.905	5786.505	172.025	2129.135	2439.89	4745.055	154.065	2389.655	3597.42	6037.28
range	64.07	823.16	1108.38	1985	71.14	639.6	600.32	1117.56	61.46	859.72	809.6	1542.15
std_dev	21.871	262.181	405.719	656.502	21.893	205.942	189.583	377.219	18.335	272.363	298.415	523.736
gini_coeff	0.072	0.059	0.067	0.061	0.065	0.052	0.042	0.043	0.064	0.062	0.045	0.046
coef_variation	0.135	0.109	0.125	0.113	0.123	0.097	0.078	0.08	0.123	0.115	0.083	0.086
kurtosis	-1.584	-1.294	-1.719	-1.581	-1.128	-1.353	-1.407	-1.477	-1.089	-1.274	-1.753	-1.449

ที่มา: ผู้วิจัย, 2568

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติของงบประมาณในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส พบว่าแต่ละจังหวัดมีลักษณะการจัดเก็บและการจัดสรรงบประมาณที่แตกต่างกัน โดยจังหวัดนราธิวาสมีงบประมาณรวมเฉลี่ยสูงสุดที่ 6,086.862 ล้านบาท ขณะที่ยะลามีงบประมาณรวมน้อยที่สุดที่ 4,729.869 ล้านบาท นอกจากนี้ รายได้จากการจัดเก็บเองของยะลาสูงสุดในสามจังหวัดที่ 177.962 ล้านบาท ส่วนปัตตานีมีงบรัฐจัดสรรสูงสุดที่ 2,407.394 ล้านบาท ขณะที่นราธิวาสได้รับงบอุดหนุนมากที่สุดถึง 3,579.4 ล้านบาท ซึ่งสูงกว่าจังหวัดอื่นอย่างชัดเจน

เมื่อนำค่ามัธยฐานมาพิจารณา พบว่ามีค่าใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยของแต่ละจังหวัด สะท้อนให้เห็นว่าการกระจายตัวของงบประมาณไม่มีค่าที่เบี่ยงเบนมากนัก และสามารถใช้อำนาจเป็นตัวแทนแนวโน้มข้อมูลได้ดี อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาพิสัยหรือช่วงความแตกต่างระหว่างค่ามากที่สุดและค่าต่ำสุด พบว่าปัตตานีมีพิสัยของงบประมาณรวมสูงสุดถึง 1,985 ล้านบาท ซึ่งหมายความว่ามีความผันผวนของงบประมาณมากกว่าจังหวัดอื่น ในขณะที่ยะลา มีพิสัยของงบอุดหนุนน้อยที่สุดที่ 600.32 ล้านบาท สะท้อนถึงเสถียรภาพของงบประมาณประเภทนี้เมื่อเทียบกับปัตตานีและนราธิวาส

ค่าความแปรปรวนหรือส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของงบประมาณรวมแสดงให้เห็นว่า ปัตตานีมีความผันผวนของงบประมาณสูงที่สุดที่ 656.502 ล้านบาท ในขณะที่ยะลา มีความผันผวนของงบประมาณรวมน้อยที่สุดที่ 377.219 ล้านบาท ซึ่งแสดงถึงเสถียรภาพของงบประมาณที่มากกว่าจังหวัดอื่น สำหรับเงินอุดหนุนจังหวัดนราธิวาสมีค่าความแปรปรวนของเงินอุดหนุนสูงที่สุดที่ 298.415 ล้านบาท แสดงว่าการกระจายตัวของเงินอุดหนุนมีความไม่แน่นอนมากกว่ายะลาและปัตตานี

ในการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์จีนิ ซึ่งวัดระดับความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายตัวของงบประมาณ พบว่ายะลามีค่าจีนิต่ำที่สุดในหมวดเงินอุดหนุนที่ 0.042 แสดงถึงการกระจายที่สม่ำเสมอมากที่สุด ขณะที่ปัตตานีมีค่าจีนิของเงินอุดหนุนสูงที่สุดที่ 0.067 สะท้อนถึงการกระจายงบอุดหนุนที่มีความเหลื่อมล้ำมากกว่าจังหวัดอื่น ๆ นอกจากนี้ ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน หรือ Coefficient of Variation (CV) พบว่ายะลามีค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผันต่ำสุดในหมวดเงินอุดหนุนที่ 0.078 แสดงถึงความเสถียรของงบอุดหนุนมากที่สุด ส่วนปัตตานีมีค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผันของงบประมาณรวมสูงที่สุดที่ 0.113 ซึ่งหมายความว่ามีความผันผวนของงบรวมมากกว่าจังหวัดอื่น

ค่าความโค้งของการกระจายตัว หรือเคอร์โตซิส (Kurtosis) พบว่าในทุกจังหวัดมีค่าเคอร์โตซิสเป็นค่าลบ ซึ่งแสดงว่าการกระจายของข้อมูลเป็นแบบโค้งแบน (Platykurtic) และไม่มีค่าที่แตกต่างจากค่ากลางมากนัก ค่าเคอร์โตซิสต่ำสุดอยู่ที่ -1.753 สำหรับเงินอุดหนุนของนราธิวาส ซึ่งหมายความว่า การกระจายตัวของงบอุดหนุนในนราธิวาสมีลักษณะกระจายออกด้านข้างมากกว่าจังหวัดอื่น ในขณะที่ค่าสูงสุดอยู่ที่ -1.089 สำหรับเงินอุดหนุนของนราธิวาสเช่นกัน แสดงให้เห็นว่าข้อมูลในหมวดนี้กระจายตัวได้ดีและไม่มีค่าที่สูงเกินไป

จากการวิเคราะห์โดยรวม จังหวัดนราธิวาสมีงบประมาณรวมสูงที่สุด และพึ่งพางบอุดหนุนจากรัฐบาลมากที่สุด ในขณะที่ยะลา มีศักยภาพในการจัดเก็บรายได้เองสูงที่สุด และมีความสม่ำเสมอของงบอุดหนุนมากที่สุด ส่วนปัตตานีมีความผันผวนของงบประมาณมากที่สุด และมีค่าความเหลื่อมล้ำของงบอุดหนุนสูงสุด แสดงให้เห็นว่าการกระจายตัวของเงินอุดหนุนในปัตตานีมีความไม่สมดุลมากกว่าจังหวัดอื่น

การจัดสรรงบประมาณในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังมีลักษณะกระจายตัวแบบไม่รวมศูนย์มากนัก เนื่องจากค่าเคอร์โทซิสที่เป็นค่าลบ สะท้อนให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงของงบประมาณแต่ละปีไม่มีค่าสุดโต่งที่มากเกินไป ขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผันหรือ CV บ่งชี้ว่ายะลา มีความเสถียรของงบอุดหนุนมากที่สุดในขณะที่ปัตตานีมีงบประมาณรวมที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด

จากข้อมูลที่วิเคราะห์ การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และลดการพึ่งพางบอุดหนุนจากรัฐบาลอาจเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่ นอกจากนี้ รัฐบาลควรพิจารณาการจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดการกระจายตัวของงบประมาณอย่างเป็นธรรมมากขึ้น โดยเฉพาะในจังหวัดปัตตานีที่มีความเหลื่อมล้ำของงบอุดหนุนสูงที่สุด ทั้งนี้ การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและการส่งเสริมเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่นอาจช่วยลดการพึ่งพางบอุดหนุนจากรัฐ และทำให้เศรษฐกิจของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเข้มแข็งขึ้นในระยะยาว

จากข้อมูลทั้งหมด ทำให้สามารถนำเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายได้ใน 3 ประการ ได้แก่

ข้อเสนอเชิงนโยบายประการแรก คือการปรับปรุงศักยภาพการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นและสร้างแรงจูงใจในการเพิ่มรายได้ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ มีที่มาจากการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ดังกล่าวยังจัดเก็บรายได้เองในสัดส่วนที่ต่ำ (เฉลี่ยเพียงร้อยละ 2-4) ซึ่งเกิดจากปัจจัยทั้งการขาดกลไกสนับสนุนที่เพียงพอ และการขาดความเข้าใจของประชาชนต่อการเสียภาษีอย่างถูกต้อง จึงจำเป็นต้องอาศัยแนวคิดด้านเศรษฐศาสตร์การคลังที่เน้นการกระจายอำนาจทางการเงินลงสู่ท้องถิ่น รวมถึงหลักความคุ้มค่าในการบริหารจัดการรายได้ เพื่อให้ประชาชนมีแรงจูงใจที่จะเสียภาษีมากขึ้น เป้าหมายสำคัญคือเพิ่มสัดส่วนรายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บได้เองให้สูงขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 5-7 ภายในเวลา 5 ปี และสร้างระบบภาษีที่โปร่งใสและเป็นธรรม มาตรการในทางปฏิบัติอาจเป็นการพัฒนาระบบฐานข้อมูลภาษีดิจิทัล การจัดกิจกรรมสื่อสารให้ประชาชนเห็นประโยชน์ของภาษีที่นำไปพัฒนาบริการสาธารณะ และการพัฒนาทักษะบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเชิงเทคนิคและการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีสมัยใหม่

ข้อเสนอเชิงนโยบายประการที่สอง คือการกระจายอำนาจทางการคลังและพัฒนากลไกการบริหารงบประมาณในรูปแบบ “Twin Cities Model” ซึ่งเน้นการเรียนรู้จากจังหวัดที่มีความสามารถในการบริหารจัดการงบประมาณสูงกว่า โดยนำรูปแบบและบทเรียนของพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จมาประยุกต์ใช้ในสามจังหวัดชายแดนใต้ หลักคิดนี้ตั้งอยู่บนแนวทางการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างพื้นที่ พร้อมทั้งให้การส่งเสริม

ธรรมาภิบาลที่โปร่งใสและมีส่วนร่วม เป้าหมายหลักคือการเพิ่มขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการงบประมาณเพื่อลดการพึ่งพาเงินอุดหนุนจากรัฐ รวมถึงการส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการแผนงานร่วมระหว่างหน่วยงานความมั่นคง หน่วยงานพัฒนาเศรษฐกิจ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรการที่จะนำไปสู่เป้าหมายนี้ประกอบด้วย การตั้งศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการบริหารงบประมาณระหว่างจังหวัด การจัดทำแผนบูรณาการระยะยาวที่เก็บข้อมูลรายจ่ายอย่างเป็นระบบ และการผ่อนปรนให้ท้องถิ่นสามารถกู้ยืมหรือระดมทุนได้ตามขีดความสามารถภายใต้กรอบกฎหมายที่ปรับปรุงใหม่

ข้อเสนอเชิงนโยบายประการที่สาม คือการบูรณาการงบประมาณแก้ไขปัญหาคาความไม่สงบให้เชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ จากการศึกษาพบว่ารัฐได้ใช้เงินงบประมาณในด้านความมั่นคงเป็นจำนวนมากกว่างบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นราวสองเท่า แต่กลับไม่เห็นผลต่อการกระตุ้นเศรษฐกิจในเชิงโครงสร้างอย่างชัดเจน จึงจำเป็นต้องปรับกรอบแนวคิดในการใช้งบประมาณด้านความมั่นคงให้เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนา เช่น การตั้งกองทุนบูรณาการสันติสุขที่ดึงส่วนหนึ่งของงบความมั่นคงมาผนวกกับงบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับโครงการเศรษฐกิจชุมชน การสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานและการสร้างงานในระดับท้องถิ่น และการติดตามประเมินผลร่วมระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคม เป้าหมายสำคัญคือให้มีการจัดสรรงบประมาณไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ในช่วงระยะ 5 ปี เพื่อโครงการที่เชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจ และลดเงื่อนไขความขัดแย้งได้อย่างเป็นรูปธรรม

เมื่อพิจารณาการเชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์ทั้งสามข้อ ข้อเสนอประการแรกและประการที่สองจะตอบโจทย์เรื่องการศึกษาการบริหารจัดการด้านงบประมาณและโครงสร้างภาษีท้องถิ่น รวมถึงการเปรียบเทียบแนวทางกับจังหวัดเทียบเคียงเพื่อยกระดับศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนข้อเสนอประการที่สามเน้นการนำผลการศึกษาไปประยุกต์จัดทำเป็นข้อเสนอเชิงบูรณาการ ระหว่างงบประมาณด้านความมั่นคงกับการพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งจะส่งเสริมให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และสร้างความมั่นคงทางสังคมในสามจังหวัดชายแดนใต้ได้อย่างยั่งยืนและเป็นรูปธรรมมากขึ้น

บทที่ 4 บทบาทของภาคเอกชนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้

ภาคเอกชนถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญไม่ต่างจากภาครัฐและภาคประชาสังคมในการกระตุ้นเศรษฐกิจและสร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ จากข้อมูลข้างต้นในบทที่ 2 เห็นได้ชัดว่าโครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส อาศัยภาคเอกชนทั้งด้านการบริการ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม รวมทั้งการลงทุนและการบริโภค เพื่อขับเคลื่อนและยกระดับการเจริญเติบโตในจังหวัด

ข้อมูลจากสำนักงานแรงงานจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส (2567) ได้เปิดเผยข้อมูลการเกิดขึ้นของภาคเอกชนในจังหวัดทั้งการจดทะเบียนนิติบุคคลใหม่และการจัดตั้งโรงงานใหม่ ซึ่งมีส่วนช่วยในการจ้างงานประชาชนและก่อให้เกิดการลงทุนธุรกิจในพื้นที่ โดยตลอดปี พ.ศ. 2566 จังหวัดยะลา มีการจดทะเบียนนิติบุคคลใหม่ 141 ราย และจดทะเบียนโรงงานใหม่จำนวน 6 แห่ง มีเงินในการลงทุน 32.31 ล้านบาทและเกิดการจ้างแรงงานขึ้น 24 คน จังหวัดปัตตานีใน พ.ศ. 2566 มีการจดทะเบียนนิติบุคคลใหม่ 140 ราย และเกิดโรงงานใหม่ 1 แห่ง ที่มีการจ้างคนงาน จำนวน 25 คน และจังหวัดนราธิวาส พ.ศ. 2566 มีการจดทะเบียนนิติบุคคลใหม่ 13 ราย และจดทะเบียนโรงงานใหม่ 3 แห่ง เกิดการจ้างงานคน 18 คน

สำหรับภาพรวมภาคเอกชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถเข้าถึงผ่านชุดข้อมูลที่เรียกว่า Orbit ที่มีการยื่นต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้า อันประกอบด้วยชื่อบริษัท สถานที่ตั้ง รายได้จากการดำเนินงาน (Operating Revenue) มูลค่าของสินทรัพย์รวม (Total Asset) ผลกำไรรวม (Gross Profit) กำไรที่ได้รับก่อนหักภาษี ฯลฯ ซึ่งจะช่วยให้เห็นข้อมูลของบริษัททั้งหมดในแต่ละจังหวัดและสามารถทราบข้อมูลย้อนหลังในอดีตจนถึงข้อมูลเกือบ ณ ปัจจุบัน

1. บทบาทของภาคธุรกิจในห้องถิ่น

1.1 ภาพรวมการกระจายตัวของธุรกิจ

ธุรกิจที่ปรากฏว่าดำเนินกิจการในพื้นที่ของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีทั้งสิ้น 3,365 แห่ง แบ่งเป็นกิจการในจังหวัดยะลาจำนวนประมาณ 1,405 แห่ง โดยกระจายตัวอยู่ในทุกอำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองยะลา อำเภอเบตง อำเภอบันนังสตา อำเภอธารโต อำเภอรามัน อำเภอกาบัง อำเภอกรงปินัง อำเภอเยหา โดยกิจการที่อยู่ในอำเภอเมืองยะลามีจำนวนมากที่สุด ส่วนกิจการในจังหวัดปัตตานีประมาณ 1,035 แห่ง ตั้งอยู่ใน 10 อำเภอจากทั้งหมด 12 อำเภอ ของจังหวัดปัตตานี ได้แก่ อำเภอกะพ้อ อำเภอโคกโพธิ์ อำเภอทุ่งยางแดง อำเภอปะนาเระ อำเภอมายอ อำเภอเมืองปัตตานี อำเภอแม่ลาน อำเภอไม้แก่น อำเภอเยรัง และอำเภอเยหริง ซึ่งไม่มีกิจการธุรกิจที่ตั้งอยู่ในอำเภอสายบุรีและอำเภอหนองจิก สำหรับจังหวัดนราธิวาส มีจำนวนกิจการประมาณ 925 แห่ง ตั้งอยู่ใน 11 อำเภอจากทั้งหมด 13 อำเภอของจังหวัดนราธิวาส ได้แก่ อำเภอจะแนะ

อำเภอเจาะไอร้อง อำเภอบาเจาะ อำเภอเมืองนราธิวาส อำเภอยี่งอ อำเภอระแงะ อำเภอรีโอสาละ อำเภอแว้ง อำเภอศรีสาคร อำเภอสุคีริน และไม่มีกิจการตั้งอยู่ใน 2 อำเภอ ได้แก่ อำเภอตากใบและอำเภอสุไหงปาตี

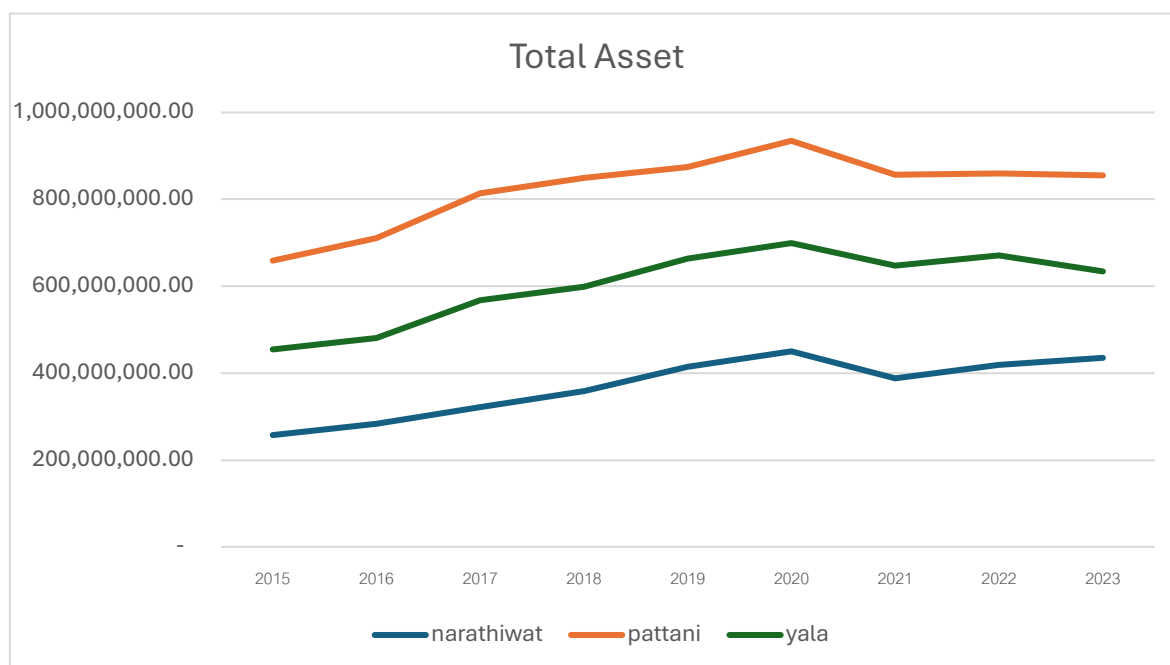
สำหรับประเภทกิจการในแต่ละจังหวัด พบว่า จังหวัดยะลามีกิจการประเภทก่อสร้างและการค้า อุปกรณ์ก่อสร้าง กิจการขนส่งคนและสินค้า กิจการค้าข้าว ธุรกิจด้านอาหารและโรงแรม กิจการผลิตเคมีภัณฑ์ กิจการผลิตและค้าไม้ ธุรกิจด้านการท่องเที่ยว กิจการที่ผลิต ขาย และส่งอาหารจำพวกสัตว์ ผัก ผลไม้ และ แป้ง สำหรับกิจการในจังหวัดปัตตานีเป็นกิจการที่อยู่ในกลุ่มประเภทก่อสร้าง การขนส่งสินค้าและการโดยสาร ของคน การขายส่งเชื้อเพลิง กิจการประเภทประมงและกิจการที่เกี่ยวข้อง เช่น เรือ อุตสาหกรรมอาหารทะเล การแปรรูปอาหารทะเล กิจการจำหน่ายอุปกรณ์ทางการแพทย์และเวชภัณฑ์ การขายสินค้าเพื่อการบริโภค กิจการในจังหวัดนราธิวาสส่วนใหญ่จะเป็นกิจการประเภทก่อสร้างและค้าขายวัสดุที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง อสังหาริมทรัพย์ ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการจำหน่ายและซ่อมแซมรถยนต์และรถจักรยานยนต์ ธุรกิจขนส่งคน สินค้า และเอกสาร กิจการจำหน่ายน้ำมันและเชื้อเพลิง กิจการค้าขายสินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภค ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์

1.2 การวิเคราะห์แนวโน้ม (Trend Analysis) ของธุรกิจในท้องถิ่น

ข้อมูลหลังสุดในช่วง 8 ปีที่ผ่านมา ตั้งแต่ ค.ศ. 2015-2023 (พ.ศ. 2558-2566) ธุรกิจแต่ละจังหวัดมี ทั้งช่วงที่เป็นขาขึ้นสามารถสร้างมูลค่าและทำกำไรได้ และมีช่วงที่เป็นขาลงเกิดการชะลอตัวมูลค่าของธุรกิจ ลดลงและไม่สามารถสร้างกำไรได้เท่ากับปีก่อนหน้า เมื่อเปรียบเทียบระหว่างจังหวัด พบว่า ธุรกิจที่อยู่ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ก็มีทิศทางการเติบโตที่ไม่เท่ากันด้วยตลอดระยะเวลา 8 ปีนี้ โดยสามารถนำข้อมูลมูลค่า ของสินทรัพย์รวม (Total Asset) รายได้จากการดำเนินงาน (Operating Revenue) ผลกำไรรวม (Gross Profit) มาใช้พิจารณาได้ดังนี้

1.2.1 มูลค่าของสินทรัพย์รวม (Total Asset) ของธุรกิจในพื้นที่

ภาพที่ 4-1 การเปรียบเทียบข้อมูลมูลค่าของสินทรัพย์ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ค.ศ. 2015-2023

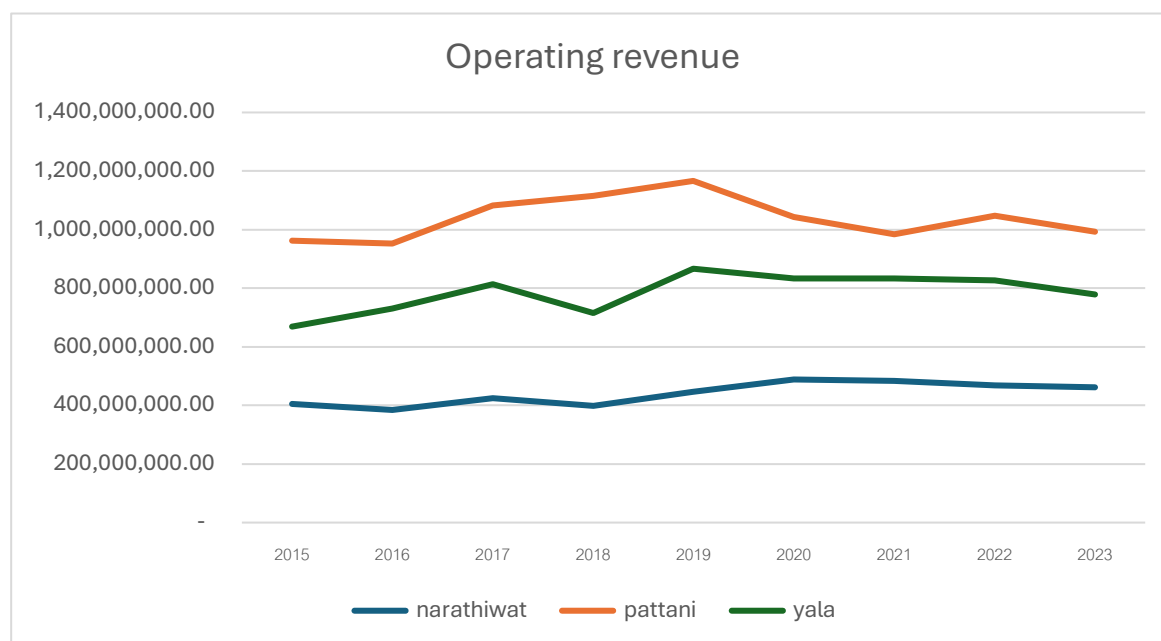
ที่มา: Orbit, n.d.

จากภาพที่ 4-1 แสดงการเปรียบเทียบข้อมูลมูลค่าสินทรัพย์รวมของทุกกิจการในแต่ละจังหวัดของ 3 ชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) เป็นต้นมา ในภาพรวมจังหวัดปัตตานีมีมูลค่าของสินทรัพย์รวมจากทุกกิจการสูงกว่าทุกจังหวัด ตามมาด้วยมูลค่าสินทรัพย์รวมของจังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส ปี ค.ศ. 2015 สินทรัพย์รวมของทุกกิจการในจังหวัดปัตตานีมีมูลค่าเท่ากับ 658,884,571 บาท มูลค่าสินทรัพย์รวมของทุกกิจการในจังหวัดยะลาเท่ากับ 454,443,325 บาท และมูลค่าสินทรัพย์รวมของทุกกิจการในจังหวัดนราธิวาสเท่ากับ 257,286,955 บาท

สำหรับแนวโน้มของมูลค่าของสินทรัพย์รวมทั้ง 3 จังหวัดเป็นไปในทิศทางบวกตั้งแต่ปี ค.ศ. 2015 ถึง ค.ศ. 2020 (พ.ศ. 2558–2563) ซึ่งเป็นปีที่มูลค่าสินทรัพย์รวมของทุกกิจการในทุกจังหวัดสูงที่สุด โดยมูลค่าสินทรัพย์รวมของทุกกิจการในจังหวัดปัตตานีเท่ากับ 934,694,353 บาท มูลค่าสินทรัพย์รวมของทุกกิจการในจังหวัดยะลาเท่ากับ 699,268,210 บาท และมูลค่าสินทรัพย์รวมของทุกกิจการในจังหวัดนราธิวาสเท่ากับ 450,043,774 บาท ก่อนจะลดลงมา 1 ปีหลังจากนั้นในปี ค.ศ. 2020-2021 (พ.ศ. 2563-2564) ซึ่งมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด 19 สำหรับในช่วง 2 ปีหลัง ตั้งแต่ ค.ศ. 2021-2023 (พ.ศ. 2565-2566) ธุรกิจในพื้นที่ปัตตานีและจังหวัดนราธิวาสกลับมาเพิ่มมูลค่าของสินทรัพย์รวมเพิ่มขึ้น ส่วนจังหวัดยะลามีทิศทางเดียวกันแค่ 1 ปี ก่อนจะกลับมาลดลงในปีสุดท้าย ค.ศ. 2023 (พ.ศ. 2566)

1.2.2 รายได้จากการดำเนินงาน (Operating Revenue) ของธุรกิจในพื้นที่

ภาพที่ 4-2 การเปรียบเทียบข้อมูลรายได้จากการดำเนินงานใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ค.ศ. 2015-2023

ที่มา Orbit, n.d.

ในส่วนของผลประกอบการของภาคเอกชน พบว่ารายได้จากการดำเนินงานของธุรกิจรวมทั้งจังหวัด ยังคงมีลักษณะเดียวกับมูลค่าของสินทรัพย์รวม กล่าวคือ ในภาพรวม รายได้จากการดำเนินงานของธุรกิจของทั้งจังหวัดปัตตานีมีมูลค่าที่สูงที่สุด รองลงมาคือจังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส ตามลำดับ

แต่สำหรับแนวโน้มรายได้จากการดำเนินงานของธุรกิจของจังหวัด มีทิศทางที่แตกต่างกัน ในช่วง 8 ปี รายได้จากการดำเนินงานของธุรกิจภายในจังหวัดนราธิวาสมีลักษณะคงที่หรือเพิ่มขึ้นบางเพียงเล็กน้อย จากปี ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) ที่อยู่ที่ 404,268,969 บาท มาอยู่ที่ 461,317,262 บาท ในปี ค.ศ. 2023 (พ.ศ. 2566)

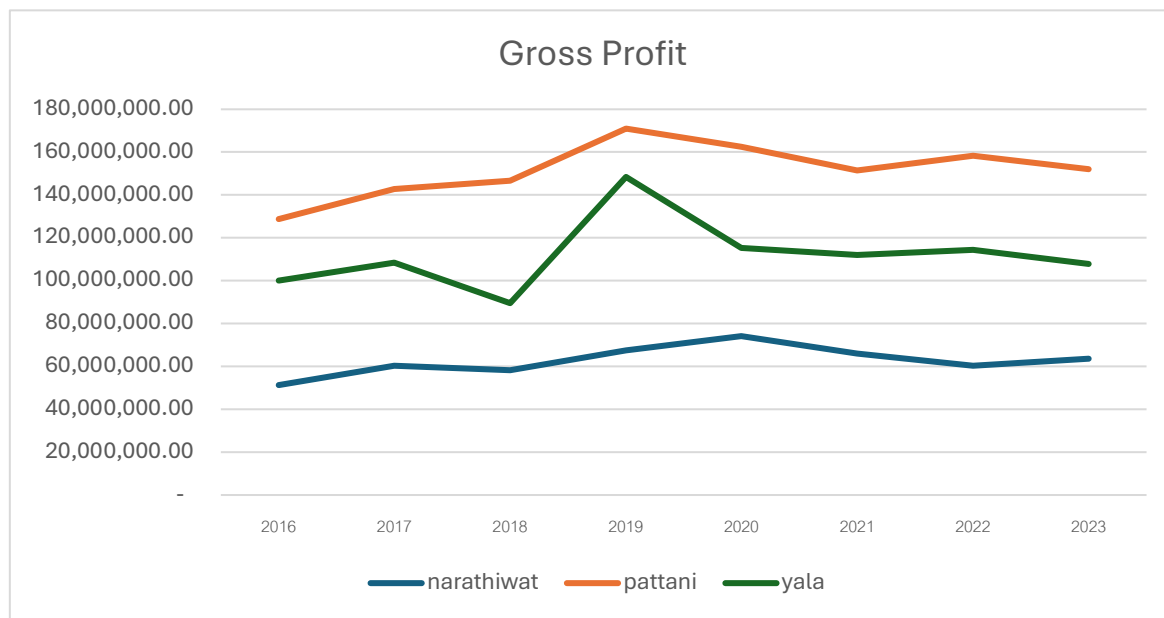
ส่วนจังหวัดยะลา รายได้จากการดำเนินงานของธุรกิจรวมทั้งจังหวัด เพิ่มขึ้นระหว่าง ค.ศ. 2015-2017 (พ.ศ. 2558-2560) จาก 668,940,922 บาท เป็น 812,966,647 บาท ก่อนจะลดลงมาในช่วง 1 ปี และปรับตัวเพิ่มขึ้นอีกครั้งในช่วงปี ค.ศ. 2018-2019 หลังจากนั้นรายได้จากการดำเนินงานของธุรกิจรวมของจังหวัดมีลักษณะที่ค่อนข้างคงที่ไม่เปลี่ยนแปลงนัก มาอยู่ที่ 778,324,562 บาท

ขณะที่จังหวัดปัตตานี รายได้จากการดำเนินงานของธุรกิจทั้งจังหวัดมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงขึ้นลงเป็นช่วง ๆ ปี ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) ธุรกิจของจังหวัดมีรายได้จากการดำเนินงานรวมกันอยู่ที่ 962,283,620 บาท และมาอยู่จุดสูงสุดในปี ค.ศ. 2019 (พ.ศ. 2562) ซึ่งมีมูลค่าเท่ากับ 1,166,369,307 บาท ภายหลังจากมูลค่า

ค่าที่ปรับลดลงในระหว่าง ค.ศ. 2019-2021 มูลค่าของรายได้จากการดำเนินงานธุรกิจในจังหวัดปัตตานีมาอยู่ที่จำนวน 993,205,494 บาท ในปี ค.ศ. 2023 ดังภาพที่ 4-2

1.2.3 ผลกำไรรวม Gross Profit) ของธุรกิจในพื้นที่

ภาพที่ 4-3 การเปรียบเทียบข้อมูลผลกำไรรวมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ค.ศ. 2015-2023

ที่มา: Orbit, n.d.

เมื่อพิจารณาเฉพาะผลกำไร ธุรกิจทั้งหมดของจังหวัดนราธิวาสมีผลกำไรรวมกันน้อยกว่าจังหวัดปัตตานีและจังหวัดยะลา และมีลักษณะของผลกำไรรวมที่เพิ่มขึ้นอย่างช้า ๆ ในช่วง 7 ปีที่ผ่านมา จากปี ค.ศ. 2016 (พ.ศ. 2559) ที่มีผลกำไรรวมจากทุกธุรกิจจำนวน 51,294,827 บาท เป็น 63,522,218 บาท ในปี ค.ศ. 2023 (พ.ศ. 2566)

ขณะที่จังหวัดยะลามีความผันผวนของผลกำไรจากทุกธุรกิจ ผลกำไรในปี ปี 2016 (พ.ศ. 2559) อยู่ที่ 100,074,670 บาท ลดลงมาเป็นจำนวน 89,522,529 บาท ในปี ค.ศ. 2017 (พ.ศ.2560) และเป็นผลกำไรรวมที่น้อยที่สุดอีกด้วย ต่อมาอีก 1 ปี ค.ศ. 2017-2018 (พ.ศ.2560-2561) แนวโน้มของผลกำไรก็กลับมาสูงขึ้นและสูงที่สุด มูลค่าเป็น 89,522,529 บาท หลังจากนั้นผลกำไรรวมจากทุกธุรกิจลดลงอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกันจนมาอยู่ที่ 107,795,567 บาท ในปี ค.ศ. 2023 (พ.ศ. 2566)

ส่วนธุรกิจในพื้นที่ปัตตานีถือได้ว่าทำกำไรได้สูงสุดตลอดปี ค.ศ. 2016-2023 (พ.ศ. 2559-2566) โดยกำไรจากปี ค.ศ. 2016-2019 (พ.ศ. 2559-2562) เพิ่มขึ้นจาก 128,761,547 บาท เป็น 170,989,005 บาท ก่อนจะลดลงในช่วง 2 ปีถัดมา เหลือกำไรอยู่ที่ 151,591,959 บาท ในปี ค.ศ. 2021 (พ.ศ. 2564) และในปี ค.ศ. 2023 (พ.ศ. 2566) กำไรจากทุกธุรกิจรวมกันอยู่ที่ 152,146,989 บาท

1.3 ภาพรวมของธุรกิจระหว่างในเมืองกับนอกเมือง

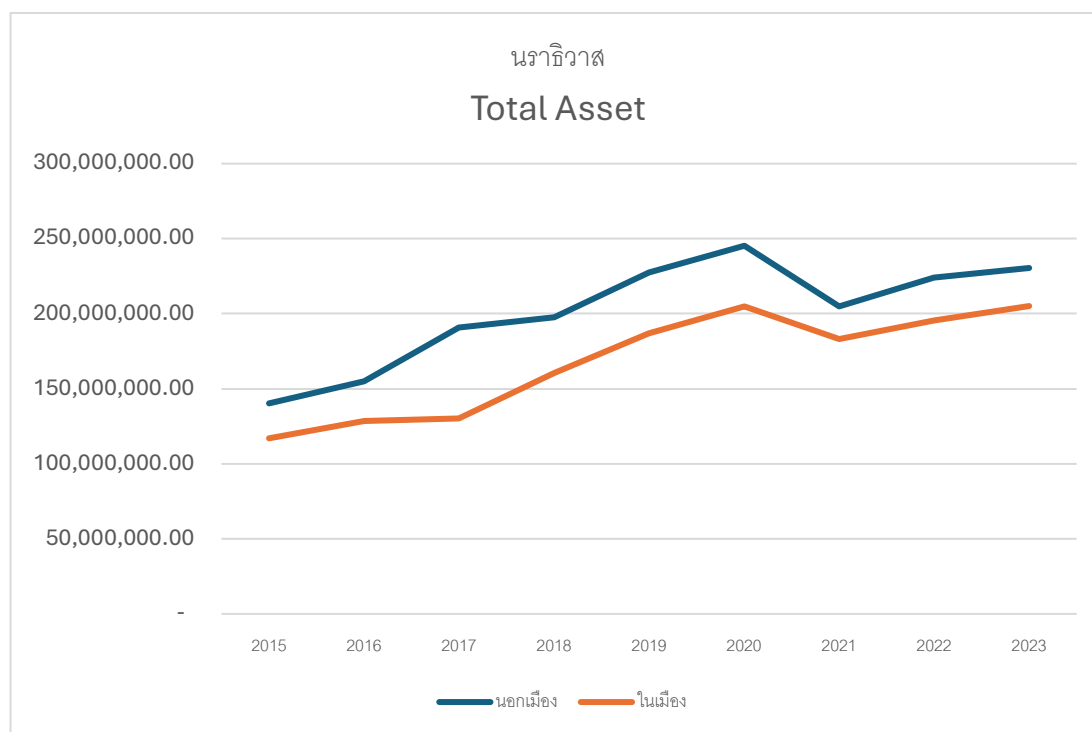
กิจการของแต่ละจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่ได้ตั้งอยู่เพียงแค่อำเภอใดอำเภอหนึ่งเท่านั้น แต่กิจการได้กระจายตัวไปในหลายอำเภอ และบางจังหวัดมีกิจการตั้งอยู่ในทุกอำเภอ ซึ่งแม้กิจการจะกระจายตัวเกือบทั่วทั้งจังหวัด แต่ขนาดของธุรกิจและมูลค่าที่ได้จากการประกอบกิจการอาจจะยังไม่เท่ากัน ดังเช่นกิจการที่ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองกับกิจการที่ตั้งอยู่นอกอำเภอเมือง

1.3.1 จังหวัดนราธิวาส

เมื่อนำข้อมูลมูลค่าของสินทรัพย์รวม (Total Asset) รายได้จากการดำเนินงาน (Operating Revenue) ผลกำไรขั้นต้น (Gross Profit) ที่มีการแยกระหว่างกิจการที่ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองนราธิวาสและกิจการนอกเขตอำเภอเมืองนราธิวาส พบความน่าสนใจดังนี้

สินทรัพย์รวม (Total Asset)

ภาพที่ 4-4 การเปรียบเทียบข้อมูลมูลค่าของสินทรัพย์ระหว่างกิจการนอกเมืองกับกิจการในเมือง
จังหวัดนราธิวาส ค.ศ. 2015-2023

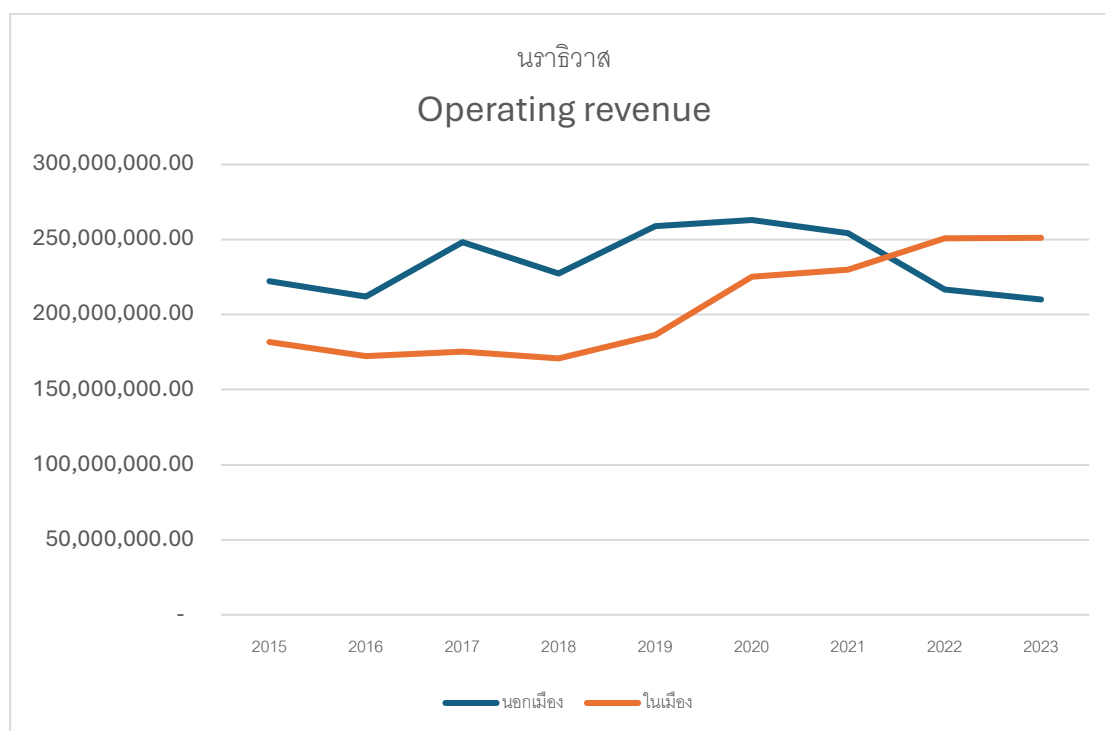
ที่มา: Orbit, n.d.

จากการเปรียบเทียบกิจการที่อยู่ในอำเภอเมืองกับอำเภออื่น ๆ จะเห็นได้ว่ามูลค่าสินทรัพย์รวมของกิจการนอกอำเภอเมืองนั้นมากกว่ากิจการที่อยู่ในอำเภอเมือง ซึ่งดำเนินไปเช่นนี้ตลอด 8 ปี ตั้งแต่ ค.ศ. 2015-2023 (พ.ศ. 2558-2566) อย่างไรก็ตาม มูลค่าของสินทรัพย์รวมที่ต่างกันมีแนวโน้มขึ้นและลงไปในทิศทางเดียวกันทั้งในอำเภอเมืองและนอกอำเภอเมือง

กิจการที่อยู่นอกอำเภอเมืองมีมูลค่าสินทรัพย์รวมเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เป็นเวลา 5 ปี จาก 140,281,723 บาท เป็น 245,312,935 บาท ในปี ค.ศ. 2020 (พ.ศ. 2563) ก่อนที่ปีถัดมาจะมีมูลค่าสินทรัพย์รวมลดลง และกลับมาเพิ่มอีกครั้งในช่วง 2 ปีหลัง ค.ศ. 2021-2023 (พ.ศ. 2564-2566) มาอยู่ที่ 230,547,153 บาท ในปี ค.ศ. 2023 (พ.ศ. 2566) ขณะที่กิจการในอำเภอเมืองมีทิศทางแบบเดียวกัน ซึ่งสะท้อนภาพของเศรษฐกิจในพื้นที่ที่ได้รับปัจจัยในการส่งเสริมธุรกิจเหมือนกัน มูลค่าสินทรัพย์รวมของกิจการในอำเภอเมือง มีการเพิ่มขึ้นระหว่าง ปี ค.ศ. 2015-2020 (พ.ศ. 2558-2563) ตั้งแต่จำนวนมูลค่าสินทรัพย์รวม 117,005,232 บาท มาอยู่ที่ 204,730,839 บาท และในปีล่าสุด ค.ศ. 2023 (พ.ศ. 2566) มูลค่าสินทรัพย์รวมของกิจการในอำเภอเมือง เท่ากับ 205,123,645 บาท

รายได้จากการดำเนินงาน (Operating Revenue)

ภาพที่ 4-5 การเปรียบเทียบข้อมูลรายได้จากการดำเนินงานระหว่างกิจการนอกเมืองกับกิจการในเมือง จังหวัดนราธิวาส ค.ศ. 2015-2023

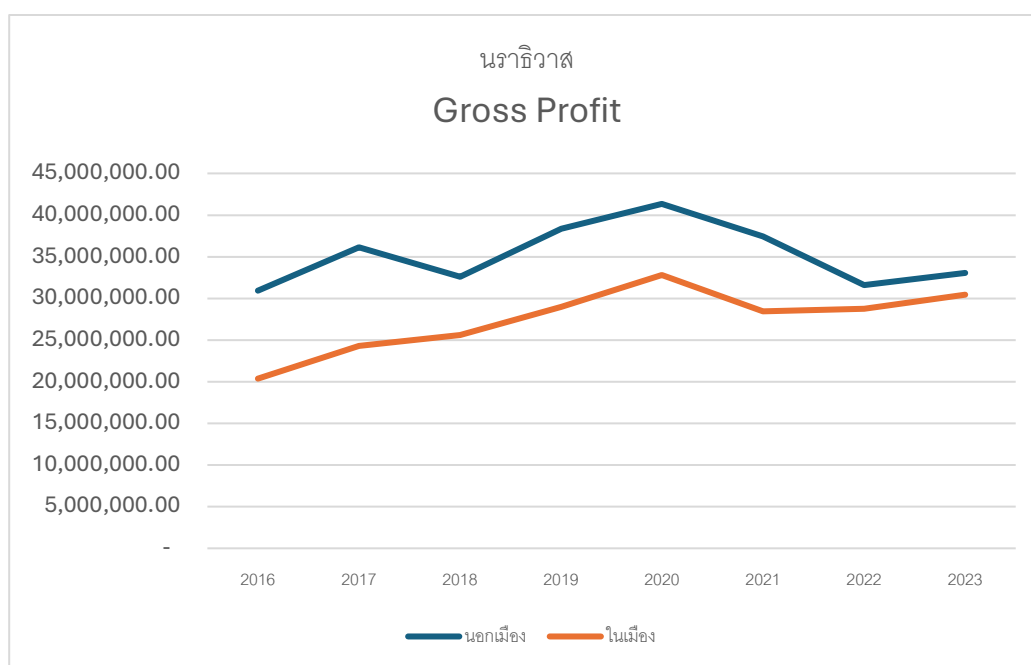
ที่มา: Orbit, n.d.

รายได้จากการดำเนินงานของกิจการในจังหวัดนราธิวาสที่ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองกับนอกอำเภอเมือง มีทิศทางไม่เหมือนกัน โดยเฉพาะในช่วง 1-2 ปี สุดท้ายที่มีลักษณะสวนทางกัน

ภาพรวมของกิจการในอำเภอเมืองนั้นเติบโตอย่างช้า ๆ โดยช่วงที่มีการเติบโตมากที่สุดคือระหว่าง ค.ศ. 2018-2020 (พ.ศ. 2561-2563) จากรายได้ที่กิจการทั้งหมดทำได้ 170,850,547 บาท เป็น 225,423,079 บาท และในปีล่าสุด ค.ศ. 2023 (พ.ศ. 2566) มาอยู่ที่ 251,202,070 บาท

ผลกำไรรวม (Gross Profit)

ภาพที่ 4-6 การเปรียบเทียบข้อมูลผลกำไรรวม ระหว่างกิจการนอกเมืองกับกิจการในเมือง จังหวัดนราธิวาส ค.ศ. 2015-2023

ที่มา: Orbit, n.d.

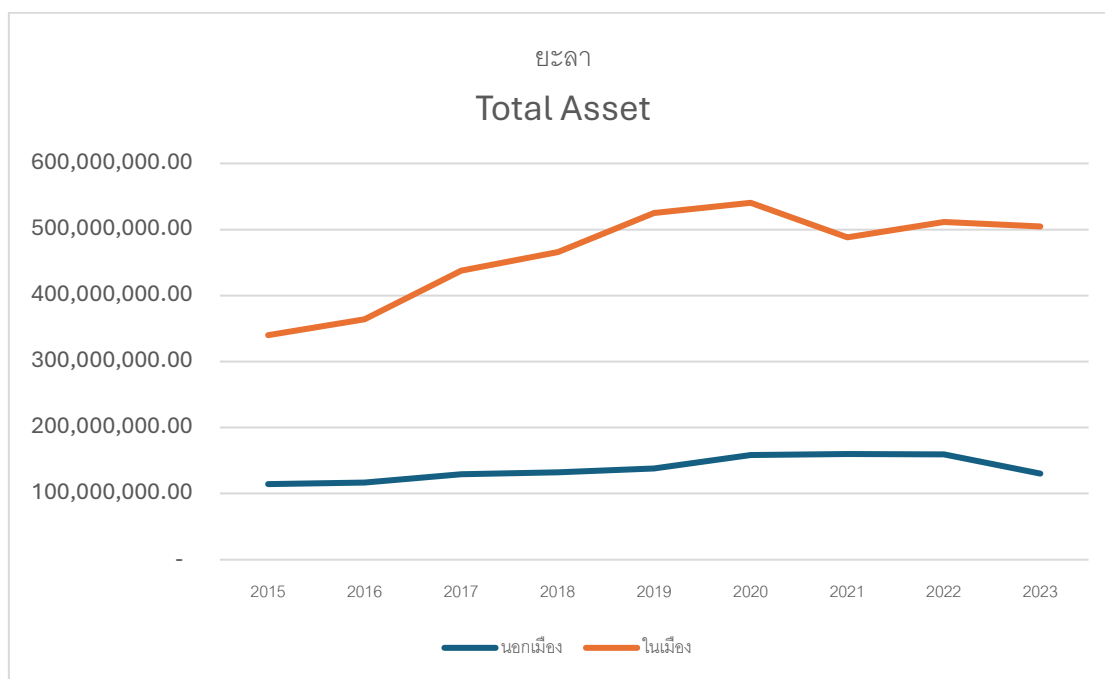
สำหรับผลกำไรรวมของทุกกิจการที่ตั้งอยู่นอกเมืองและในเมืองของจังหวัดนราธิวาส พบว่า กิจการที่อยู่นอกอำเภอรวมกันสามารถสร้างผลกำไรได้มากกว่ากิจการทั้งที่อยู่ในอำเภอเมือง แม้ในช่วงปีสุดท้าย ความต่างของผลกำไรระหว่างกิจการในอำเภอเมืองกับกิจการนอกอำเภอเมืองจะมีไม่มากนัก

กิจการที่ตั้งอยู่นอกเมืองทั้งหมดมีผลกำไรขั้นต้นเปลี่ยนแปลงอยู่หลายช่วง ในช่วง 2 ปีแรก ค.ศ. 2016-2018 (พ.ศ. 2559-2561) เป็นช่วงแรกที่ผลกำไรรวมของกิจการทั้งหมดนอกเมืองเปลี่ยนแปลงจาก 30,927,732 บาท ไปที่ 36,121,558 บาท และลดลงมาที่ 32,557,053 บาท ส่วนช่วงที่สองคือระหว่างปี ค.ศ. 2018-2022 (พ.ศ. 2561-2565) ที่ผลรวมของกำไรจาก 32,557,053 บาท ขึ้นไปถึง 41,341,202 บาท ในปี ค.ศ. 2020 (พ.ศ. 2563) และกลับมาที่ 31,629,558 บาท

1.3.2 จังหวัดยะลา

สินทรัพย์รวม (Total Asset)

ภาพที่ 4-7 การเปรียบเทียบข้อมูลมูลค่าของสินทรัพย์ระหว่างกิจการนอกเมืองกับกิจการในเมืองจังหวัดยะลา
ค.ศ. 2015-2023

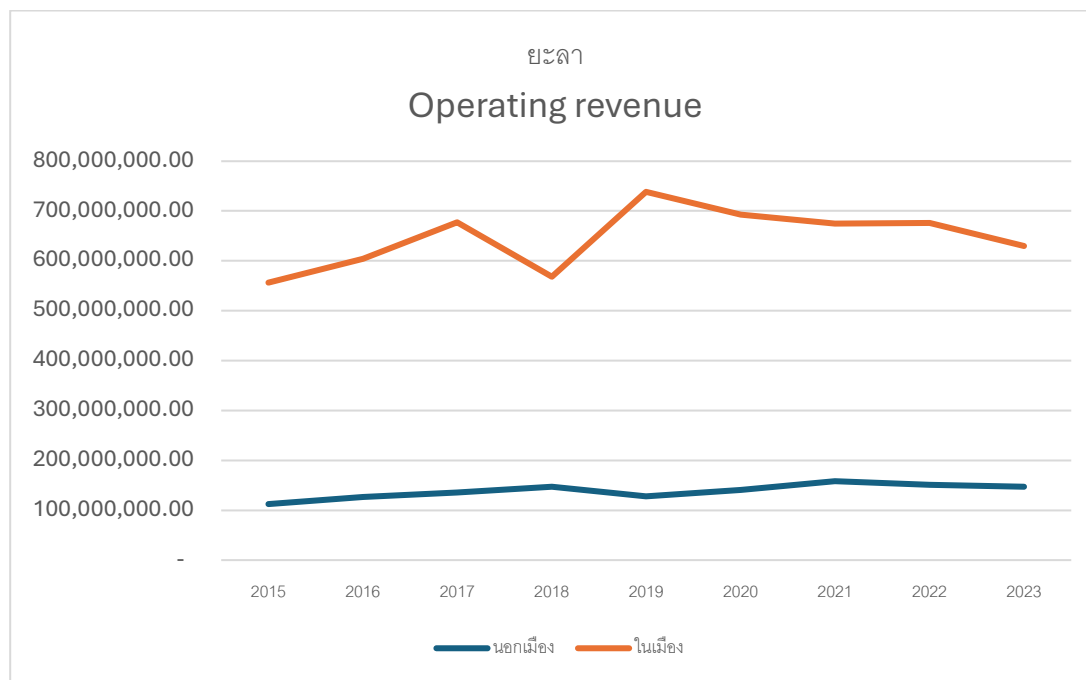
ที่มา: Orbit, n.d.

สินทรัพย์รวมของกิจการทั้งหมดในอำเภอเมืองจังหวัดยะลาแตกต่างกันอย่างชัดเจนกับสินทรัพย์รวมของกิจการทั้งหมดนอกอำเภอเมืองจังหวัดยะลา มูลค่าของสินทรัพย์รวมในอำเภอเมืองมีค่าสูงทั้ง 8 ปี

โดยปี ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) มูลค่าของสินทรัพย์รวมในอำเภอเมืองอยู่ที่ 339,988,687 บาท และเพิ่มขึ้นจนกระทั่งถึงปี ค.ศ. 2020 (พ.ศ. 2563) ซึ่งมีมูลค่าสินทรัพย์รวมเท่ากับ 540,433,206 บาท หลังจากนั้นสินทรัพย์รวมในอำเภอเมืองมีมูลค่าลดลงมาเท่ากับ 504,442,994 บาท ในปี ค.ศ. 2023 (พ.ศ. 2566) ส่วนมูลค่าของสินทรัพย์รวมในอำเภออื่น ๆ รวมกัน มีการเปลี่ยนแปลงแบบค่อย ๆ เพิ่มขึ้นทีละเล็กละน้อย จากปี ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) มีจำนวนมูลค่าที่ 114,454,638 บาท เป็น 130,157,037 ในปี ค.ศ. 2023 (พ.ศ. 2566)

รายได้จากการดำเนินงาน (Operating Revenue)

ภาพที่ 4-8 การเปรียบเทียบข้อมูลรายได้จากการดำเนินงานระหว่างนอกเมืองกับกิจการในเมืองจังหวัดยะลา
ค.ศ. 2015-2023

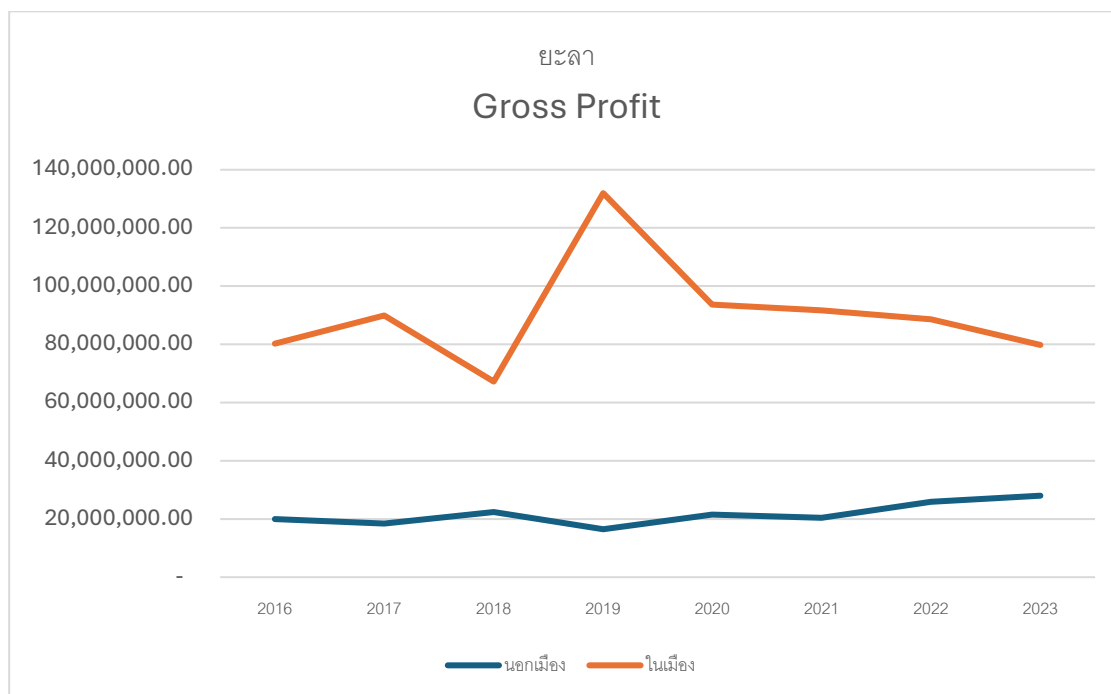
ที่มา: Orbit, n.d.

ธุรกิจในอำเภอเมืองและนอกอำเภอเมืองของจังหวัดยะลาสร้างรายได้จากการดำเนินกิจการที่แตกต่างกันสูงมาก กิจการทุกแห่งในอำเภอเมืองมีรายได้จากการดำเนินงานทั้งช่วงขาขึ้นและขาลง ขณะที่รายได้จากการดำเนินงานของกิจการที่ตั้งอยู่นอกอำเภอเมืองไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง มีรายได้ที่เกิดขึ้นในลักษณะที่ค่อนข้างคงที่ในช่วง 100,000,000-200,000,000 บาท ตลอดทั้ง 8 ปี

รายได้จากการดำเนินงานของกิจการทั้งหมดในอำเภอเมืองเพิ่มขึ้นอยู่ 2 ระยะ คือ ค.ศ. 2015-2017 (พ.ศ. 2558-2560) และ ค.ศ. 2018-2019 (พ.ศ. 2561-2562) รายได้จากการดำเนินงานระยะแรกไปอยู่ที่ 677,197,894 บาท และลงมาถึง 568,184,513 บาท ส่วนรายได้จากการดำเนินงานระยะที่สอง ขึ้นไปสู่มูลค่าที่สูงที่สุดด้วยรายได้จากการดำเนินงาน จำนวน 738,601,960 บาท ปี ค.ศ. 2019 (พ.ศ. 2562) หลังจากนั้นรายได้จากการดำเนินงานของกิจการทั้งหมดในอำเภอเมืองลดลงเรื่อย ๆ จนปี ค.ศ. 2023 (พ.ศ. 2566) อยู่ที่ 630,584,673 บาท สำหรับกิจการทั้งหมดที่อยู่ต่างอำเภอ สามารถรวมมูลค่าของรายได้จากการดำเนินงานในปี ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) ได้เท่ากับ 112,401,542 บาท เมื่อผ่านไป 8 ปี รายได้จากการดำเนินงานของกิจการทั้งหมดเพิ่มขึ้นเป็น 147,739,889 บาท

ผลกำไรรวม (Gross Profit)

ภาพที่ 4-9 การเปรียบเทียบข้อมูลผลกำไรรวม ระหว่างกิจการนอกเมืองกับกิจการในเมือง
จังหวัดยะลา ค.ศ. 2015-2023

ที่มา: Orbit, n.d.

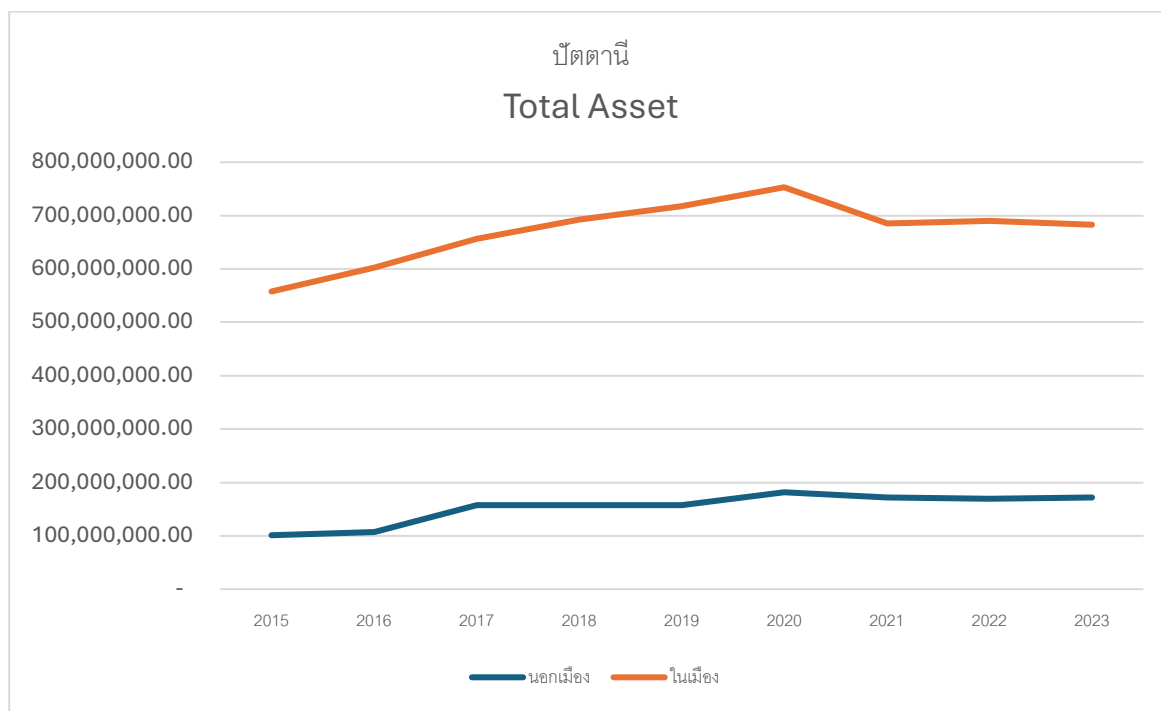
เมื่อพิจารณาผลกำไรรวมของกิจการที่อยู่ในอำเภอเมืองและนอกอำเภอเมืองของจังหวัดยะลา ค.ศ. 2016-2023 (พ.ศ. 2559-2566) กิจการที่อยู่ในอำเภอเมืองสามารถสร้างผลกำไรรวมได้มากกว่า ถึงแม้ผลกำไรจะมีทั้งช่วงที่มากขึ้นหรือน้อยลง สำหรับผลกำไรรวมของกิจการที่อยู่นอกอำเภอเมือง มีกำไรน้อยกว่าแต่สามารถรักษาผลกำไรรวมให้ไม่ผันผวนได้มากกว่า

ค.ศ. 2016 (พ.ศ. 2559) กิจการที่ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองยะลา มีผลกำไรรวมอยู่ที่ 80,187,490 บาท หลังจากนั้น 2 ปี ผลกำไรรวมกลับลดลง มีมูลค่าเท่ากับ 67,221,893 บาท และปีถัดมา ค.ศ. 2019 (พ.ศ. 2562) สามารถกลับมาสร้างผลกำไรรวมได้มากที่สุดเป็น 67,221,893 บาท อย่างไรก็ตาม ระหว่างปี ค.ศ. 2019-2023 (พ.ศ. 2562-2566) ผลกำไรรวมของกิจการที่อยู่ในเมืองลดลง ซึ่งปี ค.ศ. 2023 (พ.ศ. 2566) มีผลกำไรรวมอยู่ที่ 79,792,880 บาท ขณะที่กิจการที่อยู่นอกอำเภอเมืองมีผลกำไรรวมในแต่ละปีไม่ต่างกันนัก โดย ค.ศ. 2016 (พ.ศ. 2559) ผลกำไรรวมของกิจการทั้งหมดนอกอำเภอเมืองเท่ากับ 19,887,180 บาท และเพิ่มขึ้นเป็น 28,002,687 บาท เมื่อถึงปี ค.ศ. 2023 (พ.ศ. 2566)

1.3.3 จังหวัดปัตตานี

สินทรัพย์รวม (Total Asset)

ภาพที่ 4-10 การเปรียบเทียบข้อมูลมูลค่าของสินทรัพย์ระหว่างกิจการนอกเมืองกับกิจการในเมือง จังหวัดปัตตานี ค.ศ. 2015-2023

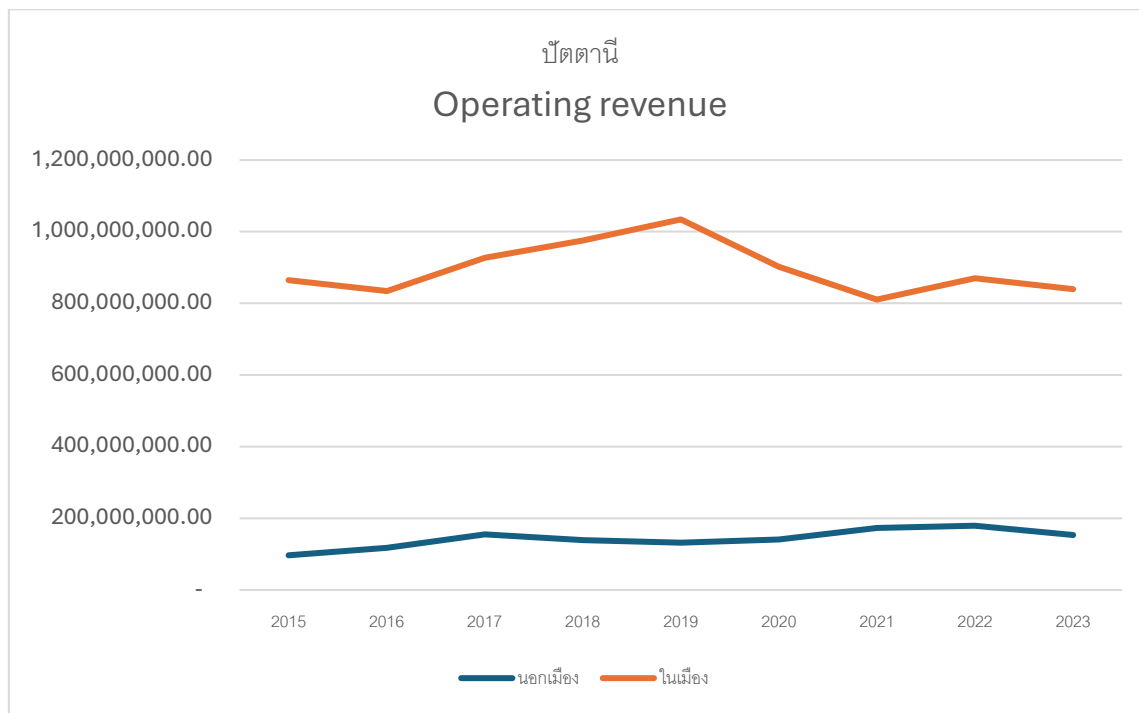
ที่มา: Orbit, n.d.

กิจการทั้งหมดในจังหวัดปัตตานี เมื่อพิจารณากิจการที่อยู่ในอำเภอเมืองและนอกอำเภอเมืองแยกกันพบว่า กิจการที่ตั้งในอำเภอเมืองมีมูลค่าสินทรัพย์รวมมากกว่ากิจการที่ตั้งนอกอำเภอเมืองในจำนวนที่สูงมาก

มูลค่าของสินทรัพย์รวมในกิจการที่อยู่ในอำเภอเมืองเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 2015-2020 (พ.ศ. 2558-2563) จาก 557,836,732 บาท เป็น 753,131,465 บาท ต่อมาในปี ค.ศ. 2020-2021 (พ.ศ. 2563-2564) สินทรัพย์รวมของกิจการในอำเภอเมืองลดลงเป็น 685,902,900 บาท และลดลงมาอยู่ที่ 683,450,278 บาท ในปี ค.ศ. 2023 (พ.ศ. 2566)

รายได้จากการดำเนินงาน (Operating Revenue)

ภาพที่ 4-11 การเปรียบเทียบข้อมูลรายได้จากการดำเนินงานระหว่างกิจการนอกเมืองกับ
กิจการในเมือง จังหวัดปัตตานี ค.ศ. 2015-2023

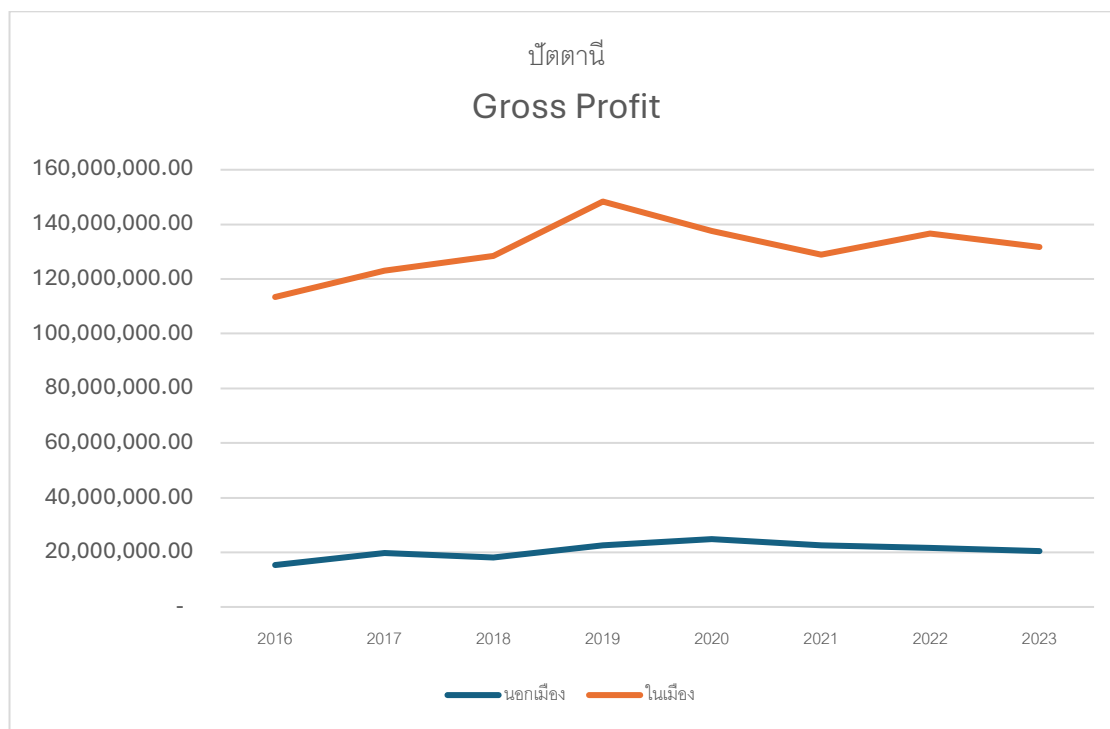
ที่มา: Orbit, n.d.

กิจการที่อยู่ในอำเภอเมืองของจังหวัดปัตตานีทำรายได้จากการดำเนินงานได้สูงกว่ากิจการที่อยู่ต่างอำเภอ ตลอดช่วง 8 ปี ค.ศ. 2015-2023 (พ.ศ. 2558-2566)

โดยรายได้จากการดำเนินงานของกิจการที่อยู่ในอำเภอเมืองเพิ่มขึ้นในปี ค.ศ. 2016-2019 (พ.ศ. 2559-2562) มาอยู่ที่ 1,034,267,343 บาท และ 2 ปีต่อมา กิจการที่อยู่ในอำเภอเมืองสร้างรายได้จากการดำเนินงานได้ลดลง เหลือเพียง 810,550,686 บาท ก่อนจะเพิ่มกลับมาเป็น 840,295,831 บาท ในปี ค.ศ. 2023 (พ.ศ. 2566) ขณะที่กิจการที่อยู่นอกอำเภอเมืองมีรายได้จากการดำเนินงานแบบค่อย ๆ เพิ่มขึ้น จากปี ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) ที่ 96,875,721 บาท มาอยู่ที่ 152,909,663 บาท ในปี ค.ศ. 2023 (พ.ศ. 2566)

ผลกำไรรวม (Gross Profit)

ภาพที่ 4-12 การเปรียบเทียบข้อมูลผลกำไรรวม ระหว่างกิจการนอกเมืองกับกิจการในเมือง
จังหวัดปัตตานี ค.ศ. 2015-2023

ที่มา: Orbit, n.d.

ระหว่าง ค.ศ. 2016-2023 (พ.ศ. 2559-2566) กิจการที่อยู่ในอำเภอเมืองของจังหวัดปัตตานียังคงทำผลกำไรรวมได้มากกว่ากิจการที่อยู่นอกอำเภอเมือง

ผลกำไรรวมของกิจการที่อยู่ในอำเภอเมืองเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 2016-2019 (พ.ศ. 2559-2562) จาก 113,424,583 บาท เป็น 148,356,229 บาท ภายหลังจากนั้นประมาณ 2 ปี ผลกำไรรวมของกิจการในอำเภอเมืองลดลงเรื่อย ๆ มาอยู่ที่ 128,939,543 บาท ในปี ค.ศ. 2021 (พ.ศ. 2564) และกลับมามีผลกำไรรวมเพิ่มขึ้นหลังจากนั้น จนปี ค.ศ. 2023 (พ.ศ. 2566) มีจำนวนผลกำไรรวมที่ 128,939,543 บาท สำหรับผลกำไรรวมของกิจการที่อยู่นอกอำเภอเมืองเพิ่มขึ้นอย่างช้า ๆ ตลอดช่วง ค.ศ. 2016-2023 (พ.ศ. 2559-2566) ในปี ค.ศ. 2016 (พ.ศ. 2559) มีผลกำไรรวมอยู่ที่ 15,336,964 บาท หลังจากนั้น 7 ปี ต่อมา ผลกำไรรวมเพิ่มขึ้นประมาณ 5 ล้านบาท ทำให้กิจการที่ตั้งอยู่นอกอำเภอเมืองมีผลกำไรรวมกันเป็น 20,521,897 บาท

2. การวิเคราะห์กิจการ 100 อันดับแรก ของภาคธุรกิจในท้องถิ่น

2.1 ประเภทของกิจการ

จากจำนวนธุรกิจเอกชนของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวน 3,365 แห่ง เมื่อแบ่งธุรกิจที่มีผลประกอบการมากที่สุดในรายจังหวัด ตามรายได้ จังหวัดละ 100 แห่ง พบว่า ธุรกิจที่มีผลประกอบการมากที่สุด 100 อันดับแรกจะอยู่ใน 5 ประเภทกลุ่มธุรกิจ ดังตารางนี้

ตารางที่ 4-1 แสดงประเภทกลุ่มธุรกิจที่มีผลประกอบการมากที่สุด 5 อันดับแรก ในแต่ละจังหวัด

ประเภทของธุรกิจ	จังหวัดปัตตานี	จังหวัดยะลา	จังหวัดนราธิวาส
อันดับ 1	ขายปลีกเชื้อเพลิงยานยนต์ (19%)	ก่อสร้างที่ไม่ใช่ที่พักอาศัย (29%)	ก่อสร้างอาคารที่พักอาศัยและไม่ใช่ที่พักอาศัย (27%)
อันดับ 2	ก่อสร้างอาคารที่พักอาศัยและไม่ใช่ที่พักอาศัย (17%)	ผลิตและจำหน่ายเชื้อเพลิง (11%)	ขายวัสดุก่อสร้างและผลิตวัสดุสำหรับก่อสร้าง (17%)
อันดับ 3	จำหน่ายสินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภค (14%)	จำหน่ายสินค้าเพื่อการบริโภคในมินิมาร์ทและร้านอาหาร (8%)	ขายปลีกเชื้อเพลิงยานยนต์ (14%)
อันดับ 4	ขายรถจักรยานยนต์และชิ้นส่วนเกี่ยวกับยานยนต์ (12%)	ขนส่งสินค้า (7%)	ขายรถจักรยานยนต์และชิ้นส่วนเกี่ยวกับยานยนต์ (10%)
อันดับ 5	กิจการผลิตคอนกรีตผสมเสร็จและขายวัสดุก่อสร้าง (9%)	แปรรูปไม้และผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้ (7%)	จำหน่ายสินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภค (8%)

ที่มา: ผู้วิจัย, 2568

จังหวัดปัตตานี มีประเภทกลุ่มธุรกิจ 5 อันดับแรก ได้แก่ อันดับที่ 1 กลุ่มขายปลีกเชื้อเพลิงยานยนต์ มีจำนวนเท่ากับร้อยละ 19 อันดับที่ 2 กลุ่มก่อสร้าง ทั้งอาคารที่พักอาศัยและไม่ใช่ที่พักอาศัย อยู่ที่ประมาณร้อยละ 17 อันดับที่ 3 กลุ่มจำหน่ายสินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภค เท่ากับร้อยละ 14 อันดับที่ 4 กลุ่มขายรถจักรยานยนต์และชิ้นส่วนเกี่ยวกับยานยนต์ จำนวนร้อยละ 12 อันดับที่ 5 กลุ่มผลิตคอนกรีตผสมเสร็จและขายวัสดุก่อสร้าง จำนวนร้อยละ 9 นอกจากนี้จะเป็นกิจการอื่น ๆ เช่น กิจการที่เกี่ยวกับประมงและอาหารทะเล จำนวนร้อยละ 5 กิจการผลิตน้ำแข็ง จำนวนร้อยละ 4 และยังมีกิจการสัญญาเช่าซื้อสำหรับยานยนต์ กิจการโรงแรม รีสอร์ทและห้องชุด และกิจการรักษาความปลอดภัยส่วนบุคคล

ธุรกิจที่มีผลประกอบการมากที่สุด 100 อันดับแรกของจังหวัดยะลา เมื่อพิจารณาประเภทกลุ่มธุรกิจ 5 อันดับแรก พบว่า ธุรกิจมากกว่า 1 ใน 4 หรือร้อยละ 29 เป็นธุรกิจประเภทก่อสร้าง เช่น การก่อสร้างที่ไม่ใช่ที่พักอาศัย การก่อสร้างถนน สะพาน และอุโมงค์ อันดับที่ 2 เป็นธุรกิจผลิตและจำหน่ายเชื้อเพลิง ประมาณร้อยละ 11 อันดับที่ 3 ธุรกิจจำหน่ายสินค้าเพื่อการบริโภคในมินิมาร์ทและร้านอาหาร ประมาณร้อยละ 8 อันดับที่ 4 เป็นธุรกิจการขนส่งสินค้า และธุรกิจแปรรูปไม้ รวมทั้งผลิตภัณฑ์จากไม้ เป็นกลุ่มธุรกิจที่มีจำนวนเท่ากัน อยู่ที่ร้อยละ 7 อันดับที่ 5 ธุรกิจขายรถ ชิ้นส่วน และอุปกรณ์เสริมที่เกี่ยวข้องกับรถ ประมาณร้อยละ 6 นอกจากนี้ใน 100 ธุรกิจที่มีผลประกอบการมากที่สุดจะเป็นกลุ่มกิจการขายวัสดุก่อสร้าง และกลุ่มกิจการการผลิตและขายส่งยางพารา ที่มีสัดส่วนเท่ากันประมาณร้อยละ 4 อีกทั้งยังกิจการประเภทต่าง ๆ เช่น ขายส่งผัก และผลไม้ จำหน่ายเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ โรงพยาบาล

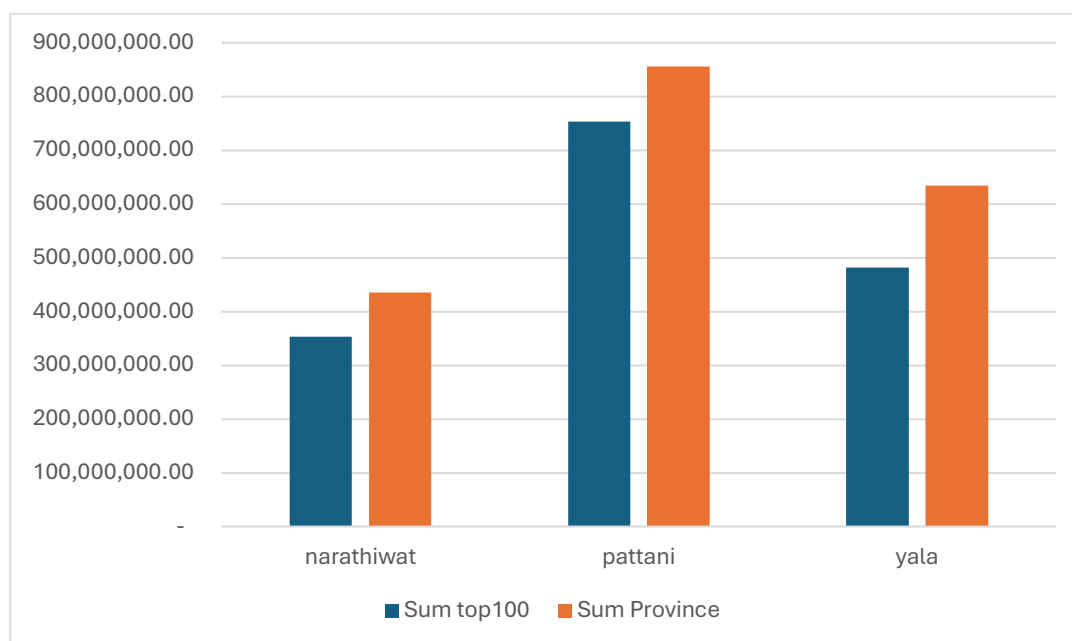
ในส่วนของจังหวัดนราธิวาส 5 อันดับแรกของประเภทกลุ่มธุรกิจที่มีผลประกอบการมากที่สุด คือ อันดับที่ 1 กิจการประเภทก่อสร้าง ทั้งอาคารที่พักอาศัยและไม่ใช่ที่พักอาศัย อยู่ที่ประมาณร้อยละ 27 อันดับที่ 2 กิจการขายวัสดุก่อสร้างและผลิตวัสดุสำหรับก่อสร้าง เช่น คอนกรีต หิน จำนวนร้อยละ 17 อันดับที่ 3 กิจการขายปลีกเชื้อเพลิงยานยนต์ จำนวนร้อยละ 14 อันดับที่ 4 กิจการขายรถจักรยานยนต์และชิ้นส่วนเกี่ยวกับยานยนต์ จำนวนร้อยละ 10 อันดับที่ 5 ธุรกิจจำหน่ายสินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภค อยู่ที่ร้อยละ 8 นอกจากนี้ใน 100 ธุรกิจที่มีผลประกอบการมากที่สุดจะเป็นกลุ่มธุรกิจขายส่งไม้และแปรรูปไม้ อยู่ที่ร้อยละ 6 และยังมีธุรกิจอื่น ๆ เช่น กิจการขนส่งและขนถ่ายสินค้า รวมถึงคนโดยสาร กิจการขายส่งหนังสือหนังสือพิมพ์ และเครื่องเขียน กิจการที่เกี่ยวกับแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ กิจการผลิตอาหาร

2.2 การเปรียบเทียบสัดส่วนธุรกิจ 100 อันดับแรก ในท้องถิ่น

เมื่อนำข้อมูลสินทรัพย์รวม รายได้จากการดำเนินงาน ผลกำไรรวม เฉพาะของกิจการ 100 อันดับแรกในแต่ละจังหวัด มาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับข้อมูลสินทรัพย์รวม รายได้จากการดำเนินงาน และผลกำไรรวมของกิจการทั้งหมดในจังหวัด พบว่ามีความน่าสนใจ ซึ่งในส่วนนี้จะเปรียบเทียบข้อมูลระหว่าง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วย

2.2.1 มูลค่าของสินทรัพย์รวม (Total Asset)

ภาพที่ 4-13 การเปรียบเทียบข้อมูลมูลค่าสินทรัพย์ของกิจการทั้งหมดและกิจการ 100 อันดับแรก
แบบรายจังหวัด

ที่มา: Orbit, n.d.

ตารางที่ 4-2 แสดงข้อมูลมูลค่าสินทรัพย์เฉลี่ย 100 กิจการแรก มูลค่าสินทรัพย์รวม 100 กิจการแรก
มูลค่าสินทรัพย์รวมทั้งจังหวัด และสัดส่วนมูลค่าสินทรัพย์รวม 100 กิจการแรกต่อทั้งจังหวัด

Province	Average top 100	Sum top100	Sum Province	% of sum
Narathiwat	3,532,499.31	353,249,931.00	435,670,798.00	81.08
Pattani	7,533,965.50	753,396,550.00	855,647,119.00	88.05
Yala	4,815,355.24	481,535,524.00	634,600,031.00	75.88

ที่มา: Orbit, n.d.

จังหวัดนราธิวาสมีมูลค่าของสินทรัพย์ที่มาจากกิจการ 100 อันดับแรก รวมกันทั้งหมด 353,249,931 บาท ซึ่งน้อยกว่าจังหวัดปัตตานีและจังหวัดยะลา โดยกิจการ 100 อันดับแรกในจังหวัดยะลา มีสินทรัพย์รวมอยู่ที่ 481,535,524 บาท และจังหวัดปัตตานี สินทรัพย์ของกิจการ 100 อันดับแรกนั้นถือว่ามีมูลค่าสูงที่สุด อยู่ที่ 753,396,550 บาท

ทั้งนี้ หากพิจารณาค่าเฉลี่ยของสินทรัพย์ 100 อันดับแรก ในจังหวัดนราธิวาส พบว่า กิจการแต่ละแห่งมีมูลค่าสินทรัพย์โดยเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 3,532,499.31 บาท แล้วเมื่อนำผลรวมมูลค่าสินทรัพย์ที่มาจากกิจการ 100 อันดับแรกไปคำนวณกับมูลค่าสินทรัพย์รวมทั้งจังหวัด พบว่า สินทรัพย์ที่มาจากกิจการ 100 อันดับแรก มี

มูลค่า 353,249,931 บาท จากมูลค่าสินทรัพย์รวมทั้งจังหวัดที่มีจำนวนอยู่ที่ 435,670,798 บาท หรือสินทรัพย์ของกิจการ 100 อันดับแรก คิดเป็นร้อยละ 81.08 ของมูลค่าสินทรัพย์รวมทั้งจังหวัด

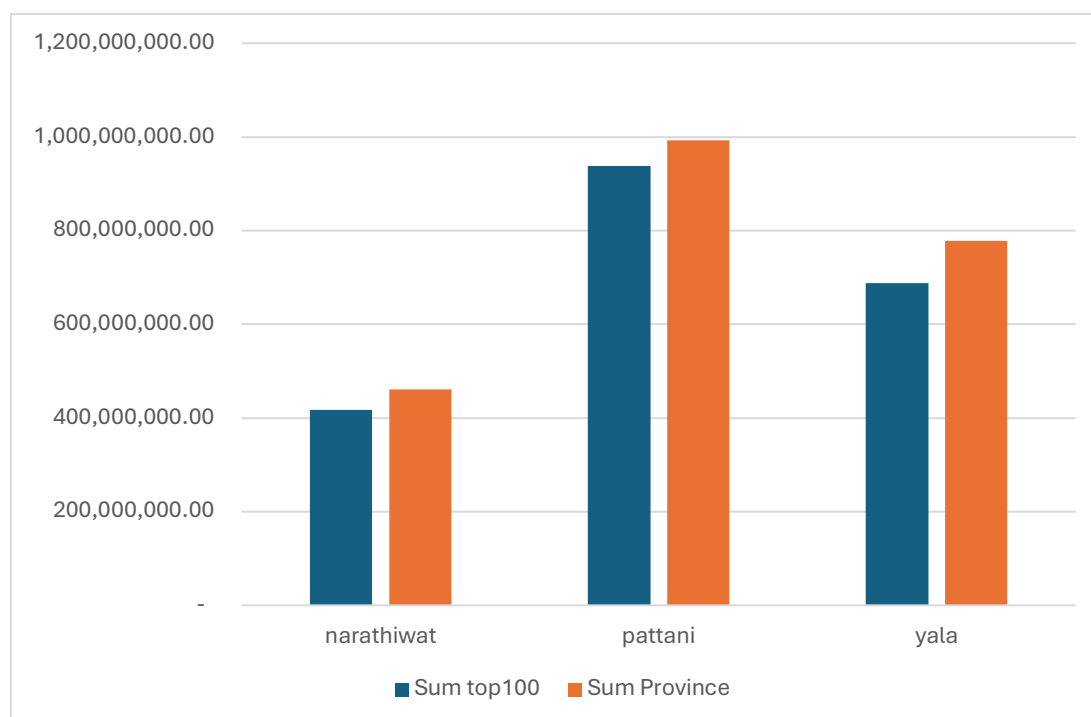
จังหวัดยะลา สินทรัพย์ของกิจการ 100 อันดับแรก มีมูลค่าโดยเฉลี่ยต่อกิจการอยู่ที่ 4,815,355.24 บาท และเมื่อนำมูลค่าของสินทรัพย์ 100 อันดับกิจการแรกมารวมกัน นั้นอยู่ที่ 481,535,524 บาท ขณะที่เมื่อรวมมูลค่าสินทรัพย์ของทุกกิจการในจังหวัดนั้นอยู่ที่ 634,600,031 บาท ฉะนั้น จะเห็นได้ว่า มูลค่าสินทรัพย์รวมทั้งจังหวัดมาจากมูลค่าสินทรัพย์รวมของกิจการ 100 อันดับแรก ถึงร้อยละ 75.88

ส่วนจังหวัดปัตตานี กิจการที่มีมูลค่าสินทรัพย์มากที่สุด 100 อันดับ มีมูลค่าสินทรัพย์โดยเฉลี่ยกิจการละ 7,533,965.50 บาท และจากมูลค่าสินทรัพย์รวมทั้งจังหวัดที่มีจำนวนทั้งสิ้น 855,647,119 บาท เป็นมูลค่าสินทรัพย์ที่มาจากกิจการ 100 อันดับแรก จำนวน 753,396,550 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 88.05 ของมูลค่าสินทรัพย์รวมทั้งจังหวัด

จึงกล่าวได้ว่าสินทรัพย์ของกิจการในจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ส่วนใหญ่เป็นสินทรัพย์ที่มาจากกิจการ 100 อันดับแรกของแต่ละจังหวัด

2.2.2 รายได้จากการดำเนินงาน (Operating Revenue)

ภาพที่ 4-14 การเปรียบเทียบข้อมูลรายได้จากการดำเนินงานของกิจการทั้งหมดและกิจการ 100 อันดับแรก
แบบรายจังหวัด

ที่มา: Orbit, n.d.

ตารางที่ 4-3 แสดงข้อมูลมูลค่ารายได้จากการดำเนินงานเฉลี่ย 100 กิจกรรมแรก มูลค่ารายได้จากการดำเนินงานรวม 100 กิจกรรมแรก มูลค่ารายได้จากการดำเนินงานรวมทั้งจังหวัด และสัดส่วนมูลค่ารายได้จากการดำเนินงาน รวม 100 กิจกรรมแรกต่อทั้งจังหวัด

Province	Average top 100	Sum top100	Sum Province	% of sum
Narathiwat	4,165,749.02	416,574,902.00	461,317,262.00	90.30
Pattani	9,375,266.39	937,526,639.00	993,205,494.00	94.39
Yala	6,882,881.79	688,288,179.00	778,324,562.00	88.43

ที่มา: Orbit, n.d.

ส่วนของรายได้จากการดำเนินงาน จังหวัดปัตตานีมีรายได้ของผลประกอบการมากที่สุด รองลงมาคือ จังหวัดยะลาและนราธิวาส เฉพาะกิจการที่มีรายได้จากการดำเนินงานมากที่สุด 100 อันดับแรกในแต่ละจังหวัด พบว่า กิจกรรมดังกล่าวในจังหวัดนราธิวาสมีรายได้จากการดำเนินงานโดยเฉลี่ยกิจการละ 4,165,749.02 บาท ขณะที่จังหวัดยะลาที่ทำมูลค่าได้รองลงมา รายได้โดยเฉลี่ยจากการดำเนินงานของธุรกิจ 100 กิจกรรมแรก ประมาณ 6,882,881.79 บาท ส่วนจังหวัดปัตตานี รายได้โดยเฉลี่ยจากการดำเนินงานของกิจการ 100 อันดับแรก มีจำนวนเท่ากับ 9,375,266.39 บาท

สำหรับจำนวนรายได้การดำเนินงานของกิจการ 100 อันดับแรก เทียบกับจำนวนรายได้การดำเนินงานของกิจการทั้งหมด พบว่ามีสัดส่วนในแต่ละจังหวัดดังนี้ จังหวัดนราธิวาส กิจการ 100 อันดับ ที่มีมูลค่าของรายได้จากการดำเนินงานมากที่สุด มีรายได้โดยเฉลี่ยกิจการละ 4,165,749.02 บาท ส่วนรายได้จากการประกอบกิจการทั้งจังหวัดรวมกันมีจำนวนทั้งสิ้น 461,317,262 บาท เป็นมูลค่าของรายได้จากการดำเนินงานในกิจการ 100 อันดับแรก จำนวน 416,574,902 บาท หรือรายได้การดำเนินงานของกิจการ 100 แห่งแรก คิดเป็นร้อยละ 90.30 ของมูลค่ารายได้รวมที่เกิดขึ้นทั้งจังหวัด

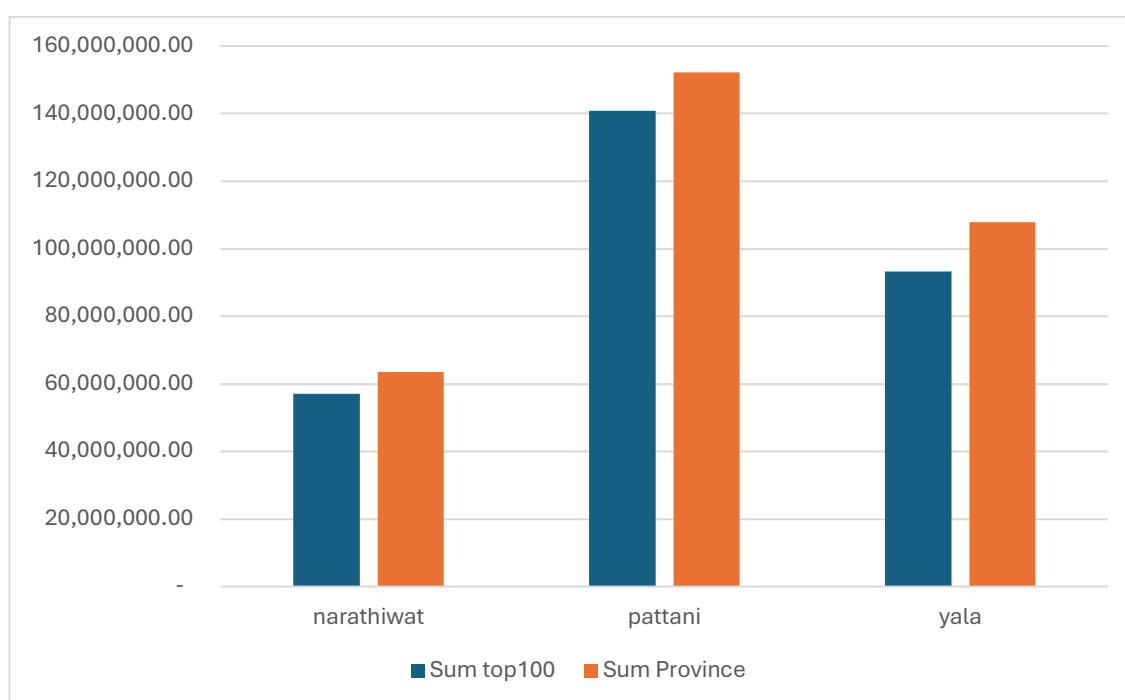
กิจการ 100 อันดับ ที่มีมูลค่าของรายได้จากการดำเนินงานมากที่สุดในจังหวัดยะลานั้น มีรายได้โดยเฉลี่ยกิจการละ 6,882,881.79 บาท สำหรับผลรวมรายได้การดำเนินงานของกิจการ 100 แห่งแรก มีจำนวนทั้งสิ้น 688,288,179 บาท จากจำนวนรายได้การดำเนินงานของกิจการทั้งหมดในจังหวัดยะลาที่อยู่ที่ 778,324,562 บาท หรือรายได้การดำเนินงานของกิจการ 100 แห่งแรก คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 88.43 ของมูลค่ารายได้จากการดำเนินงานกิจการทั้งจังหวัด

เมื่อพิจารณาจังหวัดปัตตานีที่มีรายได้จากการดำเนินงานมากที่สุด พบว่า กิจการ 100 อันดับแรก มีรายได้โดยเฉลี่ย 9,375,266.39 บาทต่อแห่ง ส่วนรายได้จากการดำเนินงานทั้งจังหวัดรวมกันอยู่ที่ 993,205,494 บาท ซึ่งเป็นมูลค่าที่มาจากรายได้การดำเนินงานของกิจการ 100 อันดับแรก จำนวน

937,526,639 บาท หรือรายได้การดำเนินงานของกิจการ 100 แห่งแรก คิดเป็นร้อยละ 94.39 ของมูลค่ารายได้รวมที่เกิดขึ้นทั้งจังหวัด

2.2.3 ผลกำไรรวม (Gross Profit)

ภาพที่ 4-15 การเปรียบเทียบข้อมูลผลกำไรรวมของกิจการทั้งหมดและ
กิจการ 100 อันดับแรก แบบรายจังหวัด

ที่มา: Orbit, n.d.

ตารางที่ 4-4 แสดงข้อมูลมูลค่าผลกำไรเฉลี่ย 100 กิจการแรก มูลค่าผลกำไรรวม 100 กิจการแรก
มูลค่าผลกำไรรวมทั้งจังหวัด และสัดส่วนมูลค่าผลกำไรรวม 100 กิจการแรกต่อทั้งจังหวัด

Province t	Average top 100	Sum top100	Sum Province	% of sum
Narathiwat	570,594.82	57,059,482.00	63,522,218.00	89.83
Pattani	1,408,624.16	140,862,416.00	152,146,989.00	92.58
Yala	932,496.99	93,249,699.00	107,795,567.00	86.51

ที่มา: Orbit, n.d.

เมื่อพิจารณาผลกำไรรวมมีทิศทางเดียวกันกับมูลค่าสินทรัพย์รวมและรายได้จากการดำเนินงาน บัตตานีเป็นจังหวัดที่มีผลกำไรรวมในกิจการมากที่สุด และตามมด้วยจังหวัดยะลา กับจังหวัดนราธิวาส ตามลำดับ

จำนวนผลกำไรรวมของกิจการ 100 อันดับแรก เทียบกับจำนวนผลกำไรรวมของทุกกิจการในจังหวัด พบว่า จังหวัดนราธิวาส ผลกำไรรวมของกิจการ 100 อันดับแรก มีมูลค่าโดยเฉลี่ยแต่ละอยู่ที่ 570,594.82 บาท ส่วนผลกำไรรวมของกิจการทั้งจังหวัดรวมกันมีมูลค่าทั้งสิ้น 63,522,218 บาท ในจำนวนนี้เป็นมูลค่าของผลกำไรรวมที่ได้มาจากกิจการ 100 อันดับแรก จำนวน 57,059,482 บาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 89.83 ของผลกำไรรวมที่ทั้งจังหวัด

ขณะที่กิจการ 100 อันดับแรก ที่มีผลกำไรรวมมากที่สุดในจังหวัดยะลานั้น แต่ละกิจการมีผลกำไรโดยเฉลี่ยประมาณ 932,496.99 บาทต่อกิจการ สำหรับส่วนผลกำไรรวมของกิจการทั้งจังหวัดรวมกันมีมูลค่าทั้งสิ้น 107,795,567 บาท ในจำนวนนี้เป็นมูลค่าของผลกำไรรวมที่ได้มาจากกิจการ 100 อันดับแรก จำนวน 93,249,699.00 บาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 86.51 ของผลกำไรรวมที่ทั้งจังหวัด

ส่วนจังหวัดบัตตานีมีผลกำไรรวมจากธุรกิจมากที่สุด พบว่า กิจการ 100 อันดับแรก กิจการมีผลกำไรรวมโดยเฉลี่ยประมาณกิจการละ 1,408,624.16 บาท ส่วนผลกำไรรวมของทั้งจังหวัดมีมูลค่ารวมกันทั้งสิ้น 152,146,989 บาท ซึ่งเป็นผลกำไรที่ได้มาจากกิจการ 100 อันดับแรก ถึง 140,862,416 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 92.58 ของมูลค่ารายได้รวมที่เกิดขึ้นทั้งจังหวัด

3. สรุป

พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ บัตตานี ยะลา และนราธิวาส มีความสำคัญทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เนื่องจากมีลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์และมีบริบททางประวัติศาสตร์ที่แตกต่างจากพื้นที่อื่นของประเทศไทย การทำความเข้าใจโครงสร้างและแนวโน้มของภาคธุรกิจในพื้นที่ดังกล่าว จึงเป็นเรื่องสำคัญ ทั้งเพื่อการวางแผนเชิงนโยบาย การส่งเสริมการลงทุน และการกระจายตัวของความเจริญไปสู่เขตพื้นที่ที่ยังด้อยโอกาส ในบทนี้ได้นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ที่เกี่ยวกับภาคธุรกิจในจังหวัดบัตตานี ยะลา และนราธิวาส ระหว่างปี พ.ศ. 2558–2566 โดยมีการเรียบเรียงและสรุปผลการวิเคราะห์ทั้งในด้านมูลค่าสินทรัพย์ รายได้จากการดำเนินงาน ผลกำไรรวม ตลอดจนค่าความผันผวนของตัวแปรทางเศรษฐกิจต่าง ๆ และค่าความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ ในช่วงท้ายยังมีข้อเสนอเชิงนโยบายที่ออกแบบมาเพื่อแก้ไขปัญหาและส่งเสริมศักยภาพการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ให้มีความยั่งยืนและทั่วถึงมากยิ่งขึ้น

ตารางที่ 4-5 การวิเคราะห์เชิงสถิติของมูลค่าของสินทรัพย์รวม รายได้จากการดำเนินงาน และผลกำไรรวม ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

จังหวัด	นราธิวาส			ปัตตานี			ยะลา		
ตัวแปร	Total Asset	Operating Revenue	Gross Profit	Total Asset	Operating Revenue	Gross Profit	Total Asset	Operating Revenue	Gross Profit
ค่าเฉลี่ย (Mean)	353665365	432793116	57408522.5	816408681	1040619474	150872375	596103855	753410710	99130922
มัธยฐาน (Median)	353665365	432793116	57408522.5	855647119	993205494	151869474	634600031	778324562	100074670
พิสัย (Range)	192756819	57048293	12227391	275809782	204085687	42227458	244824885	144025725	18273038
ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (Std)	136107000	12764400	8651000	449420000	348030000	54574000	401460000	75160000	9158000
สัมประสิทธิ์ Gini (Gini)	0.136	0.03	0.05	0.08	0.04	0.05	0.09	0.04	0.04
สัมประสิทธิ์การแปร ผัน (CV)	0.39	0.03	0.15	0.55	0.33	0.36	0.67	0.1	0.09
จำนวนกิจการรวม (แห่ง)	925			1,035			1,405		

ที่มา: ผู้วิจัย, 2568

การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนาเกี่ยวกับภาคธุรกิจของจังหวัดชายแดนใต้ในช่วงปี พ.ศ. 2558-2566 ชี้ให้เห็นถึงโครงสร้างและแนวโน้มทางเศรษฐกิจของพื้นที่ โดยการพิจารณาตัวแปรหลัก ได้แก่ มูลค่าสินทรัพย์รวม (Total Asset) รายได้จากการดำเนินงาน (Operating Revenue) และผลกำไรรวม (Gross Profit) พบว่า **จังหวัดปัตตานี**มีขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุดในสามจังหวัด ทั้งในแง่ของสินทรัพย์รวม รายได้ และกำไร โดยมีค่าเฉลี่ยมูลค่าสินทรัพย์อยู่ที่ 816 ล้านบาท รายได้เฉลี่ยของกิจการอยู่ที่ 1,040 ล้านบาท และกำไรเฉลี่ย 151 ล้านบาท ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความแข็งแกร่งของภาคธุรกิจในจังหวัดนี้ แม้ว่าจะมีตัวเลขบางส่วนที่แสดงระดับความผันผวนบ้าง เนื่องจากค่าความแปรผันของสินทรัพย์รวมอยู่ที่ 0.55 และของรายได้อยู่ที่ 0.33 ซึ่งสูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ อีก 2 จังหวัด อย่างไรก็ตาม ค่าสัมประสิทธิ์จีนิของจังหวัดปัตตานียังค่อนข้างต่ำ เฉลี่ยที่ 0.08-0.05 ซึ่งหมายความว่าความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจภายในจังหวัดอาจไม่รุนแรงมากนัก

จังหวัดยะลามีขนาดเศรษฐกิจเป็นอันดับสอง โดยมีค่าเฉลี่ยของมูลค่าสินทรัพย์อยู่ที่ 596 ล้านบาท รายได้เฉลี่ย 753 ล้านบาท และกำไรเฉลี่ย 99 ล้านบาท อย่างไรก็ตาม จังหวัดยะลามีความผันผวนของสินทรัพย์รวมสูงสุดในสามจังหวัด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การแปรผัน (CV) สูงถึง 0.67 สะท้อนถึงโครงสร้างธุรกิจที่ไม่แน่นอน อาจเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงด้านการลงทุนหรือความไม่แน่นอนของสถานการณ์ในพื้นที่ ขณะที่รายได้และกำไรของจังหวัดยะลามีความผันผวนต่ำกว่าจังหวัดปัตตานีและจังหวัดนราธิวาส แสดงให้เห็นว่าธุรกิจในจังหวัดยังสามารถรักษาความต่อเนื่องในการดำเนินงานได้ แม้ว่าจะมีความไม่แน่นอนของมูลค่าสินทรัพย์ก็ตาม

ในขณะที่ **จังหวัดนราธิวาส**มีขนาดเศรษฐกิจเล็กที่สุดในสามจังหวัด โดยมีมูลค่าสินทรัพย์เฉลี่ย 354 ล้านบาท รายได้เฉลี่ย 433 ล้านบาท และกำไรเฉลี่ย 57 ล้านบาท อย่างไรก็ตาม ค่าความผันผวนของรายได้และกำไรมีค่าต่ำที่สุดในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีค่า CV ของรายได้เพียง 0.03 และของกำไรอยู่ที่ 0.15 ซึ่งสะท้อนถึงเสถียรภาพของธุรกิจในจังหวัดนราธิวาสที่ยังมีขนาดเล็กกว่าจังหวัดอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม ความเหลื่อมล้ำในด้านการกระจายรายได้และสินทรัพย์ในจังหวัดนี้ก็ยังคงอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าจีนิที่ 0.136 ในส่วนของสินทรัพย์รวม และ 0.05 ในส่วนของผลกำไร ซึ่งอาจแสดงให้เห็นว่ามีบางกลุ่มธุรกิจสามารถครอบครองสินทรัพย์ในระดับสูง ขณะที่กลุ่มอื่น ๆ มีขนาดเล็กลง

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างธุรกิจในเขตเมืองและนอกเขตเมือง พบว่าจังหวัดปัตตานีและจังหวัดยะลามีโครงสร้างเศรษฐกิจที่แตกต่างกันระหว่างสองพื้นที่อย่างชัดเจน กิจการที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองของทั้งสองจังหวัดมีมูลค่าสินทรัพย์ รายได้ และผลกำไรสูงกว่าธุรกิจที่อยู่นอกเขตเมืองอย่างมาก สะท้อนถึงการกระจุกตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญลงไปในพื้นที่เมือง อย่างไรก็ตาม ในจังหวัดนราธิวาส กลับพบว่าธุรกิจที่ตั้งอยู่นอกเขตเมืองมีมูลค่าทางเศรษฐกิจที่สูงกว่าธุรกิจในอำเภอเมือง สะท้อนถึงการกระจายตัวของธุรกิจที่แตกต่างจากอีกสองจังหวัด ส่วนหนึ่งอาจเป็นผลจากลักษณะทางภูมิศาสตร์และโครงสร้างเศรษฐกิจที่มีความเป็นชนบทสูงกว่า

สำหรับประเภทของธุรกิจที่มีผลประกอบการสูงสุดในแต่ละจังหวัด พบว่าธุรกิจประเภทก่อสร้าง ขยายปลีกเชื้อเพลิงยานยนต์ และการจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภค เป็นกลุ่มที่สร้างรายได้สูงสุดในทั้งสามจังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดปัตตานีที่มีธุรกิจเชื้อเพลิงและการขนส่งเป็นอุตสาหกรรมหลัก ส่วนจังหวัดยะลาที่มีธุรกิจด้านการก่อสร้างและการผลิตวัสดุอุตสาหกรรมเป็นตัวขับเคลื่อนหลัก ขณะที่จังหวัดนราธิวาสก็มีธุรกิจด้านการก่อสร้าง และการจำหน่ายวัสดุก่อสร้างเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญเช่นกัน นอกจากนี้ การกระจายตัวของธุรกิจ 100 อันดับแรกในแต่ละจังหวัดแสดงให้เห็นว่าธุรกิจขนาดใหญ่มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจในพื้นที่ โดยกิจการ 100 อันดับแรกของแต่ละจังหวัดครองสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 80 ของสินทรัพย์รวม รายได้ และกำไรรวมของทั้งจังหวัด แสดงถึงการกระจุกตัวของธุรกิจรายใหญ่ที่มีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจท้องถิ่น

ข้อสังเกตสำคัญจากการวิเคราะห์นี้คือ จังหวัดที่ได้รับงบประมาณจากรัฐสูง เช่น จังหวัดปัตตานี มีแนวโน้มจะมีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูงกว่าจังหวัดที่ได้รับงบประมาณน้อยกว่า อย่างไรก็ตาม การเติบโตทางเศรษฐกิจในภาพรวมมักกระจุกตัวอยู่ในธุรกิจรายใหญ่เพียงไม่กี่แห่ง ทำให้บทบาทของธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กในระดับจังหวัดยังคงค่อนข้างจำกัด นอกจากนี้ พื้นที่นอกเมืองในจังหวัดยะลาและจังหวัดปัตตานียังคงเผชิญกับปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจเมื่อเทียบกับเขตเมือง ขณะที่จังหวัดนราธิวาสมีการกระจายตัวของธุรกิจที่สมดุลกว่า แต่ขนาดเศรษฐกิจโดยรวมยังเล็กกว่าอีก 2 จังหวัด

ทั้งนี้ การเติบโตและการกระจายตัวของธุรกิจในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นอีกหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นนโยบายภาครัฐ การลงทุนจากภาคเอกชน และความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานในแต่ละพื้นที่ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันธุรกิจขนาดใหญ่ 100 อันดับแรกของแต่ละจังหวัด มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางเศรษฐกิจ แต่ในขณะเดียวกันก็สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการกระจุกตัวของรายได้ และการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยังไม่ทั่วถึง ฉะนั้น การสนับสนุนธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กให้เติบโตได้อย่างไม่จำกัด รวมถึงการกระจายความเจริญของท้องถิ่นไปสู่พื้นที่นอกเขตเมือง อาจเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่ชายแดนใต้ให้มีความมั่นคงและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

4. ข้อเสนอเชิงนโยบาย

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แม้จะมีบริบททางเศรษฐกิจที่คล้ายคลึงกัน แต่ในรายละเอียดกลับมีความแตกต่างกันทั้งในด้านขนาดเศรษฐกิจ ระดับความผันผวนของมูลค่าสินทรัพย์ รายได้ และกำไร ตลอดจนรูปแบบการกระจายตัวของธุรกิจ ในเขตเมืองและนอกเขตเมือง เพื่อให้การพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ดังกล่าวเป็นไปอย่างทั่วถึง มีเสถียรภาพ และสร้างความเข้มแข็งในระยะยาว จึงมีการเสนอแนวทางเชิงนโยบาย ดังนี้

ข้อเสนอเชิงนโยบายที่ 1 “ปรับโครงสร้างภาษีท้องถิ่นให้สอดคล้องกับศักยภาพทางเศรษฐกิจและบริบทพื้นที่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้”

ข้อเสนอนี้มีที่มาจากการวิเคราะห์ข้อมูลภาคเอกชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งพบว่าภาคธุรกิจ กิจการที่อยู่ 100 อันดับแรกในแต่ละจังหวัดครองสัดส่วนมูลค่าของสินทรัพย์ รายได้ และผลกำไรรวมกันมากกว่าร้อยละ 80 ของทั้งจังหวัด สะท้อนว่าภาคธุรกิจรายใหญ่มีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและการจัดเก็บภาษี ในขณะเดียวกัน โครงสร้างภาษีท้องถิ่นที่ยึดหย่อนและขาดมาตรการจูงใจธุรกิจขนาดย่อม ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางพื้นที่ เช่น เขตอำเภอเมืองของจังหวัดปัตตานีและเขตอำเภอเมืองของจังหวัดยะลานั้นมีการเติบโตสูงกว่าพื้นที่รอบนอก ส่วนจังหวัดนราธิวาสกลับมีการเติบโตของธุรกิจในต่างอำเภอมากกว่า แต่ยังคงขาดการออกแบบอัตราภาษีที่สอดคล้องกับความแตกต่างทางพื้นที่เหล่านี้

แนวคิดหลักในการดำเนินงานจึงมุ่งปรับการจัดเก็บภาษีให้ยืดหยุ่น โดยให้อัตราภาษีแบบใดระดับหรือกำหนดพื้นที่พิเศษสำหรับธุรกิจ SME มีมาตรการลดหย่อนภาษีหรือสิทธิประโยชน์เพื่อกระตุ้นการลงทุนในอำเภอรอบนอก เป้าหมายคือเพิ่มความเป็นธรรมในการจัดเก็บรายได้ของท้องถิ่นและลดความเหลื่อมล้ำในการพัฒนาเศรษฐกิจ ตลอดจนกระตุ้นให้เกิดการลงทุนและสร้างงานในพื้นที่ที่ยังขาดความเจริญ

มาตรการที่เป็นรูปธรรม ได้แก่

1. การปรับปรุงข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดอัตราภาษีได้ตามศักยภาพของธุรกิจและบริบทของพื้นที่
2. การจัดทำฐานข้อมูลธุรกิจผ่านระบบดิจิทัลเพื่อตรวจสอบและจัดเก็บภาษีอย่างโปร่งใส
3. การดำเนินโครงการลดหย่อนภาษีสำหรับ SME หรือธุรกิจเกิดใหม่
4. การตั้งกองทุนสนับสนุนการปรับตัวของธุรกิจรายย่อยโดยใช้ส่วนหนึ่งจากรายได้ภาษีมาหมุนเวียนส่งเสริมกิจการ

ข้อเสนอเชิงนโยบายที่ 2 “จัดตั้งกลไกร่วมภาครัฐ-เอกชน (Public-Private Partnership: PPP) เพื่อการพัฒนาและบริหารงบประมาณท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วม”

ข้อเสนอนี้เกิดจากการที่ภาคเอกชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีบทบาทอย่างชัดเจนในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ แต่การจัดสรรงบประมาณท้องถิ่นกลับขาดระบบที่เปิดให้ภาคธุรกิจและประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ส่งผลให้การกำหนดทิศทางการพัฒนาและการใช้ทรัพยากรขาดความสอดคล้องกับความต้องการในพื้นที่

แนวคิดในการดำเนินงานจึงเสนอให้จัดตั้งคณะกรรมการ PPP ในระดับจังหวัดและอำเภอ โดยเชิญผู้แทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคธุรกิจรายใหญ่ SMEs ภาคประชาสังคม และสถาบันการศึกษามาร่วมกันวางแผนงบประมาณ จัดลำดับโครงการพัฒนา และกำหนดทิศทางการนโยบายเศรษฐกิจให้ตรงกับศักยภาพของพื้นที่

เป้าหมายคือ ลดความซ้ำซ้อนในการลงทุนของรัฐและเอกชน สร้างความโปร่งใสในการบริหารงบประมาณ พร้อมส่งเสริมความร่วมมือในการจัดสรรทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ท้องถิ่น

มาตรการเชิงปฏิบัติ เช่น

1. ออกข้อบัญญัติท้องถิ่นรองรับการจัดตั้งคณะกรรมการ PPP
2. จัดสรรงบประมาณแบบ Matching Fund ระหว่างภาครัฐและเอกชนสำหรับโครงการโครงสร้างพื้นฐาน
3. พัฒนาระบบข้อมูลกลางที่เปิดเผยรายละเอียดการใช้งบประมาณและความคืบหน้าของโครงการต่อสาธารณะ
4. ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระหว่างหน่วยงานรัฐกับสมาคมการค้าหรือสภาอุตสาหกรรมท้องถิ่น

ข้อเสนอเชิงนโยบายที่ 3 “พัฒนาศักยภาพธุรกิจรายย่อยและกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่และเสริมรายได้จากภาษีท้องถิ่น”

ข้อเสนอนี้มีที่มาจากข้อเท็จจริงที่ว่า ภาคธุรกิจขนาดเล็กและวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะในเขตนอกเมือง ยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งทุน เทคโนโลยี และตลาด ส่งผลให้รายได้และกำไรต่ำกว่าเขตเมือง และเมื่อมีฐานการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นที่จำกัด อบต. จึงไม่สามารถนำงบประมาณไปพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานได้อย่างเต็มที่

แนวคิดจึงเน้นให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างขีดความสามารถแก่ธุรกิจขนาดย่อม รวมถึงจัดอบรมให้มีความเชี่ยวชาญทั้งด้านการตลาด การใช้เทคโนโลยี และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ตลอดจนสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการในลักษณะ Cluster เพื่อให้เกิดการรวมตัวและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้กัน

เป้าหมายคือ เพิ่มจำนวนธุรกิจรายย่อยที่มีศักยภาพ ลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างเขตเมืองกับพื้นที่รอบนอก และสร้างฐานภาษีท้องถิ่นที่แข็งแกร่งยิ่งขึ้น

มาตรการที่เป็นรูปธรรม ได้แก่

1. การจัดตั้งกองทุนพัฒนา SME และวิสาหกิจชุมชนในระดับจังหวัด เพื่อปล่อยสินเชื่อ ดอกเบี้ยต่ำหรือค้ำประกันสินเชื่อสำหรับผู้ประกอบการรายเล็ก
2. การเปิดศูนย์บ่มเพาะธุรกิจระดับอำเภอที่ให้บริการด้านการตลาดและเทคโนโลยี
3. ส่งเสริมโครงการ R&D ร่วมกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่ เพื่อยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการ
4. เชื่อมต่อช่องทางการจัดจำหน่ายทั้งในระดับจังหวัดและระดับประเทศผ่านการจัดงานแสดงสินค้าหรือแพลตฟอร์มออนไลน์ของท้องถิ่น เพื่อให้ธุรกิจรายย่อยสามารถเติบโตอย่างยั่งยืน และเป็นกำลังสำคัญต่อเศรษฐกิจในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ในระยะยาว

การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงพลวัตทางเศรษฐกิจของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีทั้งความคล้ายคลึงและความแตกต่างในเชิงโครงสร้าง ทั้งในแง่ขนาดเศรษฐกิจ ระดับความผันผวนของมูลค่าสินทรัพย์ รายได้ และกำไร ตลอดจนระดับความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจภายในแต่ละจังหวัด และระหว่างพื้นที่ในเขตเมืองและนอกเขตเมือง มาตรการและข้อเสนอเชิงนโยบายที่นำเสนอในที่นี้ เน้นไปที่การปรับโครงสร้างภาษีให้ยืดหยุ่นต่อบริบทท้องถิ่น การร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการบริหารงบประมาณ และการเสริมสร้างศักยภาพของธุรกิจรายย่อย ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้เศรษฐกิจในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส สามารถเติบโตได้อย่างครอบคลุม มีเสถียรภาพ และยั่งยืนยิ่งขึ้นในระยะยาว โดยไม่ละทิ้งศักยภาพเฉพาะตัวของพื้นที่และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง

บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอเชิงนโยบายจากการวิเคราะห์เชิงเศรษฐกิจของสาม จังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการวิเคราะห์พบว่า **จังหวัดยะลา**มีปัญหาหลักคือความเหลื่อมล้ำในการกระจายงบประมาณระดับท้องถิ่น สาเหตุสำคัญมาจากการกระจุกตัวของงบประมาณในเขตเทศบาลนครยะลาที่สูงกว่าพื้นที่อื่น ๆ อย่างมาก แนวทางแก้ไขที่เสนอคือการจัดตั้งกองทุนปรับสมดุลการคลังท้องถิ่น โดยใช้เกณฑ์การจัดสรรที่เน้นดัชนีเศรษฐกิจและสังคมเป็นตัวชี้วัด ผลลัพธ์ที่คาดหวังคือสามารถลดช่องว่างทางงบประมาณระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่มีรายรับสูงสุดและรายรับต่ำสุดได้อย่างน้อยร้อยละ 50 ภายในระยะเวลา 3 ปี ผ่านระบบฐานข้อมูลกลางในการจัดสรรงบประมาณให้แก่ท้องถิ่น นอกจากนี้ยังพบว่าจังหวัดยะลามีปัญหาการพึ่งพาเงินอุดหนุนจากรัฐบาลสูง เนื่องจากความสามารถในการจัดเก็บรายได้เองของท้องถิ่นต่ำมาก ข้อเสนอคือการเสริมศักยภาพด้านการจัดเก็บรายได้ของ อปท. โดยพัฒนาระบบภาษีออนไลน์และจัดอบรมบุคลากรด้านการคลัง เพื่อเพิ่มรายได้จาก 2-4% เป็นอย่างน้อย 7-10% ภายในระยะเวลา 5 ปี อีกประเด็นที่สำคัญของจังหวัดยะลา คือ โครงสร้างเศรษฐกิจที่มีการกระจุกตัวสูงและผันผวนมาก จึงควรส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและเล็กผ่านกองทุนสนับสนุนธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตรและอุตสาหกรรมการผลิต เพื่อช่วยลดความผันผวนของสินทรัพย์รวมลง 30% ภายใน 5 ปี อีกทั้งยังพบว่าการจัดสรรงบประมาณของยะลายังขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน จึงเสนอให้มีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานเชิงพื้นที่ (Local Coordination Hub) เพื่อให้เกิดการดำเนินนโยบายที่บูรณาการมากยิ่งขึ้น

สำหรับ**จังหวัดปัตตานี**พบปัญหาการบริหารงบประมาณที่นำไปสู่ภาวะขาดดุลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่ง แนวทางแก้ไขที่เสนอคือการสร้างระบบติดตามงบประมาณแบบเรียลไทม์ (e-Budgeting) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการงบประมาณและลดจำนวนองค์กรที่มีงบประมาณขาดดุลลงอย่างน้อย 80% ภายใน 5 ปี นอกจากนี้ปัตตานียังเผชิญกับปัญหาความเหลื่อมล้ำในการจัดสรรเงินอุดหนุนจากรัฐ จึงเสนอให้ใช้คณะกรรมการประเมินดัชนีชี้วัดด้านเศรษฐกิจและสังคมเพื่อปรับปรุงการจัดสรรงบประมาณให้มีความยุติธรรมและลดความเหลื่อมล้ำลง 30% ปัญหาการกระจุกตัวทางเศรษฐกิจในธุรกิจขนาดใหญ่ยังส่งผลกระทบต่อกระจายรายได้ของจังหวัด จึงเสนอให้ส่งเสริมตลาดท้องถิ่นและจัดตั้งศูนย์กลางการค้าสินค้าท้องถิ่นเพื่อกระตุ้นธุรกิจขนาดเล็กให้เติบโตขึ้นอย่างน้อย 40% ภายใน 5 ปี อีกทั้งควรมีการพัฒนาศูนย์ฝึกทักษะแรงงานเฉพาะทางเพื่อยกระดับรายได้แรงงานให้เพิ่มขึ้นอย่างน้อย 20% และสนับสนุนโครงการโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ชนบท เพื่อเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจนอกเขตเมืองให้เติบโตขึ้นอย่างน้อย 30%

จังหวัดนราธิวาส มีจุดเด่นในการบริหารจัดการงบประมาณระดับท้องถิ่นได้อย่างสมดุล แต่ผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวกลับต่ำที่สุดในสามจังหวัดชายแดนใต้ เพื่อแก้ไขปัญหานี้ ข้อเสนอคือการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นอย่างยั่งยืนผ่านการส่งเสริมเกษตรคุณภาพสูง การท่องเที่ยวชุมชน และวิสาหกิจชุมชน เพื่อเพิ่มรายได้และผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวให้สูงขึ้นอย่างน้อย 25% ในระยะเวลา 5 ปี ควบคู่ไปกับการรักษา

สัดส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่บริหารงบประมาณเกินดุลให้อยู่ที่ระดับไม่ต่ำกว่า 90% พร้อมทั้งสร้างโมเดลความสำเร็จที่สามารถนำไปปรับใช้กับพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนาจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส

1. ลดความเหลื่อมล้ำในการจัดสรรงบประมาณและสร้างเสถียรภาพทางการคลังให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)

จากการศึกษารายงานเชิงลึกพบว่า ปัญหาความเหลื่อมล้ำในการจัดสรรงบประมาณระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาจังหวัดยะลาและปัตตานีอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในจังหวัดยะลาที่มีการกระจุกตัวของงบประมาณสูงในเขตเทศบาลนครยะลาและพื้นที่เมืองหลัก ในขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กมีงบประมาณจำกัด ส่งผลให้การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ชนบทหรือพื้นที่ห่างไกลยังไม่สามารถดำเนินการได้เต็มศักยภาพ

ข้อมูลจากรายงานระบุว่า จังหวัดยะลามี GPP ต่อหัวสูงที่สุดในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่กลับมีปัญหาความไม่เท่าเทียมในการกระจายงบประมาณที่สูงเช่นกัน โดย อปท. ขนาดเล็กบางแห่งมีงบประมาณเฉลี่ยต่ำกว่าพื้นที่เขตเมืองหลักหลายเท่า สถานการณ์ที่คล้ายกันนี้ยังพบในจังหวัดปัตตานี ซึ่งแม้ว่าจะได้รับงบประมาณรวมมากที่สุด แต่กลับเผชิญปัญหาการขาดดุลทางการคลังในหลาย อปท. อย่างต่อเนื่อง

เป้าหมายสำคัญในการแก้ไขปัญหานี้ คือ การลดช่องว่างของงบประมาณระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับงบประมาณสูงสุดและต่ำสุดให้ลดลงโดยเร็ว รวมถึงการเสริมสร้างความมั่นคงทางการเงินของ อปท. ในระยะยาว เพื่อสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาท้องถิ่น

มาตรการที่เป็นรูปธรรมและสามารถดำเนินการได้ทันที คือ การจัดตั้ง "กองทุนปรับสมดุลการคลังท้องถิ่น" (Equalization Fund) ซึ่งจะมีหลักการจัดสรรงบประมาณโดยใช้เกณฑ์ที่ชัดเจน โดยเฉพาะดัชนีเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละ อปท. เพื่อสะท้อนความจำเป็นพื้นฐานและความสามารถในการจัดเก็บรายได้ของแต่ละพื้นที่ กองทุนนี้ควรได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาลกลางในรูปแบบของเงินอุดหนุนพิเศษเพื่อเติมเต็มช่องว่างทางการคลังของพื้นที่ที่มีข้อจำกัดสูง

นอกจากนี้ เพื่อเสริมสร้างความโปร่งใสในการบริหารงบประมาณ ควรมีการพัฒนากระบวนการที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย เพื่อแสดงรายละเอียดของการจัดสรรงบประมาณและความคืบหน้าของโครงการต่างๆ ของ อปท. ทั้งนี้สามารถดูตัวอย่างจากระบบ Integrated Financial Management System ของเกาหลีใต้ที่ให้ข้อมูลแบบเรียลไทม์ และระบบ Equalization Payments ของแคนาดา ซึ่งประสบความสำเร็จในการปรับสมดุลทางการคลังระหว่างพื้นที่ที่มีรายได้สูงและพื้นที่ที่ด้อยโอกาส

แนวทางการประยุกต์ใช้สำหรับจังหวัดยะลา คือ การจัดตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจเพื่อดูแลการดำเนินงานของกองทุนนี้อย่างใกล้ชิดและมีตัวแทนจากทุก อปท. เข้าร่วม ส่วนจังหวัดปัตตานีจะเน้นการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในการบริหารจัดการงบประมาณควบคู่ไปด้วย เพื่อลดการขาดดุลในระยะยาว และเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการทางการคลังให้ดียิ่งขึ้นในอนาคต

2. ส่งเสริมธุรกิจ SMEs และวิสาหกิจชุมชนเพื่อกระจายรายได้

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาหลักของเศรษฐกิจจังหวัดยะลาและนราธิวาส คือ การกระจุกตัวของรายได้ในกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่และธุรกิจที่มีทุนสูงเป็นหลัก ทำให้เกิดช่องว่างของรายได้และความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจในพื้นที่เป็นอย่างมาก โดยในจังหวัดยะลาพบว่า ธุรกิจขนาดใหญ่ที่มีสัดส่วนเพียง 20% ของจำนวนกิจการ กลับครองส่วนแบ่งทางเศรษฐกิจมากถึง 80% ส่งผลให้ธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก (SMEs) มีสัดส่วนในเศรษฐกิจจังหวัดที่จำกัดมากและขาดการสนับสนุนที่เพียงพอในการขยายกิจการและเพิ่มประสิทธิภาพในการแข่งขันทางการตลาด ขณะที่จังหวัดนราธิวาสมีลักษณะคล้ายกัน โดยเฉพาะวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ชนบทที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ส่งผลให้การกระจายรายได้และการสร้างงานในระดับท้องถิ่นยังต่ำกว่าศักยภาพที่แท้จริงของจังหวัดอย่างชัดเจน

รายงานได้ชี้ว่า การส่งเสริมธุรกิจ SMEs และวิสาหกิจชุมชนจะเป็นแนวทางสำคัญในการกระจายรายได้และลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ โดยตั้งเป้าหมายให้จังหวัดยะลาและนราธิวาสสามารถเพิ่มจำนวน SMEs และวิสาหกิจชุมชนที่เข้มแข็ง และสามารถเพิ่มส่วนแบ่งทางเศรษฐกิจให้แก่ธุรกิจขนาดเล็กให้สูงขึ้น รวมทั้งต้องสามารถสร้างการจ้างงานใหม่ให้กับพื้นที่ให้เพิ่มขึ้นในช่วงเวลาอันสั้น

มาตรการที่สามารถดำเนินการได้จริงและทันที คือ การจัดตั้ง “ศูนย์บ่มเพาะธุรกิจ SMEs และวิสาหกิจชุมชน” ในระดับจังหวัด ซึ่งจะมิบทบาทในการให้บริการสนับสนุนธุรกิจที่มีศักยภาพด้วยมาตรการที่ครบวงจร ตั้งแต่การเข้าถึงแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะด้านการตลาด การบริหารจัดการ และการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินธุรกิจ ตลอดจนให้คำปรึกษาและการพัฒนาธุรกิจเชิงลึกในระยะเริ่มต้น

ตัวอย่างมาตรการที่น่าสนใจที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับจังหวัดยะลา คือ โมเดล Penang SME Centre ของมาเลเซีย ที่ประสบความสำเร็จในการสร้างระบบนิเวศที่เอื้ออำนวยให้ธุรกิจ SMEs ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ทั้งด้านการเงิน การตลาด และเทคโนโลยี โดยศูนย์นี้ได้ร่วมมือกับสถาบันการเงินหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ทำให้ธุรกิจรายย่อยมีความเข้มแข็ง สามารถแข่งขันในตลาดได้อย่างยั่งยืน

สำหรับจังหวัดนราธิวาสนั้น รายงานได้เสนอแนะให้มีการจัดตั้ง “กองทุนสนับสนุน SMEs ชุมชน” ในระดับพื้นที่เพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการรายเล็ก โดยนำรูปแบบ SMEs Financing Program ของฟิลิปปินส์มาประยุกต์ใช้ ซึ่งเป็นกองทุนที่มีความยืดหยุ่นสูงในการปล่อยสินเชื่อรายย่อยให้แก่ผู้ประกอบการในพื้นที่ชนบทที่มีข้อจำกัดด้านหลักประกันและการเข้าถึงแหล่งทุนหลักจากสถาบันการเงินขนาดใหญ่

แนวทางการประยุกต์ใช้ที่ชัดเจนคือ จังหวัดยะลาควรเน้นการสนับสนุน SMEs ด้านการแปรรูปสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น โดยสร้างเครือข่ายการผลิต (Cluster) ที่ชัดเจน ในขณะที่จังหวัดนราธิวาสควรเน้นที่วิสาหกิจชุมชนโดยเฉพาะสินค้าชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น งานหัตถกรรมพื้นเมือง อาหารแปรรูปจากผลผลิตท้องถิ่น และผลิตภัณฑ์เพื่อการท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถสร้างตลาดเฉพาะและสร้างการจ้างงานในชุมชนท้องถิ่นให้เพิ่มขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพในระยะยาว

3. พัฒนาแรงงานให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานยุคใหม่

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส เผชิญปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานยุคใหม่ ซึ่งเป็นข้อจำกัดสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของทั้งสามจังหวัดอย่างชัดเจน โดยเฉพาะจังหวัดยะลาและนราธิวาสที่มีแรงงานจำนวนมากขาดทักษะเฉพาะด้านและทักษะเชิงเทคโนโลยีที่จำเป็นสำหรับตลาดแรงงานในยุคปัจจุบัน ส่งผลให้ธุรกิจในพื้นที่มีศักยภาพในการแข่งขันต่ำ และเกิดปัญหาการว่างงานสะสมอย่างต่อเนื่อง

ข้อมูลจากรายงานยังแสดงให้เห็นว่า จังหวัดยะลามีสัดส่วนแรงงานว่างงานหรือไม่ได้อยู่ในวัยทำงานสูง ซึ่งส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในภาคเกษตรและภาคบริการพื้นฐาน ขณะที่จังหวัดปัตตานีและนราธิวาสมีแรงงานส่วนใหญ่อยู่ในภาคอุตสาหกรรมและบริการ แต่ยังขาดความสามารถด้านเทคนิคและทักษะดิจิทัลที่จำเป็นสำหรับการขยายตัวของภาคธุรกิจสมัยใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตขั้นสูง ธุรกิจดิจิทัล และบริการสมัยใหม่ที่ต้องอาศัยทักษะเชิงลึกเฉพาะทาง

เป้าหมายสำคัญของข้อเสนอนี้ คือ การเพิ่มสัดส่วนของแรงงานที่มีทักษะเฉพาะด้านและทักษะเชิงเทคนิคที่จำเป็นในตลาดแรงงานให้สูงขึ้น เพื่อลดช่องว่างระหว่างทักษะของแรงงานในพื้นที่และความต้องการของผู้ประกอบการ ซึ่งจะส่งผลให้มีการจ้างงานที่มีคุณภาพสูงขึ้น ลดปัญหาการว่างงาน และส่งเสริมการขยายตัวทางเศรษฐกิจในระยะยาว

มาตรการที่เป็นรูปธรรมที่สามารถดำเนินการได้ทันที คือ การจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมทักษะด้านอาชีพและเทคโนโลยีขั้นสูงในแต่ละจังหวัด โดยเน้นการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและภาครัฐอย่างเข้มข้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จังหวัดยะลาสามารถจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมที่เชื่อมโยงกับภาคธุรกิจในลักษณะระบบ Apprenticeship ของประเทศเยอรมนี ซึ่งมีลักษณะเด่นคือการบูรณาการการเรียนรู้ภาคทฤษฎีและปฏิบัติเข้าด้วยกันผ่านความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการและสถาบันการศึกษา ศูนย์นี้จะเน้นการพัฒนาทักษะทางเทคนิคและทักษะดิจิทัล เช่น วิศวกรรมซ่อมบำรุง เครื่องจักรกล และเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องกับการขยายตัวของธุรกิจอุตสาหกรรมและบริการในพื้นที่

ในส่วนของจังหวัดปัตตานี ควรมีการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมอาชีพเชิงเทคนิคและดิจิทัลที่เน้นทักษะด้านโลจิสติกส์และเทคโนโลยีด้านการขนส่ง ซึ่งจะสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาศูนย์กลางโลจิสติกส์ (Logistics Hub) ของจังหวัด รวมทั้งการให้ความรู้ด้านธุรกิจดิจิทัลสำหรับธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางในพื้นที่

สำหรับจังหวัดนราธิวาส ควรดำเนินการจัดตั้งศูนย์พัฒนาอาชีพที่มีมาตรฐานในทุกอำเภอ โดยเน้นการอบรมทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในระดับพื้นที่ โดยเฉพาะทักษะที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรอินทรีย์ การแปรรูปผลิตภัณฑ์การเกษตร และการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงชุมชนอย่างมีมาตรฐานและเป็นมืออาชีพ

ตัวอย่างที่เป็นกรณีศึกษาที่ดีของต่างประเทศ คือ ระบบ Dual Vocational Training ของเยอรมนี และระบบ Vocational Education and Training (VET) ของออสเตรเลีย ซึ่งทั้งสองระบบได้พิสูจน์ถึง

ประสิทธิภาพในการเชื่อมโยงความต้องการแรงงานของตลาดกับการผลิตบุคลากรที่มีทักษะเฉพาะด้าน โดยผลลัพธ์ที่ได้คือการลดปัญหาการว่างงานและเพิ่มผลิตภาพของแรงงานในภาพรวม

แนวทางการประยุกต์ใช้สำหรับทั้งสามจังหวัดคือ การจัดตั้งคณะกรรมการที่มีผู้แทนจากสถานประกอบการ สถาบันการศึกษา และหน่วยงานรัฐในพื้นที่ ร่วมกันกำหนดแนวทางการอบรมที่ตอบสนองความต้องการของตลาด และกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนเพื่อการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างระบบการผลิตแรงงานที่มีทักษะสอดคล้องกับยุคใหม่และตอบโจทย์การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างแท้จริง

4. ส่งเสริมการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะระบบอินเทอร์เน็ตบรอดแบนด์ในพื้นที่ชนบท

จากข้อมูลในรายงานพบว่า จังหวัดยะลาและปัตตานียังมีความแตกต่างของคุณภาพโครงสร้างพื้นฐานระหว่างพื้นที่เมืองและชนบทสูงมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านระบบถนน ไฟฟ้า และอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง พื้นที่เมืองหลักได้รับการพัฒนาค่อนข้างดีแล้ว แต่พื้นที่ชนบทและพื้นที่ห่างไกลยังมีข้อจำกัดด้านการเชื่อมต่อสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ซึ่งถือเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการเข้าถึงโอกาสของประชาชนในชนบท

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางเศรษฐกิจ เสนอว่า การสนับสนุนอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (Broadband Internet) ในราคาที่เหมาะสมในพื้นที่ชนบท น่าจะส่งผลให้ธุรกิจรายย่อยและวิสาหกิจชุมชนมีโอกาสเพิ่มความสามารถแข่งขันในตลาดสมัยใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการเข้าสู่ตลาดออนไลน์ซึ่งเป็นตลาดที่เติบโตอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบัน นอกจากนี้จะยังไม่เป็นข้อจำกัดในการเข้าถึงการศึกษาทางไกล การบริการด้านสุขภาพออนไลน์ และบริการภาครัฐในรูปแบบดิจิทัล ส่งผลให้ลดความเหลื่อมล้ำในด้านคุณภาพชีวิตระหว่างประชากรในเมืองและชนบทลงในอนาคต

เป้าหมายสำคัญในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในครั้งนี้ คือ การเพิ่มการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตบรอดแบนด์ในพื้นที่ชนบทให้ครอบคลุมครัวเรือนในจังหวัดยะลาและปัตตานี โดยมีเป้าหมายเพื่อลดช่องว่างทางเศรษฐกิจ สังคม และเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของธุรกิจขนาดเล็กและชุมชนในพื้นที่ห่างไกล เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้นได้

มาตรการสำคัญที่สามารถดำเนินการได้ทันที คือ การดำเนินโครงการสร้างเครือข่ายอินเทอร์เน็ตบรอดแบนด์ความเร็วสูงที่เข้าถึงได้ทุกพื้นที่ โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลและพื้นที่ชนบท โดยภาครัฐจะต้องลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานหลัก เช่น การวางสายไฟเบอร์ออปติกไปยังพื้นที่เป้าหมาย พร้อมทั้งสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนในการให้บริการอินเทอร์เน็ตราคาประหยัดและมีคุณภาพ นอกจากนี้ยังควรจัดให้มีศูนย์บริการอินเทอร์เน็ตชุมชนในทุกตำบลเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการสาธารณะออนไลน์และสร้างทักษะในการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวอย่างจากต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินโครงการลักษณะนี้อย่างชัดเจน คือ โครงการ National Broadband Network (NBN) ของประเทศออสเตรเลีย ซึ่งรัฐบาลออสเตรเลียได้ลงทุนมหาศาลในการวางระบบโครงข่ายอินเทอร์เน็ตบรอดแบนด์ทั่วประเทศ เพื่อรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจยุค

ดิจิทัลและการลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและบริการพื้นฐาน ผลของโครงการ NBN นี้ทำให้ชุมชนในชนบทของออสเตรเลียมีความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจสูงขึ้น ประชาชนเข้าถึงบริการสาธารณะและบริการทางการแพทย์ที่ดีขึ้น และเยาวชนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพมากขึ้นผ่านระบบการเรียนรู้ทางไกล

แนวทางการประยุกต์ใช้ในบริบทจังหวัดยะลาและปัตตานี ควรจัดตั้งคณะทำงานร่วมระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สดช.) กระทรวงมหาดไทย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมกับภาคเอกชนผู้ให้บริการโทรคมนาคม เพื่อวางแผนงานอย่างเป็นระบบตั้งแต่การสำรวจความต้องการพื้นที่เป้าหมาย การออกแบบระบบโครงข่าย และการวางแผนงบประมาณที่ชัดเจน ทั้งนี้ควรมีการติดตามและรายงานความคืบหน้าของโครงการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มั่นใจว่าการลงทุนในครั้งนี้จะสามารถสร้างผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืนแก่พื้นที่เป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรม

5. การส่งเสริมการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะในจังหวัดปัตตานีและนราธิวาส

จากข้อมูลในรายงานพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในจังหวัดปัตตานีและจังหวัดนราธิวาสมีการพึ่งพิงงบประมาณจากรัฐจัดสรรและเงินอุดหนุนในสัดส่วนที่สูงมาก โดยจังหวัดปัตตานีสามารถจัดเก็บรายได้เองเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณร้อยละ 2.95 ในขณะที่จังหวัดนราธิวาสสามารถจัดเก็บรายได้เองได้เพียงร้อยละ 2.81 เท่านั้น ซึ่งถือเป็นอัตราที่ต่ำเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นๆ ของประเทศ เช่น จังหวัดเชียงรายที่มีรายได้จัดเก็บเองเฉลี่ยร้อยละ 5.13 และจังหวัดระยองที่มีการจัดเก็บรายได้เองสูงถึงร้อยละ 16.96 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงปัญหาคักยภาพการจัดเก็บรายได้ของท้องถิ่นที่ยังอยู่ในระดับต่ำมาก

นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. 2563 ทั้งสองจังหวัดยังประสบปัญหารายได้จัดเก็บเองลดลงอย่างมาก อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของกฎหมายภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งเข้ามาแทนที่ภาษีโรงเรือนและที่ดิน รวมถึงภาษีบำรุงท้องที่ โดยกฎหมายใหม่มีการยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีในระยะเริ่มต้นของการบังคับใช้ ส่งผลให้รายได้จากการจัดเก็บภาษีลดลงอย่างมีนัยสำคัญ สถานการณ์นี้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อศักยภาพในการพัฒนาท้องถิ่นในระยะยาว เนื่องจากรายได้ที่ลดลงนี้ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังคงต้องพึ่งพิงงบประมาณจากรัฐบาลส่วนกลางในสัดส่วนที่สูงมากเช่นเดิม

เป้าหมายสำคัญในการแก้ไขปัญหานี้คือการเพิ่มศักยภาพในการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดปัตตานีและนราธิวาสให้สูงขึ้น เพื่อลดการพึ่งพิงงบประมาณจากรัฐบาลกลาง และสร้างความยั่งยืนทางการเงินในระยะยาวให้กับพื้นที่

มาตรการที่เป็นรูปธรรมและสามารถดำเนินการได้ทันทีคือการปฏิรูปและปรับปรุงระบบภาษีท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพและเป็นธรรมมากขึ้น โดยเฉพาะภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งเป็นแหล่งรายได้หลักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการเร่งรัดจัดทำฐานข้อมูลภาษีที่ดินสมัยและสมบูรณ์ เพื่อให้สามารถประเมินและจัดเก็บภาษีได้อย่างแม่นยำมากขึ้น นอกจากนี้ควรมีการส่งเสริมและให้ความรู้แก่ประชาชน

เกี่ยวกับความสำคัญของการเสียภาษีท้องถิ่น เพื่อสร้างความร่วมมือและความสมัครใจในการปฏิบัติตามกฎหมาย

อีกหนึ่งมาตรการที่สำคัญคือการสร้างแรงจูงใจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้สูงขึ้น โดยอาจมีการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมหรือการให้รางวัลแก่องค์กรที่สามารถเพิ่มการจัดเก็บรายได้ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส

กรณีศึกษาที่สามารถนำมาใช้เป็นต้นแบบได้คือการปฏิรูปภาษีท้องถิ่นของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งมีระบบการประเมินภาษีและการจัดเก็บที่มีประสิทธิภาพสูง มีการใช้ฐานข้อมูลที่ดินสมัยและระบบอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ทำให้สามารถจัดเก็บรายได้ในอัตราที่สูงมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง อีกตัวอย่างคือประเทศเกาหลีใต้ที่มีระบบการบริหารจัดการทางการเงินแบบ Integrated Financial Management System ซึ่งช่วยให้การจัดเก็บและบริหารรายได้ของท้องถิ่นมีประสิทธิภาพและโปร่งใสมากขึ้นเช่นกัน

แนวทางการประยุกต์ใช้ในจังหวัดปัตตานีคือการเร่งจัดทำฐานข้อมูลทรัพย์สินและสิ่งปลูกสร้างที่ต้องดูแลและครบถ้วน และปรับปรุงระบบประเมินและจัดเก็บภาษีที่ดินให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ขณะที่จังหวัดนราธิวาสควรมุ่งเน้นการส่งเสริมการจัดเก็บรายได้ในพื้นที่นอกเขตเมืองที่มีแนวโน้มเติบโตดี และใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ในการบริหารจัดการทางการเงินแบบเรียลไทม์ เพื่อเสริมสร้างความโปร่งใสและสร้างความมั่นใจในการจัดเก็บภาษีจากประชาชนในพื้นที่อย่างยั่งยืน

6. ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงชุมชนที่เน้นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น

จากการศึกษารายงานเชิงลึกพบว่า จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาสต่างมีศักยภาพสูงในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงชุมชน แต่ปัจจุบันยังไม่ได้ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม และการประชาสัมพันธ์เชิงรุก ส่งผลให้จังหวัดทั้งสามยังไม่สามารถใช้ศักยภาพการท่องเที่ยวที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อเศรษฐกิจชุมชนและจังหวัดโดยรวมได้อย่างเต็มที่

จังหวัดยะลา โดยเฉพาะอำเภอเบตง มีจุดแข็งด้านภูมิทัศน์ทางธรรมชาติที่มีชื่อเสียง เช่น ทะเลหมอกอัยเยอร์เวง และอุโมงค์ปิยะมิตร ซึ่งมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเฉพาะด้านได้ดี อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันยังขาดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม เช่น เส้นทางเดินทางและที่พัก รวมถึงยังไม่มี การประชาสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงได้ยากและพักค้างคืนในพื้นที่ไม่นานเท่าที่ควร

ในขณะเดียวกัน จังหวัดนราธิวาสมีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรมอย่างชัดเจน เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมหลากหลาย มีชุมชนท้องถิ่นที่เข้มแข็ง และวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เช่น วัฒนธรรมมลายู การผลิตงานฝีมือท้องถิ่น และอาหารพื้นเมืองที่มีชื่อเสียง แต่การพัฒนาที่ผ่านมายังคงขาดความต่อเนื่อง รวมถึงขาดแผนการตลาดและการส่งเสริมการท่องเที่ยวในวงกว้าง ทำให้การดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยววัฒนธรรมยังไม่เกิดผลเท่าที่ควร

สำหรับจังหวัดปัตตานี แม้จะไม่ได้มีจุดเด่นทางธรรมชาติที่โดดเด่นเท่าจังหวัดยะลา หรือวัฒนธรรมที่ชัดเจนเท่าจังหวัดนราธิวาส แต่จังหวัดนี้มีความพร้อมในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่ผสมผสานกัน เช่น การท่องเที่ยวเชิงศาสนา (ศาสนสถานที่สำคัญอย่างมัสยิดกลางปัตตานีและวัดช้างให้) รวมถึงการท่องเที่ยววิถีชีวิตชาวประมงและอาหารทะเล ซึ่งยังขาดการพัฒนาเชิงระบบที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมในการดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย

เป้าหมายในการพัฒนาการท่องเที่ยวของทั้งสามจังหวัด คือ เพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว และเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวเข้าสู่ชุมชนโดยตรง โดยเน้นการท่องเที่ยวที่รักษาอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นและเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน

มาตรการที่เป็นรูปธรรมที่สามารถดำเนินการได้ทันที ได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ เช่น จังหวัดยะลาควรเร่งพัฒนาเส้นทางคมนาคมสู่อำเภอเบตง การสร้างที่พักโฮมสเตย์มาตรฐานสากล และกิจกรรมการประชาสัมพันธ์เชิงรุกระดับชาติ ส่วนจังหวัดนราธิวาสควรเน้นการพัฒนาหมู่บ้านวัฒนธรรมชุมชนที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ท้องถิ่น พร้อมทั้งส่งเสริมที่พักแบบโฮมสเตย์ที่ได้มาตรฐาน มีบริการอาหารพื้นเมืองและกิจกรรมวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ

สำหรับจังหวัดปัตตานี ควรมีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมโดยการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวิถีชีวิตชาวประมงท้องถิ่น รวมถึงจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจในประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตชายทะเล โดยสามารถใช้โมเดลการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและประวัติศาสตร์จากเมืองมะละกา ประเทศมาเลเซีย มาเป็นต้นแบบในการพัฒนา

เพื่อความยั่งยืน ทั้งสามจังหวัดควรจัดตั้งคณะกรรมการร่วมจากภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ในการประสานงานและติดตามประเมินผล เพื่อให้การดำเนินงานสามารถปรับปรุงได้ต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดในระยะยาว

7. พัฒนาภาคเกษตรสู่เกษตรเชิงคุณภาพและเกษตรอินทรีย์ เพื่อเพิ่มรายได้และความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ

จากการศึกษารายงานเชิงลึกพบว่า ภาคการเกษตรของจังหวัดปัตตานีและจังหวัดนราธิวาสยังมีปัญหาความสามารถในการแข่งขันต่ำ แม้ว่าภาคเกษตรจะมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจท้องถิ่นและการดำรงชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่ก็ตาม โดยเฉพาะจังหวัดนราธิวาสที่มีรายได้จากเกษตรกรรมต่ำที่สุดในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งนี้เป็นผลจากเกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงใช้วิธีการเพาะปลูกแบบดั้งเดิมที่เน้นปริมาณมากกว่าคุณภาพ รวมถึงปัญหาด้านทุนการผลิตที่สูงแต่ผลตอบแทนต่ำ อีกทั้งจังหวัดปัตตานียังมีปัญหากลือครองที่ดินที่ต่ำ ส่งผลให้รายได้เกษตรกรอยู่ในระดับจำกัดและขาดความมั่นคง

เป้าหมายสำคัญในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว คือการยกระดับรายได้ของเกษตรกรในทั้งสองจังหวัดให้เพิ่มขึ้น ด้วยการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์และเกษตรเชิงคุณภาพที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มในตลาดระดับบน (Premium Market) รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการที่ดินเพื่อการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นการสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจให้กับภาคเกษตรของพื้นที่ในระยะยาว

มาตรการที่สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรมทันที ได้แก่ การสนับสนุนเกษตรกรเข้าสู่ระบบเกษตรอินทรีย์อย่างครบวงจร ทั้งในกระบวนการผลิต การแปรรูป และการตลาด โดยในขั้นตอนแรกควรจัดตั้งศูนย์บริการและพัฒนาเกษตรอินทรีย์ระดับจังหวัด เพื่อให้บริการองค์ความรู้ คำปรึกษาด้านเทคนิค รวมถึงการสนับสนุนการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แก่เกษตรกร โดยนำแนวทางจากประเทศไต้หวันและออสเตรเลียมาเป็นต้นแบบ ซึ่งทั้งสองประเทศประสบความสำเร็จในการสร้างระบบตลาดเกษตรอินทรีย์ที่มีมูลค่าสูง และสามารถเพิ่มรายได้ของเกษตรกรได้อย่างเป็นรูปธรรม

นอกจากนี้ การจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ในจังหวัดปัตตานีและนราธิวาสจะเป็นมาตรการสำคัญอีกประการหนึ่ง ที่จะช่วยให้เกษตรกรมีอำนาจต่อรองในการเข้าถึงตลาดได้ดีขึ้น และสามารถลดต้นทุนการผลิตได้จากการจัดซื้อวัตถุดิบและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำเกษตรอินทรีย์ร่วมกัน การบริหารที่ดินแบบสหกรณ์ หรือ Cooperative Farming ซึ่งมีตัวอย่างความสำเร็จที่ชัดเจนจากประเทศเวียดนาม ยังสามารถช่วยเพิ่มผลิตภาพและลดความเหลื่อมล้ำในการถือครองที่ดินของเกษตรกรในจังหวัดปัตตานีอีกด้วย

เพื่อให้มาตรการดังกล่าวมีความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น ควรมีการดำเนินการควบคู่กับการส่งเสริมอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตเกษตรในพื้นที่ เช่น การแปรรูปผลไม้ ผลิตภัณฑ์สมุนไพร และสินค้าฮาลาล ซึ่งจะช่วยยกระดับรายได้ของเกษตรกรในจังหวัดปัตตานีและนราธิวาสได้อย่างมั่นคงในระยะยาว และเป็นการสร้างงานสร้างอาชีพใหม่ๆ ให้กับแรงงานในพื้นที่ไปพร้อมกันด้วย

แนวทางการประยุกต์ใช้สำหรับจังหวัดปัตตานีคือ การริเริ่มโครงการนำร่องในพื้นที่ที่มีความพร้อมด้านที่ดินและความเข้มแข็งของชุมชนสูง เพื่อขยายผลไปยังพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป ส่วนจังหวัดนราธิวาสควรมุ่งเน้นการตลาดเชิงรุก ด้วยการสร้างแบรนด์สินค้าเกษตรอินทรีย์จังหวัด และใช้ช่องทางการตลาดออนไลน์ในการเข้าถึงผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของจังหวัดเกิดความยั่งยืนสูงสุด

รายการอ้างอิง

- กระทรวงมหาดไทย. (2543). ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีการงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2541. https://www.dla.go.th/work/e_book/local_co/supplement7.pdf
- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (ม.ป.ป). สถิติจำนวนประชากร. <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/displayData>
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (ม.ป.ป). ข้อมูลรายได้ของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557. https://www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_57.pdf
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (ม.ป.ป). ข้อมูลรายได้ของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ] พ.ศ. 2558. https://www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_58.pdf
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (ม.ป.ป). ข้อมูลรายได้ของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559. https://www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_59.pdf
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (ม.ป.ป). ข้อมูลรายได้ของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560. https://www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_60.pdf
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (ม.ป.ป). ข้อมูลรายได้ของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561. https://www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_61.pdf
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (ม.ป.ป). ข้อมูลรายได้ของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. https://www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_62.pdf
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (ม.ป.ป). ข้อมูลรายได้ของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. https://www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_63.pdf
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (ม.ป.ป). ข้อมูลรายได้ของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. https://www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_64.pdf
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (ม.ป.ป). ข้อมูลรายได้ของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. https://www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_65.pdf
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (ม.ป.ป). ข้อมูลรายได้ของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. https://www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_66.pdf
- คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดเชียงราย. (2564). แผนพัฒนาจังหวัดเชียงราย พ.ศ. 2566-2570. http://123.242.164.131/cpwp/wp-content/uploads/2021/10/planyear66_70_resize.pdf
- ฉัตรชัย ศรีเมืองกาญจนา. (2567). สองทศวรรษไฟใต้ ปัญหาที่ยังแก้ไม่ตก. <https://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer2300/web/viewer.php>

- ชลิตา บัณฑุวงศ์. (2560). เศรษฐกิจและการพัฒนาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้: การสำรวจเชิงวิพากษ์. ใน *หนึ่งทศวรรษมานุษยวิทยาและสังคมวิทยากับการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้*, น. 31-68. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาสังคมและวัฒนธรรมร่วมสมัย คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์, มีชัย ออสวรรณ, อุมพร บึงมูม. (2565). *การจัดสรรงบประมาณจังหวัด และกลุ่มจังหวัด 2565*. https://www.matichon.co.th/politics/news_3226783
- ไทยพับลิก้า. (2564). 4 ปี “อีอีซี” รวมงบ 8.2 หมื่นล้าน ดันโปรเจกต์ยักษ์. <https://thaipublica.org/2021/11/eec-budget-mega-project/>
- นฤมล แก้วสุก. (2564). *การวิเคราะห์รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น* (รายงาน). สำนักงานการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- วสิน โคมุท และปธาน สุวรรณมงคล. (ม.ป.ป.). *การจัดทำงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%88%E0%B8%B1%E0%B8%94%E0%B8%97%E0%B8%B3%E0%B8%87%E0%B8%9A%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%A1%E0%B8%B2%E0%B8%93%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B9%8C%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%9B%E0%B8%81%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%AA%E0%B9%88%E0%B8%A7%E0%B8%99%E0%B8%97%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%96%E0%B8%B4%E0%B9%88%E0%B8%99>
- วิกิพีเดีย. (2568). *รายชื่อจังหวัดในประเทศไทยเรียงตามผลิตภัณฑ์จังหวัด*. <https://th.wikipedia.org/wiki/รายชื่อจังหวัดในประเทศไทยเรียงตามผลิตภัณฑ์จังหวัด>
- สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. (2562). *อนาคต/ทิศทางการแก้ปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้*. พิมพ์ครั้งที่ 1 – กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. https://sscthailand.org/uploads_ssc/research_202001151579058763525256.pdf
- สำนักข่าวอิศรา. (2567). *งบดับไฟใต้ปี 67 ขยับขึ้น 450 ล้าน - ตะ 6.6 พันล้าน*. <https://isranews.org/article/south-news/south-slide/125181-southbudget.html>
- สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี. (ม.ป.ป.). *งบประมาณลงพื้นที่จังหวัด (Area)*. https://www.bb.go.th/web/budget/province/province_bud67/index2.html
- สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดแม่ฮ่องสอน. (ม.ป.ป.). *ข้อมูลทั่วไป*. <https://maehongson.mnre.go.th/attachment/iu/download.php?WP=qUlcnKtlpQsGZaqCGWOghJstqTgcWatlpQEgBUp1GQAgG2rDqYyc4Uux>
- สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2567). *ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดปัตตานี*. <https://www.opsmoachhttps://www.opsmoac.go.th/pattani-dwl-files-461291791833>

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดยะลา. (2566). คนอายุ 15 - 59 ปี มีอาชีพและรายได้. [https://gdcatalog.](https://gdcatalog.go.th/dataset/gdpublish-34-01/resource/78ff297d-60a0-4b9b-9005-82f73053832a)

[go.th/dataset/gdpublish-34-01/resource/78ff297d-60a0-4b9b-9005-82f73053832a](https://gdcatalog.go.th/dataset/gdpublish-34-01/resource/78ff297d-60a0-4b9b-9005-82f73053832a)

สำนักงานแรงงานจังหวัดนราธิวาส. (2567). รายงานสถานการณ์ด้านแรงงานจังหวัดนราธิวาส ประจำปี 2566

(มกราคม - ธันวาคม 2566). [https://narathiwat.mol.go.th/wpcontent/uploads/sites/80/20](https://narathiwat.mol.go.th/wpcontent/uploads/sites/80/2024/02/%E0%B8%AA%E0%B8%96%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%93%E0%B9%8C%E0%B8%94%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%87%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99-%E0%B8%9B%E0%B8%B5-2566.pdf)

[24/02/%E0%B8%AA%E0%B8%96%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%93%E0%B9%8C%E0%B8%94%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%87%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99-%E0%B8%9B%E0%B8%B5-2566.pdf](https://narathiwat.mol.go.th/wpcontent/uploads/sites/80/2024/02/%E0%B8%AA%E0%B8%96%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%93%E0%B9%8C%E0%B8%94%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%87%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99-%E0%B8%9B%E0%B8%B5-2566.pdf)

สำนักงานแรงงานจังหวัดปัตตานี. (2567). รายงานสถานการณ์ด้านแรงงานจังหวัดปัตตานี รายปี 2566

(มกราคม - ธันวาคม 2566). [https://pattani.mol.go.th/wp-content/uploads/sites/81](https://pattani.mol.go.th/wp-content/uploads/sites/81/2024/02/%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%AA%E0%B8%96%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%93%E0%B9%8C%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%87%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%88%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%AB%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8%94%E0%B8%9B%E0%B8%B1%E0%B8%95%E0%B8%95%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%B5%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%9B%E0%B8%B5-2566.pdf)

[/2024/02/%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%AA%E0%B8%96%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%93%E0%B9%8C%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%87%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%88%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%AB%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8%94%E0%B8%9B%E0%B8%B1%E0%B8%95%E0%B8%95%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%B5%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%9B%E0%B8%B5-2566.pdf](https://pattani.mol.go.th/wp-content/uploads/sites/81/2024/02/%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%AA%E0%B8%96%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%93%E0%B9%8C%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%87%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%88%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%AB%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8%94%E0%B8%9B%E0%B8%B1%E0%B8%95%E0%B8%95%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%B5%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%9B%E0%B8%B5-2566.pdf)

สำนักงานแรงงานจังหวัดแม่ฮ่องสอน. (2567). รายงานสถานการณ์ด้านแรงงานจังหวัดแม่ฮ่องสอน ไตรมาส

4/2566 (เดือนตุลาคม - ธันวาคม 2566). [https://maehongson.mol.go.th/wp-content](https://maehongson.mol.go.th/wp-content/uploads/sites/26/2024/02/%E0%B9%80%E0%B8%A5%E0%B9%88%E0%B8%A1%E0%B8%AA%E0%B8%96%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%93%E0%B9%8C%E0%B8%94%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%87%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B9%84%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B8%A1%E0%B8%B2%E0%B8%AA-4-2566.pdf)

[/uploads/sites/26/2024/02/%E0%B9%80%E0%B8%A5%E0%B9%88%E0%B8%A1%E0%B8%AA%E0%B8%96%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%93%E0%B9%8C%E0%B8%94%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%87%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B9%84%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B8%A1%E0%B8%B2%E0%B8%AA-4-2566.pdf](https://maehongson.mol.go.th/wp-content/uploads/sites/26/2024/02/%E0%B9%80%E0%B8%A5%E0%B9%88%E0%B8%A1%E0%B8%AA%E0%B8%96%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%93%E0%B9%8C%E0%B8%94%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%87%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B9%84%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B8%A1%E0%B8%B2%E0%B8%AA-4-2566.pdf)

สำนักงานแรงงานจังหวัดยะลา. (2566). รายงานสถานการณ์และดัชนีชี้วัดสภาวะแรงงานจังหวัดยะลา รายปี

2566 (มกราคม-ธันวาคม 2566). [https://yala.mol.go.th/wpcontent/uploads/sites/85/](https://yala.mol.go.th/wpcontent/uploads/sites/85/2024/02/%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%AA%E0%B8%96%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%93%E0%B9%8C%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%9B%E0%B8%B5-2566%E0%B8%A1%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%84%E0%B8%A1%E0%B8%98%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%84%E0%B8%A1-2566.pdf)

[2024/02/%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%AA%E0%B8%96%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%93%E0%B9%8C%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%9B%E0%B8%B5-2566%E0%B8%A1%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%84%E0%B8%A1%E0%B8%98%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%84%E0%B8%A1-2566.pdf](https://yala.mol.go.th/wpcontent/uploads/sites/85/2024/02/%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%AA%E0%B8%96%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%93%E0%B9%8C%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%9B%E0%B8%B5-2566%E0%B8%A1%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%84%E0%B8%A1%E0%B8%98%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%84%E0%B8%A1-2566.pdf)

- สำนักงานแรงงานจังหวัดระยอง. (2567). รายงานสถานการณ์และดัชนีชี้วัดสภาวะแรงงานจังหวัดระยอง 2566 (มกราคม-ธันวาคม 2566). <https://rayong.mol.go.th/wp-content/uploads/sites/47/2024/02/%E0%B8%AA%E0%B8%96%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%93%E0%B9%8C%E0%B8%94%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%87%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%88%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%AB%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8%94%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%A2%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%9B%E0%B8%B5-2566-1.pdf>
- สำนักงานสถิติจังหวัดนครสวรรค์. (ม.ป.ป.). รายชื่อจังหวัดในประเทศไทยเรียงตามพื้นที่. https://nksawan.nso.go.th/images/report/01size_of_area.pdf
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2567). ผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด แบบปริมาณลูกโซ่ ฉบับ พ.ศ. 2565. https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=15104&filename=gross_regional
- สำนักงานสถิติจังหวัดปัตตานี. (2567). จำนวนประชากรจากทะเบียนราษฎร. <https://pattani.gdcatalog.go.th/dataset/population/resource/c5977b74-3305-40bb-a387-6fd397b5442c>
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยะลา. (2565). ประชากรจำแนกเพศ อายุรายปี เขตสุขภาพที่ 12 จังหวัดยะลา ปี 2565. https://docs.google.com/spreadsheets/d/18QbOh_sihxsEDlj7j5SY9lCOol4XIFS/edit?gid=558542232#gid=558542232
- สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดยะลา. (ม.ป.ป.). เว็บไซต์ อปท. จังหวัดยะลา. <https://www.yalalocal.go.th/district.php>
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (ม.ป.ป.). สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร(รายเดือน). https://stat.bora.dopa.go.th/new_stat/webPage/statByYear.php
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (ม.ป.ป.). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. <https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2540/A/055/1.PDF>
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (ม.ป.ป.). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. <https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF>
- หอสมุดรัฐสภา. (ม.ป.ป.). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. https://library.parliament.go.th/sites/default/files/assets/files/givetake/content_thcons/NALT-18cons2550t.pdf
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดนราธิวาส. (ม.ป.ป.). ข้อมูลทั่วไปจังหวัดนราธิวาส. <https://www.narathiwatpao.go.th/about-us/narathiwat-general-info/>
- เอกวีร์ มีสุข และ นิยม รัฐอมฤต. (ม.ป.ป.). การหาได้รายของท้องถิ่น : กรณีตัวอย่างของประเทศญี่ปุ่น. <http://www.pattani.go.th/content/information.pdf>

Centre for Public Impact. (2017). *The National Broadband Network in Australia*.

<https://centreforpublicimpact.org/public-impact-fundamentals/the-national-broadband-network-in-australia/>

Government of Canada. (2024). *Equalization Program*. <https://www.canada.ca/en/departement-finance/programmes/federal-transfers/equalization.html>

Nam, S. (2018). *How to Build an Integrated Financial Management Information System: The Case of the Korean Government*. <https://blogs.iadb.org/gestion-fiscal/en/integrated-public-financial-management-system-korea/>

Small Business Corporation. (n.d.). *MSME Financing Programs*. <https://sbcorp.gov.ph/programs-and-services/msme-financing-programs/>

SME Association of Penang. (n.d.). *Who We Are*. <https://demo.smepenang.org.my/about-us/>

The Federal Government. (n.d.). *Dual vocational training system*. <https://www.make-it-in-germany.com/en/study-vocational-training/training-in-germany/vocational/dual-system>